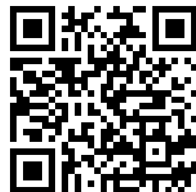

MISLI O REFORMI

STEČAJNOGA REDA

U NAS

U OBLIKU OSNOVE

OD

ADOLFA RUŠNOVA
VIEĆNIKA KR. BANSKOGA STOLA.

Troškom i nakladom Pravničkoga družtva u Zagrebu.

U ZAGREBU
TISKOM DIONIČKE TISKARE.
1895.

PRIPOMENA.

Dok su u Austriji i u Ugarskoj već priličan niz godina u krieposti stečajni zakoni, koji su po mogućnosti odstranili formalizam starih stečajnih zakona, te ujednostručili realiziranje stečajne imovine i namirenje vjerovnika iz nje — u nas je još uviek u krieposti stečajni red od 18. srpnja 1859., pun formalizma kod postupka o likvidaciji i diobi stečajninske mase, koji je postupak ne samo sa znatnim nepotrebnim troškom skopčan, već i zaprieka, da se nijedan stečaj, bio ma kako jednostavan, ne može brzo dovršiti.

O potrebi novoga stečajnoga reda pisalo se je u nas već dosta. Ja držim, da ne ima praktičnoga pravnika, koji je imao više posla sa stečajnim postupkom, koji nije uvidio neshodnost našega stečajnoga postupka, kao i to, da je on zapriekom brzom uredovanju.

Ja ne ću da ovdje opetujem razloge, koje smo već čuli i čitali, nego se pozivljem jednostavno na odpis austrijskoga ministarstva pravosudja od 6. kolovoza 1874. br. 11.005. (u Ger.-Ztg. br. 66), kojim se daje naputak sudovom, kako valja izvršivati stečajni red.

U odpisu ovom kaže se, kada se govori o cilju reforme stečajnoga zakonarstva, sliedeće:

„Es sollte nicht blos die Ermittlung und formelle Feststellung der Rechte im Concurse *vereinfacht* — es sollte auch ermöglicht werden, dass die Realisirung des Concursvermögens und die schliessliche Befriedigung der Gläubiger aus demselben *weit rascher* und mit *weit geringeren Opfern* für alle Betheiligten von Statten gehe, als die Gebundenheit und der Formalismus des früheren Verfahrens es zuliess“.

Osim gore obćenito iztaknute manjkavosti predbacuje se još našem stečajnom redu, da nema u njemu nikakovih odredaba za zaštićenje vjerovnika od otudjenja imovine po prezaduženiku tik prije otvorenja stečaja. I ovo je istina; ali samo za to ne bi trebalo stvarati novoga stečajnoga reda. Dovoljno bi bili i u stečajnom postupku zaštićeni vjerovnici, da se i u nas uvede samo zakon ob ovlasti vjerovnika na pobijanje pravnih posala, koji se tiču imovine prezaduženoga dužnika, poput

cislitavskoga zakona od 16. ožujka 1884, br. 36 d. z. l. (tako zvani „Anfechtungsgesetz“).

Dakako, ako se već s drugih razloga mora da stvori novi stečajni red, valja u nj uvrstiti i ustanove, kojimi se prieči, da budu vjerovnici u svojih pravih povriedjeni pravnimi poslovi, preduzetimi po prezaduženiku, kojimi se umanjuje njegova imovina.

Uslied obćenitih tužba o neshodnosti ustanova našega stečajnoga reda, misli se već i u nas na kompetentnom mjestu ozbiljno o tom, da se uvede novi stečajni red.

Nu u svrhu, da se uzmogne podnieti zakonodavnom tielu valjana osnova o stečajnom redu, koja će odgovarati svim našim potrebam, navlastito kojom će se doista polučiti onaj cilj, koji mora biti svrhom stečajnom redu, te koja je tako sgodno izražena u navedenom odpisu cislitavskoga ministarstva pravosudja, valja da bude prije svestrano izvidjeno, koje su se potrebe u tom pogledu u nas ukazale s obzirom na naše odnošaje, te kakove imadu biti odnosne ustanove, da se može postignuti najbrže, najjeftinije, najjednostavnije i najshodnije gore označena svrha stečajnoga reda; da li je dovoljno za to recipirati budi ugarski, budi austrijski stečajni red, ili jedan od novijih stečajnih redova drugih država, ili da li bi valjalo za nas stvoriti novi stečajni red.

O tome imadu u prvom redu svoje mnienje izraziti praktični pravnici.

Tko nije zato, da se jednostavno u cielosti recipira sada u krieposti stojeći ugarski stečajni red, taj se ima izjaviti, u kojem obziru valja naš stečajni red preinačiti, koje se ustanove imadu recipirati iz ugarskoga ili austrijskoga stečajnoga reda, a koje se nove ustanove u nj uvrstiti imadu.

Da bude imao sastavitelj eventualne nove zakonske osnove stečajnoga reda o tom razna mnienja, a i ob ovih glede pojedine ustanove da bude imao pregled, te da se na koju ustanovu ne zaboravi, držim, da je najpraktičnije, da jedan od onih, koji nisu zato da se recipira u cielosti bud ugarski, bud austrijski stečajni red, već da se u nas sastavi novi zakon o stečajnom redu, svoje misli, kako bi imao glasiti novi zakon o stečajnom redu, priobći u obliku osnove, koja će biti podlogom diskusije. Diskusija se ne bi smjela ograničiti samo na obćenite crte, već bi valjalo potanko razmatrati svaku pojedinu ustanovu, a razprava bi imala biti sistematična.

Pošto spadam u red onih praktičnih pravnika, koji nisu za to, da se recipira u cielosti bud ugarski bud austrijski stečajni red, to sam se odvažio svoje misli, kako ja držim, da bi najshodnije bilo da glasi novi stečajni zakon, priobćiti u obliku osnove stečajnoga reda, da izazovem svestranu diskusiju o svih ustanovah stečajnoga reda.

Ove svoje misli htio sam priobćiti u „Mjesečniku“ redovito u odlomcih, ali pošto bi to predugo trajalo, a ne bi bilo ni pregleda, što bi otegotilo posao onim, koji bi voljni bili upustiti se u diskusiju, to sam se obratio molbom na upravljajući odbor pravničkoga družtva, da ove moje misli izda napose, čemu se je odbor u interesu stvari odazvao u nadi, da će to biti povodom, da se od strane naših pravnika povede svestrana diskusija, te da će svaki moći na temelju predležećega pozitivnoga predloga ne samo u obćenitih crtah izjaviti svoje mnienje, već i upustiti se u kritiziranje svake pojedine ustanove, pa u pogledu odnosne ustanove, s kojom se ne slaže, sam sa svoje strane staviti pozitivni predlog.

Čvrsto se nadam, da će mnogi od naših praktičnih pravnika, koji su dovoljno izkusili nedostatnost i neshodnost našega stečajnoga reda, na podlogu ove moje osnove izjaviti svoje mnienje i staviti shodan predlog glede one ustanove, koja će mu se činiti neshodnom. Samo ako se od kriju sve mane stečajnog reda i iztaknu sve potrebne ustanove, te ako se svestrano razpravljalo bude o svakoj pojedinoj ustanovi, imat će sastavitelj zakonske osnove stečajnoga reda za nju temeljitih podataka, te ćemo se samo tad moći nadati valjanom zakonu.

* * *

Pošto sam odrješiti protivnik toga, da se stvori što nova, ako ima valjanih zakona u drugih zemljah austro-ugarske monarkije, koji se mogu recipirati i u nas, osobito ako se radi o zakonu, koji, kao što stečajni red, duboko zasieca u trgovačko poslovanje, a uslied toga i upliva na obću vjeresiju, te koji mora za to biti što više moguće jednoličan sa zakoni onih zemalja, s kojim stojimo u neposrednom doticaju — to sam točno proučio i ugarski i austrijski stečajni red, ne bi li se mogao recipirati i u nas budi jedan budi drugi u cielosti.

U jednom i u drugom zakonu ima ustanova posve shodnih, koje se mogu jednostavno recipirati, samo što valja mnogu ustanovu jasnije stilizirati, a ne samo naprosto prevesti. Ali ipak držim, da se u cielosti ne može ni jedan ni drugi zakon usvojiti; jedno za to, jer je i jedan i drugi preobširan; a drugo za to, jer ima u obih ustanova, koje su neshodne, osobito s obzirom na naše odnošaje, dočim opet s druge strani ne ima u njih ustanova, koje su se u praksi ukazale posve shodnimi, navlastito što se tiče trgovačkoga stečaja; a treće za to, što su ustanove o likvidaciji i diobi stečajne pokretne imovine u jednom i drugom stečajnom redu još dosta komplicirane, te mogu svakako biti jednostavnije, da se omogući shodniji način, kako da vjerovnici dodju do namirenja i da se stečaj brže dovrši.

S toga držim, da se imadu doduše uzeti za podlogu zakonske osnove ustanove i ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda, ali da se treba osvrtati i na stečajne zakone ostalih država, ter iz njih uzeti one ustanove, koje se ukazuju shodnijimi za naše odnošaje; navlastito pako da treba imati na umu, da je stečajni red praktičan zakon, koji rabe više nepravnici nego pravnici, te da za to mora biti osobito jasan, pregledan i podpun, a ipak uz to što moguće kraći. Ne može se uztvrdit, da se sve ove potrebštine stiču u ugarskom i austrijskom stečajnom redu.

U očigled toga držim, da je u nas potrebno sastaviti posve novi stečajni red s uvaženjem svih prenavedenih okolnosti.

Mojoj osnovi o stečajnom redu, u obliku koje sam udesio svoje misli, kako ja držim, da bi imao zakon glasiti, da bude praktičan i da odgovara našim potrebam, uzeo sam za podlogu, istina, ugarski i austrijski stečajni red, iz kojih sam recipirao sve ustanove, koje sam držao, da su za nas shodne, samo što sam ih jasnije stilizirao, ali sam se osvrtao i na stečajne redove ostalih država, te sam iz njih, navlastito iz belgijskoga i talijanskoga uzeo njekoje ustanove, kojih nema ni u ugarskom, ni austrijskom, ali koje držim posve shodnimi, jer odgovaraju i našim odnošajem. Pridržao sam i njeke ustanove dosadašnjega našega stečajnoga reda, koje su se pokazale posve shodnimi; napokon sam dodao njekoje nove ustanove, koje držim po praktičnom izkustvu potrebnimi.

Red ustanova stečajnoga postupka nije u ovoj novoj osnovi jednak s onim u ugarskom i austrijskom stečajnom redu, jer držim, da tamo nije red ustanova posve shodan i pregledan. Navlastito držim, da nije logično govoriti ponajprije o redu zahtjeva, podignutih proti masi stečajnoj i o pravih vjerovnika, da budu namireni iz stanovitih dobara stečajne mase, o razredjivanju tih vjerovnika, a kasnije istom o slučajevih, kada se otvara stečaj i ob odredbah suda pri otvorenju stečaja, koje ustanove imadu nasuprot predhoditi svim ostalim, jer prije mora biti otvoren stečaj, te učinjene odredbe po sudu, koje su s otvorenjem stečaja skopčane, a tad mogu istom vjerovnici prijaviti svoja prava, te istom tad može biti govora o njihovoj klasifikaciji.

Ovakovu shodnu razredbu našao sam u belgijskom stečajnom redu.

Dobru mi je uslugu učinilo i djelo J. Aleksandra: „Konkursgesetze aller Länder der Erde mit vergleichender Uebersicht“. Berlin, 1892, koje ovdje preporučam svakomu, koji nema vremena, da potanko prouči sve stečajne zakone.

Što sam recipirao od jednoga ili drugoga zakona, navadjam kod obrazloženja pojedine ustanove u osnovi.

Moram ovdje navesti, zašto nisam uzeo u svoju osnovu iz ugarskoga i austrijskoga zakona *uredbu o stečajnom povjereniku* (Concurs-Commissär), koja se uredba nalazi u većini novijih stečajnih zakona.

Shodnost te uredbe iztiču osnove austrijskoga i ugarskoga zakona, a čitat se može o tom i u odpisu aust. ministarstva pravosudja od 6. kolovoza 1874. br. 11.055. (Ger.-Ztg. br. 66) i u prenavedenom dielu Aleksandra na strani 11. i slied.

Ja ne mogu uviditi shodnosti te uredbe ni za Ugarsku i Austriju, a držim ju posve neshodnom za naše odnošaje, za to je nisam uzeo u svoju osnovu.

Neshodna je ta uredba stečajnog povjerenika, jer otegoćuje i zavlačuje stečajni postupak. Po ustanovah ugarskoga i austrijskoga stečajnogu reda treba povjerenik za važnije odredbe privolu suda (vidi § 160. ugarskog stečajnog reda). On nema disciplinarne vlasti nad upraviteljem mase, već ako hoće ovòga kazniti, što ne vrši uredno svoju dužnost, ima ga prijaviti stečajnom sudu. Rješitbe o prvenstvu tražbina pripadaju samo stečajnom sudu; napokon ima proti svakoj rješitbi stečajnoga povjerenika mjesta pritužbi na stečajni sud (§. 81. ugarskog steč. reda).

Posve bi pako neshodna bila ustanova stečajnoga povjerenika za naše odnošaje. Kod nas su i kotarski sudovi stečajni sudovi. Kod ovih se osoblje često mienja, te bi se po tome morao svaki čas mienjati stečajni povjerenik, a osim toga bi se više puta moralo odgoditi koje uredovanje u stečajnom poslu, kad bi dotični povjerenik radi inih službenih posala morao izbivati iz ureda, jer ga druga konceptualna sila ne bi smjela zamieniti. Uz to bi se dogodila često i ta anomalija, da bi isti sudac, koji je stečajni povjerenik, morao kao izvjestitelj stečajnoga suda i riešiti pritužbu stranke proti vlastitoj svojoj rješitbi, koju je izdao kao stečajni povjerenik. Riečju kod kot. sudova je nemoguće provesti uredbu stečajnoga povjerenika u smislu zakonskih ustanova ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda, navlastito onako, kako ju hoće da provede rečena naredba austrijskoga ministarstva pravosudla od 6. kolovoza 1874. br. 11.005.

Ja držim, da će sviestan i okretan sudac kao prosti izvjestitelj isto onako obaviti sve poslove, kao i ad hoc postavljeni stečajni povjerenik, osim što ne će moći izdavati samostalnih odluka, ali time se stvar ne će zategnuti, pošto će kot. sud takodjer odmah izdati odnosnu odluku, a i sudbeni će stol držati izvan reda sjednicu, ako to bude potrebno.

Osnova o stečajnom redu.

Poglavje prvo.

O stečaju u obće i nadležnosti suda za stečajni postupak.

I. Pojam stečaja i stečajnoga postupka.

§ 1.

Stečaj je pravni odnošaj posebne vrsti ovrhe u procesualnom postupku, koji se stvara odredbom suda u stanovitih u zakonu predvidjenih slučajevih, ako dužnik ne može da udovolji platežnim svojim dužnostim, po kojem dužnik gubi pravo slobodnoga razpolaganja s cielom svojom imovinom, koja može biti predmetom ovrhe, ter se ta imovina uzima pod sudbenu upravu i obraća ovrhom, koja se ima ureda radi provesti, za namirenje svih dužnikovih vjerovnika, koji imadu proti njemu novčanih tražbina, po redu prvenstva ustanovljenom u zakonu.

Skup svih ustanova pako, koje normiraju slučajeve kada ima nastati ovaj pravni odnošaj i način kako da se sačuva i obrati sva imovina prezaduženikova, koja može biti predmetom ovrhe, na namirenje svih njegovih vjerovnika, zove se stečajni postupak.

II. Pojam stečajne gromade (mase).

§ 2.

Stečajnu gromadu sačinjava svakolika pokretna imovina prezaduženikova, ma gdje bila (§ 4.), koja podpada ovrhi (§ 29.), zatim nepokretna imovina, koja je u Hrvatskoj i Slavoniji.

Nijedan stečajni red ne difinira stečaja. Ja držim, da treba definiciju stečaja uvrstiti u sam zakon, jer prije nego se normira posebni postupak za stanoviti pravni odnošaj, mora se znati kakav je to pravni

odnošaj, te koja je svrha odnosnom postupku; a definiciju stečaja treba tim više uvrstiti u sam stečajni red, jer je ne ima ni u nijednom drugom zakonu.

Gore po meni postavljena definicija činit će se mnogom preobširna. Nu ja mislim, da definicija mora sadržavati sva karakteristična obilježja dotičnoga pravnoga odnošaja, koji se označuje odnosnim nazivom, koji se definicijom opisuje. U kratko se stečaj ne da definirati, a da ne bude pojam nejasan i nepodpun.

Naš stečajni red definira samo svrhu stečajnoga postupka, te ju označuje onamo, da se imetak prezaduženika, koji ne može platiti, obrati na namirenje vjerovnika po zakonitom redu.

Meni se čini, da ova oznaka nije podpuna, jer ne sadržaje svih obilježja stečaja; navlastito se u njoj ne ističe, koji se imetak prezaduženika ima potegnuti u stečaj, niti ne glasi, da se odnosni imetak ima obratiti na namirenje *svih* vjerovnika ureda radi. Definicija svrhe stečajnog postupka, koju nam daje naš stečajni red, može se bez ikakove promjene rabiti i za obćeniti ovršni postupak; jer i tuj se imetak dužnika obraća na namirenje njegovih vjerovnika po redu zakonitom.

Ja sam u definiciji samoga stečaja i stečajne gromade izriekom iztaknuo, da se u stečaj imade potegnuti samo ona imovina, koja se može pod ovrhu uzeti, premda o tom imade izrična ustanova u § 29. ove moje osnove, jer držim. da zakon mora biti posve jasan u svakoj svojoj ustanovi, te da valja u samoj definiciji i stečaja i stečajne gromade iztaknuti i ono glavno načelo, da je i iz stečajnog postupka izuzeta sva imovina dužnikova, koja se ne može pod ovrhu uzeti.

Radi jasnoće sam i u definiciji stečajne gromade kod pokretne imovine, koja se ima u stečaj potegnuti, citirao §. 4. ove moje osnove s obzirom na iznimku, ako je proti prezaduženiku, obitavajućemu u Hrvatskoj i Slavoniji stečaj otvoren, a on ima u inozemstvu pokretne imovine, koju ne će da odnosna inostrana oblast izruči ovozemnom stečajnom sudu; dočim sam citirao §. 29. za to, jer se u njemu ustanovljuje, da se stvari, koje su po zakonu iz ovrhe izuzete, ne mogu niti u stečajnu gromadu protegnuti.

III. Sudbenost u stečajnom postupku.

1. Obćenite ustanove.

§ 3.

Za stečajni postupak proti svakom prezaduženiku — osim proti protokoliranom trgovcu — nadležan je u pravilu osobni sud prezaduženikov, t. j. kotarski sud, u području kojega prezaduženik redovito prebiva, odnosno, u području kojega je imao svoje zadnje prebivalište; a ako prebiva, ili je zadnje vreme stanovao u mjestu, u kojem imade sudbeni stol svoje sjedište, taj sudbeni stol.

Ako se ne može ustanoviti zadnje redovito prebivalište prezaduženika, ili ako nije nikad stanovao u Hrvatskoj i Sla-

voniji, ali ima u ovih kraljevinah nepokretnoga dobra, nadležan je za stečajni postupak redoviti realni sud, ma da prezaduženik uz nepokretni imetak posjeduje i u području drugoga suda pokretne imovine.

Ako ima više nepokretnih dobara, ležećih u području više sudova, tad će biti nadležan za stečajni postupak onaj sud, u području kojega leže nekretnine, na kojih se nalazi kuća za stanovanje (grad, dvor); ako takovih ne ima, nadležan će biti za provedenje stečajnoga postupka onaj sud, koji je prvi otvorio stečaj.

Ne posjeduje li prezaduženik, komu se ne zna za zadnje prebivalište, nikakve nepokretne imovine, već samo pokretne, tad će biti nadležan za stečajni postupak – u koliko ne predleži slučaj točke b) §-a 4. — onaj sud, u području kojega leži odnosna pokretna imovina.

Za stečajni postupak proti *protokoliranu* trgovcu nadležan je jedino onaj sud, koji ima trgovačku sudbenost, ter kod kojega je njegova tvrdka protokolirana, a ako ima odnosni prezaduženik podružnicu, koja je protokolirana kod drugoga suda, onaj trgovački sud, kod kojega je protokolirana njegova glavna trgovačka nastana.

Isti trgovački sud, koji je nadležan za stečajni postupak proti trgovačkom družtvu javnom ili komanditskom, nadležan je i za stečajni postupak proti javnom drugu toga trgovačkoga družtva.

Za stečajni postupak proti posjedniku rudnika, imao on nekretne imovine u području kojega mu drago suda, nadležan je glede ciele njegove imovine jedino onaj sud, koji je glede toga rudnika rudarski sud.

Ustanove ove o nadležnosti su u bitnosti suglasne s onimi §. 72. ugarskoga stečajnoga zakona i našega sudovnika, samo što su jasnije redigirane. Nisam prisvojio onako obćenito zadnje ustanove §. 72. ugarskoga stečajnoga zakona, koja normira, da je od više sudova, nadležnih za otvorenje stečaja, onaj zvan da provede stečajni postupak, koji je prvi otvorio stečaj, jer taj slučaj može u obće samo onda nastati, ako je prezaduženik ostavio nekretnina, koje leže u području više sudova, a u području nijednog od tih sudova nema stalnoga prebivališta, ili ga nije u zadnje vrieme imao. Glede ovoga slučaja sam pako uvrstio u navedenom §-u u stavci trećoj posebnu ustanovu, imajuć pred očima i ustanovu §-a 15. naredbe ministarstva pravosudja od 18. travnja 1853., br. 65. d. z. l., po analogiji koje sam iztaknuo, da će onaj sud imati provesti stečajni postupak, u području kojega leže one nekretnine prezaduženikove, na kojih se nalazi kuća za stanovanje (dvor, grad).

Konačno mi valja još iztaći, da sam u zadnjoj stavci navedenog §-a propustio navesti, da je rudarski sud u nas jedino kr. sudbeni stol u Zagrebu, pošto se nadležnost sudova i u pogledu rudarske sudbenosti s vremenom zakonom promieniti može.

2. Posebne ustanove.

a) Kada prezaduženik, proti kojemu je u Hrvatskoj i Slavoniji otvoren stečaj, ima pokretnog imetka u inozemstvu, ili obratno, kada prezaduženik, proti kojemu je stečaj otvoren u inozemstvu, ima u Hrvatskoj i Slavoniji pokretnina.

§ 4.

a) Kada prezaduženik, na čiji se je imetak otvorio stečaj, posjeduje pokretnog imetka u inozemstvu ili

b) kada prezaduženik, koji je pao u inozemstvu pod stečaj ima pokretnoga imetka u Hrvatskoj i Slavoniji, tad se — ako državnimi ugovori u tom pogledu nije ništa posebna odredjeno — u slučaju a) ima pokretna imovina potegnuti u ovozemni stečaj i s toga tražiti, da ju inozemna vlast izruči; a u slučaju b) ima pokretna imovina, koja je u ovozemstvu, izručiti inozemnom stečajnom sudu, ako ju zaište.

Ako vlasti inozemne koje države uzkrate zahtjevanu izručbu pokretne imovine, ima se o tom odmah obaviestiti kr. zem. vlada odjel za pravosudje.

Od propisa gore pod b) navedenoga postoji iznimka s obzirom na propise §§ 211, 453 i 461 trgovačkoga zakona samo glede imovine inozemnih asekuracijonalnih poduzeća, koja je uložena u ovozemstvu, kao i u pogledu glavnice spadajuće na asekuracionalnu temeljnu zakladu položenu kod nadležnoga sudb stola, koja se nema u slučaju otvorenoga stečaja po odnosnomu inozemnomu sudu istomu izručiti, već se ima nad ovom pokretnom imovinom u ovozemstvu otvoriti posebni stečaj.

Propisi, sadržani u ovom §-u, osim onoga u zadnjoj stavci, suglasni su sa propisi §§. 5. i 6. sada u nas u krieposti stojećega stečajnoga reda i s obćenitimi načeli sudovnika, a u bitnosti su prihvaćeni po austrijskom i ugarskom stečajnom redu. Propis zadnje stavke navedenoga §-a suglasan je s onim predzadnje stavke §-a 75. ugarskoga stečajnoga reda, te ga valja u cielosti i u nas prisvojiti, jer se temelji na ustanovah trgovačkoga zakona, i to §-a citiranih u samom stečajnom zakonu, koje sam i ja gore citirao.

b) Kada je stečaj otvoren u inozemstvu, a prezaduženik ima nepokretnoga imetka u Hrvatskoj i Slavoniji.

§ 5.

Kada je stečaj otvoren po sudu u Ugarskoj ili u zemljah zastupanih u carevinskom vieću ili u inozemstvu proti prezaduženiku, koji tamo stanuje, a ima nepokretne imovne u Hrvatskoj i Slavoniji, ima se po realnom sudu otvoriti posebni stečaj nad ovdje ležećom nepokretnom imovinom, i to osim u slučajevih navedenih u § 6. samo onda, kada to dotični sud zatraži.

Premda se već iz obćenitih ustanova §-a 3. dade zaključiti, da se ima po ovozemnom sudu otvoriti stečaj nad nepokretnom imovinom prezaduženika i onda, kada se stečaj otvori po inostranom sudu, to držim, da je ipak dobro, da se o tom posebna ustanova u zakon uvrsti, da ne bude nikakove dvojbe. Dodatak na koncu §-a 5., da se stečaj otvoriti ima osim u slučajevih navedenih u sliedećem §-u 6. samo onda, kada to dotični sud zatraži, držim, da je za to potreban, da se ne misli, da ima ovozemni sud odmah ureda radi otvoriti stečaj, čim dozna, da je stečaj otvoren nad imovinom prezaduženika, koja leži u Ugarskoj, Cislitavi ili u inozemstvu, po dotičnom sudu, u području kojega se ta imovina nalazi, odnosno u području kojega prezaduženik prebiva.

Poglavje drugo.

O otvorenju stečaja.

I. Slučajevi, kada se otvara stečaj.

§ 6.

Stečaj se otvara ili na zahtjev dotičnika ili ureda radi.

I. Na zahtjev dotičnika otvara se stečaj:

1. kada tko, nemoguć platiti svojih dugova, sam zaište, da se otvori stečaj (§ 7.);

2. kada po smrti dužnika baštinik ili skrbnik ostavštine ište otvorenje stečaja (§ 8.);

3. kada otvorenje stečaja zaište jedan ili više vjerovnika prezaduženikovih (§ 9).

II. Ureda radi otvara se stečaj:

1. kada tko, o kom se zna, da mu je imovinsko stanje poremećeno, pobjegne ili se sakriva, ako se tomu ne može slutiti drugi razlog nego da ne može platiti (§ 10);

2. kada sud pouzdano znade, da je koji protokolirani trgovac obustavio svoja plaćanja (§ 11.).

Sve ove ovdje navedene slučajeve, kada valja otvoriti stečaj, normira i sada u nas u krieposti stojeći stečajni red, ali ne nabraja svih pregledno na jednom mjestu, već navadja prvi i drugi slučaj, naveden pod stavkom I., u §-u26., a treći u §-u 27. O prvom slučaju, navedenom pod stavkom II., govori u §-u 28.; dočim drugoga slučaja ove stavke ne spominje u poglavju, u kojem govori o otvorenju stečaja u obće, već istom u poglavju osmom, koje slovi o stečajnom postupku kod trgovaca, i to u §-u 190.

Ako ovaj slučaj i spada tamo, i ako se o njem tamo i razpravljati imade, to ipak držim, da je shodno, pregleda radi, nabrojiti odmah na mjestu, gdje se u obće govori o otvorenju stečaja, i sve slučajeve, kada se po zakonu stečaj otvoriti imade; dakle i navedeni slučaj, ma da se on odnosi samo na protokolirane trgovce,

Ovo držim tim više shodnim, što sam u praksi izkusio, da u nas mnogi niti ne zna za ovaj posebni slučaj, kada se proti protokoliranu trgovcu može ureda radi stečaj otvoriti, jer drži, da su u §§. 26.—28., u kojih se govori u našem stečajnom redu, kada se ima stečaj otvoriti, izcrpljeni svi slučajevi, ter niti ne traži dalje u zakonu više nijednoga slučaja. Ja sam mnoge starije, inače iskusnije praktične pravnike upozorio na tu ustanovu §-a 190. našega stečajnoga reda, jer sam opazio, da je u praksi ne rabe; pak mi je većina njih priznala, da nisu ni znali za tu ustanovu, jer — stoji sasvim na koncu zakona.

Svi slučajevi, kada valja otvoriti stečaj, koji su nabrojeni u našem još sada u nas u krieposti stojećem stečajnom redu, sadržani su i u ugarskom i austrijskom stečajnom zakonu, jedino nema ni u ugarskom, ni u austrijskom steč. redu slučaja, navedenoga u §-u 190. našega steč. reda, t. j. onoga, koji je u nazočnom §-u 6. naveden pod stavkom II., točka 2. Po jednom i drugom zakonu može se i proti trgovcu, koji je obustavio svoja plaćanja, otvoriti stečaj samo na zahtjev vjerovnika; ter o tome, da je to sud ureda radi vlastan učiniti, nema ni u jednom ni u drugom zakonu ustanove.

Ja ipak držim, da je ustanova §-a 190. našeg sada još u kreposti stojećeg stečajnog reda posve shodna, jer sam ju u praksi veoma uspješno rabio. Upravo obzirom na praktične rezultate, što sam ih postignuo, uporavljajući veoma strogo ustanovu §-a 190. stečajnog reda — kojih praktičnih rezultata ne mogu ovdje priobćiti, jer bi se obrazloženje gornjega §-a time odviše zategnulo, ali sam ih pripravan svakomu, koji ih želi znati, priobćiti kratkim putem — uvrstio sam ovu ustanovu u moju osnovu zakona, te sam uvjeren, da će svaki praktični pravnik, koji je imao sa trgovačkimi stečaji više posla, svojski raditi o tom, da se ona ne izpusti ni iz buduće zakonske osnove našega stečajnoga reda.

Ustanovu zakonsku, da se proti protokoliranu trgovcu, koji je obustavio svoja plaćanja, *mora* bezuvjetno ureda radi otvoriti stečaj, našao sam i u stečajnom redu kraljevine Italije. (Vidi trgovački zakon kraljevine Italije od 1. siečnja 1883., knjiga III., §. 688.)

§ 7.

Kada tko, nemogući platiti svojih dugova, sam zaište, budi ustmeno budi pismeno, kod nadležnoga stečajnoga suda,

da se nad njegovom imovinom otvori stečaj, ima se odmah, a da se ne iztražuje istinitost moliteljevih navoda, otvoriti stečaj i onda, ako molitelj nije podnio ni izkaza svojih dugova ni svoje imovine.

Za jurističke osobe može tražiti otvorenje stečaja samo njihov ovlašteni zastupnik.

Ako kod družtva po njihovih pravilih treba za zahtjev na otvorenje stečaja zaključak glavne skupštine, ravnateljstva ili upravljajućeg odbora, može se stečaj otvoriti samo onda, ako se odnosnoj molbi priloži pismena potvrda o tom zaključku.

Ustanova, da se stečaj ima odmah otvoriti, kada to dužnik sam zaište, a da se za to ne zahtieva da sudac ureda radi iztražuje, da li je dužnik doista i prezadužen, sadržana je u svih stečajnih zakonih, jer se predmnieva, da ne će nitko tražiti otvorenja stečaja, ako može da plati sve svoje vjerovnike, već radi posljedica, koje su spojene s tim, ako tko objestno ili prevarno zatraži otvorenje stečaja, što se redovito konstatovati dade i u stečajnom postupku, a i kaznenimi izvidi, koji se i onako zametnuti moraju, čim se otvori stečaj.

Navedena ustanova je u svih stečajnih zakonih posve kratka, onako, kao što je sadržana u §-u 26. našega stečajnoga reda.

Ja držim, da ne će škoditi, ako se ova ustanova obširnije normira te izriekom iztakne, da nema sudac prije nego što otvori stečaj, ureda radi iztraživati, da li je molitelj doista prezadužen, a da ne mora ni izkaza svoje imovine i dugovine priložiti već molbi za otvorenje stečaja.

O legitimaciji dotičnika za molbu na otvorenje stečaja kod jurističkih osoba, a napose kod družtva, nije doduše potrebno uvrstiti izriekom ustanove u samom stečajnom redu, jer je ova normirana već stranom u gradjanskom zakoniku, a stranom u trgovačkom zakonu; ali pošto se ipak može dogoditi, da koji sudac u navali posla na te ustanove zaboravi, a otvorenje stečaja proti družtvu može biti od velikog zamašaja za njegovu vjeresiju, to držim, da ne će biti s gorjega, da se ustanove druge i treće stavke navedenoga §-a 7. usvoje i u sam zakon o stečajnom redu uvrste. Uviek je bolje, da je zakon suviše jasan, nego da je nepodpun, a moja težnja ide upravo onamo, da budemo imali samo jasne i podpune zakonske ustanove, koje će izključivati svaku dvojbu.

§ 8.

Po smrti dužnika dužni su baštinik ili skrbnik ostavštine iskati pod svojom odgovornosti otvorenje stečaja, čim doznadu, da je masa dugovi obterećena. Ali stečajni sud otvorit će odmah stečaj samo onda, ako to svi nasljednici zaištu; a ako ne ima još poznatih nasljednika, ako to skrbnik ostavštine zaište, ter ako ovaj bude doprinio dokaza, da dugovi nadilaze ostavinsku imovinu, u koliko nije stečajni sud sam osta-

vinsko-razpravna oblast, pa se sam o tome iz spisah osvjedočiti ne može.

Zaište li pako samo jedan od poznatih nasljednika otvorenje stečaja nad ostavinskom imovnom, tad će sud prije nego što će izreći svoju odluku o otvorenju stečaja, saslušati sve nasljednike, ter otvoriti stečaj samo onda, ako na to svi pristanu, ili ako budu uklonjeni svi temeljiti prigovori proti dugovnom ili imovinskom stanju mase, ter se izpostavi, da dugovi doista nadmašuju ostavinsku imovinu, a nijedan nasljednik, koji može platiti, ne bude htio preuzeti dugove pod svoju osobnu platežnu obvezu.

Ako bude ostavinsko-razpravni sud, bio on podjeno nadležni stečajni sud ili ne, iz ostavinskih spisa uvidio, da, dugovi nadilaze ostavinsku imovnu, a ne bude slučaja za postupak po § 73. izvanparb. postupka, imat će odrediti neodvačno ureda radi saslušanje svih nasljednika i svih poznatih vjerovnika i to onih, čije prebivalište ne bude poznato, po skrbniku na čin, kojega će im postaviti imati, ter pokušati nagodu; a ako nagoda za rukom ne podje, pak jedan samo učestnik, bio taj nasljednik ili vjerovnik, zatraži otvorenje stečaja, otvorit će isti sud s mjesta stečaj; a ako nije nadležni sud, odstupiti će u tu svrhu spise nadležnom stečajnom sudu.

Ne zatraži li nijedan učestnik u takovu slučaju otvorenja stečaja, razpravit će sud ostavinu nadalje po propisu zakona i uručiti ju, onako pasivno, očitovanim nasljednikom.

Ako je ostavnik protokoliran trgovac, biti će nadležan odlučiti, da li ima mjesta otvorenju stečaja, samo nadležni trgovački sud, koji će se pri tom imati držati propisa poglavja osmoga.

I u našem stečajnom redu (u §-u 26.), i u ugarskom stečajnom zakonu (u §-u 83.), a i austrijskom stečajnom zakonu (u §-u 62.) imade ustanova o otvorenju stečaja proti ostavštini, ako je prezadužena. Sva tri stečajna zakona slažu se u tom, da se ima stečaj otvoriti na molbu nasljednika ili skrbnika ostavine; nu dočim ni naš ni austrijski stečajni red ne ima ustanove, da se stečaj ima otvoriti samo onda, ako to svi nasljednici zaištu, odnosno da se ima u slučaju, ako svi toga ne traže, odrediti predhodno saslušanje svih nasljednika, ima u tom pogledu izrične ustanove u ugarskom stečajnom zakonu. Što pako ima biti onda, ako nijedan nasljednik ne zatraži otvorenje stečaja, a ostavština je dokazano prezadužena, ne ustanovljuje ni austrijski ni ugarski stečajni zakon. U tom pogledu nije ni naš stečajni red posve jasan.

S obzirom na ustanovu §-a 74. izv. parb. post., koja veli: „kada treba radi dugova, koji nadilaze ostavštinu, odrediti stečaj, ustanovljuje stečajni red“ — valja uvrstiti u sam stečajni red jasnu i svestranu usta-

novu, kako ima ostavinsko-razpravni sudac postupati, ako je ostavština prezadužena.

U tom pogledu, držim, da odgovara posvema sadržaj navedenoga §-a 8. ove moje osnove.

U opravdanje ustanova ovoga §-a imadem ovdje samo to navesti, da nisam prihvatio ustanove §-a 26. našega stečajnoga reda, da razpravni sud, ako je iz sudbenih razpravnih spisa vjerojatno, da dugovi nadilaze ostavinsku imovinu, ima saslušati samo baštinika ili skrbnika ostavine i naložiti mu, da podnese aktivno i pasivno stanje i za tim narediti stečaj, ako se odatle vidi nedostatnost mase, i ako ne bude nade, da će prijateljska nagoda poći za rukom, koja je ustanova u ostalom i nejasna, jer sud ne može znati, a da ne sasluša vjerovnika, kada ne bude nade, da će prijateljska nagoda poći za rukom.

Ja sam u mjesto ove ustanove našega sadašnjega stečajnoga reda uvrstio u § 8. moje osnove one ustanove, koje su navedene u istom §-u pod stavkom trećom i četvrtom, ter držim, da one posve odgovaraju svrsi, a krače se nisu mogle redigirati, a da ne postanu nejasne.

Napose četvrta stavka §. 8. opravdana je time, što, čim je sud odredio saslušanje svih učestnika, naime svih nasljednika i ostavinskih vjerovnika, a nijedan nasljednik, ni nijedan vjerovnik ne zatraži otvorenja stečaja, ne ima ni razloga ureda radi otvoriti stečaj. Volenti non fit injuria — tad neka nasljednici preuzmu izplatu vjerovnika, ako su se uvjetno nasljedno očitovali ad vires hereditatis, a vjerovnik, koji ne dodje nikako do namirenja svojom tražbinom, jer ga je drugi pretekao, ima samom sebi pripisati ovu štetnu posljedicu, pošto nije zatražio otvorenja stečaja, premda mu je sam sud za to priliku pružio.

§ 9.

Otvorenje stečaja može iskati jedan vjerovnik sam, a i više vjerovnika jednoga dužnika zajedno jednom prošnjom.

1. Ako jedan vjerovnik sam zaište otvorenje stečaja, ima on ne samo izpravom, koja po gradjanskom parbenom postupniku imade podpunu moć dokaza, posvjedočiti svoju tražbinu, koja još ne mora biti dospjela, nego i dokazati, da dužnika tjera bar još jedan vjerovnik dugovnom tužbom ili sudb. ovrhom i podjedno vjerodostojnimi svjedočanstvi ili inim načinom izkazati, da dužnik nema dovoljnih platila, da podpuno namiri molitelja i vjerovnika, koji ga tjera dugovnom tužbom ili sudbenom ovrhom.

2. Ako otvorenje stečaja zaište više vjerovnika jednom prošnjom, a jedan samo posvjedoči svoju tražbinu izpravom vrsti navedene pod točkom 1., ili ako su sve tražbine još ne dospjele, tad treba da bude molba obložena isto onako kao da ju je podnio samo jedan vjerovnik, t. j. ona mora imati sve potrebštine navedene pod točkom 1. Ako pako bar dva vjerovnika, koji zajedno mole otvorenje stečaja, izkažu svoje

tražbine izpravami vrsti navedene pod točkom 1., te ako je jedna od tih tražbina jur dospjela, tad je dovoljno, da molbi prileží vjerodostojno svjedočanstvo ili da je inim načinom izkazano, da dužnik nema dovoljnoga imetka, da molitelje podpunoma namiri.

Na molbu pod 1. i 2. navedenu ima sud narediti s mjesta ročište unutar tri dana, a dužniku naložiti, da podnese popis o stanju sve svoje imovine i svih svojih vjerovnika i time da dokaže, da može namiriti svekolike svoje vjerovnike ili pako da se izkaže, da je navaljujuće vjerovnike osigurao.

Ako dužnik ne dodje na ročište ili ako ne izkaže, da je osigurao one vjerovnike, koji su otvorenje stečaja zaiskali, ili da je kadar namiriti sve svoje vjerovnike, ima se odmah otvoriti stečaj.

Utoku ima mjesta samo proti konačnoj odluci suda u roku od tri dana, ali nema obustavne moći (§ 13).

Ako vjerovnik kojega protokoliranog trgovca ište proti njemu otvorenje stečaja, ima se postupati po propisu §. 97.

Svaki stečajni zakon ima ustanovu, da se stečaj ima otvoriti na molbu jednoga ili više vjerovnika prezaduženikovih nakon njegovoga saslušanja, ako ne osigura sve navaljujuće vjerovnike ili ne izkaže, da može namiriti svekolike svoje vjerovnike; ali nisu jednake ustanove u pogledu potrebština dotične molbe, s kojom jedan ili više vjerovnika traži otvorenje stečaja.

Naš stečajni red veli u §-u 27., da se ima otvoriti stečaj nakon postupka tamo navedenoga, ako otvorenje zaište jedan ili više vjerovnika prezaduženikovih, ter ako sud obnadje, da zahtjev nije očevidno netemeljit, a ne ustanovljuje, kad se zahtjev ima smatrati temeljitim, odnosno što ima molitelj izkazati, da mu se zahtjev ne može smatrati očevidno netemeljitim.

Ugarski stečajni zakon veli, da se ima otvoriti stečaj nakon provedenoga postupka, koji je suglasan s onim §-a 27. našega steč. reda, ako jedan ili više vjerovnika na temelju *valjano izkazane*, ako i ne dospjele tražbine zaište otvorenje stečaja i *vjerojatnim učini, da dugovi dužnika nadilaze njegovu imovinu.*

Austrijski stečajni red odredjuje u §-u 63., da se ima otvoriti stečaj nakon provedenog postupka, koji se u bitnosti slaže s onim našega i ugarskoga stečajnoga reda, ako jedan ili više vjerovnika, koji svoju tražbinu temelje *na podpunu vjeru zaslužujućoj izpravi*, izkažu svoje tražbine proti ovršeniku, koji se ovrhom tjera (wider einen mit Executionen verfolgten Schuldner).

Njemački stečajni red napokon ustanovljuje u §-u 97., da se ima dati mjesta zahtjevu jednoga vjerovnika na otvorenje stečaja, ako je tražbina vjerovnika i *insolventnost* dužnika *vjerojatno* izkazana.

Sve te ustanove nisu shodno udešene, te su u praksi dale povoda raznom tumačenju, a stranom su u većini slučajeva neizvedive. Kako

će n. pr. vjerovnik, osobito ako dužnik nije trgovac, dokazati, da njegovi dugovi nadmašuju njegovu imovinu? Ovo je riedko moguće, jer odkud će vjerovnik crpsti o tome podataka.

Neopredieljena je i ustanova §-a 84. ugarskoga steč. reda, koja traži, da vjerovnik, koji ište otvorenje stečaja, svoju tražbinu *valjano* izkaže, jer izraz „valjano" jest preobćenit i preširok. U tom pogledu je preciznija ustanova §-a 63. austr. steč. reda, koja traži podpunu vjeru zaslužujuću izpravu. Nasuprot pako je opet neshodna ustanova austr. steč. reda, koja dozvoljuje, da se otvori stečaj na molbu jednoga vjerovnika, ako se dužnik ovrhom tjera, i ne gledeći na to, da je ista i neopredieljena, jer se ne zna, da li je dovoljno da uz molitelja i drugi vjerovnik, ili da li imade više njih dužnika ovrhom tjerati, ter da li je ovrha imala biti bezuspješno povedena ili ne; što je sve još u cislitavskoj praksi prieporno. Neshodna je ustanova za to, jer otvoriti stečaj u korist jednoga vjerovnika, koji nije osiguran, onda istom, kada drugi dužnika već ovrhom tjera, može biti u mnogo slučajeva vrlo problematično, jer na što će se vjerovnik osigurati, odnosno, što će za njega ostati, kada mu je drugi već ovršnim putem sve oduzeo ili bar ovršno pravo zaloga stekao, koje mu osigurava pravo prvenstva i u stečajnom postupku.

S razloga sada navedenih nisam usvojio nijedne ustanove prenavedenih stečajnih zakona u cielosti.

Iz ugarskoga stečajnoga reda uzeo sam ustanovu, da ne treba biti dospjela tražbina, radi koje vjerovnik ište otvorenje stečaja, jer bi bilo posve nepravedno, da vjerovnik gubi posvema svoju tražbinu, što nije još dospjela; a upravo vjerovnik, koji ima nedospjelu tražbinu, ne može se inim načinom očuvati od posvemašnjega gubitka, ako ne zaište otvorenja stečaja proti samom dužniku, jer mu zabranom, kao privremenim sredstvom osiguranja nije pomoženo, pošto mu zabrana ne daje prava zaloga.

Nasuprot sam uzeo iz austrijskog steč. reda ustanovu, da vjerovnik, koji traži otvorenje stečaja, ima svoju tražbinu posvjedočiti podpunu vjeru zaslužujućom izpravom, samo što sam tu izpravu jasno označio kao izpravu, koja imade po gradjanskom parbenom postupku podpunu moć dokaza. Svakako je potrebno, da vjerovnik takovom izpravom izkaže svoju tražbinu, jer bi inače mogao svaki vjerovnik svoga dužnika šikanirati, kada bi htio.

Ustanova, da ima vjerovnik, ako sam zatraži stečaj, dokazati, da dužnik ima još drugoga vjerovnika, leži u naravi stvari i u pojmu stečaja, jer ako dužnik nema bar dva vjerovnika, ne moše se ni otvoriti stečaj; a da vjerovnik, koji traži otvorenje stečaja, ima dokazati, da je drugi vjerovnik bar utužio svoju tražbinu, držim, da je za to potrebno, jer je to jedino dokaz, da je već od dužnika platež zaiskan, a da nije izvansudbeno polučen.

Nasuprot ako više vjerovnika traži zajedno otvorenje stečaja, pak je svaki dokazao svoju tražbinu izpravom, koja pruža podpunu dokaznu moć, to je dovoljno, da je samo jedna tražbina jednoga molitelja dospjela, jer je već time, što je isti tražio otvorenje stečaja, dokazano, da nije od svoga dužnika dobio pokrića. U svakom slučaju pako držim, da imade vjerovnik, odnosno da imadu vjerovnici, koji traže otvorenje

stečaja, izkazati načinom, propisanim u parbenom postupniku za zabranu, da dužnik nema dovoljnih platila, da može namiriti navaljujuće vjerovnike, poznate onim, koji traže otvorenje stečaja, jer inače može se sredstvo otvorenja stečaja zlorabiti, navlastito samo za to, da se dodje nedospjelom tražbinom do namirenja prije vremena.

§ 10.

Ako onaj, o kom se znade, da mu je imovinsko stanje poremećeno, pobjegne ili se sakriva, i ako se tomu ne može slutiti drugi koji razlog, nego da ne može platiti, ima sud na učinjenu mu o tome prijavu imenovati nestadniku skrbnika ter ovoga, koji ima dužnost uputiti se točno o imovinskom stanju nestadnika, saslušati, da li imovina nestadnika dosiže za namirenje svih njegovih vjerovnika, a ako za to nije dovoljna, s mjesta otvoriti stečaj.

A da ni ne sasluša skrbnika, može sud stečaj odmah otvoriti samo onda, ako mu stigne prijava od oblasti, koja zasvjedočuje, da je nestadnik prezadužen, ter ako je pogibelj u odvlaci.

Po §-u 28. našega steč. reda ima sudac odmah otvoriti stečaj, kada tko, o kom se znade, da mu je stanje imovinsko poremećeno, pobjegne ili se sakriva, i ako se tomu ne može slutiti drugi razlog nego da ne može platiti, a da se tamo ne odredjuje, da ima sudac nestadniku postaviti skrbnika, niti da ima učiniti izvidjenja u ma kojem pravcu.

Ugarski stečajni red u §-u 85., i austrijski stečajni red u §. 64. ustanovljuju, da se ima i u ovom slučaju otvoriti stečaj samo na molbu nestadnikova vjerovnika, i to nakon predhodnoga saslušanja skrbnika, kojega valja da sud takovom nestadniku imenuje.

Ja držim, da sud ne može čekati u takovu slučaju na molbu vjerovnika, jer dok koji vjerovnik sazna za to, da mu je dužnik pobjegao, može biti već imovina dužnikova raznešena, ili inim učinom otudjena, odnosno umanjena. Ali ipak valja prije točno izviditi imovinsko stanje dotičnoga dužnika, jer mogućnost nije izključena, da će njegova imovina dovoljna biti za namirenje svih njegovih dugova, te da je uzrok, s kojega je nestao, drugi nego da se sakriva pred svojimi vjerovnici, odnosno da izbjegne platežnim svojim dužnostim. Za to sam uvrstio u §-u 10. svoje osnove ustanovu, da valja prije otvorenja stečaja saslušati skrbnika nestadnika, koji se ima točno uputiti o njegovom imovinskom stanju, a da se od toga pravila ima odustati samo onda, ako prijava potiče od oblasti, koja zasvjedočuje, da je nestadnik prezadužen, i ako je pogibelji u odvlaci.

§ 11.

Napokon ima sud ureda radi otvoriti stečaj, ako pouzdano sazna, da je koji protokolirani trgovac obustavio svoja plaćanja.

Kako valja u tom slučaju postupati, odredjuje § 96.

II. Odredbe suda pri otvorenju stečaja.

1. Odredba suda, ako se ne da ustanoviti, da li prezaduženik ima imovine, ili ako ova nedosiže za podmirenje troškova stečajnoga postupka.

§ 12.

Ako se izpostavi pri konačnom rješavanju prošnje za otvorenje stečaja, da prezaduženik ne ima nikakove imovine, ili ako njegova imovina ne dosiže niti za namirenje troškova stečajnoga postupka, može se stečaj samo onda otvoriti, ako se vjerovnik, koji zahtjeva, da se stečaj otvori, unatoč takovom imovinskom stanju prezuduženika izjavi pripravnim, da je voljan nositi troškove stečajnoga postupka, pa ako položi kod suda za to potrebnu svotu, koju će mu ovaj ustanoviti

Ako prezaduženik, saslušan u slučaju §-a 9., tvrdi, da ne ima nikakve imovine, ima mu sud naložiti prisegu, da od svoje imovine ništa zatajio nije.

Neće li htjeti tu prisegu položiti, imati će se proti njemu postupati, kao što to odredjuje § 17.

Što ima biti, ako prezaduženik ne ima ni toliko imovine, da bi se mogli namiriti troškovi stečaja, ne odredjuje naš stečajni red. Ali u tom pogledu ima ustanova u ugarskom i austrijskom stečajnom redu; u prvom u §. 87., a u posljednjem u §. 66., koje se pako ne slažu, jer prvi odredjuje, da se ima otvoriti i tada stečaj, ako se vjerovnici pripravnimi izjave položiti za namirenje troškova stečajnoga postupka svotu, koju će sud ustanoviti, dočim drugi propisuje, da se u prenavedenom slučaju — ako naime imovina prezaduženikova ne dosiže ni za podmirenje troškova stečajnoga postupka — stečaj u obće ni nema otvoriti.

Ja se slažem s ustanovom §-a 66. ugarskog stečajnog reda; jer držim, da može biti slučajeva, gdje se ne će moći odmah pronaći dovoljno imovine ni za podmirenje troškova stečajnoga postupka, ali gdje će ipak moguće biti vjerovniku pronaći tu imovinu, što može biti osobito tad slučaj, ako se ima stečaj otvoriti proti odsutnom prezaduženiku, koji se sam nije niti saslušati mogao o njegovom imovinskom stanju, ili kada je vjerovniku poznato, da ima prezaduženik sakrivenoga imetka.

No s istih ovih razloga držim, da se na zahtjev vjerovnika stečaj i tad otvoriti imade, kada se ne može konstatirati nikakova imovina prigodom saslušanja učestnika radi otvorenja stečaja, ako se vjerovnik pripravnim izjavi, položiti u ruke suda primjerenu svotu za pokriće eventualnih troškova stečajnoga postupka. Za to sam uvrstio u navedeni § svoje osnove ustanovu, da se stečaj otvoriti ima i u takovu slučaju.

2. Sadržaj odluke suda, kojom se otvara stečaj.

§ 13.

Kada sud zaključi, da se stečaj otvoriti ima, izdaje o tom odluku i podjedno izrok (§ 14).

U odluci ima navesti razloge, s kojih otvara stečaj (§ 6). Zatim ima učiniti sliedeće odredbe: 1) imenovati privremenoga upravitelja stečajnine i zamjenika mu, ter ovim izdati svakomu posebni dekret; 2) ustanoviti rok do kojega vjerovnici imadu svoje tražbine proti stečajnini prijaviti; 3) odrediti ročište za likvidaciju prijavljenih tražbina s dodatkom, da će se na istom izabrati po vjerovnicih definitivni upravitelj stečajnine i definitivni odbor vjerovnika; 4) odrediti, da se stečajna pokretna imovina ima uzeti pod uzki zatvor, a o cieloj stečajnoj imovini sastaviti našastar, ter za obavu ovih uredovanja odrediti sudbenoga izaslanika, koji može biti i kr. javni bilježnik.

Uputno je nadalje da sud u istoj odluci, kojom otvara stečaj: 5) pozove prezaduženika, koji nije već prije otvorenja stečaja predao točnoga popisa o svojoj imovini i o svojih dugovih, da ga podnese u roku, koji će mu sud ustanoviti, pod inakom posljedicom §-a 17.; 6) odredi odmah ročiste za zavjerenje privremenoga upravitelja stečajnine (§ 23).

Ako ima prezaduženik nekretnina, ima podjedno stečajni sud odrediti zabilježbu stečaja u gruntovnici, a ako je protokolirani trgovac, i zabilježbu stečaja u trgovačkom registru.

Ob ovoj odluci imadu se obaviestiti sve prenavedene osobe; ako je prezaduženik nepoznata boravišta, ima se on obaviestiti po skrbniku na čin, koga mu sud ima postaviti. Od vjerovnika imadu se obaviestiti odlukom samo oni, koji su žatražili otvorenje stečaja, za tim nadležno kr. finnac. ravnateljstvo u ime kr. financijalnog erara, napokon odnosna nadležna gruntovna oblast, ako nije to sam stečajni sud.

Posebnim dopisom ima stečajni sud o otvorenju stečaja obaviestiti kr. državno odvjetničtvo, zatim kr. poštarsko i brzojavno ravnateljstvo, odnosno ako ga u mjestu ne ima, odnosni poštarski i brzojani ured, ovaj s time, da sva pisma i sve pošiljke te sve brzojavke, koje glase na prezaduženika, dostavi upravniku imovine.

Utok proti odluci, kojom se otvara stečaj, ima se podnieti u roku od 3 dana; nu isti ne ima obustavne moći.

Ako druga molba potvrdi prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljnjem pravnom lieku.

U našem stečajnom redu ne ustanovljuje se, što sve ima sadržavati odluka o otvorenju stečaja. Ja držim, da je potrebno, da se to u zakonu kaže. Praksa nas doduše to uči, ali ima slučajeva, i to ne riedko, da sudac prvi put otvara stečaj, te da nema koga pitati, kako valja odluku udesiti; nu i iskusniji sudac u navali posla zaboravi na koju bitnu potrebštinu, koju valja navesti u odluci, kojom se otvara stečaj, što u tom pogledu u zakonu nije ništa specificirano. Za to sam u navedenom §-u 13. točno naveo cieli sadržaj odluke, kojom se otvara stečaj.

Iz istoga §-a 13. moje osnove uvidja se, da se ja nisam u svemu držao ni §§ 29. i 30. našega stečajnoga reda, ali niti u cielosti dotičnih propisa ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda, jer u §-u 13. moje osnove ne ima govora o zastupniku stečajnine, koji igra glavnu ulogu u našem stečajnom redu, već samo o privremenom upravitelju stečajnine; isto tako ne spominje se ništa u §-u 13. o stečajnom povjereniku, o kojem govore ugarski i austrijski stečajni red.

Zastupnika stečajnine nisam spomenuo, jer sam tu uredbu iz stečajnoga reda izpustio, kao što su to učinili, poput modernih stečajnih zakona ostalih evropskih država, i stečajni red ugarski i austrijski. Kraj upravitelja stečajnine držim zastupnika stečajnine posve suvišnim, osobito ako je stečajni postupak tako jednostavan, kako sam ga ja udesio u ovoj svojoj osnovi. O tome više kod tumačenja §-a 23.

Ovdje imam samo u obće još iztaći, da sam se držao austr. steč. reda, ustanoviv, da sud ima kod otvorenja stečaja imenovati samo *privremenoga* upravitelja, a ne odmah definitivnoga, kao što to odredjuje ugarski stečajni red, već da se prepušta vjerovnikom, da izaberu definitivnoga upravitelja.

U pogledu roka pako, kada ima taj izbor sliediti, ne slažem se sa austr. steč. redom, već sam u tom pogledu pridržao ustanovu našega steč. reda, po kojem ima taj izbor sliediti iza prijavnoga roka.

Shodnosti radi pridržao sam i onu uredbu našeg steč. reda, da stečajni sud ima odmah ureda radi postaviti privremeni odbor vjerovnika, o čemu govorim kod §-a 24., a da se definitivni odbor vjerovnika ima birati po vjerovnicih, koji su već svoje tražbine prijavili, i to na samom likvidacionalnom ročištu. O tome više kod tumačenja osnove §-a 44, koji govori o imenovanju definitivnoga upravitelja stečajnine i definitivnoga odbora vjerovnika.

Zašto nisam usvojio uredbu stečajnoga povjerenika (Concurs-Comissär), razložio sam već u uvodu ove osnove, na koje se obrazloženje ovime pozivljem.

3. Sadržaj stečajnoga izroka.

§ 14.

Stečajni izrok treba da sadržava: 1) ime suda; 2) ime i prezime, stališ i prebivalište (ako se za sadanje prebivelište ne zna, posljednje prebivalište) prezaduženika; 3) ime i prezime te značaj privremenoga upravitelja stečajnine i njegova

zamjenika; 4) rok za prijavu tražbina proti stečajnini uz poziv, da svi oni, koji imadu kakovih mu drago tražbina na *pokretnu* imovinu pod stečaj palu, te svoje zahtjeve prijave do ustanovljenoga prijavnog roka s opomenom, da će inače bez obzira na pravo vlastničtva, zaloga ili prvenstva, koje im možebiti pripada, izključeni biti od svih svojih zahtjeva na pokretnu imovinu stečajnine; 5) dan ročišta za obavu likvidacije svih do prijavnoga roka prijavljenih tražbina proti stečajnini uz poziv na vjerovnike s uputom na §§ 69 i 70. ovog steč. reda, da na nj ima doći svaki vjerovnik, koji je svoju tražbinu prijavio u otvorenom prijavnom rokn, jer mu se posebni poziv za to izdati neće, niti za likvidaciju njegove tražbine posebno ročište ureći; za tim uz daljnju ubaviest, da će se na istom ročištu imati podjedno ili potvrditi privremeni upravitelj stečajnine, ili izabrati drugi upravitelj i definitivni vjerovnički odbor po propisu §. 44.

Sadržaj izroka po mojoj osnovi ne slaže se podpunoma ni sa sadržajem izroka navedenim u §-u 30. našeg steč. reda, a niti sa onim §-a 89. ugarskoga i §-a 67. austrijskoga stečajnoga reda.

Ne slaže se sadržaj izroka po mojoj osnovi sa onim §-a 30 našega stečajnoga reda već po naravi stvari, čim su neke bitne ustanove u stečajnom redu po mojoj osnovi promienjene. Za to je u sadržaju izroka po mojoj osnovi izpušteno ime zastupnika stečajnine i u mjesto njega uvršteno u nj ime privremenoga upravitelja stečajnine i njegova zamjenika, nadalje naveden je gledom na to, što sam već rekao u obrazloženju §-a 13., dan za obavu sveobće likvidacije svih proti stečajnini prijavljenih tražbina. Zatim je gledom na to, što po mojoj osnovi (§ 75.) hipotekarni vjerovnici nemaju prijaviti svojih tražbina, u koliko žele namireni biti samo iz nekretnina, potegnutih u stečajninu, koje im služe hipotekom — uvršten u izroku samo poziv na sve vjerovnike, koji imadu tražbina proti *pokretnoj* imovini prezaduženika, odnosno koji se iz pokretne imovine namiriti hoće, da do prijavnoga roka odnosne svoje tražbine prijaviti imadu.

Ne slaže se pako sadržaj izroka po mojoj osnovi sa sadržajem izroka po ugarskom i austrijskom stečajnom redu, što po mojoj osnovi nema uredbe stečajnoga povjerenika, što sud nema izabrati odmah definitivnoga upravitelja stečajnine i napokon što vjerovnici imadu izabrati definitivni odbor vjerovnika istom nakon izminuloga prijavnoga roka, dočim sud ureda radi odmah imade postaviti privremeni odbor vjerovnika, što sam sve već iztaknuo u tumačenju predidućega §-a 13.

4. O prijavnom roku i ustanovljenju likvidacionalnoga ročišta.

§ 15.

Prijavni rok ima se ustanoviti ne na kraće vrieme nego na trideset dana, a u pravilu ne na duže nego na dva mjeseca. Samo ako prezaduženik ima vjerojatno vjerovnika u inozemstvu, moći će se prijavni rok ustanoviti i do na tri mjeseca.

Prijavni rok valja označiti stanovitim kalendarskim danom, a proračunati ga valja s obzirom na vrieme, kada prvi put izidje izrok u službenih zemaljskih novinah.

Likvidacionalno ročište ima se ustanoviti u pravilu na 14. dan iza prijavnog roka.

Prijavni rok ne može se produljiti vjerovniku na njegovu molbu; a niti proti promašenom ovom roku niti proti promašenom likvidacionalnom ročištu ne ima mjesta povrati u prijašnje stanje.

Prijavni rok mora se ustanoviti najmanje na 30 dana, jer valja dati vjerovnikom dovoljno vremena, da si mogu pribaviti znanja ob otvorenju stečaja i da se mogu pripraviti na prijave. Notorno bo je, da svaki ne čita službeni dio službenih novina, u kojih se oglasuje izrok stečaja, već da o tom doznaje istom iz treće ruke. Dužega roka od 2—3 mjeseca pako za to ne treba, jer je to dovoljno, da si vjerovnici o otvorenom stečaju mogu pribaviti znanja. Ovo je pokazala praksa, jer jedva da je bila koja povratna molba podnesena po kojem vjerovniku, kada je bio rok ustanovljen na takovo vrieme.

Likvidacionalno ročište ima se ustanoviti istom 14. dan nakon prijavnoga roka, jer valja upravitelju stečajnine dati dovoljno vremena, da se pripravi za likvidaciju, te da sakupi za to potrebne podatke.

Pravnoga sredstva povrate u prijašnje stanje proti promašenom roku, koje je po našem stečajnom redu dopustivo, nema ni u ugarskom ni u austrijskom stečajnom redu. I ja držim, da valja to pravno sredstvo izključiti iz stečajnog postupka, jer se time postupak samo zateže, te jer vjerovnik ima dovoljno vremena kraj obične pomnje, da prijavi svoju tražbinu unutar prijavnoga roka; ne ima li pako pri ruci do toga roka sva potrebna dokazna sredstva, može i bez njih podnieti prijavu, jer ako mu se na likvidacionalnom ročištu ne likvidira njegova tražbina, upućen će biti na put redovite parnice, te će moći tečajem iste pridonieti manjkajuća mu dokazna sredstva.

5. O proglasu stečajnoga izroka.

§ 16.

Stečajni izrok ima se isti dan, kojega sud zaključi otvorenje stečaja, odmah izdati i na sudnici pribiti; pri tom se valja točno držati ustanova sadržanih u poslovnom redu za

sudove (§ 219. carskog patenta od 3. svibnja 1853., broj 81. drž. zak. lista).

Zatim se ima koliko moguće brže narediti, da se stečajni izrok uvrsti tri puta u službene novine odredjene za sudbene oglase.

Ako nije stečajna imovina posve neznatna, ter, ako se predmnievati može, da prezaduženik ima vjerovnika bud u Ugarskoj bud u kraljevinah i zemljah, zastupanih na carevinskom vieću, ili na obje strane, ima se odrediti, da se stečajni izrok oglasi u prvom slučaju u službenih novinah u Budimpešti, odnosno u službenih novinah u Beču, a u drugom slučaju u službenih novinah jednoga i drugoga mjesta. Ako se pako slutiti može, da prezaduženik ima vjerovnika i u inozemstvu, ima se odrediti oglašenje izroka i u odnosnom službenom listu dotične inozemne države.

Ustanova ob oglašivanju izroka navedenim načinom je u bitnost jednaka u svih stečajnih zakonih.

Odredba u zakonu, da se u bečkih i peštanskih novinah ima stečaj oglasiti samo onda, ako se može predmnievati, da prezaduženik ima u austro-ugarskoj monarkiji izvan kraljevina Hrvatske i Slavonije vjerovnika, potrebna je za to, jer u nas sudovi obično uviek oglasuju stečaje i u budimpeštanskih i u bečkih službenih novinah, što je više puta nepotrebno, ter se tako stečajnini samo suvišan trošak uzrokuje.

6. Ob odredbi suda da prezaduženik podnese popis svoje imovine i svojih dugova.

§ 17.

Ako prezaduženik prije otvorenja stečaja ne bude još predao točnoga popisa o svojoj imovini i o svojih dugovih, ima ga sudac pridržati ureda radi, da to učini. Ovo može sudac odrediti već u odluci, kojom otvara stečaj, a i posebnom odlukom, ali u posljednjem slučaju neodvlačno nakom otvorenja stečaja. Ovaj popis mora prezaduženik vlastoručno podpisati ili pako, ako pisati ne zna ili ne može, providiti ga svojim rukoznakom, a za tim ga mora podpisati podpisatelj imena i drugi svjedok.

Nakon sastavljenoga našastara ciele stečajne imovine imati će sud odrediti ročište, na koje će pozvati članove privremenoga vjerovničkoga odbora, upravitelja stečajnine i prezaduženika, i na tom ročištu mora prezaduženik potvrditi pod prisegom, da u izkazanom aktivnom stanju nije ništa zamučao, a u pasivnom stanju ništa izmislio. Prije pako nego što će ovu prisegu položiti, slobodno mu je, ako se našastar ne slaže

s njegovim izkazom, posljednji prama našastaru izpraviti, odnosno dati razjašnjenja u tom pogledu.

Ne će li prezaduženik da se odazove gore navedenom sudbenom nalogu na podnesenje popisa o svojoj imovini i o svojih dugovih, imat će ga sud opetovano pozvati pod prietnjom zatvora, da tom nalogu udovolji, a ne će li ni tad, da mu se pokori, moći će sud odrediti, da se ima prezaduženik zatvoriti. Isto će tako moći sud odrediti proti prezaduženiku zatvor, ako ne bude htio na ročištu položiti navedenu prisegu. U jednom i drugom slučaju ima se sud držati propisa sliedećega §-a 18..

Odredba, da prezaduženik ima predati točan popis svoje imovine i svojih dugova, sadržana je u svih stečajnih zakonih, a osnovana je u naravi stvari, jer sud mora znati za svu imovinu i za sve dugove prezaduženika, a u tom pogledu može mu samo prezaduženik pružiti podpunih podataka. Jamstvo za istinitost popisa imovine i dugova, prinesenoga po samom dužniku, moći će pako sud samo tada imati, ako o istinitosti njegovoj prezaduženik položi prisegu, jer ga stižu kaznene posljedice, ako položi krivu prisegu.

Da sud ima prezaduženika prisiliti na prinesenje popisa i na položenje prisege o istinitosti njegovoj, ustanovljuju takodjer noviji stečajni zakoni; navlastito imadu takove izrične ustanove ugarski i austrijski stečajni red, koji suglasno odredjuju, da stečajni sud ima pravo zatvoriti prezaduženika, koji uzkraćuje bud podnieti popis svoje imovine i svojih dugova, bud taj popis prisegom potvrditi. Ovu ustanovu, koje nema u našem sadanjem stečajnom redu, sam i ja prihvatio, jer ju držim posve shodnom, pošto se samo ovakovim načinom može na put stati zatajenju imovine i izmišljanju vjerovnika odnosno prevarnom otvorenju stečaja po prezaduženiku.

Kako se ima taj zatvor ovršiti i kako dugo ima trajati, odredjuje se u §-u 18. Za to biva poziv u navedenom §-u 17. i na ovaj §.

7. Odredbe suda u pogledu osobe prezaduženika.

§ 18.

Ako je pogibelj, da če prezaduženik pobjeći, imat će stečajni sud pri otvorenju stečaja odmah ureda radi, nečekajući predloga kojega učestnika, odrediti, da se prezaduženik zatvori. Nastane li ta pogibelj istom nakon otvorenoga stečaja, imat će stečajni sud na prijavu, koja će mu o tome stići, nakon što će ureda radi što brže kratkim putem izviditi istinitost te pogibelji, s mjesta odrediti, da se prezaduženik zatvori. Ali tu odredbu učinit će sud samo onda, ako nije prezaduženik još predao sudu popisa svoje imovine i svojih dugova ili ako nije toga popisa prisegom potvrdio po propisu §-a 17.

Osim u ovih slučajevih i onom navedenom u §-u 17., ne smije stečajni sud odrediti zatvora proti prezaduženiku, koji nije protokolirani trgovac. U koliko je zatvor proti protokoliranom trgovcu dopustiv i u drugom slučaju, odredjuje se u poglavju osmom.

U svakom slučaju kada stečajni sud odredi zatvor proti prezaduženiku, ima bezodvlačno o tom obaviestiti nadležno kr. državno odvjetničtvo.

U koliko kr. državno odvjetničtvo ne učini posebne odredbe, ne smije stečajni sud držati zatvorena prezaduženika preko mjesec dana.

Trošak za uzdržavanje prezaduženika za vrieme dok se nalazi u zatvoru odredjenu po stečajnom sudu, ima se namiriti iz stečajne mase te uvrstiti medju troškove tekuće uprave stečajnine.

Naš stečajni red nema odredbe, po kojoj bi bio stečajni sud ovlašten zatvoriti prezaduženika, koji je sumnjiv, da će pobjeći. Moderni stečajni zakoni, a s njimi i ugarski i austrijski stečajni red, usvojili su tu ustanovu. Navlastito imadu u tom pogledu u bitnosti jednake ustanove ugarski stečajni red u §§ 120—124, a austrijski u §§ 99—101. Samo se razlikuju u pogledu vremena trajanja toga zatvora. Ugarski stečajni red dopušta da zatvor, što no ga odrediti ima stečajni sud, može trajati najviše dva mjeseca, dočim austrijski stečajni red ustanovljuje trajanje toga zatvora do šest mjeseci.

Ja držim, da je potrebno osigurati si prezaduženikovu osobu tako dugo, dok ne podnese stečajnom sudu popisa svoje imovine i svojih dugova, ter dok ovaj svoj popis ne potvrdi svojom prisegom, s razloga navedenih u mojem obrazloženju k §-u 17.; ali mnijem, da dalje nema stečajni sud nikakova uzroka, da si osigura prezaduženikovu osobu, te da nema vlasti držati ga u zatvoru *kazne radi*, što je prevarno ili lahkoumno pao pod stečaj; ovo pravo pristoji samo kaznenomu sudu.

S obzirom na to, što će se moći redovito u svakom slučaju našastar stečajnine dovršiti za mjesec dana, te što držim, da ni disciplinarna kazan, predvidjena u §-u 17. za prezaduženika, koji ne će da podnese popisa svoje imovine i svojih dugova, ili ne će da taj popis potvrdi svojom prisegom, nema trajati preko mjesec dana, jer je to dovoljna kazan za nepokornost, a u koliko se je prezaduženik ogriešio proti kaznenomu zakonu, da može daljnju odredbu i glede zatvora učiniti samo nadležni kazneni sud — to sam u §-u 18. svoje osnove izriekom ustanovio, da stečajni sud u nijednom slučaju ne smije prezaduženika držati zatvorena preko mjesec dana.

8. O uskom zatvoru.

§ 19.

Odmah čim se stečaj otvori, ako je moguće isti dan, ima izaslanik suda, koji može biti i kr. javni bilježnik, uz sudjelovanje privremenoga upravitelja stečajnine, kojega ima sudbeni izaslanik kratkim putem prizvati, uzeti svu prezaduženikovu pokretnu imovinu pod uski zatvor.

Gotov novac, koji se nadje, zlatnina i srebrnina, dragocienosti, javne i privatne zadužnice predati će sudbeni izaslanik uz popis sudu, koji ih imade staviti u sudbeni polog. Ina pisma, pokretnine i isprave, u koliko je moguće i u koliko je to za osiguranje vjerovnika potrebno, zatvorit će sudbeni izaslanik oprezno ili u jednoj sobi ili u više njih ili pako na drugom kojem prikladnom mjestu, te će se tu, udarivši sa svih strana sudbeni pečat na vrata, shrane i ormare, pohraniti tako, da bez povrede pečata ili bez vidive sile ne bude moguće ništa odatle odnieti.

Stvari, koje se ne mogu na takov način zatvoriti, kao što su n. pr. marva, konji itd., ima sudbeni izaslanik predati odmah pod upravu privremenom upravitelju stečajnine, koji ima s mjesta učiniti shodne odredbe, da se sačuvaju masi u cielosti i u dobrom upotrebljivom stanju.

O svom uredovanju ima sudbeni izaslanik sastaviti zapisnik te ga odmah nakon zaključenoga uredovanja uz izvješće sudu predati.

9. O sastavljanju našastara.

a) Obćenite ustanove.

§ 20.

Našastar ima se sastaviti najdulje za 8 dana nakon otvorenoga stečaja po sudbenom izaslaniku, koji ima na ovo uredovanje prizvati upravitelja stečajnine, a ako je prezaduženik na slobodi, i prezaduženika.

Pokretna imovina ima se u našastaru popisati po propisih §§ 97.—101. izvanparb. postupka, a procjena iste ima se obaviti sa jednim sudbenim vještakom.

Nepokretna imovina označuje se u našastaru po gruntovnom posjedovnom stanju, a vriednost njezina po propisu točke 6. § 5. zakona od 17. prosinca 1876., (br. 1.

sbornika od god. 1877). Izprave, koje pokazuju vrednost nekretnina, prilažu se našastaru u izvorniku ili ovjerovljenom prepisu, ili se bar točno u njem napominju.

Samo ako se na takov način ne da vriednost nekretnina ustanoviti; ili ako se radi o sgradah osobite vrsti, kao kod tvornica, gospodarstvenih poduzeća itd., može sud odrediti sudbenu procjenu po propisih izvanparb. post. na predlog upravitelja i nakon saslušanja privremenoga odbora vjerovnika.

b) Posebne ustanove.

§ 21.

Predmeti, o kojih se dvoji, da li su prezaduženikovi, imadu se uvrstiti u našastar kao dvojbeni, te ako bude glede njih podignuto zahtjeva kod samog sastavka našastara, valja ove zabilježiti u samom našastaru.

Vjerovnici, glede kojih ima dokaza, da prezaduženikove pokretne stvari imadu u rukuh pravom zaloga ili pravom priuzdržnim, dužni su, istina, pokazati ih sudbenom izaslaniku, da ih popiše u našastar i procieni uz zabilježbu prava odnosnoga vjerovnika na njih; ali one imadu ostati u posjedu vjerovnika do dražbe, ako takova razpisana bude.

Vjerovnici, koji se krate pokazati stvari sudbenom izaslaniku u svrhu popisa i procjene, ili koji sami stečajnini ne prijave, da takovih stvari posjeduju, odgovaraju osobno za počinjenu time štetu stečajnini.

Baština, koja je pripala prezaduženiku prije otvorenja stečaja, ali koja mu nije još uručena, imade se uvrstiti u našastar u onom iznosu, koji mu nedvojbeno pripada, u koliko se to iz ostavinskih spisa konstatovati dade.

Vjerovnici ostavnikovi, koji se nisu poslužili blagodati §-a 812. o. g. z., ne imadu na tu imovinu više prava nego svaki drugi stečajni vjerovnik.

Ako je otvoren stečaj i nad ostavinom ostavnika, iz koje bi imao prezaduženiku pripasti stanoviti dio, ne ima se odnosni dio prezaduženikove baštine potegnuti u posebni stečaj prezaduženikov.

§ 22.

Pokretnine, na kojih imade biljeg (cedulja priljepnica sa imenom vjerovnika ili ina koja oznaka), da su uzete pod

sudbeni zalog (pod pljenitbu) u korist kojega vjerovnika, imadu se posebno popisati u našastaru te označiti, u korist kojega vjerovnika su zaplienjene

Ostale pokretnine, za koje tvrdi koji vjerovnik, da su u njegovu korist zaplienjene, imadu se samo tad izlučiti od ostalih i posebno u našastaru popisati, ako dotični vjerovnik prinese odnosni pljenitbeni zapisnik u ovjerovljenom prepisu, ter ako se na licu mjesta dade nedvojbeno konstatovati, da su odnosne u pljenitbenom zapisniku popisane pokretnine identične sa onimi, koje su u posjedu prezaduženika pronadjene: inače ima se u našastaru zabilježiti samo odnosna prijava prava zaloga dotičnoga vjerovnika na stvari popisane u našastaru.

Prosto je pako vjerovniku, koji je stekao pljenitbom pravo zaloga na pokretnine u našastaru popisane, i kasnije kod stečajnoga suda zatražiti, da se identičnost na licu mjesta konstatuje, i naknadno to u našastaru zabilježi.

Propisi o uskom zatvoru, navedeni u §-u 19., su u bitnosti suglasni s onimi §-a 45. izvanparbenoga postupnika, nu ja sam ipak držao, da je shodno, da se u samom stečajnom redu označi način, kako se ima obaviti uski zatvor, pošto se ovaj ima obaviti bezodvlačno nakon otvorenja stečaja, te ne će za to biti redovito vremena, da se dotična osoba, koja ima obaviti uski zatvor, uputi o načinu izvedenja iz drugih zakona; a po naravi stvari tražit će ona uputu u samom stečajnom redu. Nasuprot držao sam, da je dovoljno, da se u pogledu načina sastavljanja našastara uputi jednostavno na propise §§ 97—101. izvanparb. post., jer se našaštar ne sastavlja onako na brzo kao što uski zatvor, pa će svaki imati dovoljno vremena, da potraži i pročita odnosne propise izvanparb. postupnika. Glede ustanovljenja vriednosti nekretnina držim, da je dovoljno pozvati se na propis §-a 5. ovršne novele od 17. prosinca 1876., a da se obavlja sudbena procjena samo u slučajevih, iztaknutih u §-u 20. moje osnove, jer se samo tad ne će moći ustanoviti prava vriednost nekretnina drugim načinom.

Ustanove §-a 21. moje osnove sadržane su u bitnosti u našem sadašnjem stečajnom redu, ter i u ugarskom i austrijskom stečajnom redu, samo što sam kod ustanove treće stavke §-a 21., koja odgovara u bitnosti onoj §-a 117. ugarskoga steč. reda, ter onoj §-a 95. austr. steč. reda, izriekom iztaknuo, da ostavnikovi vjerovnici nemaju nikakova prava prvenstva na prezaduženikovu imovinu, pripalu mu iz dotične ostavine pred ostalimi vjerovnici stečajnine, ako nisu za vrieme tražili separatio bonorum. Ovo sam držao, da je shodno izriekom iztaknuti, jer je bilo u praksi i protivnih mnienja s obzirom na ustanovu §-a 822. obć. gradj. zak. (Vidi o tom tumačenje § 812. i 822. u mojem Tumaču obćem austr. zakoniku.)

Ustanove §. 22. moje osnove napokon nema ni u sadašnjem našem stečajnom redu, a ni u ugarskom ni u austrijskom stečajnom redu; ali pošto je bilo u praksi neprilika, kada se nisu pri sastavljanju našastara

odmah izlučile po kojem vjerovniku jur zaplienjene pokretnosti te ove posebno popisale u našastaru, a ovaj je zatražio po ovlasti, koju mu daje stečajni red, na pose dražbu jur po njemu pod ovrhu uzetih pokretnosti; a i onda, kada su založni vjerovnici prijavili svoje pravo zaloga na odnosne pokretnosti, koje su već prije stečaja pod pljenitbu uzeli, prigodom redovite likvidacije, a ovo im bijaše prigovoreno po ostalih vjerovnicih, to držim, da je potrebno, da se ustanove, sadržane u navedenom §-u 22. moje osnove uvrste u sam zakon.

10. O privremenom upravitelju stečajnine.

§ 23.

Privremenim upraviteljem ima stečajni sud postaviti samosvojna, razumna i poštena čovjeka, koji nije ni u rodu ni u tastbini s prezaduženikom, ter koji se, u koliko je moguće, razumije u posao, kojim se je bavio prezaduženik do otvorenju stečaja.

Ako u mjestu suda ima odvjetnika, ter ako se prezaduženik nije bavio takovim poslom, koji treba osobitoga strukovnoga znanja, da se može uspješno voditi uprava njegovom imovinom, ima se privremenim upraviteljem imenovati u pravilu odvjetnik.

Zamjenik upravitelja stečajnine mora imati ista svojstva, koja sam upravitelj. Ako je postavljen privremenim upraviteljem odvjetnik, može se imenovati njegovim zamjenikom i njegov perovodja.

Prava i dužnosti privremenoga upravitelja ustanovljuju §§ 41.—43., poglavja četvrtoga.

I privremenom upravitelju i zamjeniku mu ima se doznaniti njegovo imenovanje posebnim dekretom, ter podjedno ureći kratkodobno ročište za zavjerenje privremenoga upravitelja kod suda, na kojem će isti, podavši sudcu ruku, obećati, da će masom upravljati svom pozornošću poštena i pomnjiva domaćina, o upravi voditi točan račun i u svemu se točno držati propisa zakona.

Od svih stečajnih zakona ima jedini ugarski beziznimnu ustanovu, da se upravitelj mase ima imenovati samo iz reda odvjetnika, koji imadu svoje sjedište u obsegu kotara stečajnoga suda. Uz to ne pozna ugarski stečajni red uredbe privremenoga upravitelja imovine, već odredjuje, da se odmah po sudu pri otvorenju stečaja ima imenovati definitivni upravitelj stečajnine, i to ureda radi, bez saslušanja vjerovnika.

Pravosudni odbor zakonodavnog tiela u Ugarskoj obrazlaže zašto nije prihvatio osnove ministarstva pravosudja, da ima sud predhodno imenovati samo privremenoga upravitelja stačajnine, a da definitivnoga

upravitelja imudu birati vjerovnici, te zašto je odlučio, da stečajni sud ima odmah imenovati ureda radi definitivnoga upravitelja, a i ovoga samo izmedju odvjetnika, na sliedeći način: Ako se prepusti biranje definitivnoga upravitelja stečajnim vjerovnikom, nisu zaštićeni ni interesi mase ni oni *pravih* vjerovnika stečajnine, a osim toga pripada, s obzirom na to, jer osnova ukida uredbu litiscuratora, odnosno zastupnika stečajnine, i zastupanje mase upravitelju stečajnine, pa za to ona u svakom slučaju treba pravu vješta zastupnika; a u koliko iziskuje uprava imovine stanovita strukovna znanja, ovlašten je sud u takovu slučaju postaviti posebnoga upravnika imovine.

Mene nije moglo ovo obrazloženje osvjedočiti o shodnosti ustanove §-a 95. ugarskoga stečajnoga reda; navlastito ostao je pravosudni odbor dužan razjasniti, zašto nisu zaštićeni interesi vjerovnika, ako oni sami biraju upravitelja stečajnine. Ova je tvrdnja sasvim nedokučiva. Isto tako ne mogu se nikako složiti sa nazorom pravosudnog odbora, da se ima u prvom redu gledati na pravno zastupanje mase: pače ja držim, da je opravdanije protivno mnienje, da se u prvom redu ima gledati na valjanu upravu. U stečajnini ne će biti takovoga pravnoga zastupanja, da će biti absolutno potrebno, da stečajninu zastupa odvjetnik, ako je stečajni red sam jednostavan. Upravitelj stečajnine moći će i sam pred sudom stečajninu zastupati i odnosne svoje molbe i tužbe u zapisnik dati, a dužnost je suda, uputiti ga onako, kao što propisuje § 46. gr. p. p. U ostalom u važnih slučajevih može se i upravitelj dati po odvjetniku zastupati. Svakako će biti trošak manji, ako se upravitelj u gdje kojem slučaju po odvjetniku zastupati dade, nego ako se uz upravitelja odvjetnika postavi drugi upravitelj za faktičnu upravu stečajne mase.

Osnova ugarskoga ministra pravosudja bila je mnogo shodnija.

Ja držim, da ustanova §-a 23. moje osnove, kojoj sam za temelj uzeo austrijski stečajni red i zakonsku osnovu ugarskoga ministra pravosudja, posvema odgovara našim odnošajem. Mi po gotovo ne možemo prihvatiti § 95. ugarskoga steč. reda, jer u nas nema u području svakoga kot. suda odvjetnika. Nu i po mojoj osnovi imenovat će sud upraviteljem redovito odvjetnika, ako ga imade u mjestu suda, a samo tad drugu osobu, vještu upravi posla, s kojim se je bavio prezaduženik, ako je to posao, koji iziskuje osobitoga strukovnoga znanja. Uz to imam izričnu ustanovu, koje nema ugarski stečajni red, da može biti zamjenikom upravitelja stečajnine i odvjetnički perovodja, a to i onda, ako mu je principal upraviteljem. Ova se je ustanova ukazala u praksi osobito nuždnom.

11. Ob odredbi suda glede uprave rudnika spadajućega u stečajninu.

§ 24.

Ako prezaduženik ima rudnik, a ovaj mu nije jedina imovina, u kojem slučaju valja imenovati upraviteljem stečajnine samo osobu vještu rudarstvu, ima se za rudnik imenovati posebni upravitelj, vješt rudarstvu. U svakom takovom slučaju

dužan je stečajni sud s mjesta obaviestiti rudarsku vlast, koga je odredio, da bude upraviteljem rudnika.

Ova se ustanova temelji na §-u 189. rudnog zakona.
Ustanove §§ 57.—59. našeg steč. reda ne imadu više u nas praktične vriednosti, a to tim manje, što je za cielu Hrvatsku i Slavoniju rudarski sud samo sudbeni stol u Zagrebu, koji ima biti stečajnim sudom za svu, gdjegod se nalazeću, imovinu posjednika rudokopja.

12. O privremenom vjerovničkom odboru.

§ 25.

Čim primi medjutomni upravitelj svoj dekret, ima predložiti sudu popis svih u mjestu i okolišu suda stanujućih vjerovnika, predloženje kojeg popisa ima mu se naložiti već u dekretu o njegovom imenovanju. Kada sud dobije taj popis, ima bezodvlačno odrediti kratkodobno ročište za saslušanje ovih vjerovnika u svrhu izbora privremenoga odbora vjerovnika. Na tom ročištu odlučiti će većina vjerovnika, koji na nj dodju, većinom glasova, koji izmedju njih imadu biti članovi privremenoga vjerovničkoga odbora. Većina glasova ima se računati po iznosu tražbina vjerovnika. Ako su glasovi razpolovljeni, odlučuje sud.

Za članove vjerovničkoga odbora imadu se izabrati trojica, a za zamjenike im opet trojica vjerovnika. Ako ne ima toliko vjerovnika, dovoljno je, da se u vjerovnički odbor izaberu dvojica. Izabrani članovi izabiru s mjesta na istom ročištu pročelnika. Ako se u izboru ne slože, imenovat će ga sud.

Nijedan vjerovnik, koji bude izabran u odbor, ne može se bez znamenitih razloga kratiti, da primi taj nalog.

Ako nijedan vjerovnik ne dodje na ročište, odredjeno za izbor vjerovničkoga odbora, postaviti će ga sud sam ureda radi.

U slučaju, da ne ima u mjestu suda ili blizu istoga vjerovnika, ili da ima samo vjerovnika sa neznatnom tražbinom, a prezaduženik ima glasom po njemu sudu predloženoga popisa o njegovoj imovini i dugovini više od jednoga vjerovnika izvan kotara sudbenoga, odrediti će sud ročište za saslušanje svih vjerovnika u svrhu izbora medjutomnog odbora vjerovnika s tim dodatkom, da imadu postaviti u mjestu suda punomoćnika i po njem se zastupati dati, u protivnom slučaju, da se neće postaviti vjerovnički odbor. Ako na ovo ročište ne dodju bar dva vjerovnika, te ne prijave svoga zastupnika u mjestu suda, ne postavlja se privremeni vjerovnički odbor.

Djelokrug privremenoga vjerovničkoga odbora je onaj isti, koji i definitivnoga (§ 49).

Ustanova ovoga §-a moje osnove slaže se u bitnosti sa zakonskimi propisi sadašnjega našega stečajnoga reda, sadržanimi u §§ 43., 44. i 51. Nova je samo ustanova, kada i kako valja birati privremeni odbor vjerovnika, ako nema u mjestu suda ili bližu istoga vjerovnika, već ih imade samo izvan okoliša odnosnoga stečajnoga suda. U tom pogledu nema ustanove ni u ugarskom, ni u austrijskom stečajnom redu.

Valja ovdje iztaći, da ni jedan ni drugi od ovih stečajnih zakona izriekom ne zahtieva, da *moraju* upravo vjerovnici, koji imaju biti birani u vjerovnički odbor, stanovati u mjestu suda, ali je ipak nejasna ustanova §-a 96. ugarskoga stečajnoga zakona, koja govori o vjerovnicih, stanujućih u mjestu suda i „drugih *sposobnih* osobah"; a austrijski stečajni red ima u §-u 74. pred očima samo ono ročište, o kojem govori u točki 4. §-a 67., na koje su izrikom pozvani svi vjerovnici, da biraju vjerovnički odbor, a ne odredjuje, da sud s mjesta, čim odredi stečaj, može ureda radi imenovati i privremeni vjerovnički odbor.

Ja držim, da valja postaviti privremeni odbor vjerovnika *bezodvlačno*, čim se otvori stečaj, jer je ovaj kontrola upravitelja stečajnine, ter da se ne ima u tom pogledu čekati 14 dana, kako se to izpostavlja iz ustanove §-a 67. austr. steč. reda, jer će upravo unutar prvih 14 dana nastati najviše pitanja, odnosećih se na upravu stečajnine, koja će se imati s mjesta riešiti u interesu svih vjerovnika.

Uz to ne će u roku od 14 dana ni svi vjerovnici putem izroka u pravilu doznati za odnosno ročište.

S toga držim, da je navedena ustanova §-a 25. moje osnove posve shodna, te da odgovara potrebi prakse, osobito s obzirom na naše odnošaje.

Imam samo za razjasnjenje njezino ovdje još navesti, s kojeg razloga odredjujem, da stečajni sud ima ureda radi postaviti odbor vjerovnika, ako na ročište u svrhu izbora istoga pozvani u mjestu suda ili blizu njega stanujući vjerovnici ne dodju, dočim nasuprot odredjujem, da u onom slučaju, ako vjerovnici, koji ne stanuju u mjestu suda ili blizu njega, na ročište u tu svrhu odredjeno ne dodju, sud ni ne ima postaviti privremenoga odbora vjerovnika. Kod toga vodili su me sliedeći razlozi: Ako su pozvani samo u mjestu suda ili blizu njega stanujući vjerovnici, te su izostali od ročišta za izbor privremenog odbora stečajnine, tad ne smije to biti na štetu ostalih izvanjskih vjerovnika, pa se mora sud brinuti ureda radi za cjelokupnost vjerovnika; ako pako ne ima vjerovnika u mjestu suda ili blizu njega, ili ako ima samo takovih s neznatnimi tražbinami, kojim nije mnogo stalo do načina uprave stečajnine, a sud je pozvao na ročište i sve ine izvanjske vjerovnike u svrhu izbora privremenoga odbora vjerovnika, tad, ako ovi ne dodju, niti ne postave u mjestu suda opunomoćenu osobu, valja uzeti, da oni ne će da se skrbe za valjanu upravu, te da sve prepuštaju sudu. U takovu slučaju po obćem načelu: „volenti non fit injuria", ne treba niti da se postavi privremeni vjerovnički odbor.

---

*

Poglavje treće.

Pravni učinci otvorenja stečaja.

I. Obćenite ustanove.

§ 26.

Otvorenje stečaja ima pravni učinak, da ukupni vjerovnici dobivaju pravo svu imovinu prezaduženikovu, pa i onu, koja prezaduženiku pripade do dovršenja štečaja, u koliko nije od ovrhe izuzeta, uzeti u pohranu i upravu i obratiti ju na svoje namirenje po propisih navedenih u stečajnom redu.

Pravni učinci skopčani s otvorenjem stečaja nastupaju glede svekolike stečajne imovine početkom onoga dana, kojega stečajni izrok bude pribijen na sudnici suda, koji je stečaj otvorio, ne gledeći na dobu dana, kada je to učinjeno.

II. Posebne ustanove.

1. U pogledu prava slobodnoga razpolaganja prezaduženikova.

§ 27.

Počam od dana, kada se otvori stečaj, ne smije prezaduženik ništa odsvojiti od svoje imovine. Svako djelo, kojega se on podhvati na štetu mase, nevaljano je; navlastito je neljana svaka izplata, koju ili digne ili učini. On gubi i pravo nastupljivati baštine i primati zapise; pravo ovo prelazi na njegovu stečajninu.

U koliko se imadu nevaljanimi i nekrepostnimi smatrati pravni poslovi, koje je prezaduženik poduzeo prije otvorenja stečaja, kojimi su njegovi vjerovnici oštećeni, ustanovljuju §§. 36. i 37. ovoga zakona.

Posebni propisi obćega gradjanskoga zakonika normiraju u konkretnih slučajevih u zakonu ustanovljenih (§§ 1024, 1210, 1226, 1260, 1261 i 1262 o. g. z.) posebne pravne učinke, kojima radja stečaj.

2. U pogledu ograničenja gradjanskih i državljanskih prava prezaduženika.

§ 28.

U koliko upliva stečaj na gradjanska i državljanska prava prezaduženika, ustanovljuju posebni zakoni i propisi.

3. U pogledu ograničenja prava vjerovnika na namirenje iz imovine prezaduženika.

§ 29.

Na takov dohodak i imetak prezaduženikov, koji se po propisu zakona ili posve ne može pod ovrhu uzeti ili može samo pod stegami (zakon od 13. siečnja 1883., br. 24. sbornika), ne mogu vjerovnici ni onda, kada je proti prezaduženiku stečaj otvoren, u prvom slučaju imati nikakova prava, u drugom pako slučaju moga ga imati samo u toliko, u koliko je na ovaj dohodak i imetak dopuštena ovrha. Tako isto ima se prezaduženiku ostaviti, što inače marljivošću svojom steče, u koliko je to potrebno za uzdržavanje njegovo, žene i djece mu, a i roditelja u slučaju konačne ustanove §-a 154. o. g. z.

4. U pogledu prava prezaduženika na uzdržavanje.

§ 30.

U pravilu ne ima prezaduženik prava tražiti uzdržavanje iz stečajne imovine, te mu se ovo pravo može podieliti samo privolom vjerovničkoga odbora. Samo ako si prezaduženik radi bolesti, starosti ili ine koje tjelesne mane ne može ništa privriediti za svagdanje svoje uzdržavanje, a ni ne ima nikoga, koji ga je dužan po zakonu uzdržavati, može sud na njegovu molbu odmah, kada izvede uski zatvor prezaduženikove imovine, dozvoliti primjereni mjesečni iznos iz stečajne imovine za njegovo najnuždnije uzdržavanje, ter naložiti upravitelju stečajnine, da mu odnosni iznos svakoga mjeseca ili u inom shodnom roku periodično izplaćuje. Ako bude proti dozvoljenom uzdržavanju ili iznosu istoga imao vjerovnički odbor prigovora, slobodno će mu ih biti u svako doba sudu podnieti. Na ove prigovore odredit će sud ročište za saslušanje vjerovničkoga odbora, upravitelja stečajnine i prezaduženika samoga, pa će zatim izreći odluku po svojoj rasudbi, proti kojoj će pristajati svakoj stranki pravo uložiti utok u roku od 8 dana na viši sud. Proti dvim jednako glasećim odlukam ne ima mjesta daljnjem pravnom lieku.

U pogledu ustanova §§ 26., 27. i 28. ne treba nikakova razjašnjenja. Tamo navedeni pravni učinci osnivaju se na naravi stečaja. Ne će biti prigovora ni proti ustanovi § 29., jer je i ona prihvaćena po svih stečajnih zakonih. Jedino će se možda prigovarati ustanovi § 30.,

i to ponajprije u obće, da nije umjestno u stečaju davati prezaduženiku uzdržavanja iz stečajne imovine, koja po naravi stečaja ima služiti samo za namirenje stečajnih vjerovnika, a ponapose, da je neosnovano, da to sud opredieli bez saslušanja vjerovnika; zatim da nije dovoljno, da se o dozvoli uzdržavanja saslušaju samo članovi vjerovničkoga odbora, već da bi valjalo saslušati sve vjerovnike, ili bar one, koji imadu time trpjeti štetu, što će na njihove tražbine odpasti manja tangenta iz stečajne imovine.

Osim u njemačkom stečajnom redu (§ 118) i u norvežkom stečajnom redu od 6. lipnja 1863. (§ 36) nisam našao u nijednom novijem stečajnom redu slične ustanove onoj §-a 30. moje osnove. Od starijih stečajnih redova imao ju je stečajni red ugarski u §-u 12. zak. članka XXII. od god. 1840.

Novi ugarski stečajni red, a s njim suglasno i austrijski stečajni red izrekom ustanovljuju, da prezaduženik ne ima prava tražiti uzdržavanja iz stečajne mase, ter da samo o volji vjerovnika zavisi, hoće li mu dati iz nje uzdržavanje.

Nu unatoč tomu, što svi stečajni zakoni u bitnosti ono isto u ovom pogledu ustanovljuju, što ugarski i austrijski stečajni red, držim ipak, da je bila posve pravedna ustanova §-a 12. zak. čl. XXII. od g. 1840., jer čovječnost zahtieva, da se prezaduženiku, koji nije u stanju, da išta privredi za svoje uzdržavanje, dade toliko iz stečajne mase, koliko mu je potrebno samo za *najnuždnije* uzdržavanje.

Za to sam u bitnosti prisvojio ustanovu §-a 12. zak. čl. XXII. od god. 1840.

Nu i u slučaju kada se radi o tom, da li se ima dati prezaduženiku na njegovu molbu uzdržavanje izvan slučaja predvidjenoga u §-u 12. zak. čl. XXII. : 1840., nisam usvojio propisa ugarskoga stečajnoga reda, da se imadu u obće svi vjerovnici saslušati, niti ustanove austrijskoga steč. reda, da valja tad saslušati one vjerovnike, koji bi, da se prezaduženiku dozvoli uzdržavanje, time štetovali glede svojih tražbina, već sam samo odredio, da tad valja saslušati samo vjerovnički odbor, jer je on mandatar svih vjerovnika.

Ako se pako radi o opredieljenju uzdržavanja radi toga, što prezaduženik ne ima od česa živjeti u slučajevih iztaknutih izriekom u navedenom §-u moje osnove, nisam odredio ni da se predhodno sasluša vjerovnički odbor, jer je tad pogibelj u odvlaci, te se ne može čekati, dok se obavi saslušanje vjerovničkoga odbora. Po mojoj osnovi ostaje pako ovomu prosto, staviti svoje prigovore, o kojih imade onda sud nakon izvidjenih svih okolnosti izreći novu odluku.

5. U pogledu parnicah tekućih proti prezaduženiku.

§ 31.

Otvorenjem stečaja prekidaju se svekolike parnice, koje proti prezaduženiku, kao tuženiku, teku u obziru njegove imovine, a daljnja razpravljana pripadaju stečajnomu sudu.

Sve kolike dakle tekuće tužbe, koje su upravljene proti

tuženiku, makar da je rasprava glede njih do presude dospjela, ter i one parnice, u kojih je ili već platežni nalog izdan ili presuda izrečena, a platežni nalog ili presuda nije bila dostavljena prezaduženiku već prije otvorenja stečaja — imadu se odpraviti na otvoreni stečaj, ter uslied toga dokinuti postupak; a ako presudni sud nije podjedno nadležni stečajni sud, imadu se ovomu odstupiti.

Nego ako prigodom likvidacije u stečajnom postupku ne bude dotična tražbina, koja bijaše jur kod redovitoga suda utužena, priznata likvidnom, imati će se parnica, koja bijaše po presudnom sudu dokinuta, nastaviti, ter će ju upravitelj stečajnine imati za prezaduženika preuzeti u onom stanju, u kojem je bila pri otvorenju stečaja.

Za nastavak postupka u takovoj parnici biti će nadležan samo stečajni sud, koji će tad svaku parnicu riešiti po redovitom postupku, propisanom u gradjanskom parb. postupniku. Parnice, koje su se prije po presudnomu sudu razpravljale po maličnom postupku, moći će se po stečajnom sudu po tom postupku samo onda raspravljati, ako je isti kotarski sud. Sudbeni stol imat će i takove parnice raspravljati samo po redovitom postupku.

Isto će te tako imat raspravljati stečajni sud po redovitom postupku i mjenbene parnice.

Proti osudam, koje su prezaduženiku jur prije otvorenja stečaja dostavljene, imat će upravitelj stečajnine pravo samo unutar otvorenoga zakonitoga roka od dana prezaduženiku učinjene dostave uložiti u zakonu propisani pravni liek.

Osude pako, koje su dostavljene prezaduženiku nakon već otvorena stečaja, moraju se s nova dostaviti upravitelju stečajnine.

Ovi se propisi ne odnose ni na parnice, u kojih je prezaduženik tužen samo kao sutuženik, niti na one, u kojih je tužen na osobnu koju činitbu već samo na parnice odnoseće se na imovinska pitanja, napokon niti na one parnice, u kojih je tužitelj prezaduženik; sve te parnice imadu se nastaviti pred onim redovitim sudom, pred kojim su zametnute bile; ali će u onih, koje se ne odnose samo na osobne činitbe, imati prezaduženika zastupati upravitelj stečajnine.

Ove su ustanove u bitnosti jednake s onimi §-a 64. našega sadanjega stečajnoga reda, a slažu se u bitnosti s ustanovami §§. 6., 7. i 134. austrijskoga stečajnoga reda, ter u glavnom i s propisi §-a 10. ugarskoga stečajnoga reda. Samo sam uvrstio u samu zakonsku ustanovu

po mojoj osnovi jasnoće radi, da se kod stečajnoga suda, ako je ovaj sudbeni stol, sve parnice imadu razpravljati samo po redovitom postupku, ter sam zato iztaknuo, što ima biti s maličnimi parnicami, koje su nakon otvorenja stečaja po razpravnom sudu odstupljene sudbenom stolu kao stečajnom sudu. Zatim sam uvrstio odredbu, da se osude, koje su dostavljene već nakon otvorenja stečaja prezaduženiku, imadu ponovno dostaviti upravitelju stečajnine, jer nakon otvorenja stečaja nije više prezaduženik ovlašten primiti osuda, niti u obće rješitba sudova, u koliko one rade o prieporih, koje valja odstupiti na daljnje razpravljanje stečajnom sudu. Ovo sve, držim, da je shodno iztaknuti u zakonu, jer su to prieporna pitanja u nas i u cislitavskoj judikaturi.

6. U pogledu zastare.

§ 32.

Za trajanja stečaja ne počima zastara u pogledu tražbina, koje valja prijaviti proti stečajnini; a prekida se, ako je započela.

Bude li pri likvidaciji u stečajnom postupku pobijana izpravnost prijavljene tražbine, ter za priznanje njezino povedena posebna parnica, koja je jur zametnuta bila prije otvorenja stečaja, smatra se zastara samo ustavljenom, ter se ne ima u zastaru ubrojiti vrieme od dana, kada je podignuta tužba, na koju je prijavitelj upućen, odnosno od dana, kada je nastavljena parnica, koja bijaše prije stečaja prekinuta, ako je jedno i drugo uzsliedilo u otvorenom roku.

Sličnu ustanovu imadu i austrijski i ugarski stečajni red, prvi u §-u 8., a potonji u §-u 15. U pogledu mjenbenih tražbina imademo u tom pogledu već ustanovu u §-u 89. mjenb. zakona.

7. U pogledu prava založnih i pridržanja ter prava osiguranja i ovrhe.

§ 33.

Počam od dana, kada se otvori stečaj, ne može se radi nikakove tražbine proti prezaduženiku na njegovu imovinu steći više ni založno pravo ni zabrana; a isto tako ne može se u pravilu izvršiti ni ovršna odluka, odprije izdana.

Od toga pravila ustanovljuju se sliedeće iznimke:

1. Uknjižbe i predbilježbe na dobra nepokretna, zatražene kod nadležnoga suda još prije nego se je stečaj otvorio, mogu se i poslie otvorena stečaja dozvoliti i obaviti, i utemeljuju stvarno pravo od onoga dana, kada je molba stranke ili dotično zamolno pismo koje vlasti stiglo k nadležnomu sudu.

2. Svaki hipotekarni vjerovnik može tražiti ovršnu prodaju nekretnoga dobra potegnutoga u stečajninu, na kojem je uknjižena njegova tražbina, bez ikakvoga ograničenja u svako doba pod uvjeti §-a 5. zakona od 17. prosinca 1876. (br. 1. sbornika od god. 1877.), ali samo kod stečajnoga suda, ter molbom upravljenom proti upravitelju stečajnine (§ 75.).

3. Svaki vjerovnik, koji je jur na temelju ovršive izprave stekao ovršno pravo zaloga (pljenitbu) po presudnom sudu na prezaduženikove pokretnine, može i nakon otvorenoga stečaja zatražiti kod stečajnoga suda molbom upravljenom proti upravitelju stečajnine za nastavak ovrhe, ako je nedvojbeno prigodom sastavljanja našastara ili kasnije konstatovano, na koje je u našastaru popisane prezaduženikove pokretnosti stekao ovršno pravo zaloga (§§ 22. i 79.).

4. Vjerovnik, kojemu pristoji pravo po propisih §§ 305 i 306 trg. zakona pod tamo navedenimi uvjeti bez predhodne tužbe i osude tražiti namirenje iz ručnoga zaloga, može to namirenje tražiti bez predhodne prijave svoga prava zaloga proti stečajnini, i za trajanja stečaja, i to, ako predleže uvjeti §-a 306 trg. zak., i bez posredovanja suda; ali je dužan eventualni višak predati stečajnoj gromadi (§ 80).

5. Vjerovnik, kojemu bud po trgovačkom bud po mjenbenom pravu pripada pravo pridržanja (retencije), vlastan je na temelju ovršive osude odnosnoga presudnoga suda, koju je zadobio prije otvorenja stečaja proti prezaduženiku, tražiti i za trajanja stečaja kod nadležnoga suda ovrhu na namirenje svoje tražbine iz predmeta prezaduženikovih, glede kojih ga ide pridržno pravo, i to molbom upravljenom proti upravitelju stečajnine; samo ono, što po odbitku takove tražbine od kupovnine preostane, spada u stečajnu masu (§ 81).

U bitnosti sadržane su sve ove ustanove u svih novijih stečajnih zakonih, navlastito u ugarskom i austrijskom stečajnom redu, samo što nisu sve odnosne ustanove pregledno u jedan § uvrštene, ter što nisu podpune i posve jasne. Ja držim, da je potrebno sve dotične iznimke od pravila §-a 33. uvrstiti u isti §, da svaki odmah znade, koje su dotične iznimke. Praksa nas dovoljno uči, da je ova metoda veoma shodna, a potrebna osobito kod postupka, kod kojeg je u pravilu u obće sve hitno, te se lahko na koju ustanovu zaboravi, ako su zakonski propisi razstepeni.

§§ 75, 79, 80 i 81 moje osnove razjasnjuju svaku točku ustanova, koje su u §-u 33. uvrštene kao iznimke tamo u početku stavljenoga pravila. Sve te ustanove bitno su različite od onih našega sadanjega stečajnoga reda. U cielosti ostala je netaknuta samo ustanova §. 66.,

dočim su ustanove, navedene pod točkami 2., 3. i 5. u §. 33. moje osnove u §. 128. i 112. našega stečajnoga reda inače normirane; slične ustanove pako s onom navedenom u §. 33. moje osnove pod točkom 4. ne ima u našem sadanjem steč. redu, jer tad nisu bili poznati propisi §§ 305. i 306. našeg trgovačkog zakona.

8. U pogledu dospjetka tražbina prezaduženikovih vjerovnika.

§ 34.

Čim se otvori stečaj, imadu se svi prezaduženikovi dugovi izim godišnjih renta, prinesaka za uzdržavanje i drugih plaćanja, koja se ponavljaju od vremena do vremena, u toliko smatrati kao dospjeli, da je masa ovlaštena, ne gledeći na ustanovljeni za to rok, odmah izplatiti ih, i da je vjerovnik dužan izplatu primiti.

U obziru svote tražbina, osiguranih na nepokretna dobra, koja je svota pokrivena kupovninom, koja se za dobro dobije, ostaju nepromjenjeni platežni rokovi od prije ugovoreni s vjerovnikom.

Tko ima pravo na godišnje rente, prineske za uzdržavanje i druga plaćanja, koja se ponavljaju od vremena do vremena, može u stečaju tražiti samo osiguranje onoga diela iznosa, koji će odpasti po diobi sveobće stečajne mase na glavnicu, u koju će se imati pretvoriti odnosna periodična podavanja, a izplatu samo onih obroka, koji će tom prigodom već dospjeli biti, ali i ovih samo u onom iznosu, koji će na upitne obroke odpasti od diela glavnice na gore navedeni način računane, koji će dio po diobnoj osnovi dotičnom vjerovniku pripasti.

Tko ima tražbinu, ovisnu o stanovitom uvjetu, može, ako je uvjet odgadjajući, tražiti osiguranje plateža iste u slučaju da uvjet nastupi, a ako je uvjet raztrgajući, može odmah staviti i zahtjev na platež, ako pruži sigurnost za slučaj, da uvjet nastupi.

Kamati, koje je ovlašten tražiti vjerovnik izvan stečaja, pripadaju mu i za vrieme stečaja. Zatezni kamati, koji nisu počeli teći već prije stečaja, imadu se računati, u koliko nije za tražbinu ustanovljen drugi dospjetni rok, od dana prijave.

Ostali pravni odnošaji prezaduženikovi naprama vjerovnikom preinačuju se otvorenjem stečaja samo u toliko, u koliko to izriekom ustanovljuje obći gradjanski zakonik (§§ 1021, 1023, 1260, 1262, 1356 o. g. z.)

Ove su ustanove u bitnosti sadržane u svih stečajnih zakonih, samo što nisu sustavno provedene; a u većini stečajnih zakona su nejasne. Najjasnije su navedene u austrijskom stečajnom redu.

9. U pogledu izpunjivanja prije stečaja po prezaduženiku preuzetih posala.

§. 35.

I. U pogledu dvostrano obveznih pravnih posala, pri kojih je prezaduženik bio jedna strana, ter koji nisu bili za vrieme otvorenoga stečaja bud s njegove strane, bud sa strane protustranke podpuno izpunjeni, ustanovljuju se sliedeća načela:

a) Ako je posao samo sa strane prezaduženikove do otvorenja stečaja podpuno izpunjen bio, tad stupa na mjesto njegovo stečajnina, ter može tražiti od protustranke izpunjenje protučinitbe.

b) Ako je samo protustranka posao podpuno izpunila, tad može ona tražiti od stečajnine izpunjenje prezaduženikove protučinitbe samo onda, ako ona sastoji u novcu ili ako se izpuniti može i u novcu; u svakom drugom slučaju ne može protustranka tražiti od stečajnine izpunjenja prezaduženikove protučinitbe, već samo naknadu iste u novcu, odnosno odštetu za nju.

c) Ako nije bio posao do otvorenja stečaja sa nijedne strane nikako, ili ako je bio samo stranom izpunjen, stoji stečajnini na volju, hoće li u odnosni posao stupiti na mjesto prezaduženika ili ne. Ako u tom pogledu protustranka ne dobije izjave od upravitelja stečajnine, može ona tražiti u stečajnoga suda, da on opredieli upravitelju stečajnine rok, uz koji se ima o tome očitovati. Sud će imati tomu zahtjevu udovoljiti, ter ako upravitelj stečajnine uz taj po sudu ustanovljeni rok protustranci ne javi, da stečajnina hoće da upitni posao nastavi, ima se smatrati, da ona toga ne će. U tom slučaju ima se smatrati posao razriešenim, ter ima svaka stranka povratiti ono, što je primila u naravi, ili ako to nije moguće, dati odštetu; pa će se s toga i stvari, koje od toga posla potiču, u koliko se u naravi još u stečajnini nalaze, imati protustranci povratiti.

II. Najamna ili zakupna pogodba, sklopljena po prezaduženiku, ostaje i nakon otvorenja stečaja u krieposti; nu ako je prezaduženik bio najamnik ili zakupnik, moći će se ona i po upravitelju stečajnine i po protustranci odpovjedati, ne gledeći na vrieme, do kojega ima najam ili zakup po ugovoru

trajati, po rokovih u zakonu za odpovjed ustanovljenih; ali u tom slučaju ostaje jednoj i drugoj stranci pravo tražiti odštetu, ako je odkazom prije ugovorena vremena pretrpila štetu.

Izvansudbena dobrovoljna prodaja uporabštine od strane upravitelja stečajnine tečajem stečaja radja glede najamnine i zakupnine istim pravnim učinkom, kao što sudbena ovršna prodaja (§§ 1120 i 1121 o. g. z.).

Ustanove §§ 1117. i 1118. o. g z ostaju glade najamnih i zakupnih pogodba i za vrieme stečaja netaknute.

Sve ustanove ovoga §-a suglasne su s onimi §§. 22. i 23. austr. steč. reda, te su u bitnosti sadržane i u §§ 18.—24. ugarskoga stečajnoga reda.

10. O pobijanju pravnih posala sklopljenih prije otvorenja stečaja po prezaduženiku na štetu njegovih vjerovnika:

a) Proti onim, koji u pogledu pravnoga posla, koji se imade pobijati, stoje prema prezaduženiku kao ugovarajuća stranka.

§. 36.

Pobijati se mogu pravni poslovi sklopljeni po prezaduženiku prije otvorenja stečaja proti stranci, koja je u pogledu odnosnoga pravnoga posla bila s prezaduženikom neposredno ugovarajuća stranka:

I. Ne gledeći na vrieme, kada su sklopljeni:

Svi parbeni ili izvanparbeni pravni poslovi bez razlike, da li im je predmet bio otudjenje prezaduženikove imovine, platež ili samo osiguranje, te da li je druga ugovarajuća stranka na odnosnu činitbu prezaduženikovu pravo imala ili nije, samo ako je onda, kada je odnosni pravni posao sa prezaduženikom sklopila, ili, kod jednostrano obvezne pogodbe, kada je prezaduženik odnosnu obvezu preuzeo ili posao učinio, znala ili znati morala, da je prezaduženik radio samo da izigra ili ošteti ostale vjerovnike.

II. Ako još nisu prošle dvie godine, odkada je pravni posao sklopljen, može se pobijati:

1. Osiguranje miraza, uzmirazja ili udovičke plaće na imovinu prezaduženika, u koliko to nije učinjeno na temelju obveze, preuzete ženitbenim ugovorom, a ovaj nije sklopljen u vrieme, kada je već bio prezadužen; zatim povratak primljenoga jur miraza ili izdanje uzmirazja ili udovičke plaće, ako nije prezaduženik bio na to obvezan po zakonu, što je ženitbena zajednica prestala. Isto tako u slučaju, ako je stečaj proti ženi

otvoren, može se pobijati osiguranje tražbine njezinoga supruga, osnivajuće se na pristojećem mu pravu na miraz, a obavljeno na njezinoj imovini, u koliko ovo osiguranje nije bilo ugovoreno ženitbenom pogodbom, koja nije sklopljena već u vrieme kada je bila supruga prezadužena.

Mogu se nadalje pobijati:

2. Pravni poslovi odnosno pogodbe, sklopljene bez plaće po prezaduženiku sa njegovim ženitbenim drugom ili sa osobami, koje su s prezaduženikom ili njegovim ženitbenim drugom u rodu u lozi uzlaznoj ili silaznoj ili sa njegovom ili bračnoga mu druga braćom i sestrami, polubraćom i polusestrami, ter bračnimi drugovi jedne od ovih osoba.

Da li je pogodba sklopljena bez plaće ili nije, ima se prosuditi po propisu § 916. o. g. z.

III. Ako nije još prošla godina dana, od kada je posao sklopljen, mogu se pobijati:

1. Sve bezplatne odredbe (darovanja) prezaduženika u pogledu njegove imovine i sve njegove mješovite odredbe, koje se s obzirom na neznatnu ugovorenu protučinitbu, izpostavljaju kao darovanja sub modo, bile one učinjene u korist koje god osobe. Ovamo ne spadaju darovanja od manje vriednosti, koja su učinjena po vladajućem običaju u stanovitih svečanih prigodah. Zatim:

2. pogodbe uz plaću, sklopljene po prezaduženiku s osobami pod stavkom II., točka 2., navedenimi, ali samo u koliko su te osobe znale ili znati morale, da je on bio prezadužen već prigodom s njima utanačenoga dotičnoga pravnoga posla, odnosno da je obustavio svoja plaćanja, ili da je on sam ili koji vjerovnik zatražio otvorenje stečaja, a ako to nisu znale, samo onda, ako je protučinitba (kupovnina), koju je prezaduženik ugovorio za sebe, bila tako neznatna, da im je jasno biti moralo, da svoj imetak raztiplje. Napokon:

3. svi pravni poslovi, po kojih prezaduženik jednoj od osoba navedenih pod stavkom II., točka 2., dozvoljuje osiguranje ili pruža namirenje za tražbine, koje ne spadaju u vrst onih, koje su navedene pod točkom 1. stavke II., ako još nisu bile tad dospjele, a dotičnici, u korist kojih je osiguranje dozvoljeno ili namirenje uzsliedilo, nisu znali, da je to prezaduženik očinio, da ih pogoduje na štetu ostalih svojih vjerovnika, ili da mu tad nije bilo moguće namiriti svih svojih vjerovnika, odnosno da je obustavio svoja plaćanja.

IV. Ako još nije prošlo šest mjeseci od kada je sklopljen odnosni pravni posao, mogu se pobijati:

1. Svi sa osobami, koje nisu navedene pod stavkom II., točka 2., sklopljeni pravni poslovi, odnosno pogodbe uz plaću, ako postoje uvjeti navedeni pod točkom 2., stavke III.;

2. svi pravni poslovi, po kojih prezaduženik pruža svom vjerovniku, koji ne spada medju osobe navedene pod točkom 2., stavke II., osiguranje ili namirenje za tražbine, koje još nisu dospjele; ali samo onda, ako je dotični vjerovnik znao ili znati morao, da je to prezaduženik učinio samo za to, da ga pogoduje na štetu ostalih vjerovnika, ili da je prezaduženiku bilo tad nemoguće namiriti sve svoje vjerovnike. odnosno da je obustavio svoja plaćanja.

b) Proti pravnim nasljednikom stranke, koja je s prezaduženikom ugovorila pravni posao.

§. 37.

Pobijati se mogu pravni poslovi, koje je sklopio prezaduženik prije otvorenja stečaja na štetu svojih vjerovnika proti pravnim nasljednikom stranke, s kojom je taj pravni posao sklopio, u sliedećih slučajevih:

I. Ako su oni nasljednici očitovani na ostavinu stranke, proti kojoj se je mogao pobijati pravni posao, kojega je sklopila sa prezaduženikom, u svakom od slučajeva navedenih u §-u 36., u koliko se dokaže, da su za svaki tamo navedeni slučaj propisani uvjeti, pod kojimi ima mjesta pobijanju odnosnoga pravnoga posla, postojali u vrieme, kada je ostavnik sa prezaduženikom odnosni pravni posao sklopio.

II. Ako su na temelju drugoga pravnoga naslova neposredni u pravu nasljednici stranke, proti kojoj se je mogao pobijati pravni posao, koji je sklopila sa prezaduženikom samo onda:

1. ako su znali, da je prezaduženik sklopio pravni posao koje od vrsti navedenih u §-u 36. s njihovimi neposrednimi prednici, da ošteti svoje vjerovnike;

2. ako su njihovi prednici sa prezaduženikom sklopili pravni posao vrsti navedene u točki 1., stavke III. §-a 36., ter ako su i oni stekli svoja prava od svojih prednika na temelju posla iste vrsti;

3. ako su oni pravni nasljednici osoba navedenih u §-u 36. pod točkom 2., stavke II., ter ako se radi o pravnom

poslu, navedenom pod točkom 2., stavke III. §-a 36,; ali i tad samo onda, ako su znali, kad su sklopili odnosni pravni posao sa prenavedenimi prednici, na temelju kojega su stupili u prava, koja su ovi dobili bili od prezaduženika, da su postojale za njihove prednike predpostave, navedene u točki 2., stavke III. §-a 36., uslied kojih se je mogao pobijati pravni posao, sklopljen po njima sa prezaduženikom.

c) Proti mjenbenim vjerovnikom.

§. 38.

Platež mjenbenoga duga može se pobijati pod uvjeti, navedenimi u § 36 pod točkom 1. ili 2., stavke IV., samo onda, ako mjenbeni dug nije izplaćen po prezaduženiku kao mjenbenom obvezaniku takovom posjedniku mjenice, koji gubi, ako ne primi plateža, pravó zavrate proti svojim prednikom. Ako je pako mjenbeni dug izplaćen mjenbenom posjedniku, koji po mjenbenom zakonu mora da primi platež, jer inače gubi pravo zavrate, tad ostaju obvezani za mjenbenu svotu u slučaju otvorenoga proti prezaduženiku (kod mjenice tezice: prihvatniku; a kod mjenice vlastite: izdatniku) stečaja, zadnji mjenbeno-zavratni dužnik (kod mjenice tezice: izdatnik, a kod mjenice vlastite: prvi naledjnik) ili, ako je mjenica prenesena na trećega, na njegov račun i njegovu korist, ovaj treći, ako je znao u prvom slučaju zadnji mjenbeno-zavratni dužnik onda, kad je prezaduženik mjenicu prihvatio, odnosno izdao, a u posljednjem slučaju odnosni treći, kada je mjenica na njega prenesena, da je bilo prezaduženiku tada nemoguće da namiri sve svoje vjerovnike, odnosno da je obustavio svoja plaćanja ili da je jur podnesena bila molba za otvorenje stečaja.

Svi moderni stečajni zakoni daju pravo stečajnim vjerovnikom pobijati pod stanovitimi uvjeti pravne poslove, sklopljene po prezaduženiku prije otvorenja stečaja, kojimi su prikraćeni. Ugarski stečajni red je u tom pogledu usvojio ustanovu njemačkoga stečajnoga zakona od 10. veljače 1877. Austrijski stečajni red ne ima u tom pogledu u samom zakonu ustanova. One su za stečajni postupak izdane istom zakonom od 16. ožujka 1884., br. 35 i 36 d. z. l. U bitnosti se slažu i ove ustanove s onimi njemačkoga stečajnoga reda, samo što su mnogo obširnije.

Ja sam se držao poglavito austrijskoga zakona od 16. ožujka 1884., samo sam u pogledu rokova, za vrime kojih valja pobijati odnosne pravne poslove, usvojio stranom ustanove njemačkoga stečajnoga reda od 10. veljače 1877.

U opravdanje shodnosti prenavedenih ustanova ne mogu se ovdje upuštati, jer bi se time obrazloženje ove moje osnove odviše raztegnulo, a držim, da mi to ne treba, jer se je o tome već dosta pisalo, a navlastito je u tom pogledu dosta jasno i izcrpivo obrazloženje zakonske osnove austrijskog zakona (Anfechtungsgesetz) od 16. ožujka 1884. br. 36. d. z. l.*

Mislim, da je dovoljno, da ovdje samo iztaknem, što sam uzeo od jednoga, što od drugoga zakona, ter u koliko se ustanove moje osnove ne slažu sa ustanovami austrijskoga zakona od 16. ožujka 1884. ili njemačkoga stečajnoga reda od 10. veljače 1877., dotično ugarskoga stečajnoga reda od god. 1881.

U obće imam ovdje navesti, da sam sve ustanove složio sustavno i pregledno, te što kraće, ali ipak tako, da budu posve jasne.

Što se pojedinih ustanova tiče, to se ona u § 36. pod stavkom I. slaže s analognom ustanovom njemačkoga i ugarskoga stečajnoga reda. Austrijski zakon od 16. ožujka 1884. ograničuje pravo pobijanja u slučaju navedenom pod ovom stavkom na 10 godina. Ja držim, da je onaj, koji se je upuštao u posao, koji smjera na to, da se izigraju vjerovnici druge ugovarajuće stranke, radio nepošteno, pa da se za to njegovo pravo, koje je stekao na temelju takova posla, može pobijati u svako doba.

Ustanove, sadržane u II. stavci §. 36. moje osnove uzete iz austr. zakona od 16. ožujka 1884., samo što sam ustanovio rok za pobijanje na dvie godine, kao što to čini njemački stečajni red, jer držim, da treba strože postupati, ako se upusti u tamo navedene pravne poslove prezaduženikova rodbina, nego li ako se upuštaju treće osobe.

Kod posala, navedenih pod stavkom IV. §. 36. ustanovio sam u obće samo rok od šest mjeseci, od kada su sklopljeni, kao vrieme, uz koje se mogu pobijati, te sam izpustio ustanovu, sadržanu u austrijskom zakonu od 16. ožujka 1884., po kojem se mogu pobijati i onda, ako su odnosni pravni poslovi sklopljeni u zadnja dva tjedna, prije nego što je prezaduženik svoja plaćanja obustavio ili što je molba za otvorenje stečaja sudu predana, jer se i onda tamo navedeni posao može pobijati samo kada je dotični, koji ga je s prezaduženikom sklopio, znao, da ga je prezaduženik htio pogodovati na štetu ostalih vjerovnika; kad pako to, onda nije prenavedeni rok od dva tjedna od nikakove praktične vriednosti, jer je i taj rok implicite sadržan u onom od šest mjeseci.

Što se tiče ustanove u § 38., to je ona navedena u §-u 30. ugarskoga stečajnoga reda i u §§ 8. i 22. austr. zakona od 16. ožujka 1884.; nu pošto mi se je činila u jednom i drugom zakonu dosta nejasnom i nepodpunom, to sam ju obširnije redigirao, pa držim, da će tako biti mnogo razumljivija. Da se pako ona tako shvaća i s obzirom na ostale ustanove aust. zakona od 16. ožujka 1884. i propise mjenbenog zakona samo tako shvaćati može, već je po komentarih navedenoga zakona i ugarskoga steč. reda, a i u cislitavskoj judikaturi nedvojbeno.

---

* Čitaj o tome *Steinbach*, Commentar zu den Gesetzen vom 16. März 1884; *Menzel*, das Anfechtungsrecht der Gläubiger; *Geller*, das Anfechtungsrecht mit Erläuterungen aus den Materialien.

d) O pravnih učincih prava pobijanja.

§. 39.

Pravni učinci uspješno izvršenoga prava pobijanja jesu sliedeći:

Što je po odnosnom pravnom poslu, glede kojeg je uspješno pravo pobijanja izvršeno, iz imovine prezaduženikove otudjeno, mora se povratiti stečajnoj masi.

Protučinitbu odnosne stranke, koja je dotični pravni posao sa prezaduženikom sklopila, imade joj stečajnina povratiti, u koliko se je ta protučinitba sastojala u stvarih, koje su prigodom otvorenja stečaja pronadjene kod prezaduženika, te u stečajninu potegnute bile. Ako su odnosne stvari po stečajnini jur odtudjene, ili ako se je protučinitba navedene stranke sastojala u stvarih, koje se ne mogu u naravi povratiti ili u inom kojem činu, tad je stečajnina dužna dati naknadu samo u koliko se je odnosnom protučinitbom obogatila.

Ako je predmetom odnosnoga pravnoga posla, glede kojega je uspješno izvršeno bilo pravo pobijanja, bila bezplatna činitba prezaduženikova (§. 36. II. toč. 2. i III. toč. 1.), ima stranka, koja je tu činitbu primila, ako je bila u dobroj vjeri, povratiti uslied te činitbe primljene stvari, ako ih imade još u naravi, a nadoknaditi njihovu vriednost samo u koliko se je s njimi obogatila, inače odgovara samo onda stečajnini, ako ih je pustila nepoštenim načinom iz posjeda.

Smatra se, da je ona stranka, koja je primila bezplatnu činitbu, od prezaduženika u dobroj vjeri, koja tad nije znala, da je prezaduženik to uradio samo da izigra ili ošteti ostale svoje vjerovnike, ili koja nije znala, da je on obustavio svoja plaćanja ili da je jur podnesena bila molba za otvorenje stečaja nad njegovom imovinom.

U svakom drugom od slučajeva, navedenih u §-u 36., smatra se stranka, koja je sklopila tamo navedeni pravni posao sa prezaduženikom, ako podlegne u parnici, podignutoj proti njoj radi pobijanja odnosnoga pravnoga posla, nepoštenim posjednikom, počam od dana sklopljena posla, ter će imati dati podpunu zadovoljštinu po propisih obćeg gradj. zakona.

Ako je stvar, koja je bila predmetom pobijane činitbe, stečajnini povraćena, stupa opet u kriepost tražbina odnosne stranke, koju je imala proti prezaduženiku, te za koju je od strane prezaduženika odnosna činitba uzsliedila, te ju može proti stečajnini prijaviti.

I kod sastavljanja ovoga §-a držao sam se ustanova austr. zakona od 16. ožujka 1884., ter trseći se da budem što jasniji, iztaknuo sam u navedenom §-u moje osnove takodjer, kada se stranka, koja je primila od prezaduženika bezplatnu činitbu, ima smatrati, da je bila u dobroj vjeri; a podjedno sam uvrstio ustanovu, u kojih se slučajevih ima stranka, koja je sklopila s prezuduženikom posao, koji se po §-u 36. moje osnove pobijati može, smatrati nepoštenim posjednikom od prezaduženika uslied toga posla primljenih stvari, ter od kojeg se časa ima to nepoštenje računati. Ovo sve, držim, da je nuždno da bude u samom zakonu sadržano, jer se lahko u tom pogledu mogu u praksi pojaviti dvojbe. Ugarski stečajni red držao se je samo njemačkoga stečajnoga reda, te je usvojio ustanove o pravnih učincih nevaljanim proglašenoga pravnoga posla, u koliko je pobijana činitba prezaduženikova, koja je bila predmetom toga posla, u cielosti onako, kako su sadržane u §-u 30. njemačkoga steč. reda.

O shodnosti i opravdanosti ustanova o pravnih učincih pobijanoga sa prezaduženikom sklopljenoga pravnoga posla, sadržanih u gornjem §-u 39. moje osnove, držim, da ne trebam ovdje na pose govoriti, jer su one u bitnosti jednake sa onimi austr. zakona od 16. ožujka 1884., ter se obrazloženje njihovo može čitati u komentarih, koje sam citirao u obrazloženju §§ 36. do 38. moje osnove, a i u Gellerovom izdanju pravosudnih zakona knjizi IV. Ono, što je tamo rečeno, bilo bi suvišno ovdje opetovati, čim se ja sa tamo navedenimi nazori posve slažem.

e) O načinu kako i vremenu dokle se pravo pobijanja izvršiti ima, zatim o osobi, koja je na to ovlaštena i o postupku pri tom.

§ 40.

Prezaduženikovi pravni poslovi, navedeni u §§. 36. i 37. mogu se napadati koli tužbom, toli i prigovori. Ali u jednom i drugom slučaju samo unutar roka od šest mjeseci nakon dana otvorena stečaja. Po izmaku toga roka zastaruje to pravo.

Ovlaštena je na to pobijanje u pravilu samo stečajnina. Ova izvršuje to pravo ili po upravitelju ili po vjerovničkom odboru, zastupanom po prvaku. Jedan i drugi može pako na to opunovlastiti i odvjetnika,

Samo založni vjerovnici, ili oni, kojim pripada pravo pridržanja, mogu sami podnieti tužbu na pobijanje odnosnih pravnih posala, preduzetih po prezaduženiku, kojimi su prikraćeni u svojih pravih na podpuno namirenje iz zaloga budi nepokretnoga budi pokretnoga ili iz stvarih, koje drže po pristojećem im pravu pridržanja.

Svaka parnica, povedena na gore navedenu tužbu, ima se samo ustmeno razpraviti. Razpravna ročišta imadu se ustanoviti na što kraće rokove, te se odgoda smije dozvoliti samo

ako neodoljiva zaprieka ne dopušta, da se može svrsi shodno razpravljati.

O znanju i neznanju okolnosti, navedenih u §§ 36. i 37., pod kojimi je dozvoljeno samo pravo pobijanja, sudit će sudac s uvaženjem rezultata svekolike razprave i svih za to navedenih dokaza po svojem osvjedočenju.

Tvrdnja o znanju ili neznanju navedenih okolnosti ne može se dokazati odlučnom prisegom; ali ovo dokazalo dopušteno je u pogledu takovih okolnosti, iz kojih se na ovo znanje ili neznanje zaključiti može.

Povratna molba, utoci i prizivi imadu se predati za 8 dana.

Rok ovaj računa se po propisih parbenoga postupnika.

Proti dvim jednako glasećim odlukam ili osudam ne ima mjesta daljnjemu pravnomu lieku.

Da se pravo pobijanja pravnih posala, utanačenih po prezaduženiku na štetu vjerovnika, ima izvršiti bud tužbom, bud prigovori, t. j. u odgovoru na tužbu, podnešenu po stranci, koja na temelju odnosnoga sa prezaduženikom sklopljenoga pravnoga posla proti stečajnini svoje pravo traži, ustanovljuju svi stečajni redovi, koji to pravo pobijanja dopuštaju; a da je to jedini način, na koji se to pravo izvršivati može, sliedi već iz temeljnih pravnih načela, kojimi se ustanovljuje, kako se pravo u obće tražiti može.

Kao ovlaštenu osobu za podnesenje takove tužbe smatraju takodjer svi stečajni redovi samo stečajninu. Jedni pako ustanovljuju u tom pogledu izriekom, da ima tu tužbu podići samo upravitelj stečajnine, dočim drugi daju to pravo i vjerovničkom odboru.

Pošto ja po svojoj osnovi dajem vjerovničkom odboru veće pravo nego noviji stečajni redovi, a navlastito pošto ga smatram pravim zastupnikom stečajnine, to sam i izriekom u §-u 40. svoje osnove uvrstio ustanovu, da i vjerovničkom odboru pripada pravo te tužbe.

Da ne bude nikakove dvojbe, iztaknuo sam takodjer izriekom, da se može upravitelj i prvak vjerovničkoga odbora po odvjetniku zastupati dati, što će se dakako samo tada dogoditi, ako nije ni upravitelj ni prvak vjerovničkoga odbora sam odvjetnik.

Da je u obće svaki založni vjerovnik ovlašten i na svoju ruku navedenu tužbu podnieti, ne ustanovljuje ni ugarski, ni austrijski, a ni njemački stečajni red. Austrijski stečajni red daje to pravo samo realnim vjerovnikom. Ja držim, da se to pravo ima dati svakomu založnomu vjerovniku, koji hoće da bude namiren samo iz zaloga, jer on ne mora — po mojoj osnovi — svoje tražbine proti stečajnini prijaviti, a stečajnina ne ima u takovu slučaju ni interesa, da se u parnicu upušta; da se pako ni založnom vjerovniku ne može uzkratiti, da pobija pravni posao, sklopljen po prezaduženiku na njegovu štetu, držim, da tomu ne će nitko progovoriti, jer se to osniva na načelu ravnopravnosti pred zakonom.

Da je potrebno tužbu na pobijanje pravnih posala, utanačenih po prezaduženiku, ograničiti na stanovito vrieme, dovoljno je već motivirano u motivih zakonske osnove ugarskoga, austrijskoga i njemačkoga stečajnoga reda, na koje se ja ovdje jednostavno pozivljem. Što se pako tiče trajanja toga roka, to se u tome stečajni redovi razilaze; jedni ga ustanovljuju na godinu dana, a drugi na šest mjeseci; ja držim, da je rok od šest mjeseci za to dovoljan, jer će se za taj rok, po nazočnoj osnovi stečajnoga reda pače i sam stečaj dovršiti moći, dočim bi dulji rok samo zategnuo dokončanje stečajne razprave, a nije nipošto potreban, da se sakupe podatci za tužbu.

S istoga razloga, ter što je glavna svrha reforme stečajnoga reda, da prikrati u obće stečajni postupak, držim da je nuždno, da se i postupak kod parnice na pobijanje pravnoga posla. sklopljenoga po prezaduženiku na štetu svojih vjerovnika što više pospješi, jer se ni stečajni postupak dokončati ne može, dok se takova parnica ne rieši. Za to sam uvrstio u navedeni § svoje osnove i ustanovu o kraćih rokovih za pravne liekove u ovoj parnici.

Što se konačno tiče ustanove, da ima sudac po svom osvjedočenju suditi o znanju i neznanju okolnosti, navedenih u §§ 36. i 37. moje osnove, to je slična ustanova, ako i ne tako precizna, sadržana i u §-u 36. ugarskoga steč. reda. Ja držim, da je absolutno potrebno takovu ustanovu uvrstiti u nas u zakon, jer sa direktnimi dokazali jedva će se ikad ovaj dokaz polučiti. Premda se samo po sebi razumije, da se prisegom ne može polučiti znanje ili neznanje kao pojam, već samo faktične okolnosti, iz kojih se to zaključiti dade, to nas praksa uči, da se ipak veoma često, pače mogu uztvrditi, redovito i o samom znanju i neznanju prisega odlučna i u parnici navraća i po sudovih dosudjuje. Za to je u nas potrebno, da se u sam zakon uvrsti ustanova, da je takova prisega izključena.

U ostalom takovu izričnu ustanovu ima i austrijski zakon od 16. ožujka 1884. d. z. l. br. 35, izdan k stečajnom redu povodom zakona od istoga dana d. z. l. br. 36.

Poglavje četvrto.

O upravi i prodaji stečajne imovine.

1. O upravi stečajne mase prije likvididacionalnoga ročišta i imenovanja definitivnoga upravitelja.

a) Prava i dužnosti privremenoga upravitelja stečajnine.

§ 41.

Privremeni upravitelj ima stečajnom masom upravljati svom pozornošću poštena i pomnjiva domaćina. On ima sva ona prava, koja po obćem gradj. zakoniků pristoje skrbniku po sudu postavljenu. Bez dopuštenja vjerovničkog odbora, ili

ako ovoga nema, bez privole suda ne smije on ništa poduzimati u poslovih, koji ne spadaju na uredno gospodarstveno upravljanje (§ 233. obć. gradj. zak.), niti u onih, koji ištu po obćem gradj. zakoniku posebno ovlaštenje (§ 1008. o. g. z.).

Ako je upravitelj izhodio dopuštenje vjerovničkoga odbora, treba mu privola suda samo za nagode, bud sudbene, bud izvansudbene, kojima se sasvim ili samo diono koja tražbina stečajnine odpušta, zatim za otudjenja stvari iz stečajne mase.

Ako prezaduženik ima otvoreni posao, dužan je privremeni upravitelj s mjesta od privremenoga odbora vjerovnika tražiti uputu, da li ima posao nastaviti; dok pak o tome ne dobije odluke vjerovničkoga odbora, ne smije posla na svoju ruku dalje voditi. Nu ako bi bila očita šteta za vjerovnike, da se posao ne nastavi, ili ako je nagoda u izgledu, pa ne ima nade, da će za rukom poći, ako se posao prekine odnosno obustavi, a može se nastaviti bez štete za masu, tad je dužan upravitelj stečajnine odmah, ako i nema još vjerovničkoga odbora, zatražiti u stečajnoga suda dozvolu za nastavak posla, ter ako navedeni uvjeti izkazani budu, moći će sud umah i dozvoliti da upravitelj stečajnine posao nastavi, ali bez uticaja prezaduženika. Ako upravitelj zato ne ima strukovnoga znanja, morat će postaviti osobu, koja će posao rukovoditi. Za nju odgovara on po propisu §-a 1010 o. g. z.

Dužnost privremenoga upravitelja je nadalje voditi točan popis o svih prijavah tražbina vjerovnika stečajnine po propisu §-a 67. ter sakupiti sve podatke, koji su potrebni, da se posvema uputi o likvidnosti tih tražbina.

Napokon ima privremeni upravitelj voditi točne račune o svih primitcih i izdatcih, ter ih položiti, ako ne bude definitivno za upravitelja potvrdjen, čim bude dignut od privremenoga upraviteljstva.

U tom pogledu valja se držati propisa § 47.

Za njegov trud i dangubu pristoji mu nagrada, koju mu likvidira vjerovnički odbor. Nije li upravitelj s tom likvidacijom zadovoljan, može tražiti odluku suda, proti kojoj pristoji njemu i vjerovničkom odboru utok u roku od 8 dana na viši sud, koji odlučuje u tom pogledu konačno.

Stečajni zakoni ne razpravljaju napose o pravih i dužnostih privremenoga upravitelja stečajnine. Premda su prava i dužnosti privremenoga i definitivnoga upravitelja stečajnine u bitnosti jednaka, to ipak ima i privremeni upravitelj njeke dužnosti, kojih ne ima definitivni upravitelj; a opet ovaj njeke, kojih ne ima privremeni upravitelj. Istina,

da se dade i po ostalih ustanovah stečajnoga reda zaključiti na ove razlike, ali pozitivni zakon mora biti u svakom pogledu posve jasan i podpun, te za to držim, da je shodno, da se posebice točno navedu prava i dužnosti privremenoga upravitelja, a opet posebice one definitivnog upravitelja. Sva prava i dužnosti povremenoga upravitelja naveo sam u navedenom §-u 41. ove moje osnove.

Prigovoriti će mi se, da je ovaj, kao i ostali paragrafi moje osnove predug, da sadržaje raznih ustanova, koje bi se morale razstaviti u više §-a, kao što to čine ostali stečajni redovi. Ja držim, da nije shodno razstavljati ustanova, koje se tiču jednoga predmeta. Praksa nas dovoljno uči, da to otegoćuje uporabu zakona, te da se kod razstavljenih ustanova, odnosećih se na jedan predmet, mnogo puta koja ustanova mimoidje. Osobito zakoni, koji iziskuju po naravi stvari brz postupak, medju koje nedvojbeno spada i stečajni red, moraju biti tako sastavljeni, da budu posve pregledni, a za to treba da budu sve ustanove, koje se tiču jedne zakonske uredbe, u jednom skupu.

Što se tiče pojedinih ustanova, navedenih u spomenutom §-u moje osnove. valja mi za razjašnjenje primietiti sliedeće:

Većina novijih stečajnih zakona daje vjerovničkom odboru veću moć, nego što su to činili stariji stečajni redovi. I ja držim, da je vjerovnički odbor pravi zastupnik vjerovnika, te da se kao takav saslušati ima u svakom slučaju, kada se čini kakova odredba, koja se tiče interesa vjerovnika.

S toga razloga držim, da je upravitelj stečajnine ovlašten sam, a da ne traži dopuštenja vjerovničkoga odbora, samo na takove čine, koji se tiču redovite uprave — urednoga gospodarenja. — Dovoljno je pako, da se njegov djelokrug označi jednostavno onako, kao što sam to učinio u navedenom §-u 41.; jer svatko zna, a ako ne zna, može se uputiti iz odnosnih ustanova obć. gradj. zakona, na koji se poziva §. 41., koje poslove može skrbnik obaviti, a da ne traži dozvole od nijedne strane; za koje poslove pako treba dozvolu vjerovničkoga odbora, rečeno je dosta jasno time, što su u §-u 41. citirani §§ 233 i 1008 o. g. z.

Ustanova, sadržana u §-u 41. moje osnove, po kojoj može privremeni upravitelj nastaviti otvoreni posao prezaduženika, ako na to privoli vjerovnički odbor, ili sud u slučajevih tamo navedenih, držim, da je posve svrsi shodna, a potrebu ovakove ustanove pokazala je dovoljno praksa.

Sličnu ustanovu ima i austrijski stečajni red u §-u 142., samo što nije tamo normiran postupak onako precizno, kao što je normiran u §. 41. moje osnove.

Konačno držim, da se mora već i u ustanovi, koja govori o pravih i dužnostih privremenoga upravitelja, iztaknuti, da ima voditi popis prijava i pripraviti se za likvidaciju proti stečajnini prijavljenih tražbina, a navlastito i to, kada ima položiti račune. Osobito su u tom pogledu ustanove stečajnih redova nedostatne.

b) Kada ima mjesta prodaji stečajne imovine za vrieme privremene uprave.

§ 42.

Prije nego što je obavljeno likvidacionalno ročište te izabran definitivni upravitelj stečajnine i definitivni odbor vjerovnika ne ima se u pravilu stečajna imovina prodati ni sudbeno ni dobrovoljnim putem izvansudbeno.

Samo ako se imovina sastoji iz stvari, koje su pokvarenju izložene tė se bez štete odnosno bez umanjenja njihove vriednosti čuvati ne mogu, ili iz stvari, kojih je čuvanje skopčano nerazmjernim troškom s obzirom na njihovu vriednost, tad može i privremeni upravitelj tražiti njihovu prodaju, a sud će ju dozvoliti, saslušav prije privremeni vjerovnički odbor, a ako je izkazana osobito hitna pogibelj, i bez njegova saslušanja.

Prodaja ova imat će se u pravilu obaviti samo sudbenom javnom dražbom Jedino ako bude imao upravitelj kupca, koji će ponuditi veću kupovinu nego što se je nadati, da će se moći postići na sudbenoj dražbi, a ovo bude valjano zasvjedočeno, moći će sud dozvoliti, da upravitelj odnosne stvari proda izpod ruke.

Založni vjerovnici mogu u svako doba tražiti prodaju stvari založenih (§§ 75, 79—81).

Proti dozvoli prodaje može uložiti utok vjerovnički odbor u roku od tri dana. Utok ima obustavnu moć, ali se riešava po banskomu stolu konačno.

Po §-u 115. našega stečajnoga reda ima upravitelj stečajnine nepokretna dobra i pokretne stvari čim prije prodati; ne ima dakle čekati dok bude obavljena likvidacija tražbina, prijavljenih proti stečajnini. Ovo se je pokazalo neshodnim, jer obezuspješuje nagodu, koja se u pravilu u korist samih vjerovnika pokušati ima, ne gledeć na to, da se time oduzima samom prezaduženiku mogućnost, da opet svoj posao nastaviti može, pošto se stvari obično javnom dražbom za necienu prodaju, pa tako ne ima on ni stvari, a ni gotovine, bar dovoljne, da si takove na novo nabaviti može.

Za to držim, da valja svakako odgoditi sudbenu prodaju stečajne mase, dok nije dovršena likvidacija tražbina, prijavljenih proti stečajnini, a da se samo iznimno može dozvoliti prije toga roka prodaja onih stvari, koje su pokvarenju izvržene, ili koje se ne mogu čuvati bez nerazmjerno velikoga troška, jer se ovdje radi o interesu vjerovnika, koji svakako štetuju, ako ovakove stvari propadnu, ili ako se na čuvanje njihovo više troši nego što vriede.

c) O nadzoru nad privremenom upravom po stečajnom sudu i o mjerah stečajnoga suda proti privremenom upravitelju, koji zanemari svoje dužnosti.

§ 43.

Stečajni sud je dužan točno nadzirati privremenoga upravitelja i pridržati ga, da temeljito i svrsi shodno rukuje poslove. U tu svrhu moći će stečajni sud u svako doba iskati od njega izvješće a i učiniti ureda radi shodne izvide, ako mu se prijavi, da privremeni upravitelj zanemaruje odrediti, što je potrebno za valjanu upravu.

Ako privremeni upravitelj ne udovolji kojemu sudbenomu nalogu, ili ako za vrieme ne učini shodnih odredaba, koje su potrebne za valjanu upravu mase, imat će ga sud na to pridržati globami. Proti odluci suda, u koliko se proti privremenom upravitelju izriče kazan globe, ima mjesta utoku za 8 dana. Utok ovaj riešava banski stol konačno.

Ako privremeni upravitelj, budi nemarnošću, budi drugim kojim načinom povriedi uredovne svoje dužnosti, ili nanese štetu masi neznanjem ili svojom nesposobnošću, ima ga sud bez obzira odmah dignuti od privremene uprave stečajnine, ter imenovati na predlog privremenoga odbora vjerovnika, ili ako je pogibelj u odvlaci, ureda radi drugoga privremenoga upravitelja.

Proti ovoj odredbi suda ne ima mjesta nikakvom pravnom lieku.

Imenovanje novoga privremenoga upravitelja oglasuje sud izrokom, koji se ima tri puta oglasiti u službenih novinah i pribiti na sudnici.

U bitnosti sadržane su ustanove ovoga §-a moje osnove i u §-u 80. austr. steč. reda. Držao sam pako shodnim, da se iztakne takodjer u ovom §-u, da ima privremeni upravitelj pravo utoka proti odluci suda, kojom se proti njemu izriče kazan globe, ali da ovaj utok riešava banski stol konačno, t. j. da proti rješitbi banskog stola ne ima mjesta daljnjem pravnom lieku, jer se tuj ne ima riešavati nikakovo pravno pitanje, već samo to, da li je bila kazan globe u obće, ili u iznosu svojem opravdana, pa je sačuvan pravni liek privremenom upravitelju samo zato, da ga prvi sud bez potrebe ne šikanira.

Nasuprot držao sam, da je potrebno, da se uvrsti u navedeni § ustanova, da proti odredbi suda, kojom se diže privremeni upravitelj i imenuje drugi, ne ima mjesta nikakovom pravnom lieku, jer se jedno time ne vriedjaju privatna prava dignutoga privremenoga upravitelja, pošto mu nije nijednim zakonom zajamčeno vrieme, dok ima ostati privremenim upraviteljem, tim manje, što se i stečaj u svako doba dignuti

može, ako se prezaduženik izvansudbeno izravna sa svojimi vjerovnici; a drugo, što bi time, da se napadati može odluka suda u navedenom pravcu, nastao samo metež u upravi, jer do konačnoga riešenja dotičnoga pravnoga lieka, odnosno do pravomoćnosti navedene odluke ne bi se nijedan upravitelj mnogo brinuo za upravu, a i stranke ne bi se upuštale u nikakov pravni posao, jer ne bi bile sigurne, tko je ovlašten s njima u ime stečajnine razpravljati.

2. O imenovanju definitivnoga upravitelja stečajnine i izboru definitivnoga odbora vjerovnika.

§ 44.

Na ročištu, ustanovljenu u izroku radi likvidacije proti stečajnini prijavljenih tražbina, imade se izabrati definitivni upravitelj stečajnine i zamjenik mu, ili pako privremeno imenovani potvrditi; za tim se ima izabrati definitivni odbor vjerovnika. O tome valja sastaviti posebni zapisnik.

Ovaj izbor imadu obaviti vjerovnici kojih su tražbine na tom ročištu likvidirane, odmah nakon svršene likvidacije.

Pri ovom izboru odlučuje većina glasova; a većina ta ima se proračunati po iznosu tražbina navedenih vjerovnika.

Ako glasovi budu razpolovljeni, ima sudac odlućiti.

Za članove vjerovničkog odbora imadu se izabrati trojica, a za zamjenike im opet trojica vjerovnika.

Prvaka vjerovničkoga odbora izabiru si članovi vjerovničkoga odbora sami, ali su dužni taj izbor odmah obaviti ili najkasnije u roku od tri dana prijaviti ga sudu. Ne mogu li se u izboru složiti, postaviti će prvaka sud.

Izabrani ili po sudu postavljeni prvak vjerovničkoga odbora doznaniti će se vjerovnikom oglasom, koji će se samo na sudnici pribiti Definitivnom upravitelju stečajnine i zamjeniku mu izdaje se posebni dekret, a prvi se ima po stečajnom sudu zavjeriti na ročištu, koje se ima za to odrediti (§ 23).

Da se na samom ročištu, ustanovljenom radi likvidacije, ima izabrati definitivni upravitelj stečajnine i definitivni odbor vjerovnika, držim, da je za to shodno, jer su pri tom ročištu jur sakupljeni svi vjerovnici, pa ih ne treba na novo pozivati, ter njima, a i stečajnini uzrokovati suvišan trošak. Ovaj izbor dade se lahko obaviti nakon obavljene likvidacije, jer za nj ne treba mnogo vremena. Nije li pako to moguće obaviti na istom ročištu, odgoditi će sudac kratkim putem ustmeno ročište u tu svrhu na sliedeći dan. Prije likvidacionalnoga ročišta ne ima se za to izabrati ni definitivni upravitelj, ni definitivni odbor vjerovnika, jer se prije toga ne zna, koji će vjerovnici prijaviti svoje tražbine proti stečajnini, ter kojim će se tražbine likvidnimi priznati; a samo ovi vjerovnici mogu biti ovlašteni, birati vjerovnički odbor i definitivnoga upra-

vitelja stečajnine, koji su odlučni faktori u stečajnom postupku, ter u čijih ruku leži udes stečajnine. Vjerovnikom, kojim nisu tražbine likvidirane, već koji su istom upućeni na put parnice, da dokažu likvidnost prijavljenih svojih tražbina, držim, da se ne može dopustiti, da udioničtvuju kod izbora definitivnoga upravitelja stečajnine i vjerovničkoga odbora za to, jer još nije sigurno, da li će svojimi tražbinami uspjeti, pa bi se tako lahko moglo dogoditi, da se udes stečajnine stavi u ruke osoba, koje ne imadu nikakova prava na stečajninu, ter koje mogu upotrebiti pravo izbora samo za to, da šikaniraju ostale vjerovnike, da ih prisile, da im nagodbenim putem dozvole stanoviti iznos iz stečajne mase.

Za definitivnoga upravitelja stečajnine i zamjenika mu mogu vjerovnici izabrati osobu, za koju sciene, da će najbolje odgovarati svojoj zadaći. Oni nisu vezani na osobu stanovitoga stališa; za to se ne ustanovljuje u §-u 44 moje osnove, kakova svojstva mora imati osoba, koja se ima birati definitivnim upraviteljem stečajnine. Ne može se bo predmnievati, da će vjerovnici izabrati osobu, koja ne ima za to sposobnosti, jer bi to bilo na njihovu vlastitu štetu.

3. O imenovanju posebnoga upravitelja stečajnine.

§ 45.

Svakomu uknjiženomu vjerovniku prosto je predložiti, da za onu nepokretnu imovinu, na kojoj ima hipotečnih prava, uknjiženi vjerovnici, izključiv ostale, izaberu osobitoga upravitelja.

Na takovu molbu, koja nije vezana na nikakvo vrieme, već se može u svako doba sudu podnieti, odredit će sud ročište za saslušanje svih hipotekarnih vjerovnika, koji su uknjiženi na odnosno nepokretno dobro, u koliko može za njihovo prebivalište saznati iz spisa gruntovne pismare. Na tom ročištu izabrati će vjerovnici, koji na nj dodju, posebnoga upravitelja većinom glasova, koja se većina ima računati po iznosu njihovih uknjiženih tražbina. Neslože li se u izboru, imenovat će sud posebnoga upravitelja samo onda, ako bude za to očita potreba, inače ostati će odnosno nepokretno dobro pod upravom sveobćega privremenoga odnosno definitivnoga upravitelja stečajnine.

Imenovanje posebnoga upravitelja stečajne nepokretne imovine priobćiti će stečajni sud hipotekarnim vjerovnikom odlukom, i to onim, koji su nepoznata prebivališta, po skrbniku na čin, kojega će im postaviti, ali ne će izdati izroka.

Samo proti odluci, kojom sud uzkrati postavljenje posebnoga upravitelja stečajnine, ima mjesta utoku u roku od 8 dana, koji riešava konačno banski stol. Proti odluci, kojom se imenuje posebni upravitelj, ne ime mjesta utoku.

I po sadanjem našem stečajnom redu, a i po ugarskom i austrijskom stečajnom redu dozvoljeno je vjerovnikom, koji su uknjiženi na nepokretnom dobru, potegnutom u stečajninu, tražiti, da sud postavi za nj posebnoga upravitelja.

Pošto po mojoj osnovi uknjiženi vjerovnici ne trebaju prijaviti svojih tražbina proti stečajnini, u koliko hoće da budu namireni iz samoga nepokretnoga dobra, koje im služi hipotekom, ne može im se uzkratiti pravo, da si izaberu posebnoga upravitelja za ono dobro, iz kojog imadu doći do namirenja.

Utok uzkraćen je proti odluci, kojom sud postavlja posebnoga upravitelja i u slučaju, da se vjerovnici u izboru ne slože, jer im se time ne čini nikakova šteta, pošto bi oni imali nositi i trošak uprave privremenoga ili definitivnoga upravitelja sveobće stečajnine, koji odpada na odnosno nepokretno dobro. Nasuprot mora se dopustiti utok proti odluci, kojom se ne dozvoljuje postavljenje posebnoga upravitelja, i u onom slučaju, ako se za to nije mogla postignuti većina glasova, jer bi takova uzkrata mogla biti eventualno od štetnih posljedica za uknjižene vjerovnike, osobito, ako dotično nepokretno dobro leži udaljeno od mjesta suda, ter prebivališta upravitelja sveobće stečajne mase.

4. O pravih i dužnostih definitivnoga upravitelja stečajnine i posebnoga upravitelja nepokretne stečajne imovine.

§ 46.

Prava i dužnosti definitivnoga upravitelja stečajnine, što se tiče uprave imovinom stečajnine, jesu u obće ona ista, koja privemenoga upravitelja stečajnine; navlastito ne ima on više prava nego privremeni upravitelj, što se tiče onih posala, koje samostalno obaviti može, te će trebati zato i definitivni upravitelj stečajnine izhoditi privolu vjerovničkoga odbora za sve poslove, za koje i privremeni upravitelj (§ 41).

Ali definitivni upravitelj ne će trebati izhoditi od stečajnoga suda ni privole za izvansudbene nagode, ni potvrde sudbenih nagoda, kao takodjer niti dozvole za prodaju stečajne imovine, već će se samo imati izkazati privolom vjerovničkoga odbora.

Posebni upravitelj nekretne stečajne imovine ima ista prava koja i definitivni upravitelj u pogledu imovine, koja je povjerena njegovoj upravi, ter je posve neodvisan od definitivnoga upravitelja sveobće stečajne imovine.

Ako vjerovnički odbor ne će da pristane na koji predlog upravitelja, a upravitelj drži da je njegov predlog od koristi za stečajninu, ili pako ako vjerovnički odbor odluči, da ima upravitelj nješto učiniti, što on misli, da je na štetu stečajnine, tad može on tražiti rješitbu suda. Sud će izdati svoju odluku,

saslušav prije upravitelja i vjerovnički odbor. Proti ovoj odluci pristoji samo vjerovničkom odboru pravo utoka u roku od 8 na banski stol, koji riešava u stvari konačno.

Nova je uredba, da može definitivni upravitelj stečajnu imovinu prodati sudbeno i izvansudbeno bez dozvole suda, samo uz privolu vjerovničkoga odbora. Ovu uredbu imadu svi moderni stečajni zakoni, ter ju nalazimo i u ugarskom i u austrijskom stečajnom redu, u prvom u §-u 160., a u posljednjem u §-u 147., samo što zahtieva ugarski stečajni red za prodaju nepokretnih dobara, obrtnih i trgovačkih poduzeća privolu svih stečajnih vjerovnika. Ja držim, da vjerovnički odbor zastupa sveukupnost vjerovnika, pa da treba za to samo njegova privola, te da ni sud ne treba da kod toga utiče, čim je definitivni odbor vjerovnika izabran po svih vjerovnicih stečajnine. Ja držim, da je shodna ustanova, da može upravitelj stečajnine tražiti rješitbu suda, ako se ne slaže s odborom vjerovnika, jer može i predlog upravitelja stečajnini u korist biti, te jer se razmirice izmedju upravitelja i vjerovničkoga odbora moraju izravnati po trećem faktoru, a taj može biti samo stečajna oblast. Proti odredbi suda mora se pako dopustiti samo vjerovničkomu odboru utok, jer je samo on zvan, da u korist vjerovnika stečajnine traži daljnji pravni liek, dočim je upravitelj svoje učinio, čim je javio sudu, što je držao, da je vjerovnički odbor odlučio na štetu stečajnine.

5. O položenju računa po upravitelju stečajnine.

§ 47.

Upravitelj sveobće stečajnine ima voditi posebni račun o sveobćoj pokretnoj stečajnoj imovini, a posebni opet o nepokretnoj u stečajninu potegnutoj imovini, i to kod ove posljednje opet posebni račun o svakom nepokretnom dobru, koje sačinjava jednu gruntovnu stvarnost (§ 14. minist. naredbe od 18. travnja 1853., br. 65. d. z. l.), u koliko nije za stanovito nepokretno dobro postavljen posebni upravitelj, u kojem slučaju je ovaj dužan voditi račune o njegovoj upravi po istih pravilih, koja su ovdje ustanovljena za upravitelja sveobće stečajne mase.

Upravitelj ima sastaviti račun po propisih §§ 203. i 204. izvanparb. post. Upravitelj sveobće stečajnine ima položiti račun u pravilu kada prestane njegova uprava; dakle privremeni upravitelj, kada ima upravu predati definitivnom upravitelju, u koliko ne bude sam potvrdjen za definitivnoga upravitelja, a definitivni upravitelj, kada je stečajni postupak dovršen.

Samo ako bi stečaj trajao preko godinu dana, ima upravitelj položiti račune već koncem kalendarske godine, ali i tad

valja da položi račune i za vrieme od toga roka, pa do dovršenja stečajnoga postupka.

Račun o nepokretnoj imovini ima upravitelj predati stečajnom sudu odmah nakon prodaje odnosnoga nepokretnoga dobra. Ali kada se prije toga dogodi promjena u osobi upravitelja, ima dignuti upravitelj i o nepokretnoj imovini odmah stečajnom sudu predati svoj posebni račun.

Račun ob upravi nepokretnoga dobra dostavit će stečajni sud vjerovničkom odboru, opredieliv mu zaporni rok, do kojega ima račun sudu povratiti ili uz svoje prigovore ili s izvješćem, da proti istomu ne ima prigovora. Podjedno pako obaviestiti će stečajni sud odlukom sve hipotekarne vjerovnike, da im je prosto uz navedeni zaporni rok račune pregledati kod vjerovničkog odbora i uz ovaj rok podnieti prigovore svoje ili vjerovničkomu odboru ili stečajnom sudu. Ako bude proti računu podneseno prigovora budi po vjerovničkom odboru, budi po kojem hipotekarnom vjerovniku, odredit će stečajni sud ročište za razpravu ob ovih prigovorih, pa će na nj pozvati upravitelja, vjerovnički odbor i prigovaratelje hipotekarne vjerovnike. Na ovom ročištu nastojati će stečajni sud svojski, da se o svakom prienornom pitanju postigne prijateljski sporazumak. O priepornih točkah računa, glede kojih nebi nagoda za rukom pošla, imat će se povesti kontradiktorni postupak, pa će u tu svrhu sud odputiti prigovaratelje, da podnesu manisajuću tužbu uz zaporni rok, koji će im opredieliti, jer će se inače smatrati, da su od svojih prigovora odustali.

Bude li u otvorenom roku po odnosnom prigovaratelju podnesena manisajuća tužba, povesti će se na nju parnica po ustmenom postupku. Ona će se imati voditi što brže. Odgodu dozvoliti će sud u pravilu samo na osam dana i to samo ako bude izkazana neodoljiva zaprieka. Proti osudi biti će mjesta prizivu i previdu u roku od 8 dana Proti dvim jednako glasećim osudam pako ne ima mjesta daljemu pravnomu lieku.

Isto ovako valja postupati s računi, podnesenimi po upravitelju rudnika, o upravi kojih ima upravitelj takodjer voditi posebne račune i podnieti ih stečajnom sudu razlučeno od ostalih računa.

Račune upravitelja, položene o sveobćoj stečajnoj pokretnoj imovini, priobćit će stečajni sud samo vjerovničkomu odboru na odobrenje ili manisanje. Ako budu proti računom

podneseni prigovori postupat će s njima, kao što je gore navedeno glede prigovora proti računu nekretne stečajne imovine.

U koliko valja obzir uzeti na troškove upravitelja kod diobe kupovnine nepokretnoga dobra, ako računi još odobreni nisu, ustanovljuje se u §-u 84., a kako valja postupati s njegovimi troškovi u takovu slučaju kod diobe kupovnine sveobće stečajne mase, normira § 87.

Ustanove o položenju računa ob upravi stečajne imovine su u svih stečajnih zakonih dosta obširne, ali ipak nisu u svakom pogledu posve jasne, zato sam se trsio, da budem što jasniji.

Držao sam nuždnim, da se pozovem na § 14. minist. naredbe od 18. travnja 1853., br. 63. d. z. l., jer se u njem točno veli, što je gruntovna stvarnost. Jednostavno reći, da se ima položiti račun ob upravi svakoga nepokretnoga dobra, koje je upisano u jednom gruntovnom uložku, ne bi bilo jasno, jer plemićko dobro predstavlja samo jednu gruntovnu stvarnost, a ipak su nekretnine, sačinjavajuće jedno plemićko dobro, ako leže u više poreznih obćinah, upisane u više gruntovnih napisnikah, odnosno uložakah.

Postupak s računi o nepokretnoj imovini, kako sam ga ja u gornjem §-u 47. moje osnove ustanovio, držim, da je praktičan i da vodi prije k svrsi, nego li postupak, što no ga normira ugarski stečajni red u §-u 153., a austrijski u §-u 164.

Nastojao sam, da taj postupak tako udesim, da ne bude otegoćena dioba kupovnine nekretnoga dobra, a ni dioba sveobće stečajne mase.

U §-u 84. sadržane su posebne ustanove, kako se imade postupati s troškovi upravitelja stečajnine kod diobe kupovnine, postignute za nepokretno dobro, potegnuto u stečajninu, dok su u §-u 87. navedene posebne ustanove, kako se imade postupati s troškovi upravitelja stečajnine kod diobe sveobće stečajne mase, da se u jednom i drugom slučaju ne čeka, dok bude dovršena računarska parnica glede onih stavaka računa upravitelja, u pogledu kojih su prigovori podneseni, već da se dioba odmah obaviti može, a da ne treba ni namirivanja vjerovnika odgoditi, dok ne budu uredjeni računi upravitelja, čega svega nije predvidio ni ugarski ni austrijski stečajni red, a ipak je to veoma važno, da se ne zategne dovršenje stečajnoga postupka i namirenje vjerovnika.

6. O realiziranju stečajne imovine po upravitelju stečajnine.

§ 48.

Čim bude obdržano likvidacionalno ročište, ima upravitelj stečajnine odmah pristupiti k realiziranju stečajne imovine, te tražiti u stečajnoga suda prodaju pokretne stečajne imovine, a ako nije postavljen za nepokretnu stečajnu imovinu posebni upravitelj, ter ako nije ova jur prodana ovršnim putem na molbu kojega hipotekarnoga vjerovnika, i prodaju nekretne stečajne imovine, ali svaku posebnom molbom. Jednu i drugu

molbu upravitelja stečajnine mora supodpisati i prvak vjerovničkoga odbora u znak, da proti prodaji ne ima zaprieke radi možda viseće izvansudbene nagode; ili pako valja molbi za sudbenu prodaju priložiti pismeno očitovanje vjerovničvoga odbora.

Ako se pokretna stečajna imovina sastoji iz dućanske robe ili druge robe, koja se može u djuture prodati, može se tražiti i sudbena prodaja ovakove robe u cielosti poprieko. Nu u takovom slučaju, kao i onda, ako se hoće izložiti sudbenoj prodaji cielo stanovito poduzeće ili tvornica, valja priložiti molbi i dražbene uvjete, podpisane po upravitelju stečajnine i vjerovničkom odboru.

Dražbenoj molbi za prodaju nepokretnoga dobra imadu se beziznimno priložiti dražbeni uvjeti, sastavljeni i podpisani po upravitelju imovine i vjerovničkomu odboru.

Dražba pokretne i nepokretne imovine razpisuje i obavlja se po propisih redovitoga ovršnoga postupka.

Slobodno je i pojedine pokretne stvari stečajne mase a i cielu stečajnu pokretnu i nepokretnu imovinu prodati izvansudbeno, ali samo onda, ako se je temeljito nadati, da će se time postići uharnija prodaja, ter ako na to pristanu jednoglasno svi članovi vjerovničkoga odbora.

U tu svrhu imat će se upravitelj obratiti na stečajni sud, da o tome sasluša vjerovnički odbor. Sud će na tu molbu upravitelja ureći kratkodobno ročište, na nj pozvati članove vjerovničkoga odbora i upravitelja stečajnine, ter u riešenju zapisnika samo zasvjedočiti, da li je vjerovnički odbor na predlog upravitelja jednoglasno pristao ili nije.

O izvansudbeno obavljenoj prodaji ima upravitelj podnieti sudu izvješće, ter kupovninu predati u sudbeni polog.

Stečajne tražbine ima upravitelj utjerati u pravilu sudbenim putem odmah, čim preuzme upravu. Nu tražbine, glede kojih se nije nadati, da će se moći u obće utjerati, ili koje su tako neznatne, da ne bi stajao sudbeni trošak u nikakovom razmjeru prema iznosu tražbine, odnosno onom iznosu njenom koji bi se utjerati mogao, ne imadu se sudbeno utjerati, već prodati javnom dražbom.

U tom pogledu ima upravitelj postupati kao s molbom o sudbenoj prodaji pokretne stečajne imovine.

Svi moderni stečajni redovi prepuštaju vjerovničkomu odboru, da odluči, kada se ima stečajna imovina prodajom realizirati, ter ne traže za to privole suda, niti ne ustanovljuju, da sud ima ureda radi bditi nad

tim, da upravitelj stečajnine čim prije proda stečajnu imovinu, kako to odredjuje § 115. našega stečajnoga reda.

Ja držim, da je posve opravdana uredba ta, što su ju prihvatili svi noviji stečajni redovi, da je vjerovnički odbor za to tuj, da se brine za interese stečajnih vjerovnika, pa da od njega zavisi, kada hoće, da se stečajna masa realizira. jer on jedini može znati, da li će do nagode doći, a kad bi se prije toga prodala stečajna imovina, osujetila bi se nagoda, jer ona više redovito ne bi bila od koristi prezaduženiku. Predmnievati se pako ne može, da će vjerovnički odbor zatezati s prodajom mase bez potrebe, jer bi to bilo na očitu štetu vjerovnika, pošto bi se time samo zavlačilo dovršenje stečaja. U ostalom predvidjene su shodne mjere u §-u 50. ove moje osnove, ako bi vjerovnički odbor svoju vlast zlorabio.

Gledom na navedeno traže stečajni redovi redovito privolu samo vjerovničkoga odbora za prodaju stečajne mase i onda, ako se ona ima samo izvansudbeno prodati. Za sudbenu prodaju stečajne mase po propropisih ovršnoga postupka nakon obavljenoga likvidacionalnoga ročišta ne traže stečajni redovi, da se upravitelj izkaže ni privolom vjerovničkoga odbora. Ja pako držim, da je potrebno, da sud ima i za taj slučaj garanciju, da je upravitelj u sporazumku s vjerovničkim odborom zatražio prodaju, da on ne traži prodaje, ako je nagoda u izgledu. U tu svrhu odredio sam u navedenom §-u ove moje osnove, da ima prvak vjerovničkoga odbora supodpisati molbu za sudbenu prodaju. ili da joj ima priležati očitovanje vjerovničkoga odbora, da proti prodaji ne ima zaprieka.

Nasuprot ne tražim po mojoj osnovi, kao što to čini ugarski stečajni red u §-u 160. (zadnjoj stavci) i austrijski steč. red u §-u 148., da se ima izhoditi za izvansudbenu prodaju nepokretnih dobara kao i za prodaju trgovačkih i obrtnih poduzeća (tvornica) privola, odnosno zaključak sveukupnosti vjerovnika po propisu u prvom steč. redu ustanovljenom u §-u 157., a u drugom u §-u 144.; već držim, da je za to dovoljan *jednoglasni* zaključak svih članova vjerovničkoga odbora, jer držim, da je definitivni vjerovnički odbor mandatar svih vjerovnika, jer je izabran od svih vjerovnika, ter jer saslušanje svih vjerovnika otegoćuje postupak. Stvar je vjerovničkoga odbora, da se stavi u navedenih slučajevih u sporazumljenje sa svimi vjerovnici. U ostalom slične ustanove, kao što je navedena sadržana u ugarskom i austrijskom stečajnom redu, ne imadu ni svi noviji stečajni redovi, navlastito je ne ima u njemačkom stečajnom redu, koji se zadovoljava i u takovih slučajevih sa privolom vjerovničkoga odbora.

7. O djelokrugu vjerovničkoga odbora.

§. 49.

Vjerovnički odbor ima nadzirati upravu i poslovanje upravitelja. On se imade periodično obaviestiti o tečaju poslova upravitelja, ter je ovlašten u svako doba zagledati u knjige, bilješke i spise upravitelja, koje vodi o upravi, a može od njega

zatražiti i pismeno izvješće o stanju mase i o poslovih tičućih se uprave.

Navlastito ima vjerovnički odbor na ruku ići upravitelju kod sakupljanja podataka o likvidnosti pojedinih proti stečajnini prijavljenih tražbina, te mu dati uputu, da li i u koliko ima koju tražbinu priznati lividnom te s kakvim prvenstvom.

Nadalje ima vjerovnički odbor odlučiti, da li, kada i na koji način se imade stečajna imovina realizirati, ter se o tome s upraviteljem sporazumiti i dati mu shodne naputke. Nu odrebami glede realiziranja stečajne imovine ne smije zatezati, već s mjesta nakon obavljenoga likvidacionalnoga ročišta u tom pogledu uredovati, u koliko nije u izgledu nagoda.

Ako se ukazuje, da bi bila uharnija izvansudbena prodaja stečajne mase ili pojedinih stvari iz nje, imat će se vjerovnički odbor glede toga, u koliko se radi o stvarih osobite vriednosti ili kojega trgovačkoga ili obrtničkoga poduzeća, kratkim putem sporazumiti sa svimi vjerovnici. Slobodno je pako vjerovničkom odboru u takovu slučaju, a i ako se radi o drugih važnih pitanjih, zatražiti, da odvrati od sebe svaku odgovornost, od stečajnoga suda, da u odnosnu svrhu sazove skupštinu svih vjerovnika.

Stečajni će sud morati bezuvjetno uviek na molbu vjerovničkoga odbora sazvati skupštinu vjerovnika, ter na nju pozvati odlukom vjerovnike, kojim je prebivalište poznato ili koji imadu u mjestu suda zastupnika; ostale pako izrokom, koji se ima na sudnici pribiti i jedan put u službene novine uvrstiti.

U takovu slučaju biti će odlučan zaključak absolutne većine vjerovnika, koji su na ročište došli, a ova se računa po iznosu tražbina, koje su jur likvidirane.

Vjerovnički odbor ima o svih svojih odredbah stvoriti zaključak u svojoj sjednici, o kojoj će se imati sastaviti zapisnik i ovaj podpisati po članovih vjerovničkoga odbora, koji su bili u sjednici. Za valjani zaključak treba absolutna većina glasova.

Slučajevi, za koje treba jednoglasnost, navedeni su izriekom u ovom zakonu.

Sjednički zapisnici imadu se nakon dignutuga stečaja predati stečajnom sudu, koji će ih pohraniti sa stečajnimi spisi u svojoj pismari.

Članovi vjerovničkoga odbora imadu pravo na nagradu, koju im sud obredjuje, proti kojoj odluci im pristoji pravo utoka u roku od 8 dana na banski stol, koji odlučuje o iznosu konačno.

Troškovi ovi uživaju prvenstvo kod diobe.

Vjerovnički odbor odgovara ukupnosti vjerovnika po propisih §§ 1009. i 1012. o. g. z.

Kod ovoga §-a držao sam se poglavito njemačkoga stečajnoga reda, koji po mojem mnienju najshodnije normira djelokrug vjerovničkoga odbora, pa su u gornjem §-u moje osnove u bitnosti sadržane ustanove §§ 80.—86. njemačkoga stečajnoga reda.

Držim, da je potrebno, da se zapisnici o sjednicah vjerovničkoga odbora čuvaju kod suda za sigurnost samih članova vjerovničkoga odbora, ako bi došlo do toga, da se potegne vjerovnički odbor na odgovornost.

8. O nadzoru stečajnoga suda nad definitivnim upraviteljem i vjerov. odborom.

§ 50.

Stečajni sud ima bditi nad tim, da se definitivni upravitelj drži točno propisa stečajnoga reda, te ga na to pritegnuti, u slučaju potrebe, i globami, proti kojim mu pako pristoji pravo utoka u roku od 8 dana, koji banski stol riešava konačno.

Ako definitivni upravitelj zanemari upravu ili se pokaže inače nesposobnim za nju, ima sud na prijavu vjerovničkoga odbora ili drugoga učestnika, koji može biti svaki stečajni vjerovnik, ponajprije izviditi, da li je prijava istinita, ako uztreba, nakon predhodnoga saslušanja vjerovničkoga odbora i samoga upravitelja, ter, ako se osvjedoči o istinitosti pritužbe, odrediti ročište za izbor novoga upravitelja, na koje će imati pozvati vjerovnike načinom propisanim u §-u 49.

Slobodno je upravitelju stečajnine, prezaduženiku, a i svakomu vjerovniku stečajnine pritužiti se proti vjerovničkom odboru.

Na takovu pritužbu imat će stečajni sud, u koliko se ona već po sadržaju svom ne ukazuje netemeljitom, ureda radi izviditi stanje stvari, ako uztreba nakon saslušanja vjerovničkoga odbora, upravitelja stečajnine i prezaduženika, pa ako se izpostavilo bude, da je vjerovnički odbor krupno povredio svoje dužnosti, da je radio na štetu vjerovnika ili da zavlačuje bez potrebe dovršenje stečaja, imat će ureći ročište za izbor no-

voga vjerovničkoga odbora načinom propisanim u §-u 49., a sam izbor obaviti onako, kako je ustanovljeno u §. 44.

Proti takovoj odredbi ne ima mjesta nikakvomu pravnomu lieku, ali ima mjesta utoku proti odluci suda, kojom odbija pritužbu podnesenu proti upravitelju stečajnine ili vjerovničkom odboru, i to u roku od 8 dana, koji utok riešava banski stol konačno.

Ustanova navedenih u gornjem §-u moje osnove nema izriekom ni u austrijskom ni u ugarskom stečajnom redu, ali ja držim, da valja u zakonu samom izriekom normirati, što ima biti onda, ako definitivni upravitelj pokazuje, da ne mari za upravu, ili da nema za to sposobnosti, a isto tako držim, da se ima i za slučaj, da vjerovnički odbor ne odgovara svojoj zadaći, učiniti shodno, da se izabere drugi vjerovnički odbor.

Svi gore u §-u 50. navedeni slučajevi su mogući, ter valja za to i ustanoviti, kako da se interesi vjerovnika štite. Držim, da je način normiran u navedenom §-u moje osnove jedino shodan, da se tamo iztaknute nepodobštine uklone.

Definitivnoga upravitelja ne može stečajni sud naprosto ukloniti, ako ne odgovara svrsi svojoj, već to mogu učiniti samo vjerovnici, koji su ga izabrali; za to valja odrediti samo za izbor novoga definitivnoga upravitelja ročište, i na ovo sve vjerovnike pozvati. Isto tako, ako vjerovnički odbor ne odgovara svojoj zadaći, može samo ukupnost vjerovnika izabrati novi vjerovnički odbor.

Držim, da je opravdano, da se proti odredbi suda, kojom se odredjuje u svrhu izbora bud novoga upravitelja bud novoga vjerovničkoga odbora ročište, ne dozvoli nikakov pravni liek, jer upravitelj nema prava tražiti, da ostane upraviteljem do stanovitoga vremena, niti može biti u pravu svom povriedjen, ako bude prije reda lišen uprave, pošto on nikad ne može znati, kada će se stečaj dovršiti, tim manje, što se stečaj u svako doba i nagodom dovršiti može. Vjerovnički odbor ne može biti takodjer takovom odredbom suda povriedjen u privatnom pravu svojem s istih sada za upravitelja navedenih razloga, a i za to, što mogu vjerovnici iste članove u vjerovnički odbor na novo izabrati, ako sciene, da razlozi suda za odklon njihov ne postoje. Nasuprot držim, da se pravo utoka mora dati odnosnom učestniku, kojemu bude molba za izbor novoga definitivnoga upravitelja ili novoga odbora vjerovnika odbijena, jer ako su njegovi razlozi osnovani, mogle bi štetne posljedice nastati za upravu mase, ako prvi sud njegovoj molbi ne udovolji. Nu s obzirom na to, što se stečajni postupak ne smije nikada bez nužde otegnuti, držim, da ima takav utok banski stol konačno riešiti, pošto se ovdje ne radi o nikakvom pravnom pitanju, već se samo mora sigurnost pružiti stranci, da ne će biti njezini razlozi podvrženi samo jednostranoj razsudi.

Poglavje peto.

O tražbinah proti stečajnini i o redu njihovoga prvenstva.

I. O pravu tražiti povratak stvari iz stečajne mase.

§ 51.

Ako se nalazi u stečajnoj masi stvar, na koju ne pripada prezaduženiku pravo vlastničtva, tad ju može vlastnik u svako doba natrag tražiti.

Ako je pravo vlastničtva dotičnika na odnosnu stvar nedvojbeno, može mu ju upraviteli izvansudbeno kratkim putem povratiti. Nu ako je bila ta stvar u našastaru stečajnine jur popisana, ima to javiti sudu, u svrhu, da se izpravi našastar.

U slučaju, da se ima istom dokazati pravo vlastničtva dotičnika, koji stvar svojata, ima on povratak njezin tražiti samo urednom tužbom upravljenom proti stečajnini, zastupanoj po njezinom upravitelju.

Ako je stvar medjutim prodana, može njezin vlastnik tražiti od stečajnine urednom tužbom izdanje postignute za nju kupovnine, koja će mu se izdati, ako dokaže svoje pravo vlastničtva, po odbitku troškova, koje je imala stečajnina za čuvanje njezino ili kod prodaje.

Ako stvar u stečajninu potegnuta sačinjava zajedničko suvlastničtvo prezaduženika i treće osobe, a neda se dieliti a da se ne kvari njezino sućanstvo, ima suvlastnik samo pravo tražiti, da se proda, a javnom dražbom postignuta kupovnina, da se podieli, ili ako je već prodana po stečajnom sudu, da mu se na odnosni njegov suvlastnički dio odpadajuča kopovnina po odbitku troškova izruči.

Izvansudbeno ne smije se takova stvar prodati, ako na to suvlastnik izriekom ne privoli.

Ustanove ovoga §-a osnivaju se na obćenitih pravnih načelih, ter ne trebaju nikakova tumačenja; ali jasnoće radi valja ih ipak uvrstiti u sam zakon.

II. O imovinskih potraživanjih prezaduženikove žene proti stečajnini.

§ 52.

Prezaduženikova žena može iz stečajne mase tražiti stvari kao njezino pravo vlastničtva samo onda, ako dokaže, da je

odnosnu stvar posjedovala jur prije s prezaduženikom sklopljena braka; ili ako ju je kasnije nabavila, ako dokaže, bud da ju je prije kupila s novcem, koji ne potiče ni od imovine ni od zasluzbe prezaduženikove, bud da ju je dobila u vlastničtvo od prezaduženika ili trećih osoba na temelju drugoga valjanoga pravnoga naslova za stečenje prava vlastničtva.

Žena prezaduženika trgovca, koji ima otvoreni posao, ne može natrag zahtievati kao svoje pravo vlastničtva iz stečajnine stvari nalazeće se u prostorijah opredieljenih za izvršivanje dotičnoga trgovačkoga posla ili za spremanje robe za taj trgovački posao, ako su to stvari, koje spadaju u vrst onih, s kojimi prezaduženik trguje.

Ime prezaduženikove žene kao vlastnice tvrdke, nalazeće se na cimeru nad dućanom ili u prostorijah trgovine kao i obrtnica izdana na njezino ime nisu dokaz o njezinom pravu vlastničtva odnosnoga trgovačkoga posla, ako je taj posao već prije vodjen bio na ime prezaduženika, ter ako ona ne podnese izpravu, koja posvjedočuje valjani pravni naslov za stečenje prava vlastničtva. U posljednjem slučaju može se i ovakov pravni posao napadati samo pod uvjeti navedenimi u §§ 36. i 37.

Imovinska prava, proizviruća iz ženitbenoga ugovora, ter uslovljena u korist supruge prezaduženika trgovca, kriepostna su naprama vjerovnikom stečajnine njegove od dana, kada je ženitbeni ugovor upisan u trgovački registar u listu otvorenom za njegovu tvrdku. Vjerovnici, koji imadu tražbina iz trgovačkoga poslovanja s prezaduženikom, koje su nastale kasnije od dana unosa ženitbenoga ugovora u trgovački registar, dužni su podpunoma priznati prava proizviruća iz ženitbenoga ugovora na korist prezaduženikove supruge.

Vjerovnici pako, koji imadu tražbina, koje su nastale prije toga unosa, imadu pravo zahtievati od supruge prezaduženikove, da naknadi iz one svote, koja joj ima pripasti na temelju ženitbenoga ugovora iz stečajne mase, onaj manjak, koji su pretrpili uslied izplate učinjene prezaduženikovoj supruzi s obzirom na imovinska prava, koja je stekla na temelju ženitbenoga ugovora, ter koji manjak nebi za nje nastao bio, da odnosna imovinska prava nisu bila uslovljena u korist prezaduženikove žene.

Prva stavka sada navedenoga §-a moje osnove jest u bitnosti suglasna sa prvom stavkom §-a 46. ugarskoga stečajnoga reda, samo što sam dodao, da žena može za sebe svojatati i stvar iz stečajnine, ako dokaže,

da ju je dobila na temelju drugoga pravnoga naslova, sposobnoga za stečenje prava vlastničtva, a ne samo kupoprodajom, koji pravni naslov se samo iztiče u §-u 46. ugarskog steč. reda. Ako se to i samo po sebi razumieva, to je ipak shodno, da se i ovo uvrsti u sam zakon, jer nijedan zakon ne može biti dosta jasan. Ustanova prve stavke navedenoga §-a se u ostalom osniva već na propisu §-a 1237. o. g. z.

Druga stavka navedenog §-a moje osnove ne slaže se u toliko s drugom stavkom §-a 46. ugarskoga stečajnoga reda, što ja nisam usvojio ustanove, da žena može svojatati za sebe i stvari, koje je prezaduženik trebao za tjeranje svoje trgovine, ako je pravo vlastničtva na te stvari vidivo. Ove ustanove nisam usvojio za to, što žena može kod takova propisa lahko obići zakon na štetu vjerovnika njezinoga supruga, prezaduženika, jer može stvari, koje želi da odstrani, označiti posebnim biljegom, kojim se luče od ostalih, te predstavljaju kao njezino vlastničtvo. Neshodnost ove ustanove §-a 46. ugarskoga stečajnoga reda uvidila je već i praksa u Ugarskoj, jer je bilo već mnogo zloporabe tako, da ja ona više u prilog prezaduženiku, koji sporazumno sa svojom suprugom radi, nego li u korist vjerovnika stečajnine.

Treća stavka navedenoga §-a moje osnove nije sadržana ni u ugarskom, ni u austrijskom stečajnom reda, ali ja držim, da je potrebno, da se ta ustanova uvrsti u sam zakon, jer je u tom pogledu praksa sudova razna, te jer se obično izlučne tužbe žene proti vjerovnikom supruga, prezaduženika, temelje samo na dokazu prava vlastničtva žene pridonesenom njezinom obrtnicom, koji dokaz njeki sudovi smatraju dovoljnim za vlastničtvo žene na odnosne stvari trgovačkoga posla, ma da se je prije vodio na ime njezinoga supruga.

Četvrta stavka navedenoga §-a moje osnove napokon je suglasna s onom § 50. austr. stečajnoga zakona. Ja držim ovu ustanovu posve shodnom, jer ako je ženitbeni ugovor unesen u trgovački registar, može ga svatko ugledati poput zbirke izprava gruntovne vlasti, pošto je dozvoljen po zakonu svakomu uvid u trgovački registar, kao što i u gruntovnicu. Kad je tomu tako, onda će se svaki, koji hoće da stupi u poslovni odnošaj sa suprugom trgovcem, moći obaviestiti, da li i u koliko mu može dati kredita; prava vjerovnika prezaduženikovih pako, koja su stekli prije unosa odnosnoga ženitbenoga ugovora u trgovački registar, moraju im ostati neokrnjena, pa im ima za to supruga prezaduženikova naknaditi od svoga diela, koji će ona dobiti iz stečajne mase na temelju tražbina, pristojećih joj po ženitbenom ugovoru, onoliko, koliko bi bili ti vjerovnici stečajnine dobili više, da nije bilo dotičnih tražbina prezaduženikove supruge.

Da si pako prezaduženikova žena može osigurati navedenim načinom prvenstvo svojih potraživanja, osnivajućih se na ženitbenom ugovoru, držim, da ne bude prigovora, jer ako su odnosne tražbine samo prividne, moći će se i odnosni ženitbeni ugovor glede njih napadati po obćenitih ustanovah §§ 36. i 37. moje osnove steč. reda.

III. O zahtjevih, što ih podignu inozemci glede koje ovozemne stečajne mase.

§ 53.

O tome, kako treba postupati sa zahtjevi, što ih podignu inozemci glede koje ovozemne stečajne imovine, ima se sudac poglavito vladati po državnih ugovorih, koji postoje o tom.

Ako takovih ugovora ne ima, ima valjati načelo, da inozemci u stečaju uživaju ista ona prava, koja i državljani, ako su ovim u državi, kojoj inozemci pripadaju, podieljena u slučajevih stečajnih takodjer ista prava kao i tamošnjim državljanom. Za to govori predmnieva.

Ako ovozemni sudac ima osobitoga razloga misliti protivno, tad se inozemac, koji je uz propisano vrieme prijavio zahtjev proti stečajnoj masi, ima uputiti, da uz ustanovljen rok dokaže javnimi izpravami, kako se u državi, kojoj pripada, u spodobnom slučaju postupa s ovozemnimi državljani; po tom imat će se zatim ovozemni stečajni sudac vladati i glede zahtjeva, što ga je prijavio inozemac. U dvojbenih slučajevih ima se zaiskati naputak od kr. zem. vlade, odjela za pravosudje.

Propis ovoga §-a je suglasan s onim §-a 7. današnjega stečajnoga reda i §-a 51. austr. steč. reda.

IV. O redu prvenstva tražbina proti stečajnini.

1. Troškovi stečajne mase.

§ 54.

Troškovi stečajne mase jesu:

1. Troškovi otvorenja stečaja, ter troškovi za sastavljanje našastara i prodaju stečajne mase;

2. troškovi upravitelja stečajne mase o upravi njezinoj, o likvidaciji tražbina prijavljenih proti stečajnini, o parnicah podignutih uslied prigovora proti likvidaciji tih tražbina, ter o inih sudbenih uredovanjih, kod kojih upravitelj udioničtvuje;

3. troškovi članova vjerovničkoga odbora;

4. tekući porezi i javne daće, koje dospjevaju tečajem stečaja.

Ovi troškovi uživaju prvenstvo pred svimi tražbinami založnih vjerovnika i pred ostalimi tražbinami proti stečajnoj masi.

2. Dugovi stečajne mase.

§ 55.

Dugovi stečajne mase jesu:

1. Tražbine onih, koji su za masu štogod uložili ili za nju radili;

2. tražbina najmodavca proti stečajnoj masi na najamnini, dospjeloj za vrieme otvorenoga stečaja;

3. svi zahtjevi proti stečajnoj masi, koji su nastali iz pravnih posala, sklopljenih po stečajnini odnosno njezinom upravitelju;

4. svi zahtjevi proti stečajnoj masi, koji proizviru iz prezaduženikovih obveza, nastalih iz pravnih posala po njemu sklopljenih, ali nedovršenih, koje je preuzela stečajna masa nakon otvorenja stečaja;

5. troškovi uzdržavanja, dozvoljeni prezaduženiku iz stečajne mase.

Svi ovi stečajni dugovi uživaju prvenstvo odmah nakon troškova, navedenih u § 54., dakle pred tražbinami založnih i ostalih vjerovnika stečajnine. Ako masa ne dosiže za namirenje troškova i dugova stečajnine, imadu se ponajprije namiriti troškovi, navedeni u §-u 54., a zatim istom stečajni dugovi, gore naznačeni. Ako masa ne doseže ni za namirenje svih troškova, imadu se ponajprije namiriti gotovi troškovi, a zatim svi ostali troškovi, navedeni u §-u 54 po razmjeru njihovih iznosa.

Ustanove §§ 54. i 55. ove moje osnove su u bitnosti suglasne s onimi §§ 48.—50. ugarskoga i §§ 28. i 29. austrijskoga stečajnoga reda; samo što sam nastojao, da budem u razvršćivanju pojedinih vrsti troškova i dugova stečajnine što jasniji, pa sam za to n. p. izriekom i pod posebnu stavku uvrstio medju stečajne dugove za vrieme stečaja dospjelu najamninu, što sam držao nuždnim za to, jer je priepor nastao i u ugarskoj i u austrijskoj praksi, da li se ova najamnina ima brojiti medju upravne troškove ili pako medju dugove stečajnine. Nadalje sam medju troškove, koji uživaju prvenstvo, uvrstio i troškove vjerovničkoga odbora, pošto po mojoj osnovi pripada pravo na nagradu i članovom vjerovničkoga odbora.

U tom, da li imadu prvenstvo troškovi mase pred njezinimi dugovi ili obratno, razilaze se stečajni redovi ugarski i austrijski. Dočim austrijski stečajni red ustanovljuje, da imadu troškovi pred dugovi prvenstvo, normira ugarski stečajni red, da imadu dugovi mase pred njezinimi troškovi prvenstvo. Ja držim, da su ustanove austr. stečajnoga reda izpravnije, te sam se za to držao tih ustanova, tim više, što i svi ovršni zakoni daju prvenstvo troškovom ovrhe pred svimi drugimi tražbinami, odnosno dugovi ovršenikovimi.

3. O redu prvenstva tražbina, koje dolaze do namirenja iz nepokretnoga dobra stečajne mase.

a) Novčane tražbine.

§ 56.

Iz prodajne ciene nepokretnoga dobra, koje spada u stečajnu masu, kamo valja računati i prihod, koji se od njega dobije za vrieme stečaja, a i kamate, koje se naberu ulogom takovih novaca, imadu se izplatiti sliedeće tražbine, i to po redu kako sliedi:

1. Troškovi navedeni u §-u 54., ali samo oni, koji se odnose na uzdržavanje i upravljanje nepokretnoga dobra, koji su nastali nakon što se je stečaj otvorio, a tako i troškovi za procjenu i prodaju toga dobra (§ 84);

1. tražbine onih, koji su za nepokretno dobro poslie otvorenja stečaja štogod uložili ili za nj radili;

3. za jednu godinu dana prije otvorenja stečaja nenamirena plaća za službe, učinjene u obziru neposrednoga obradjivanja dobra, a tako i za isto vrieme nenamirena plaća one kućne čeljadi, koja je izključivo služila na dobru:

4. tekući i za tri godine prije otvorenja stečaja nenamireni državni porez i obćinski namet, koji se zajedno s porezom pobira;

5. dospjeli platežni obroci od uknjižene glavnice u korist hrv.-slav. odkupne zaklade;

6. ini jurisdikcionalni dugovi, koji obterećuju nepokretni posjed, te se imadu utjerivati na način izravnih poreza (§ 88. zak. čl. LX. : 1881.); kamo spadaju i pristojbe, pripadajuće za prenos nepokretnoga imetka, koje obterećuju nekretnine, ter koje nisu starije od dvie godine, ali od više takovih samo jedna, koju si može izabrati zastupnik kr. državnog erara (§ 39. zak. čl. XXXIV. : 1881.);

7. uknjižene (hipotečne) tražbine, koje se imaju namiriti po medjusobnom prvenstvu, koje su uknjižbom zakonito dobile sa kamati tekućimi od dana otvorenja stečaja tri godine natrag računajuć, ako je za kamate pravo zaloga uknjiženo i sa zakonitimi kamati od dana otvorena stečaja (§ 85).

Državni porez stariji od tri godine ima se uputiti na obću stečajnu masu; isto tako i kamati od uknjiženih glavnica stariji od tri godine, ako je za kamate u obće pravo zaloga uknjiženo.

Niti ugarski, niti austrijski stečajni red ne specificira svih navedenih prvenstvenih stavaka, koje imadu doći do namirenja iz kupovnine

sudbeno prodanoga nepokretnoga dobra, potegnutoga u stečajnu masu. Prvi jednostavno kaže, da se imadu iz kupovnine takovoga dobra namiriti ponajprije stečajni troškovi i dugovi, a zatim hipotekarni vjerovnici po redu prvenstva, koji ustanovljuje gradjanski parbeni postupnik (§ 53. i 54. ugarskoga steč. reda). Drugi se glede troškova i dugova stečajnine u toliko jasnije izjavljuje, što izriekom iztiče, da od troškova mase obterećuju nepokretno dobro samo oni, koji se tiču toga dobra, ali zatim navadja kao prvenstvene stavke samo tekući za tri godine prije otvorenja stečaja nenamireni porez i ostale javne daćė. (§ 31. austrijskog steč. reda).

Ja držim, da je shodno, da se točno nabroje sve prvenstvene stavke, koje imadu doći do namirenja iz kupovnine nepokretnoga dobra prije hipotekarnih vjerovnika, tim više, što te prvenstvene stavke nisu posve jasno navedene u našem gradj. parb. postupniku.

Pridržao sam od §-a 11. našega dosadanjega stečajnoga reda točku 2., koja je u navedenom §-u 56. moje osnove točka 3., jer držim, da je ova ustanova posve pravedna, a da ne krnji prava hipotekarnih vjerovnika, jer su sve te osobe radile u korist samoga nepokretnoga dobra, te time doprinièle, da se je njegova vriednost očuvala.

Ostale točke navedenoga §-a 56. moje osnove opravdane su sa ustanovami novijih zakona, imenito točka 5. sa zakonom od 10. siečnja 1876. (sbornika br. 8), a točka 6. sa tamo navedenimi financijalnimi zakoni. Stariji od tri godine porez i starije od tri godine kamate od glavnica valja uputiti na obću stečajnu masu za to, jer mogu doći do namirenja iz stečajnine mase, samo ako nije proti prezaduženiku nastupila zastara; a i tad ne mogu imati boljega prvenstva od ostalih tražbina, navlastito ne mogu imati nikakova prvenstva na štetu ostalih vjerovnika, proti kojim uživaju prvenstvo sami trogodišnji kamati.

b) Služnosti.

§ 57.

Služnosti, uknjižene na prodanom nepokretnom dobru, ostaju netaknute, ter ih ima kupac preuzeti u koliko nisu time povriedjena prava vjerovnika, koji imadu prije služnosti uknjiženih tražbina. Ako ovi vjerovnici ne mogu doći do podpunoga namirenja iz diela kupovnine, koji odpada na njihove uknjižene tražbine prije stavke o uknjižbi odnosne služnosti, imat će se kupovnina razdieliti po redu prvenstva njihovih tražbina bez obzira na služnost. Nu u takovu slučaju ima ovlaštenik služnosti pravo prijaviti po redu prvenstva, pod kojim mu je služnost uknjižena, umjesto prava služnosti novčanu svotu, odgovarajuću utrnutoj služnosti.

Nakon ovlaštenika prava služnosti uknjiženi vjerovnici ne imadu prava protiviti se tomu, da služnost ostane i nadalje uknjižena, odnosno u krieposti.

Premda se ovaj postupak sa služnosti i kod diobe kupovnine u ovršnom postupku obdržavati ima, to ipak držim, da je shodno, da se ustanova o tom postupku izriekom uvrsti u stečajni red, tim više, što je ne ima izrično navedene u nijednom zakoniku, ter što se sada praksa ravna u tom pogledu samo po rješitbah viših sudova, navlastito po judikaturi austrijskoga vrhovnoga sudišta. Sličnu ustanovu ima i austrijski stečajni red u §-u 32.

c) Tražbine, za koje jamči više hipoteka zajednički.

§ 58

Ako je pravo zaloga za jednu tražbinu uknjiženo zajednički na više nepokretnih dobara (kao na glavnoj i uzgrednih hipotekah), ima se kupovnina od svakoga toga dobra upotrebiti za namirenje dotične tražbine u onom dionom iznosu, koji stoji prama ovoj tražbini u onom razmjeru, kao što ostatak kupovnine pojedinoga dobra nakon namirenja pred ovom tražbinom na istom dobru uknjiženih tražbina prama ukupnoj svoti one kupovnine, koja preostaje nakon namirenih pred tom tražbinom uknjiženih tražbina od svih nepokretnih dobara.

Vjerovniku, kojemu za njegovu tražbinu jamči više hipoteka zajednički, prosto je zatražiti, da se ciela njegova tražbina namiri samo iz jedne hipoteke; ali tada mogu vjerovnici, koji su iza njega uknjiženi na istom dobru, iz kupovnine kojega se je podpuno namirio, ter koji su usljed toga prikraćeni, što je navedeni vjerovnik tražio namirenje svoje tražbine samo iz toga jedinoga nepokretnoga dobra, koje i njima služi hipotekom, umjesto da je tražio namirenje iste razmjerno prema kupovnini iz svih hipoteka, koje mu zajednički jamče, — zahtievati, da dodju do namirenja s onom svotom, kojom su navedenim postupkom njihovoga pred njima uknjiženoga vjerovnika prikraćeni, iz one kvote, koja bi po navedenom računu odpala na tražbinu spomenutoga vjerovnika iz kupovnine, postignute sudbenom prodajom ostalih nepokretnih dobara, koja mu za tu njegovu tražbinu zajednički jamče.

Ako nisu ostala dobra, koja odnosnom vjerovniku za njegovu tražbinu zajednički jamče, još prodana, tad stupaju zahtjevi navedenih na prodanom dobru kasnije uknjiženih vjerovnika na mjesto tražbine navedenim načinom namirenoga vjerovnika, ter ima stečajni sud te tražbine ovih vjerovnika u onom iznosu, u kojem nisu do namirenja došle iz kupovnine prodanoga dobra, ureda radi uknjižiti dati na ostala dobra s prvenstvom tražbine dotičnoga namirenoga vjerovnika.

Ova je ustanova sadržana u §-u 36. austr. steč. reda. Ja ju držim posve shodnom i pravednom. Protumačio sam ju jasno sa primjeri u u mojem Tumaču obćem gradj. parb. postupniku na str. 505—507, na koje se tumačenje ovdje pozivljem. Tamo sam i razjasnio, da ta ustanova ne dolazi u oprieku sa propisi našeg grunt. reda, navlastito ne s naukom o glavnoj i uzgrednoj hipoteci.

4. O redu prvenstva tražbina, koje dolaze do namirenja iz imetka podvrženoga rudarskoj sudbenosti.

§ 59.

Iz kupovnine i prihoda kojega rudnika ili hute ili koje druge imovine podvržene rudarskoj sudbenosti imadu se namiriti sliedećim redom:

1. Troškovi za uzdržavanje i upravljanje rudnika, koji su nastali nakon što se je stečaj otvorio, a tako i toškovi za procienu i prodaju njegovu, odnosno imovine podvržene rudarskoj sudbenosti;

2. tražbine onih, koji su za dotični rudnik ili za inu u stečaj potegnutu rudarsku imovinu štogod uložili ili za nju radili;

3. tražbine kr. državnoga erara u ime urbarskih daća i inih, koje se od rude ili hute plaćati imadu, ako nisu na dugu više nego tri godine prije otvorenja stečaja;

4. plaće (nadnice) poslenika rudnika, huta i drugih rudokopnih zavoda, ako nisu neizplaćene za više nego za jednu godinu dane prije otvorena stečaja;

5. tražbine bratovštinskih škrinja u obziru prinesaka od plaće poslenika uztegnutih, ali u blagajnici manjkajućih;

6. pristojbe od glavnih sdonja i rudorova ili ini prinesci za zavode rudorovne, zatim vodarine, danci od motika i ine godišnje daće za ustupljene rudokopne služnosti, u koliko su ove tražbine neizplaćene najviše za jednu godinu dana prije otvorena stečaja;

7. uknjižene tražbine po redu prvenstva od dana rudarskom sudu predane molbe sa kamati, koji nisu stariji od tri godine od dana otvorena stečaja natrag računajuć, u koliko je pravo zaloga za kamate uknjiženo, i sa zakonitimi kamati od dana otvorenja stečaja;

8. tražbine kr. državnoga erara u ime daća, navedenih gore pod 3, koje su neizplaćene za više vremena nego za tri godine;

9. kamati od uknjiženih glavnica, koji su stariji od tri godine, u koliko je za nje uknjiženo pravo zaloga.

Ove su ustanove u bitnosti suglasne sa onimi §-a 17. našega sadanjega stečajnoga reda i §§ 268. i 269. rudarskoga zakona od 23. svibnja 1854. Samo sam uvrstio ustanovu, sadržanu pod točkom 2., što je opravdano sa istimi razlozi, koji su navedeni u pogledu toga kod tumačenja §-a 56. Osim toga sam uvrstio kod stavke uknjižbenih tražbina i kamate, koji nisu stariji od tri godine od dana otvorena stečaja računajuć, a kod stavke 9. kamate od uknjiženih glavnica, koje su starije. Premda se to razumieva po obćenitih propisih izdanih za kamate, odnosno za zastaru istih u materialnom zakonu, to držim ipak, da je shodno podpunosti radi, da se i ove ustanove izriekom i u stečajnom redu iztaknu.

5. O redu prvenstva tražbina, koje dolaze do namirenja iz pokretnih stvari, obterećenih pravom zaloga.

§ 60.

Iz prodajne ciene kojega založenoga pokretnoga dobra, spadajućega na stečajnu masu, koje je sudbeno prodano na zahtjev kojega založnoga vjerovnika ili vjerovnika, kojemu na nj pripada pravo pridržanja, imadu doći do namirenja:

1. Troškovi, navedeni u §-u 54., u koliko se odnose na dotičnu prodanu zalogom obterećenu stvar;

2. dugovi stečajne mase, navedeni u §-u 55., ako su učinjeni za odnosnu prodanu, zalogom obterećenu stvar;

3. tražbine kr. državnoga erara u ime poreza i pristojba, u koliko nisu zastarjele, a nisu starije od tri godine od dana otvorenja stečaja natrag računajuć;

4. tražbine založnih vjerovnika, koji su stekli na dotičnu prodanu stvar pravo zaloga po redu njihova prvenstva sa zateznimi kamati od dana otvorena stečaja. Kamati, za koje je stečeno pravo zaloga, uživaju prvenstvo jednako sa glavnicom samo za tri godine. Preostatak kupovne ciene ima se staviti u obćenitu stečajnu masu, na koju se imadu uputiti i kamati glavnica založnih vjerovnika, koji su stariji od tri godine.

Ako na odnosnu prodanu zalogom obterećenu stvar nisu narasli posebni troškovi, niti je poseban popis troškova vodjen, ali ako je ipak i za upravu njezinu zajedno sa drugimi u sveobću stečajninu spadajućimi stvari bilo troškova, imade doći iz kupovnine odnosne prodane zalogom obterećene stvari kao prvenstvena stavka do namirenja dio tih troškova po razmierju vriednosti te stvari. Založni vjerovnici namiruju se iz pokretnosti pravom zaloga obterećene po propisih §-a 30. ovršnoga zakona od 17. prosinca 1876. (broj 1. sbornika od god. 1877.

Kojim tražbinam pripada prvenstvo, ako dolazi do prodaje pokretno dobro, potegnuto u stečajninu, na koje su stečena prava založna,

te koje prvenstvo uživaju kamati glavnica vjerovnika, koji su stekli pravo zaloga na odnosno pokretno dobro, ustanovljuje i sada u nas u krieposti stojeći stečajni red u §-u 14., ali obćenito. Isto tako se i austrijski stečajni red u §§ 38. i 39. i ugarski stečajni red u §§ 55. i 56. u tom pogledu samo obćenito izrazuju; prvi navlastito jednostavno iztiče, da su u tom obziru mjerodavna postavljena načela o redu prvenstva tražbina, koje imadu doći do namirenja iz zalogom obterećenoga nepokretnoga dobra.

Ja držim, da je jasnoće radi potrebno, da se i ovdje točno specificiraju tražbine i označi red, po kojem imadu doći do namirenja iz zalogom obterećenoga pokretnoga dobra, tim više, što se propisi u tom pogledu ustanovljeni za nepokretna dobra ne mogu uporaviti bez promjene. Navlastito valja izriekom ustanoviti, da troškovi uprave stečajne mase imadu razmjerno prama vriednosti prodane zalogom obterećene pokretne stvari doći do namirenja iz kupovnine za tu stvar postignute, ako i nije bilo glede uprave dotične stvari posebnih troškova.

Što se tiče kamata starijih od tri godine od dana otvorena stečaja natrag računajući, to je opravdana ustanova, sadržana u navedenom §-u moje osnove, da ih valja uputiti na obćenitu stečajnu masu sa razlozi, koji su za to navedeni već u tumačenju §-a 56. moje osnove. Čim bo kamati stariji od tri godine ne uživaju prama založnim vjerovnikom nikakovoga prava, već samo proti prezaduženiku, ne može se ovim kamatom, na štetu ostalih vjerovnika, dati pravo prvenstva pred njihovimi tražbinami, jer su danom otvorenja stečaja stekli svi prezaduženikovi vjerovnici ipso jure ovršno pravo na svu imovinu prezaduženikovu.

6. O redu prvenstva tražbina osobnih vjerovnika, koje dolaze do namirenja iz obćenite stečajne mase.

a) Vjerovnici, koji imadu pravo na obćenitu stečajnu masu.

§ 61.

Svakolika stečajna imovina, koja preostaje iza namirenja založnih vjerovnika iz hipoteke ili ručnoga zaloga po propisih §§-a 56., 39. i 60. sačinjava obćenitu stečajnu masu.

Iz ove imadu pravo tražiti namirenje redom u sliedećem §-u navedenim svi u prediducih §-ih nenavedeni vjerovnici, u koliko su svoje tražbine prijavili proti stečajnini, te im one budu i likvidirane.

Založni vjerovnici, navedeni u §§ 57. i 60., ako su podjedno osobni vjerovnici prezaduženikovi, mogu tražiti namirenje svojih zalogom osiguranih tražbina iz obćenite stečajne mase samo u toliko, u koliko su one ostale nenamirene iz hipoteke i ručnoga zaloga.

Osobni stečajni vjerovnici dolaze do namirenja iz sveobće stečajne mase po redu prvenstva, navedenom u sliedećem §-u istom nakon prvenstvenih stavaka, navedenih u §§. 54. i 55. i založnih vjerovnika (§ 79 i 80.).

b) Razredjivanje tih vjerovnika.

§ 62.

Sve tražbine osobnih vjerovnika, koje se imadu namiriti iz obćenite stečajne mase, razredjuju se u tri razreda:

U prvi razred spadaju:

1. Ako je prezaduženik umro prije otvorena stečaja, troškovi za njegov pokop po ustanovi § 549. obć. gradj. zak.; ako li je umro poslie stečaja, troškovi, koji su s pokopom neobhodno skopčani;

2. liečnici, ranarnici, primalje, ljekarnici i ini, koji su dvorili bolestnika, u koliko se njihove tražbine odnose na bolest prezaduženika ili takovih članova obitelji, koje je on dužan uzdržavati, i u koliko te tražbine nisu na dugu preko godinu dana prije otvorena stečaja, ili ako je prezaduženik prije umro, od dana njegova preminuća nazad računajuć;

3. za jednu godinu dana prije otvorenja stečaja neizplaćena plaća kućne čeljadi, trgovačkih momaka i fabričnih poslenika, makar da su i djeca prezaduženikova ili makar da su i otišli iz službe prezaduženikove već prije nego se je stečaj otvorio;

4. plaća osoba, navedenih pod točkom 3. za vrieme odkaznoga roka, ustanovljenoga u §-u 92. obrtnoga zakona, u koliko nisu unutar toga roka primljeni u drugu stalnu službu s jednakom plaćom, u kojem posljednjem slučaju im pripada plaća samo za ono vrieme unutar odkaznoga roka, za koje su bili bez službe, a za ostalo vrieme samo za onaj iznos, za koji su u novoj službi manju plaću dobili;

5. kr. državni porezi, nagodni iznosi, ustanovljeni po ugovoru s porezovnikom, carine, poštarine i druge državne daće, u koliko te tražbine nisu na dugu preko tri godine prije otvorena stečaja i u koliko nisu namirene iz stvari za nje obustavljene, odnosno pridržane;

6. naknade, što ih moraju dati otac, tutor ili skrbnik iz uzroka, što su protivno dužnosti upravljali s imovinom maloljetnika ili skrbljenika, ako nije prošlo više od godinu dana od kada je odnosni maloljetnik samosvojnim postao ili od kada je skrbničtvo prestalo.

Ako masa ne dotječe za podpuno namirenje vjerovnika ovoga razreda, imadu se namiriti vjerovnici onim redom, pod kojim su gore navedeni, i to uviek vjerovnici, koji su nave-

deni pod jednom točkom, ako ne mogu podpuno do namirenja doći, po razmierju pojedinih njihovih iznosaka.

U drugi razred spadaju svi ostali vjerovnici, koji nisu navedeni medju onimi prvoga razreda, u pogledu njihovih tražbina u glavničnom iznosu zajedno sa ugovorenimi ili po zakonu im pripadajućimi kamati, koji nisu stariji od tri godine od dana otvorena stečaja natrag računajući. Ovamo spadaju i rente, koje nisu u ostatku više od tri godine, napokon i porez stariji od tri godine od nepokretne i pokretne stečajne imovine, u koliko nije po financijalnih zakonih glede njega nastupila zastara (§ 56.).

Ako masa ne dotječe za namirenje svih ovih vjerovnika, imadu se svi u ovaj razred spadajući vjerovnici namiriti porazmierno.

U treći razred napokon spadaju:

1. Stariji od tri godine kamati hipotekarno ili pravom zaloga na pokretnini osiguranih tražbina, kao i stariji od tri godine obroci uknjiženih renta (§ 56.).

2. godišnje neuknjižene rente, koje su u zaostatku više od tri godine od dana otvorena stečaja računajući;

3. kamati tražbina u drugi razred uvrštenih vjerovnika, koji ne uživaju s glavnicom jednakoga prvenstva.

c) Tražbine, koje ne dolaze do izplate iz stečajne mase.

§ 63.

Iz stečajne mase ne imadu se namiriti:

1. Tražbine na temelju pismenih darovnih obećanja prezaduženika (§ 943 o. g. z.) ili na temelju odredbe, učinjene za slučaj smrti po ostavniku, proti ostavini kojega je poslie njegove smrti otvoren stečaj;

2. troškovi, koji su nastali vjerovnikom za likvidaciju njihovih tražbina, prijavljenih proti stečajnini;

3. globe, nametnute radi ma kakovih prestupaka, u koliko nisu pokrivene pravom založnim.

Većina novijih stečajnih zakona pridržala je razredjivanje vjerovnika sveobće stečajne mase po posebnih razredih. Medju novijimi stečajnimi zakoni jedini stečajni red njemačke države nije razredio vjerovnika obće stečajne mase u razrede, već je u §-u 54. najprije stanovite vjerovnike razvrstio u pojedine prednostne stavke pod 5 točka, uvrstiv zatim pod točkom 6. jednostavno sve ine stečajne tražbine. Ja sam s početka naumio bio takodjer usvojiti ovaj način razredjivanja vjerovnika

sveobće stečajne mase, pošto će u praksi u nas jedva nastati slučaj, da je koji vjerovnik došao do namirenja iz obće stečajne mase, koji je uvršten po našem stečajnom redu u četvrti i peti razred, te pošto se vjerovnici prvoga i drugoga razreda (po razdieljenju našega stečajnoga reda) mogu uvrstiti medju prvenstvene stavke, kako je to učinjeno u §-u 54. njemačkoga stečajnoga reda; ali pošto je i austrijski i ugarski stečajni red pridržao razredjivanje vjerovnika obće stečajne mase po razredih, te pošto se je ovo razredjivanje i u nas posve udomilo, držim, da se može ono pridržati i u novom stečajnom redu, jer je napokon svejedno, da li se kaže, da tražbine stanovitih vjerovnika spadaju medju prvenstvene stavke, ili u prvi razred; pače s obzirom na propise §§ 54. i 55. ove moje osnove, koji označuju prvenstvenimi stavkami tamo navedene troškove i dugove stečajnine, biti će uputnije, da se ostale tražbine proti stečajnini, koje uživaju takodjer prvenstvo pred drugimi vjerovnici sveobće stečajnine, ali koje dolaze na red nakon troškova i dugova stečajnine navedenih u §§ 54. i 55. nazočne moje osnove, označe posebnom kolektivnom oznakom, kao tražbine *prvoga razreda* osobnih vjerovnika sveobće stečajne mase, pa da se po tom vjerovnici obće stečajne mase razredjuju na pojedine razrede.

Austrijski stečajni red pridržao je posvema razredjivanje osobnih vjerovnika sveobće stečajne mase u pet razreda isto onako, kao što je to navedeno u našem sadanjem stečajnom redu. Ugarski stečajni red ima samo tri razreda osobnih vjerovnika; on je uvrstio u prvi razred osim onih tražbina, koje su u našem stečajnom redu navedene u §-u 20., i tražbinu pod točkom 1. navedenu u §-u 21., kao tražbinu spadajuću u drugi razred, izpustivši sasvim kao prednostnu stavku onu navedenu pod točkom 2. u §-u 21. Tražbine, koje su po našem stečajnom redu uvrštene u treći razred, navedene su u ugarskom stečajnom redu u drugom razredu, a tražbine, koje su u našem stečajnom redu naznačene kao spadajuće u četvrti razred, uvrstio je ugarski stečajni red u treći razred; tražbine petoga razreda našega stečajnoga reda izpustio je nasuprot ugarski stečajni red sasvim, ter je ove naveo u §-u 65. medju onimi, koje su posve izključene od namirenja iz stečajne mase.

Ja sam se u bitnosti držao ugarskoga stečajnoga reda. Držao sam pako potrebnim, da se medju tražbine, koje imadu doći do namirenja iz stečajne gromade u prvom razredu, uvrsti kao četvrta stavka plaća osoba, navedenih pod točkom 3. u §-u 62. moje osnove, za vrieme odkaznoga roka, ustanovljenoga u §-u 92. obrtnoga zakona pod ograničenji navedenimi u ovoj stavci, jer u tom pogledu je u nas praksa nestalna, pa je bilo slučajeva, da sudovi nisu ništa dopitali u to ime pomoćnom osoblju trgovca prezaduženika, ako je to osoblje upotrebljeno bilo za vrieme odkaznoga roka samo za pripomoć kod inventure stečajnine; a njekoji su sudovi pače bili toga nazora, da plaća za vrieme odkaznoga roka ne spada medju tražbine, koje spadaju u prvi razred osobnih vjerovnika.

Medju tražbine, koje spadaju u treći razred, uvrstio sam i kamate uknjiženih glavnica i uknjižene rente, koje su u zaostatku više od tri godine, s obzirom na razloge, koje sam za to naveo u tumačenju §-a 56.

U §-u 63. moje osnove izuzeo sam suglasno sa ustanovom §-a 65. ugarskoga stečajnoga reda od tražbina, koje imadu pravo da dodju do

namirenja iz obće stečajne mase, one, koje potiču iz darovanja medju živimi ili za slučaj smrti učinjenoga po prezaduženiku; ali da ne bude dvojbe, da se pod ovimi darovanji imadu razumievati samo ona, koja nisu još efektuirana, rabio sam izraz darovna obećanja, te sam se i pozvao izriekom na § 943. o. g. z.

Ovu ustanovu držim opravdanom već po §-u 373. o. g. z.; uz to je predpostava svakoga darovanja, da obdarenik nije imao nikakova tužbena prava na darovanu mu stvar, te da tako nije trpio nikakove imovinske štete, ako ne dobije stvari, koja mu je darovnom pogodbom obećana.

Poglavje šesto.

Postupak prijavni i pri likvidaciji.

1. Obćenita ustanova glede prijava tražbina proti stečajnini.

§ 64.

Svaki vjerovnik, koji hoće da bude namiren iz obćenite stečajne mase, ima svoju tražbinu proti stečajnini prijaviti do roka ustanovljenoga za prijavu tražbina u stečajnom izroku. (§ 15.)

Po ustanovi ovoga §-a moje osnove imadu samo oni vjerovnici prijaviti svoje tražbine, koji hoće da budu namireni iz sveobće stečajne mase, t. j. iz stečajne imovine, koja preostane nakon namirenja založnih vjerovnika. Po tome ne imadu hipotekarni vjerovnici ili oni, koji su stekli pravo zaloga na pokretnine (ovi, ako traže realiziranje zaloga prije prodaje stečajne mase) prijaviti svojih tražbina, u koliko žele da dodju do namirenja *samo* iz zaloga; odnosno oni, koji su izveli svoje pravo pridržanja iz onih stvari, koje drže u svojoj vlasti po pravu pridržanja (retencije). Ako pako hoće da budu namireni sa eventualnim dielom tražbine, koja ne dodje do izplate iz zaloga ili iz pridržane stvari, iz sveobće stečajne mase, imat će i oni prijaviti svoje tražbine proti stečajnini u roku izrokom ustanovljenom. O tome su u ostalom sadržane posebne ustanove u §§ 75., 79.—81. ove moje osnove.

Slične ustanove onim, koje su sadržane u §-u 64. moje osnove, imade ugarski stečajni red u §-u 126. i austrijski stečajni red u §-u 103.

2. Kada vlastnik traži, da mu se njegova stvar povrati iz stečajnine.

§ 65.

Tko traži, da mu se povrati njegova stvar, koja je pri otvorenju stečaja u posjedu prezaduženikovu, ili da mu se razluči vlastnički dio, koji mu na takovu stvar pripada, ima

ujedno za slučaj, ako mu se pravo vlastničtva ne bi dosudilo, ali mu ipak pristoji pravo na novčanu svotu iz drugoga pravnoga razloga, prijaviti i ovu tražbinu.

Ako se glede takove prijave uslied prigovora od strane upravitelja mase povede parbeni postupak, ima se tužitelju pravo vlastničtva prisuditi ili odreći; a u drugom slučaju valja ujedno izreći odluku o drugih možda prijavljenih pravih.

Vlastniku ima se povratiti stvar, na koju je svoje pravo izkazao i pravomoćno zadobio; ali prije nego što izteče izročni rok, smije se takova stvar povratiti samo onda, ako se stečajnoj masi dade sigurnost za slučaj, da bi uz taj rok još tko drugi na taj predmet podigao zahtjev.

Ustanova ovoga §-a je suglasna s onom §-a 73. našega sadanjega stečajnoga reda; ja ju držim shodnom, osobito da se predusretne prigovoru kumulacije, pa sam ju za to pridržao.

3. Način prijavljivanja.

§ 66.

Prijava ima se pismeno predati ili ustmeno dati u zapisnik. Ona mora biti upravljena proti upravitelju stečajnine. U njoj se ima tražbina prijaviteljeva navesti i valjano posvjedočiti, a zahtjev mora glasiti na priznanje tražbine likvidnom uz označenje razreda osobnih vjerovnika, u koji želi prijavitelj, da se ona uvrsti. U formalnom pogledu mora imati prijava potrebštine §-a 4. gr. p. p. s tom jedinom iznimkom, da kod pismene prijave ne treba odvjetničke signature.

Propisi §§ 64. i 65. gr. p. p., za sudbene podneske imadu se obdržavati i kod ovih prijava.

Ako prijava ne odgovara sada navedenim propisom, ima ju sudac vratiti prijavitelju na popravak u zapornom i neprodužívom roku od 8 dana.

Ako uz taj rok prijavitelj svoju prijavu opet manjkavo podnese, ne ima je sud odbiti, već ju ima dostaviti upravitelju stečajnine.

Po našem stečajnom redu mora biti prijava za likvidaciju po sadržaju i obliku uredjena kao tužba. Ovoga ne zahtievaju noviji stečajni redovi, navlastito ni ugarski ni austrijski stečajni red, koji posljednji takodjer izriekom ustanovljuje, da pismena prijava ne treba ni odvjetničke signature. I ja držim, da valja što više olahkotiti vjerovnikom način prijavljivanja njihovih tražbina proti stečajnini, naročito da valja nastojati, da budu za to imali što manje troškova, pa odobravam posvema

ustanove novijih stečajnih redova, koji za prijavu tražbina proti stečajnini ne traže ništa drugo, nego obćenite potrebštine za sudbeni podnesak.

Naš stečajni red tražio je, da bude prijava podnesena u obliku tužbe za to, da se odmah može zametnuti parbeni postupak, ako ne bude tražbina po zastupniku stečajnine likvidirana. Nu ovaj zahtjev se ne da opravdati ovom okolnosti, jer se u pravilu likvidiraju prijavljene tražbine, pa su slučajevi, u kojih dolazi do parnice, iznimni, a ako i dodje do parnice, može prijavitelj kod suda uvrstiti svoju tužbu u zapisnik, što ne čini nikakvih potežkoća, a uzima malo vremena, pošto već prileži prijava, pa se može na tužbu odmah i razpravljati.

Pošto pako za prijavu tražbine ne treba imati pravničkoga znanja, jer je to posve jednostavan podnesak, to ne treba ni zahtievati za taj podnesak odvjetničke signature. Ako je prijava u kojem formalnom pogledu manjkava, može se naknadno izpraviti. Ugarski stečajni red odredjuje u §-u 127., da je stranka za taj slučaj ovlaštena prijavu popuniti i izpraviti na samom likvidacionalnom ročištu. Ja držim, da je shodnije, da se prijava, u slučaju da je manjkava, vrati prijavitelju na popravak uz zaporni rok, jer ako se istom na likvidacionalnom ročištu priobće prijavitelju manjci njegove prijave, ne će imati pri ruci podataka, da ju izpravi, osobito, ako nije u prijavi doprinio nikakovih dokazala. Uz to mora se pružiti i upravitelju stečajnine dovoljno vremena, da se uputi o likvidnosti prijavljene tražbine.

Nu ako prijavitelj unatoč upute suda ne izpravi prijave, ter ju vrati sudu na izravno riešenje, ne će je sud za to imati odbiti, jer nije izključeno, da ne će ipak na likvidacionalnom ročištu unatoč manjkavosti prijave nagoda za rukom poći ili da se je upravitelj stečajnine o likvidnosti tražbine izvansudbeno osvjedočio. Bude li pako manjkavost prijave zapriekom za likvidaciju, te bude li prijavitelj morao nastupiti put redovite parnice, imati će on samom sebi pripisati te štetne posljedice.

Konačno imam još ovdje navesti, da tražim, da bude u prijavi tražbina prijavitelja samo valjano *posvjedočena*, jer je to za likvidaciju dovoljno; navlastito se može od prijavitelja zatražiti *izprava* o njegovoj tražbini samo ako ju ima; a ako nema izprave, nije pomoženo sa inimi dokazali (svjedoci, prisegom itd.), jer se ta dokazala ne mogu na likvidacionalnom ročištu provesti, već će u takovu slučaju morati prijavitelj, ako mu se tražbina ne prizna, ta dokazala navesti istom u svojoj tužbi. Ako dakle prijavitelj izriekom veli u svojoj prijavi, da za svoju tražbinu nema izprave, odnosno pismena svjedočanstva, morati će mu se prijava odmah izravno riešiti, ako inače formalno odgovara zakonu.

4. Riešavanje prijava po stečajnom sudu.

§ 67.

Ako prijava odgovara propisu prediducega §-a, dostaviti će stečajni sud jedan primjerak njezin, odnosno, ako je prijava primljena u zapisnik, priepis zapisnika sa priepisi priloga upravitelju stečajnine, dočim će drugi primjerak pismene prijave, odnosno uredovni napis zapisnika o ustmenoj prijavi

dostaviti zajedno sa izvornimi prilozi prijavitelju s uputom, da izvorne priloge pridonese na likvidacionalno ročište.

Pošto su svi vjerovnici pozvani na likvidacionalno ročište jur izrokom o otvorenju stečaja, to odpada potreba, da ih sud na nj ponovno pozove riešavajući njihove prijave; a izročni poziv za vjerovnike uveden je u svih novijih stečajnih zakonih upravo za to, da se uredovanje ujednostruči, ter da ne treba izdavati posebnih poziva na vjerovnike.

5. Popis prijava i priprava upravitelja stečajnine za likvidacionalno ročište.

§ 68.

Upravitelj stečajnine ima o svih prijavah, koje mu budu po stečajnomu sudu dostavljene, voditi točan popis, u kojem treba da bude po tekućih brojevih uvršteno od svake prijave: 1. dan, mjesec i godina, kada je sudu podnesena sa podnesnim brojem uručbenoga zapisnika suda; 2. ime i prezime prijavitelja i prebivalište njegovo, a ako ima zastupnika ili punomoćnika i ime i prezime ter prebivalište ovoga; 3. glavnični iznos i pripadci (kamati i troškovi) prijavljene tražbine; 4. pravni razlog tražbine; 5. razred, u koji prijavitelj hoće da se ona uvrsti; za tim ima otvorenom držati još sedmu rubriku za svojedobno upisivanje posljedka likvidacije.

Jedan primjerak ovoga popisa ima upravitelj kod sebe pridržati, a drugi primjerak najkasnije tri dana prije likvidacionalnoga ročišta predati sudu.

Dužnost je nadalje upravitelja stečajnine uputiti se točno o likvidnosti svake pojedine prijaljene tražbine; u tu svrhu savjestno izpitivati prinesena po prijavitelju dokazala, te učiniti osobno sva shodna i potrebna izvidjenja; navlastito saslušati samoga prezaduženika, a ako uztreba i tražiti uputu od vjerovničkoga odbora, tako da može posve pripravan doći na likvidacionalno ročište.

6. Postupak pri likvidaciji.

a) O pravu stranaka pri likvidaciji.

§ 69.

Na likvidacionalnom ročištu ima svaki prijavitelj pravo svoju prijavu popuniti i promieniti i s obzirom na pravni razlog svoje tražbine i s obzirom na njezin iznos i na razred, u koji želi da se uvrsti.

Upravitelj stečajnine i svaki vjerovnik ima pravo prigovoriti proti likvidnosti prijavljene tražbine i redu prvenstva. Ovi prigovori uvršćuju se u zapisnik posvema u kratko. Ako sa strane upravitelja stečajnine ne ima prigovora proti tražbini, ima on izriekom u zapisnik dati očitovanje, da ju likvidira u prijavljenom iznosu, ter sa traženim prvenstvom odnosno, da privoljuje, da se uvrsti u dotični razred osobnih vjerovnika, koji je prijavitelj naveo. Ako je tražbina likvidna, ali ne spada po svojoj naravi u prijavljeni razred, imat će se upravitelj izjaviti, u koji se razred ima uvrstiti. Kod prijava založnih vjerovnika valja se držati propisa §§ 79. i 80. Vjerovnici, koji proti prijavljenoj tražbini ne imadu nikakovih prigovora, ne imadu dati nikakove izjave u zapisnik. O likvidaciji vodi se samo jedan zapiznik glede svih prijava.

b) O postupku suda pri likvidaciji.

§ 70.

Postupajući sudac ima primati prijave u zapisnik po onom redu, kojim su popisane u popisu, koji je upravitelj sudu podnio.

Ako koji vjerovnik ne dodje na likvidacionalno ročište ili na nj ne pošalje punomoćnika, uvrstit će postupujaći sudac u zapisnik prijavu onako, kako je po prijavitelju sudu podnešena bila, a upravitelj imat će se o njoj izjaviti.

Sudac ima neposredno rukovoditi likvidaciju. On je dužan ne samo nastojati, da prouči i saznade narav svake pojedine dugovne stavke, nego ima bditi i nad tim, da se likvidacija obavi po upravitelju mase, istina, temeljito, ali da se po mogućnosti pospješi, a za tim da se ne zameće parnični postupak, osobito ako je masa neznatna, ili ako je malena razlika izmedju tražbine prijavljene i po upravitelju mase priznane ili sbog uzgrednih dužnosti.

Zato je sudčeva dužnost, da o svakoj tražbini, proti kojoj ima prigovora, pokuša ozbiljnu nagodu medju učestnici. U tu svrhu pako mora sudac od svakoga vjerovnika, koji prigovara prijavljenoj tražbini, tražiti, da svoj prigovor u kratko obrazloži. Proti tražbinam, koje su dokazane ovršivimi izpravami, mogu se dopustiti samo prigovori navedeni u §§. 444. i 445. gr. p. p.

Ako se likvidacija na jednom ročištu ne može dovršiti, ima se ročište odgoditi na sliedeći djelatni dan, pa o tom prisutne vjerovnike obaviestiti kratkim putem, a da se ne izdaje posebna pismena odluka.

c) O riešavanju ročištnoga zapisnika o likvidaciji.

§ 71.

Stečajni sud izdati će u riešenju ročištnoga zapisnika odluku.

U njoj ima redom navesti one tražbine, koje su u cielosti priznate. Zatim će odmah riešiti sve priepore, koji su nastali samo o redu prvenstva i razreda, u koji se pojedina prijavljena tražbina uvrstiti ima.

Što se tiče tražbina, glede kojih ima prigovora proti njihovoj likvidnosti, imat će sudac ponajprije prosuditi, da li nisu to prigovori očito protuzakoniti. Ako su s toga gledišta očito neosnovani, odputiti će prigovore, te odrediti, da se u popisu prijava tražbina kao likvidna ubilježi.

U svakom drugom slučaju, ako bude medju prigovaratelji i sam upravitelj stečajnine, uputiti će prijavitelja, kojemu nije tražbina u cielosti ili diono likvidirana, na put parnice; ako su pako prigovaratelji samo vjerovnici, odlučiti će sud, tko ima nastupiti put parnice, pa će po svojoj rasudbi uputiti budi upravitelja budi prigovaratelje na put parnice, prema tomu, čije je pravo slabije. Stranci upućenoj na put parnice opredielit će sud neproduživi rok od 14 dana za podnesenje uredne tužbe. Nebude li u ovom roku tužba podnesena, smatrat će se, da je dotična stranka od svojih prigovora odustala, te će sudac odrediti, da se odnosna tražbina u popisu prijava kao likvidna uvrsti

Ob ovoj svojoj rješitbi obaviestiti će sud samo one stranke, kojih tražbine nisu bile na ročištu bez prigovora likvidirane; ali vjerovnici, kojim su tražbine likvidirane, imadu pravo zatražiti sudbeno ovjerovljene prepise zapisnika o likvidaciji glede stavaka, odnosećih se na njihove tražbine.

Proti ovoj rješitbi suda pristoji nezadovoljnoj stranci u roku od 8 dana utok. Ako banski stol potvrdi prvosudnu odluku, nema mjesta daljnjem utoku.

U tumačenju §§ 69.—71. ove moje osnove obazrieti ću se samo na one ustanove, koje su nove, odnosno koje se ne slažu sa dotičnimi propisi o likvidaciji sadržanimi u ugarskomu i austrijskomu stečajnomu redu.

Ove su: 1. ustanova §-a 69., da ima na likvidacionalnom ročištu svaki prijavitelj pravo svoju prijavu promieniti i s obzirom na pravni razlog svoje tražbine i s obzirom na njezin iznos; 2. ustanova u §-u 71., da ima stečajni sud bez predhodnoga kontradiktornoga postupka odlukom riešiti sve priepore, koji su nastali o redu prvenstva i razreda, u koji

se uvrstiti ima pojedina prijavljena tražbina; 3. ustanova u istom §-u, da stečajni sud odputiti ima očito neosnovane prigovore proti likvidnosti prijavljene tražbine; 4. ustanova u istom §-u, da stečajni sud u slučaju, kada su prigovoritelji samo vjerovnici, ima odlučiti, tko se ima uputiti na put parnice, da li prijavitelj ili prigovaratelji.

Na 1. Po ugarskom stečajnom redu (§ 136) ima prijavitelj pravo tako dugo, dok nije dovršena likvidacija o tražbini, promieniti zahtjev glede razreda, u koji se ima njegova tražbina uvrstiti; povišenja tražbine ne dopušta isti stečajni red, ali mu podieljuje pravo podnieti novu prijavu.

Ja ne uvidjam, što je ratio legis, da se ne dopušta prijavitelju i promjena njegove prijave u svakom obziru. Time se ne vriedjaju ničija prava, a u koliko se ne bude mogao upravitelj stečajnine uputiti na likvidacionalnom ročištu o likvidnosti promjenjene tražbine, ne će se jednostavno likvidirati, pa će se pitanje o likvidnosti riešiti putem redovite parnice.

Na 2. I ugarski i austrijski stečajni red odredjuju, da se razprave o redu prvenstva imadu riešiti presudom. Ja držim, da nije shodno, a ni potrebno, da se putem redovite parnice rieši priepor o tom, koje se prvenstvo ima priznati kojoj tražbini ili u koji red osobnih vjerovnika se ima uvrstiti, ako nije prigovoreno likvidnosti tražbine, jer čim je tražbina likvidirana, moći će sudac na temelju zakonskih propisa o prvenstvenih stavkah i razredjivanju vjerovnika sam prosuditi, a da ne treba o tom saslušati stranaka, u koji se red ima dotična tražbina uvrstiti; ako pako u tom pogledu pogrieši, otvoren je u pravu povriedjenoj stranci put utoka na viši sud. Dakako, kada se prigovori proti tražbini i likvidnost i prvenstvo, odnosno da ne spada u razred, u koji hoće prijavitelj, da se ona uvrsti, bilo bi neuputno razdružiti rješitbu o pitanju likvidnosti od one o prvenstvu, pa će se u takovu slučaju oba pitanja riešiti presudom.

Na 3. Ima u praksi slučajeva, a biti će ih uviek, da stranke stavljaju očito objestne prigovore, koji se na nijednom zakonu ne osnivaju. Na takove prigovore povesti parbeni postupak, bilo bi doista bez svrhe, a značilo bi samo jednoj i drugoj stranci uzrokovati nepotreban trošak, ne gledeć na to, da se time posve neopravdano i bez potrebe zateže dovršenje stečaja. Za to držim shodnim, da sud ima takove prigovore a limine uputiti. U koliko bi se dogodilo, da koji sud krivo shvati koji prigovor, te ga drži očito objestnim i protuzakonitim, premda to nije, sačuvana su prava povriedjenoj stranci time, što joj je podieljeno proti takovoj odluci pravo utoka na viši sud.

Na 4. Napokon držim shodnim, da se sudu prepusti analogno §-u 22. ovršne novele od 17. prosinca 1876 (broj 1. sbornika od g. 1877.), da prosudi, koja od stranaka ima nastupiti put parnice, ako samo vjerovnici prigovaraju likvidnosti prijavljene tražbine, jer ako i ne moraju uviek prigovori vjerovnika biti objestni, kada upravitelj likvidira tražbinu prijavljenu proti stečajnini, to će se ipak u takovu slučaju neriedko sbiti, da će ti prigovori biti na slabom temelju. U takovu slučaju pako je pravedno, da onaj podigne tužbu, na strani kojega je očito slabije pravo.

Pošto i u ovom slučaju pripada nezadovoljnoj stranci pravo utoka, na viši sud, ne može biti povriedjena u svom pravu.

7. O tužbi na priznanje likvidnosti prijavljene tražbine i o postupku na nju.

§ 72.

Tužbu na priznanje likvidnosti tražbine, proti kojoj je na likvidacionalnom ročištu bilo prigovora, koji nisu nagodom riešeni, imade na put parnice upućena stranka u roku ustanovljenom joj po §-u 71. podnieti samo kod stečajnoga suda. Ako je podnio prigovore uz vjerovnike i upravitelj, ima se u tužbi i na napisu njezinom navesti kao prvotuženi upravitelj stečajnine.

Ako je stečajni sud kotarski sud, imadu se tužbe o tražbinah, koje spadaju u vrst tražbina, navedenih u §-u 1. zakona od 3. listopada 1876. o postupku maličnom, razpravljati po ovom postupku. Ako je pako stečajni sud sudbeni stol, imadu se sve navedene tužbe raspravljati po redovitom ustmenom postupku uz obdržavanje sliedećih posebnih propisa:

a) Uslied tužbe imat će se odrediti ročište na ne preko dvie nedjelje dana.

b) Odgodu ročišta dozvolit će sudac samo u sliedećih slučajevih: ako na sud dodje stranka, koja sama sebe nije kadra zastupati ili ako nastane koji slučaj predvidjen u §-u 30 gr. p. p.; ako izostala stranka vlastoručno podpisanim podneskom zamoli za odgodu, a protustranka na odgodu pristane; ako obje stranke glavom pred sud dodju i zamole sporazumno odgodu, ili ako njihovi zastupnici pridonesu po strankah vlastoručno podpisano očitovanje, da žele, da se razprava odgodi; ako je izkazana neodoljiva zaprieka, radi koje nije koja stranka mogla na sud doći niti poslati punomoćnika. U svakom od navedenih slučajeva osim u posljednjem imadu se dozvoliti najviše dvie odgode, i to svaka samo na osam dana, Ako su obje stranke prisutne, odgodit će sudac ročište ustmeno te priobćit strankam odmah dan, kojega će se drugo ročište obaviti, te će izdati odluku pismenu samo o naknadi troška za odgodu ročišta, ako to koja stranka zatraži.

c) Prošnja, kojom se stranka želi opravdati, što je izostala ili promašila koji rok za pravni liek ima se podnieti pismeno ili ustmeno u roku od 8 dana, od dana, kojega je prestala zaprieka, s koje joj je nemoguće bilo doći na roćište, odnosno od dana, kojega je saznala za promašeni rok.

d) Utoci, prizivi i previdi imadu se podnieti u roku od 8 dana nakon dostave dotične sudbene rješitbe.

e) Proti dvim jednako glasećim odlukam i osudam nema mjesta daljnjemu pravnom lieku.

Ako je o odnosnoj tražbini već prije otvorenja stečaja bila parnica u tečaju, u kojoj je na tužbu već odgovor dan bio, tad ako je proti likvidnosti te tražbine prigovorio sam upravitelj stečajnine, imat će se ta parnica kod stečajnoga suda nastaviti, a da ne treba podnieti nove tužbe, i to po onom postupku, po kojem je parnica jur povedena bila.

Ako su uz upravitelja isti prigovor učinili i vjerovnici, moći će se oni takovoj parnici jednostavno samo pridružiti. Ako pako imadu drugih prigovora, valja u takovom slučaju i onda, ako je upravitelj prijavljenoj tražbini prigovorio, podnieti po gore navedenom propisu novu tužbu, i na nju povesti postupak po gornjih propisih.

Po §-u 90. našega sadanjega stečajnoga reda imade se o svakoj tražbini, koja se pobija takovimi prigovori, kojih sudac posredstvom svojim nije kadar ukinuti i koji iziskuju uredni parnični postupak, sačiniti posebni zapisnik, u koji se odmah upisuju prigovori po zastupniku mase navedeni; a glede njih ima se daljnji ustmeni postupak povesti po propisu gradjanskoga postupnika i ako je moguće zaglaviti na istom ročištu. U praksi se tako ne postupa, već se redovito u takovu slučaju uriče novo ročište, a tada se parnica razpravlja upravo onako na široko i uz toliko nepotrebnih odgoda, kako se žalibože u obće u nas *ustmeno* razpravljene parnice razpravljaju.

Pošto na samom likvidacionalnom ročištu nije moguće razpraviti odmah i svih priepora, koji nastaju uslied prigovora proti likvidaciji prijavljenih tražbina, ter jer još ne predleže sudu tužbe, već samo molbe za likvidaciju, to je uputno, da se istom ustanovi rok za podnesenje tužba u riešenju likvidacionalnoga zapisnika, a to tim više, što po mojoj osnovi imadu pravo i vjerovnici staviti prigovore, ter što sud ima odrediti, koja od stranaka valja da stupi kao tužitelj. Uz to će se kod takova postupka i mnogoj parnici na put stati, jer svaki na put parnice upućeni ne će tužbe podnieti, već će, kada mu se daje vremena za razmišljanje, ili nagoditi se, ili će od tražbine, odnosno od svojega prigovora odustati.

Sličnu ustanovu ima i § 145. ugarskoga stečajnoga reda. U tom se §-u takodjer propisuje, da se sve parnice, koje se o likvidaciji tražbina pred stečajnim sudom zameću, imadu voditi po propisih trgovačkoga postupka. Ovim propisom htio je zakonodavac normirati, da se sve ove parnice imadu riešiti po bržjem postupku.

O tom nema dvojbe, da valja postupak ovakovih parnica u obće pospješiti, jer zavlačenjem ovih parnica zavlači se i dovršenje stečaja, ali nije uputno obćenito uporaviti za to trgovački postupak, t. j. postupak za parnice, koje se vode pred trgovačko-mjenbenimi sudovi, jer ima u njemu ustanova, koje se odnose lih na trgovačke poslove, a stečaj se ne otvara samo proti trgovcu već i proti netrgovcu.

Nu i propisi o postupku pred mjenbeno-trgovačkimi sudovi, koji su sadržani u nas u zakonu od 3. listopada 1876. (br. 86 sbornika) ne

pospješuju parnice, kako nas praksa dovoljno uči. Za to držim, da valja u samom stečajnom zakonu za parnice, koje se voditi imadu kod sudbenih stolova, normirati ustanove, kojimi će se pospješiti parbeni postupak. Za parnice, koje se vode kod kotarskih sudova, kao stečajnih sudova, nema zaprieke, da se razpravljaju po maličnom postupku, u koliko obstoje uvjeti §-a 1. malič. post.

Ustunove, navedene u §-u 72. moje osnove, sadržavajuće posebne propise, kojih se ima stečajni sud držati kod razpravljanja parnica po redovitom ustmenom postupku, ter koje se temelje na izkustvu moje sudbene prakse, pospješiti će parbeni postupak, a po tom i dovršenje stečaja.

Konačno držim, da valja takodjer ustanoviti, pod kojimi uvjeti, odnosno u kojih slučajevih se ima nastaviti parnica, koja je bila u tečaju već prije otvorenja stečaja o tražbini, koja je prijavljena nakon otvorenja stečaja proti stečajnini, a nije priznana likvidnom. Navlastito držim, da valja iztaći, da se samo tada ima nastaviti parnica, ako je bio barem već odgovor u njoj dan prije otvorenog stečaja, jer ako je samo tužba predana bila, nema praktičnoga smisla za to samo, što je tužba predana, parnicu nastaviti, tim manje, što se je osoba tuženikova ipak promienila, ter što je svakako svrsi shodnije, da i tužba odgovara faktičnom stanju stvari. Isto tako ne može se parnica nastaviti, ako budu stavljeni po kojem vjerovniku posve drugi prigovori, nego li su stavljeni po prezaduženiku u parnici zametnutoj prije stečaja, makar je te prigovore i usvojio upravitelj stečajnine, jer se ti prigovori imadu smatrati novotami, kojih ne mora druga stranka dopustiti, uz to ne može u jednoj te istoj parnici kao suparnik u istu stupiti druga osoba sa prigovori iz sasvim drugoga pravnoga razloga.

8. O troškovih likvidacionalnoga postupka.

§ 73.

U urednom izvanparbenom likvidacionalnom postupku stečajnom imadu vjerovnici sami nositi svoje troškove, ter im ne pristoji nikakvo pravo tražiti naknadu tih troškova iz stečajne mase. Upravitelj mase pako ima svoje troškove, što ih je imao u ovom postupku, izkazati u svom troškovniku, koji će sudu na obredjenje podnieti prije nego što se sačini diobna osnova (§ 86.).

Troškove parnica, povedenih uslied prigovora proti likvidaciji tražbina, prijavljenih proti stečajnini, ima u pravilu nositi nadvladana stranka, ter se imadu samo onda prebiti, ako je nadvladana stranka bila u dobroj vjeri, da je u svom pravu, pa ako se podjedno ne može okriviti nepažnjom u toliko, što se nije prije, nego što se je upustila u parnicu, uputila u stanje stvari, u koliko joj to bijaše moguće.

Ako je stečajnina bila nadvladana, što se nije upravitelj stečajnine o likvidnosti tražbine uputio, premda mu to moguće bijaše, ter se samo iz gruboga zanemarenja svoje dužnosti upustio u parnicu, tad ne će sud nadvladanu stečajninu osuditi na naknadu parničnih troškova protustranci, već samoga upravitelja.

U koliko bude stečajnina osudjena na naknadu parbenih troškova, imat će se ovi kao dugovi stečajnine (§ 55.) staviti kod diobe stečajne imovine medju prvenstvene stavke.

Po §-u 97. našega sadanjega stečajnoga reda imadu se troškovi za likvidaciju, koji se u obće za stečaja naberu — dakle i troškovi parbeni — u pravilu prebiti. Samo ako se radi o tom, da se kazni očevidna obiest, može se vjerovnik ili zastupnik mase odsuditi na naknadu sudbenih troškova, i to ovaj potonji takodjer iz vlastite imovine. U §-u 98. pako ustanovljuje se, da se pristojbe, koje se za zastupnika mase naberu u postupku likvidacije, dovršio se on presudom ili privolom, imadu u cielom svom iznosu svagda, ne gledeći, tko će ih morati namiriti, izriekom ustanoviti u presudah i rješitbah, koje budu izdane o razpravljenih prijavah.

Što se ustanove §-a 97. tiče, to su ju svi noviji stečajni redovi zabacili, pa izriču, da imade u pravilu troškove nositi nadvladana stranka i u stečajnom postupku. Da li i kada se imadu parbeni troškovi u parnicah radi likvidacije u stečajnom postupku prebiti, ne ustanovljuju izriekom ni austrijski ni ugarski stečajni red, u kojih u obće nisu ustanove o troškovih posve jasne. Ja držim, da su ustanove, sadržane u navedenom §-u 73. moje osnove jasne, a i svrsi shodne, jer se temelje na obćenitih pravnih načelih o odšteti po propisih obćega gradjanskoga zakonika.

Ustanove §-a 98. našega sadanjega stečajnoga reda nisam usvojio, jer se po mojoj osnovi ima obdržavati samo jedno likvidacionalno ročište za sve tražbine pa se trošak ne da tako lahko pravedno za pojedinu tražbinu odmjeriti. U ostalom ne ima sada, gdje samo vjerovnici obće stečajne mase imadu prijaviti svoje tražbine, praktične svrhe, ustanoviti za svaku pojedinu tražbinu trošak likvidacije, te ne ima razloga, s kojega ne bi mogao upravitelj tih troškova izkazati sa ostalimi svojimi troškovi, kada sudu predlaže svoj obćeniti troškovnik na obredjenje.

9. Pravna šteta, kada se zanemari prijavni rok.

§ 74.

Vjerovnici, koji zanemare prijavni rok, lišavaju se time po zakonu svakoga prava na stečajnu masu Pravo onih, koji su se uz taj rok, istina, prijavili, ali nisu došli na ročište, ustanovljeno za likvidaciju glede njihove prijave, utrnjuje u toliko, u koliko tomu pravu protuslovi upravitelj mase, a oni odpućeni na put parnice, ne nastupe je u otvorenom roku.

U koliko stižu štetne posljedice založne vjerovnike, koji svojih tražbina ne prijave, ustanovljuje se u §§ 75. i 79.

Utrnjuje i isto pravo vlastničtva na stvari, koje je masa prigodom otvorena stečaja u posjed uzela, ako uz ustanovljeni rok ne bude prijavljeno.

Ustanova ovoga §-a moje osnove razlikuje se od onih §§ 99. i 100. našega sadanjega stečajnoga reda na toliko, što nisam bezuvjetno usvojio ustanove §-a 99., koja izriče, da prijavljene tražbine glede vjerovnika, koji ne dodju na likvidacionalno ročište, utrnjuju već time, što im protuslovi zastupnik (dakle po mojoj osnovi upravitelj) mase, nego sam izrekao, da će ih ta posljedica stići samo tad, ako oni, odpućeni na put parnice, ne nastupe je u otvorenom roku. Nema bo razloga, zašto se ne bi vjerovnici, koji ne dodju na ročište, imali uputiti na put parnice, ako im se tražbine ne priznaju. Po našem sadanjem stečajnom redu je gore navedena ustanova §-a 99. donekle opravdana s toga, što se vjerovnici, kojih se tražbine na likvidacionalnom ročištu ne priznaju, ne odpućuju posebnom odlukom na put parnice, već imadu to sami zatražiti, čim se njihova prijavljena tražbina ne likvidira, pa se za to uzeti može, da su se u tom pogledu oglušili, ako na ročište ne dodju; koja pako predmnieva ne stoji, kada je u zakonu izriekom izrečeno, da se vjerovnici istom posebnom odlukom imadu uputiti na put parnice.

Ustanove §-a 100 našega sadanjega stečajnoga reda nisam mogao ovdje u cielosti usvojiti, jer po mojoj osnovi ne trebaju založni vjerovnici u pravilu prijavljivati svojih tražbina, pa je umjestno za to govoriti o posljedicah neprijavljivanja na onom mjestu, na kojem se govori o iznimnih slučajevih, u kojih imadu i ti vjerovnici prijaviti svoje tražbine.

10. Iznimke glede prijave i likvidacije.

a) U pogledu hipotekarnih tražbina.

§ 75.

U gruntovnici uknjiženih i predbitježenih tražbina ne treba posebno prijaviti proti stečajnini, u koliko se hipotekarni vjerovnici zadovoljavaju, da budu namireni samo iz hipoteke.

Glede njih se valja držati propisa §§ 508.—510. gr. p. p. kod razpisivanja dražbe odnosnoga nepokretnoga dobra; a propisa §§ 555.—557. gr. p. p., ter §§ 29.—32. ovršne novele od 17. prosinca 1876. (br. 1 sbornika od god. 1877) kod diobe kupovnine (§ 84.).

Nu hipotekarni vjerovnici, koji su ujedno i osobni vjerovnici prezaduženika, ter žele, u koliko ne dodju do namirenja iz hipoteke, da budu namireni iz obćenite stačajne mase, imadu svoje tražbine prijaviti proti stečajnini unutar izročnoga roka. Ako to ne čine, ne imaju nikakova prava tražiti, da budu namireni iz obćenite stečajne mase.

Ako hipotekarni vjerovnici u otvorenom roku proti obćoj stečajnini prijave svoje hipotekarne tražbine, a dioba sveobće stečajnine bude preduzeta prije nego što dioba kupovnine nepokretnoga dobra, na kojem su uknjižene, tad će se kod diobne osnove sveobće stečajne imovine uzeti u obzir i prijavljene uknjižene tražbine u cielom iznosu; ali dio kupovnine, koji odpade na iste po diobnoj osnovi, po razmierju kao što na svakoga inoga vjerovnika odnosnoga razreda, u koji dotična uknjižena tražbina po naravi svojoj spada, ne će se dotičnim hipotekarnim vjerovnikom doznačiti na izplatu, već će se pridržati u pologu, dok ne bude obavljena dioba kupovnine nepokretnoga dobra, a nakon obavljene ove diobe doznačiti će im se onaj iznos, s kojim nisu došli do namirenja iz te kupovnine, u koliko za to dosegne u pologu za njih pridržani dio sveobće stečajne imovine.

Ako je dioba kupovnine nepokretnoga dobra prije obavljena, nego što je došlo do diobe sveobće stečajne mase, tad će se kod diobe ove uvrstiti u odnosni razred osobnih vjerovnika samo onaj dio tražbine hipotekarnoga vjerovnika, s kojim nije došao do namirenja iz kupovnine nepokretnoga dobra.

Da hipotekarni vjerovnici, u koliko žele da budu namireni iz hipoteke, ne trebaju prijaviti svojih tražbina proti stečajnini, jeste načelo, koje je prihvaćeno po svih modernih stečajnih zakonih, ter koje je posve opravdano, pošto se vjerovnikom, uknjiženim i u slučaju stečaja ne može uzkratiti, da se namire iz hipoteke, a da prigovore uknjiženim tražbinam, može se dopustiti samo založnim vjerovnikom, koji su na istom nepokretnom dobru kasnije uknjiženi, i stečajnini, odnosno upravitelju njezinom, koji pako može svoje prigovore staviti na ročištu o diobi kupovnine nepokretnoga dobra po propisih ovršnoga postupka. Prijaviti treba samo one tražbine, koje imadu doći do namirenja iz sveobće stečajnine, da se može ustanoviti ključ, po kojem će se dieliti stečajna imovina razmjerno medju vjerovnici, koji ne imadu na nju jur prednostnih prava, stečenih po zakonu prije otvorenoga stečaja.

U koliko pako hipotekarni vjerovnici, kojim i kao osobnim vjerovnikom prezaduženika pripada pravo, da traže namirenje ne samo iz zaloga, već i iz druge prezaduženikove imovine, žele da se tim pravom posluže, to će morati svoje tražbine proti stečajnini prijaviti, jer kao osobni vjerovnici ne imadu na ostalu vjerovnikovu imovinu više prava, nego svi drugi vjerovnici sveobće stečajnine. U takovu slučaju postupat će se, kada dodje do diobe stečajne imovine, onako, kao što je ustanovljeno u paragrafu 75. moje osnove pod stavkom trećom i četvrtom. U tom pogledu sadržane su i ustanove u ugarskom i austrijskom stečajnom redu, i to u prvom u §-u 180, a u posljednjem u §-u 171., koje su suglasne, ter s kojimi se u načelu i ja slažem; ali tamo normirani postupak je posve nespretan, te se je pokazao i u ugarskoj i austrijskoj

praksi neshodnim, za to sam normirao u gornjem §-u 75. moje osnove jednostavniji postupak, koji vodi k istoj svrsi, i za koji ja držim, da ne će dati povoda raznom tumačenju i uporabi, kao što u §-u 180. ugarskog i §-u 171. austr. steč. reda navedene ustanove.

Prigovorit će mi se možda, da postupak, po kojem imadu hipotekarne tražbine, ako su prijavljene i proti sveobćoj stečajnini, iz imovine iste do namirenja doći, ne spada u poglavje, u kojem se govori o prijavljivanju tražbina proti stečajnini i njihovoj likvidaciji; a ponapose da to ne spada u § 75. moje osnove, jer i ugarski i austrijski stečajni red normiraju taj postupak u poglavju, koje govori o namirivanju vjerovnika stečajnine i dokončanju stečaja. Ako je i istina, da bi ova ustanova tamo spadala, to ipak držim, da ne smeta ni najmanje, ako se ona ovdje uvrsti. Ja sam ju pako za to uvrstio u § 75. moje osnove, jer sam sastavljajući nazočnu osnovu, imao u prvom redu pred očima, da je stečajni red skroz praktičan zakon, koji upotrebiti moraju ne samo pravnici, već i lajci. Poznato je pako nama praktičnim pravnikom, da si mnogi pravnik ne da truda, da traži u zakonu sve ustanove, koje su u medjusobnom savezu, a tim manje čini to nepravnik. Za to je u mojoj osnovi više ustanova u jednom §-u sadržano, nego li u austrijskom i ugarskom stečajnom redu, pošto sam sve ustanove, koje su u savezu, uvrstio u jedan §, ter sam i svaki § providio sa napisom (marginalom rubrikom), koji pokazuje sadržaj §-a, da se zna, što je u odnosnom §-u sadržano.

Hipotekarni vjerovnik, koji bude tražio u stečajnom redu uputu, kako da ima postupati, da dodje sa svojom tražbinom do namirenja, ne će prolistati cieloga stečajnoga reda, već nadje li u njem jedan paragraf, koji o tom govori, htjeti će iz istoga §-a sve znati, što ima učiniti. A to valja i za ostale ustanove stečajnoga reda.

b) U pogledu poreza i erarskih pristojba.

§ 76.

I iznosci poreza i sve erarske pristojbe imadu se u otvorenom izročnom roku prijaviti po oblasti, koja je vlastna zastupati kr. državni erar, a u prijavi ima se navesti razred, u koji se imade uvrstiti prijavljena tražbina.

Na tu prijavu ima stečajni sud samo ustanoviti, da li prijavljenoj tražbini pripada prijavljeno prvenstvo. Ako iz pridonešenih izprava nedvojbeno proizlazi, da po zakonu dotičnoj tražbini pripada traženo prvenstvo, imat će odmah izdati odluku, da se prijava prima i prijavljena tražbina uvršćuje u dotični razred. Ako proti tomu bude dvojba, odredit će predhodno ročište za saslušanje zastupnika kr. državnog erara, a ako uztrebâ za uputu i upravitelja stečajnine, ter će zatim u riešenju zapisnika ob ovom saslušanju učestnika izreći odluku, u koji razred se ima prijavljena tražbina uvrstiti.

Proti toj odluci pristoji zastupniku kr. državnog erara i upravitelju stečajnine utok, nu ako banski stol potvrdi prvosudnu odluku, nema mjesta daljnjemu utoku.

O izpravnosti poreznih dugova i erarskih pristojba, izkazanih jâvnimi izpravami, izdanimi u zakonitom obliku, nema ni u stečaju mjesta ni sudbenoj razpravi niti rješitbi. Dužnost je upravitelja mase, da se točno uputi o izpravnosti odnosnih erarskih tražbina, ter ako ima temeljitih prigovora proti njim, ima ih podnieti nadležnim financialnim oblastim.

Glede poreza, tekućih za vrieme stečaja, nije potrebna prijava; takove poreze ima upravitelj stečajnine namiriti iz tekućih dohodaka i u računu o upravi staviti u razhod.

Ustanova ovoga §-a razlikuje se u toliko od one §-a 108. našega sadanjega stečajnoga reda, što ja ne odredjujem u pravilu saslušanja stranaka o razredu, kamo spada erarska tražbina, već samo onda, ako sudac ima o tom dvojba. Ako je bo erarska tražbina izkazana valjano sa javnimi izpravami za to pozvanih oblasti, u zakonitom obliku izdanimi, moći će sud sam prosuditi, u koji razred spada odnosna tražbina, te se saslušanjem stranaka samo nepotrebno postupak zavlačuje.

c) U pogledu zahtjeva proti javnim urednikom i poslužnikom.

§ 77.

U koliko se tražbine državne blagajne, gradova i javnih zaklada proti urednikom i poslužnikom namiriti mogu iz položenih službovnih jamčevina, nije potrebno prijavljati ih.

Javna upravna vlast ima samo likvidaciju ili rješitbu računa dostaviti upravitelju mase, a ovomu je proti njoj otvoren put pravde ili milosti unutar rokova, ustanovljenih osobitimi propisi.

Ako likvidacija ili rješitba računa postane pravomoćnom, ima se neizplaćena tražbina bez svakoga daljnjega obzira izplatiti iz jamčevine i samo ono, što preostane, predati stečajnoj masi.

U tu svrhu je vlastan upravitelj mase putem pravde potjerati upravnu vlast, da dostavi likvidaciju.

U koliko dug nadilazi jamčevinu, ima se on kod stečajnoga suda uredno prijaviti i likvidirati.

Ovi propisi valjaju i ob onih, koji prodavaju duhan i biljege i o sabirnicih lutrijskih; nego ne imaju se upravljati na tražbine iz pojedinih pogodaba, sklopljenih s prezaduženikom; ove se tražbine imadu, premda je za njih dana jamčevina, uredno prijaviti i likvidirati.

Ovaj je paragraf suglasan s paragrafom 109. našega sadanjega stečajnoga reda.

d) U pogledu prebijenih tražbina.

§ 78.

Tražbina vjerovnika, koja je nastala prije otvorenja stečaja, ter koja se je prebila sa protutražbinom prezaduženikovom, što su se time stekla zamjenita iskanja, istinita, jednostavna i takova, da ono što pristoji jednom kao vjerovniku, može on drugomu kao dužnik dati (§§ 1438 i 1439 o. g. z.), imade se smatrati kao zakonito ugasla, ter nije podvržena likvidaciji; ne imade se s toga ni proti stečajnini prijaviti.

Stoga nisu obvezani učiniti prijave ni trgovci, u koliko se u trgovačkih njihovih knjigah izravnjuje dug i tražbina po trgovačkom zakonu, već imadu samo prijaviti suvišak svoje tražbine.

Preboj može se proti masi potjerati, makar da rok platežni od jedne i druge strane i ne bude još nastupio prije otvorenja stečaja.

Ne ima pako mjesta preboju izmedju tražbine prezuduženika, koju imao proti svomu vjerovniku prije otvorenja stečaja, sa protutražbinom istoga vjerovnika proti njemu:

a) ako je protutražbina prezaduženikova vjerovnika nastala istom poslie stečaja, ili ako ju je istom tad od trećega putem ustupa stekao;

b) ako je, istina, protutražbina vjerovnika već nastala prije otvorenja stečaja, ili, ako je vjerovniku ustupljena prije otvorenja stečaja, ali je kod sklopljenja odnosnoga pravnoga posla, na kojem se upitna protutražbina temelji, ili kod čina uslied kojega je vjerovnik stekao odnosnu protutražbinu (n. pr. kod namirenja kojega prezaduženikova vjerovnika, uslied kojeg mu je izdana ustupnica) istomu vjerovniku poznato bilo, da je tada već bila predana molba za otvorenje stečaja nad prezaduženikovom imovinom, ili ako je prezaduženik protokolirani trgovac, da je obustavio plaćanja; nu sve to samo onda, ako nije od vremena, kada je upitna vjerovnikova protutražbina na gore navedeni način nastala, proteklo već šest mjeseci od dana otvorenja stečaja natrag računajući.

Da tražbine, koje su prebijene prije otvorena stečaja, ter koje se imadu smatrati po propisih obćeg gradj. zakonika kao zakonito ugasle, nisu podvržene likvidaciji, ustanovljuje i § 11. našeg stečajnog reda.

Ali u njem nisu navedene iznimke, koje su sadržane u navedenom §-u 78. moje osnove. U tom pogledu držao sam se ustanove §-a 20. austrijskoga stečajnoga reda i zakona od 16. ožujka 1884., izdanoga u nadopunjenju te ustanove. Slična je ustanova sadržana i u §-u 39. ugarskoga stečajnoga reda, ali nije tako jasna, kao što je ustanova austr. steč. reda i ona navedena u gore navedenom §-u moje osnove.

e) U pogledu tražbina, za koje je jur prije stečaja dozvoljena ovrha na pokretnine.

§ 79.

Svaki vjerovnik, kojemu je jur prije otvorena stečaja dozvoljena za njegovu tražbinu ovrha na pokretnine, ima pravo ovrhu i poslie otvorenoga stečaja nastaviti, a da ne mora prijaviti svoje tražbine proti stečajnini. On mora tražiti samo nastavak ovrhe kod stečajnoga suda, ter svoju molbu upraviti proti upravitelju stečajnine.

Ako pako ne će da se posluži s ovim svojim pravom, već želi samo da bude namiren iz kupovnine, koja se postigne od pokretnosti po njemu pod ovrhu uzetih kod prodaje sveobće stečajne mase, koja se ima svakako realizirati zajedno sa pokretninami obterećenimi pravom zaloga, ako i ne bude nijedan založni vjerovnik tražio napose prodaju ovih — ili ako hoće da se namiri ne samo iz stvari, na koje je jur stekao ovršno pravo, već i iz drugih pokretnosti sveobće stečajne mase, tad će imati svoju tražbinu prijaviti proti stečajnini ne gledeći na to, da se ona osniva na ovršivoj izpravi, a u prvom slučaju i izriekom u prijavi svojoj tražiti, da bude namiren iz pokretnosti, na koje je jur stekao ovršnu pljenitbu. Nu prigodom likvidacije ovakovih tražbina imati će upravitelj stečajnine i ostali vjerovnici pravo prigovoriti samo, da je ovršno pravo gore navedenih založnih vjerovnika utrnulo budi platežom, budi oprostom duga, budi drugimi kojimi čini, koji su nastali istom za osudom ili nagodom sudbenom, na temelju koje je ovrha dozvoljena (§ 444. i 445. gr. p. p.).

Svi ovi propisi valjaju i za mjenbene tražbine.

Ustanove ovoga §-a osnivaju se na istih pravnih načelih, kao i ustanova §-a 75.

Pošto se sva stečajna imovina mora realizirati, da se može poduzeti namirenje prezaduženikovih vjerovnika, to će se morati prodati i one pokretnosti, na koje su stanoviti vjerovnici jur prije otvorena stečaja stekli ovršno pravo zaloga, ako nisu ovi vjerovnici prije nego što je stečajni sud odredio prodaju stečajne mase, sami zatražili za svoje ovršnim pravom zaloga osigurane tražbine prodaju dotičnih pokretnosti.

Nu ako stečajni sud sam odredi i obavi sudbenu prodaju uz ostale u masu spadajuće pokretnosti i onih, koje su obterećene ovršnim pravom zaloga, ne gube već time odnosni založni vjerovnici svoga prava zaloga; ali da ga tad uzmognu realizirati, imadu prijaviti svoje tražbine u otvorenom izročnom roku, jer stečajni sud ne može znati, da li nisu oni napustili svoje pravo zaloga, pošto nisu oni sami tražili realiziranja svojih tražbina iz zaloga.

f) U pogledu tražbina, glede kojih je vjerovnik prije stečaja izvan ovrhe dobio pravo zaloga na pokretnine.

§ 80.

Vjerovnici, koji su za svoje tražbine izvan ovrhe prije otvorenja stečaja stekli pravo zaloga na pokretnine, bud po pogodbi, bud po izreci suda, bud po zakonu (najmodavci na illata et invecta), imadu u pravilu svoje tražbine prijaviti proti stečajnini, ter podjedno zatražiti, da budu namireni iz zaloga. Nu na ovaj posljednji zahtjev su samo onda ovlašteni, ako je prigodom sačinjenja našastara ili kasnije nedvojbeno konstatovano, koje su pokretnosti i u čiju korist zalogom obterećene.

Kod likvidacije ovih tražbina imadu se upravitelj stečajnine i ostali vjerovnici izjaviti o likvidnosti prijavljenih tražbina; o pravu zaloga pako samo onda, ako se ono osniva na pogodbi; ako bude prigovora proti ovakovim načinom stečenom pravu zaloga, imat će se ti prigovori riešiti samo putem parnice, koju će imati nastupiti prijavitelj po propisih §-a 72.

O pravu zaloga, koje je stečeno po izreci suda ili po zakonu, odlučuje sud odlukom, proti kojoj pristoji nezadovoljnom učestniku pravo utoka na banski stol, a ako ovaj preinači prvosudnu odluku, i na stol sedmorice.

Od dužnosti prijaviti svoje tražbine oprošteni su vjerovnici, kojim pripada pravo zaloga po propisih §§ 305. i 306. trg. zakona, ter koji mogu pod tamo navedenimi uvjeti bez predhodne tužbe i osude tražiti namirenje iz ručnoga zaloga. Vjerovnici ovi ne trebaju prijaviti svoje tražbine proti stečajnini, u koliko hoće da se namire samo iz zaloga, već mogu oni, kojim je ručni zalog za tražbinu, proiztičuću iz trgovačkoga posla, predan pismenim ugovorom bez uglave, da se mogu namiriti bez posredovanja suda, tražiti prodaju zaloga kod vlastitoga svoga nadležnoga suda; oni pako, koji su sklapajući s dužnikom ugovor, kojim im je predan ručni zalog za pokriće njihove tražbine, izriekom utanačili, da se mogu iz

njega namiriti bez posredovanja suda, vlastni su, ako predmet zaloga imade sajamsku ili burzovnu cienu, prodati ga za tekuću cienu i privatnim putem preko ovjerovljene osobe. Eventualni suvišak kupovnine, koji preostane nakon namirenja njihove tražbine, dužni su navedeni vjerovnici predati stečajnoj gromadi uz naknadu štete u protivnom slučaju.

U svakom od gore navedenih slučajeva dužan je vjerovnik o odredjenju razprodaje i obavljenoj prodaji dati ubaviest upravitelju stečajnine. Prepusti li vjerovnik to ubavieštenje, dužan je naknaditi štetu.

Osim sada navedenih vjerovnika ne mora svoje tražbine prijaviti vjerovnik, koji posjeduje mjenicu koga trećega kao zalog za svoju tražbinu naprama prezaduženiku. Takov vjerovnik vlastan je sam dignuti izplatu od mjenbenoga dužnika na račun svoje tražbine i stečajnoj masi predati samo suvišak, koji možda preostane.

Da svaki vjerovnik, koji nije stekao ovršnoga prava zaloga na pokretnosti, potegnute u stečajninu, mora prijaviti svoje založno pravo, koje se temelji bud na pogodbi, bud na izreci suda (kod privremene sekvestracije) bud na zakonu (kod najmodavaca na illata et invecta), leži već u naravi stvari, jer stečajni sud inače ne može doznati za ovakovo pravo zaloga. Nu upravitelju stečajnine i ostalim vjerovnikom može se dopustiti prigovor samo glede likvidnosti takove tražbine, a prigovor proti obstojnosti prava zaloga samo onda, ako se ono osniva na pogodbi, dočim ima sam sud prosudjivati o tome, da li je zalog stečen po izreci suda ili po zakonu, ter mu toga ne treba istom kontradiktornim putem ustanoviti, jer će mu glede toga predležati kod zaloga stečenoga po izreci suda odnosna sudbena odluka, dok mu zakonski propisi kažu, kada tko stiče pravo zaloga ipso jure po zakonu (kao n. pr. § 1101 o. g. z.)

Iznimke, sadržane u gore navedenom §-u, opravdane su sa propisi trgovačkoga i mjenbenoga zakona, te ih valja pridržati i u stečajnom postupku, da se sačuva obća vjeresija u trgovačkom svietu.

g) U pogledu tražbina, glede kojih vjerovnikom pripadaju pridržna prava.

§ 81.

Na koliko trgovcem po trgovačkom zakonu (§§ 309. i 310. trg. zak.) ili mjenbenim vjerovnikom po mjenbenom zakonu (§§. 108. i 109. mjenb. zak.) pripada priuzdržno pravo (pravo retencije) na pokretnu imovinu prezaduženikovu, koja je u njihovu držanju, oprošteni su od prijavljivanja te imovine kod stečajne mase. Oni su vlastni, da im se namire tražbine iz predmeta, glede kojih ih ide priuzdržno pravo, postu-

pati u stečaju proti upravitelju mase onako isto, kao što izvan stečaja proti samomu dužniku, te imadu samo ono, što po odbitku njihovih tražbina od kupovnine preostane, predati stečajnoj masi.

Ustanova ovoga §-a suglasna je s onom §-a 112. našega sadanjega stečajnoga reda s tom jedinom razlikom, da je u gornjem §-u moje osnove iztaknuto, da se proteže i na mjenbene vjerovnike, dok naš stečajni red ima glede mjenbenih tražbina u §-u 113. posebnu ustanovu, koja je pako u bitnosti istoga sadržaja kao i ona §-a 112. istoga stečajnoga reda.

Upitna ustanova §-a 113. glasi:

„Vjerovnici mjenbeni vlastni su na pokretne stvari prezaduženikove, koje su radi duga mjenbenoga založene i zakonito zaustavljene, voditi ovrhu i za vrieme stečaja kod onoga suda, kod kojega bi se voditi mogla izvan stečaja, nego imadu svoje prošnje za ovrhu upraviti proti zastupniku mase".

Ova je ustanova suglasna s onom §-a 22. minist. naredbe od 25. siečnja 1850., br. 52. d. z. l., o mjenbenom postupku.

U praksi se tumači ustanova §-a 113. onamo, da se ona proteže i na ovršnu plienitbu, premda zakon govori naprosto o stvarih „založenih" ili zakonito zaustavljenih, t. j. uslied prava retencije po vjerovniku pridržanih. Ja nisam usvojio ustanove §-a 113. sa onim tumačenjem, jer držim, da § 113. steč. reda nije mislio na stvari, koje su jur prije otvorenoga stečaja uzete pod sudbenu ovrhu na temelju platežnoga naloga, već samo na one, koje su mjenbenom vjerovniku izvansudbeno predane u zalog. Uz to sam držao, da nije potrebno praviti razlike izmedju nadležnosti suda glede mjenbene ovrhe od one u pogledu ostalih ovrha, pošto ne ima, čim je jednom otvoren stečaj, više praktične vriednosti, kako smo jur u praksi izkusili.

Poglavje sedmo.

O dovršenju stečaja.

I. Privolom vjerovnika.

§ 82.

Prije nego što izmine prijavni rok, ne može se stečaj dignuti ni privolom svih vjerovnika, koji su navedeni u popisu imovine i dugova, koji je podnio prezaduženik stečajnom sudu. Nakon toga roka može se stečaj dignuti u svako doba, ako na to privole svi vjerovnici, koji su prijavili svoje tražbine, a i založni vjerovnici. Ovu privolu mogu dati i pismeno samomu prezaduženiku, nu tad moraju podpisi vjerovnika na

odnosnih očitovanjih ovjerovljeni biti ili po nadležnom sudu ili po kojem kr. javnom bilježniku. Očitovanja, izdana u inozemstvu, moraju biti potvrdjena ili po austro-ugarskom poslaničtvu ili po austro-ugarskom konzulatu. Za vjerovnike, koji nisu izdali očitovanja, da privoljuju na dignuće stečaja, može prezaduženik, ili za njega tko treći, položiti u gotovom ili u vriednostnih papirih, koji se primaju za pupilarnu sigurnost, cielu svotu tražbine s pripadci, koje su prijavili Druge sigurnosti ne smije sud primiti bez izrične privole odnosnih vjerovnika.

Da se može stečaj dignuti privolom svih vjerovnika, dopuštaju svi stečajni zakoni, a to je dozvoljeno i po našem stečajnom redu. Samo što se tiče vremena, kada se može tražiti dignuće stečaja, nisu stečajni redovi suglasni. Ja držim, da valja svakako čekati, dok mine prijavni rok, jer samo tad će se znati, koji vjerovnici žele, da budu namireni iz stečajnine. Popis imovine i dugovine prezaduženikove nije dovoljna podloga za to, jer može biti manjkav, pa se može prijaviti i koji vjerovnik, koji nije uvršten u taj popis. Radi sigurnosti, da je istinito svako očitovanje vjerovnika, koji privoljuje na dignuće stečaja, držim, da valja zahtievati, da bude podpis dotičnoga vjerovnika na odnosnom očitovanju sudbeno ili bilježnički ovjerovljen, jer je inače zloporaba moguća. Razumieva se, do moraju na dignuće stečaja privoliti i založni vjerovnici, koji nisu dužni prijaviti svojih tražbina, ako je zalog potegnut u stečajnu masu i ako je iz stečajnih spisa, odnosno kod hipoteka iz gruntovnice vidivo, tko je stekao pravo zaloga. Premda se to samo po sebi razumieva, držim, da je ipak shodno, da se to jasnoće i podpunosti radi u samom zakonu izriekom navede.

Da može prezaduženik za vjerovnike, od kojih ne može dobiti očitovanja na dignuće stečaja, u sudu položiti svotu, koja je dovoljna za namirenje ciele prijavljene tražbine, dozvoljava se u praksi i po našem sadanjem stečajnom redu; a tomu ne može biti s nikakova razloga temeljita prigovora.

II. Nagodom.

§ 83.

Ako se može očekivati, da će svi vjerovnici bez urednoga postupka stečajnoga privoliti na porazmjernu diobu stečajne mase, navlastito, ako aktivno stanje mase nije znamenito, ili ako sastoji samo od pokretnih stvari, koje se lahko prodati mogu, ili ako tražbine, koje imadu nedvojbeno preimućtvo, izcrpljuju svukoliku masu, tada se imadu svi vjerovnici već stečajnim izrokom pozvati na nagodno ročište, koje može biti i samo ročište, koje je ustanovljeno za likvidaciju prijavljenih tražbina.

Slobodno je pako i u svakom drugom slučaju, ako je nagoda u izgledu, nakon što je izminuo prijavni rok, upravitelju stečajnine sporazumno sa vjerovničkim odborom zahtievati, da stečajni sud za pokušaj nagode ureče posebno ročište.

Na takovu molbu ustanoviti će stečajni sud u tu svrhu ročište, ter će na nj pozvati sve vjerovnike, upravitelja stečajnine i samoga prezaduženika pismenom odlukom, koja će se svakomu učestniku dostaviti imati.

Ne privole li svi vjerovnici na nagodu i na dignuće stečaja, može se stečaj dignuti samo onda, ako budu izplaćene tražbine vjerovnika, koji na nagodbu ne privoljuju, odnosno ako nisu još likvidne, ako budu osigurane sudbenim pologom za njihovo namirenje potrebne gotovine, ili ako bude privolom tih vjerovnika ina koja sigurnost pružena. Nu u onom slučaju, kada budu iz stečajne imovine pridržane u sudbenom pologu potrebne svote za sigurnost vjerovnika, čije su prijavljene tražbine još prieporne, ima se u nagodi podjedno ustanoviti, kojim vjerovnikom i u kojem razmjerju imadu pripasti u pologu pridržani iznosci, ako gore navedeni vjerovnici konačno putem parnice ne budu uspjeli sa zahtjevom glede likvidnosti samih tražbina proti stečajnini.

Ako budu kod nagode obdržavani sada navedeni propisi, ima ju sud odobriti, a u riešenju zapisnika o nagodi navedenim vjerovnikom, u korist kojih su za njihove tražbine u pologu pridržane iz stečajne imovine na njih odpadajuće svote, opredieliti za podnesenje tužbe na priznanje likvidnosti ovih njihovih tražbina neproduživi zaporni rok, ter stečaj odmah dignuti.

Takova po sudu odobrena nagoda biti će ovršiva po propisih ovršnoga postupka parbenoga postupnika.

Slične ustanove ovim navedenim u nazočnom §-u moje osnove sadržane su i u ugarskom i u austrijskom stečajnom redu, a u našem sadanjem stečajnom redu u §-u 69., samo što su one našega stečajnoga reda preobćenite, ter što se tamo ne normira postupak, ako ima vjerovnika, kojih su tražbine još prieporne.

Ja sam se držao poglavito ustanova §§ 156.—158. austrijskoga stečajnoga reda, jer ih držim najshodnijimi.

III. Diobom stečajne imovine.

1. Namirenje vjerovnika iz nekretne stečajne imovine.

a) Ustanovljenje troškova uprave.

§ 84.

Prije nego što se pristupi k diobi kupovnine sudbeno prodanoga nepokretnoga dobra, potegnutoga u stečajninu, imadu biti ustanovljeni troškovi uprave toga nepokretnoga dobra, koji uživaju po §-u 56. nazočnoga steč. reda prvenstvo pred svimi ostalimi tražbinami.

U tu svrhu imat će se realni sud, koji je zvan obaviti diobu kupovnine dotičnoga nepokretnoga dobra, prije nego li odredi ročište za diobu kupovnine, obratiti na stečajni sud, da ustanovi te troškove i da mu priobći ustanovljenu svotu,

U koliko još nisu po upravitelju stečajnine položeni računi o upravi dotičnoga nepokretnoga dobra, imat će stečajni sud, ako je sam i realna vlast glede toga nepokretnoga dobra, odmah odlukom, kojom odobrava čin dražbe, a ako nije sam realna vlast, čim dobije ubaviest od nje, da je dražba obavljena i odobrena, pozvati upravitelja stečajnine, da u roku od 8 dana predloži stečajnom sudu račune ob upravi nekretnoga dobra pod inakim gubitkom prava tražiti naknadu za svoje troškove iz stečajne mase. Na podnesak, kojim upravitelj podnese stečajnom sudu svoje račune ob upravi odnosnoga nekretnoga dodra, povesti će stečajni sud postupak, normiran u §-u 47. Nu ako bude prigovora proti računu, koji se ne će moći riešiti bez kontradiktornoga postupka, ili ako se ne budu mogli učestnici složiti u svoti, koja se ima dopitati upravitelju u ime troškova te truda i dangube, a stečajni sud ne bude podjedno i realni sud dotičnoga nepokretnoga dobra, priobćit će stečajni sud realnom sudu samo iznos, koji zahtieva upravitelj u ime troškova, truda i dangube, a realni sud će tad upitni iznos staviti kao prieporan medju prvenstvene stavke, ter ga ne će doznačiti upravitelju, već će ga staviti samo u polog, u prvom slučaju samo do riešenja parnice, a u drugom slučaju dok stečajni sud o troškovih upravitelja ne izreče svoju odluku, te dok ova ne postane pravomoćnom.

Ako je pako stečajni sud i realni sud, tad će on u gore navedenom drugom slučaju sam ustanoviti iznos troškova, ter će onda strankam prosto biti podnieti proti onom dielu diobne osnove, u kojem bude stavljena kao prvenstvena stavka svota

upitnih troškova, utok na banski stol, koji će imati obustavnu moć na toliko, da se ne će moći upravitelju u diobnu osnovu uvršteni iznos njegovih troškova doznačiti na izplatu, dok ne bude prvosudna odluka po drugoj molbi potvrdjena. Ako banski stol prvosudnu odluku glede troškova upravitelja potvrdi, ne ima mjesta daljnjemu utoku.

U istom roku, u kojem imade upravitelj predložiti stečajnom sudu svoj troškovnik, imat će i članovi vjerovničkoga odbora podnieti izkaz svojih troškova, što su ih imali oko nadzora upravitelja stečajnine u pogledu njegove uprave s nepokretnim dobrom. Ako nije stečajni sud sam i realna oblast, dostaviti će te troškovnike sa svojimi opazkami realnomu sudu, koji će ih priobćiti na ročištu o diobi kupovnine hipotekarnim vjerovnikom. Ne podje li nagoda za rukom, uvrstiti će medju prvenstvene stavke iznos troškova, koje su članovi vjerovničkoga odbora označili, ali uz opazku, da je uslied prigovora učestnika prieporan, pa će na taj iznos od kupovnine odpadajuću svotu pridržati u sudbenom pologu, dok ne izreče stečajni sud svoju odluku o tih troškovih i dok ova odluka ne postane pravomoćnom, ter će u tu svrhu i vratiti stečajnomu sudu odnosne troškovnike.

Ako je pako stečajni sud sam realna oblast, ustanoviti će u diobnoj osnovi odmah sam iznos troškova za članove vjerovničkoga odbora, a time nezadovoljnim učestnikom biti će prosto proti ovom dielu diobne osnove uložiti utok na viši sud, koji radja istim pravnim učinkom, kojim i utok proti trošku upravitelja, ustanovljenom po stečajnom sudu.

Već u §-u 56. ove moje osnove navedeno je, da troškovi, označeni u §-u 54., koji se odnose na uzdržavanje i upravljanje nepokretnoga dobra, a ne manje i troškovi članova vjerovničkoga odbora oko nadzora uprave nepokretnoga dobra imadu doći kao prvenstvena stavka do namirenja iz kupovnine odnosnoga nepokretnoga dobra. U tu svrhu pako valja prije ustanoviti ove troškove. U koliko nisu ti troškovi jur ustanovljeni u slučajevih navrdenih u §-u 47., imati će se ustanoviti načinom, navedenim u §-u 84. ove moje osnove. Držim, da je to jedini shodni praktični način, po kojem se može u tom pogledu postupati, da se ne zategne postupak diobe kupovnine, a po tom i namirenje vjerovnika.

Ja sam dugo mislio, kako da se taj postupak udesi, proučio sam u tom pogledu sve stečajne redove, dok se nisam na temelju praktičnoga izkustva — jer u stečajnih redovih nisam našao nigdje shodnoga praktičnoga postupka — odlučio na gore navedeni postupak, za koji držim, da će biti svakomu jasan, da će voditi do svrhe, ter da ne će zavlačiti postupka diobe kupovnine.

Ako se ne prihvati ovaj moj postupak, morat će se čekati, ako bude prigovora proti računom upravitelja, dok ne bude riešena parnica, koju će imati proti upravitelju voditi učestnici, koji su manisali njegove račune, jer se po obćenitih pravnih načelih nikako ne može naprosto ignorirati ova parnica, ter izlučiti iz računa upravitelja njegove troškove, pa ih uvrstiti kod diobe kupovnine medju prvenstvene stavke i doznačiti mu ih, pošto će o uspjehu navedene parnice upravo zavisit, da li upravitelju pripada u obće pravo na kakove troškove, ako bude proizlazilo, da je upravu štetno vodio.

b) O diobi kupovnine, postignute za nepokretno dobro sudbenom dražbom.

§ 85.

Nakon ustanovljenih troškova za upravu nepokretnoga dobra ima realni sud odrediti ročište o diobi kupovnine. Na ovo valja pozvati sve hipotekarne vjerovnike načinom propisanim po parbenom postupniku za diobu kupovnine u ovršnom postupku (§§ 551. i 556. gr. p. p.), zatim upravitelja stečajnine, prvaka vjerovničkoga odbora i samoga prezaduženika.

Dioba kupovnine ima se obaviti po redu prvenstva dotičnih tražbina, koje iz nje imadu do namirenja doći, kako je ovaj ustanovljen u §-u 56.; za postupak kod diobe kupovnine valjaju pako propisi §-a 557. gradj. parb. post., u koliko nisu sa propisi ovoga stečajnoga reda preinačeni, zatim ustanove §§ 20.—22. ovršnoga zakona od 17. prosinca 1876. (br. 1. sbornika od god. 1877.).

Upravitelju stečajnine pripadaju oni isti prigovori, koji ovršeniku u redovitom ovršnom postupku.

U doznaci, koju će sud izdati na diobu kupovnine, imadu se vjerovnikom, kojim pripadaju od njihovih uknjiženih tražbina kamate, ako su radi namirenja njihova odpravljeni na onaj dio kupovnine, koji je kod suda položen, a mogu iz njega i do izplate doći, doznačiti te kamate do dana dražbe po onoj mjeri (po onom postotku), u kojoj su uknjiženi; a od dana dražbe, do dana, kada je kupovnina, koja se dieli, po kupcu položena bila u sudbeni polog, po istoj mjeri (po istom postotku) samo onda, ako je imao dostalac po dražbenih uvjetih u istoj mjeri plaćati kamate od kupovninskih obroka; a ako ih je imao plaćati u manjoj mjeri, samo u iznosu ove manje mjere Od dana pologa pako dalje pripadaju vjerovniku kamate samo onda, ako je kupovnina koristonosno uložena, i to samo u onoj mjeri, u kojoj ulog nosi kamata.

Za one vjerovnike, koji su odpravljeni na kupca dobra, imadu se kamate računati samo do dana dražbe, ter ostale kamate s glavnicom doznačiti na kupovninu, koju kupac još duguje, s time, da ima kupac od odnosne glavnice plaćati kamate po mjeri, u kojoj su uknjiženi, sve do zadnjega roka, u kojem ima po dražbenih uvjetih platiti kupovninu, u koliko ne ima po ovih od kupovninskih obroka plaćati kamate po manjoj mjeri (po nižem postotku), u kojem ih slučaju ima plaćati samo do ovog iznosa; ako pako ne bi do toga roka platio svu tražbinu s ovimi kamati, da će imati nakon izminuća toga roka plaćati dalje zakonske zatezne kamate od neizplaćene glavnice i kamata.

Ako pri diobi kupovnine, nakon što budu već namireni hipotekarni vjerovnici sa svojimi tražbinami, preostane još suvišak, ima se ovaj doznačiti obćenitoj stečajnoj masi.

Svi noviji stečajni redovi ne ustanovljuju više posebnoga postupka kod diobe kupovnine sudbenim putem prodanih nekretnina, potegnutih u stečajninu, već upućuju jednostavno na obćenite propise ovršnoga postupka. I ja držim, da je to sasvim pravilno, a i shodno, jer se prieporі o redu prvenstva mogu riešiti i u stečajnom postupku po istih pravilih kao i u ovršnom postupku, ter jer stečajni postupak nije ništa drugo nego ovršni postupak, ako i posebne vrsti.

Neshodnost ustanova §§-a 140. – 154. našega sadanjega stečajnoga reda uvidila je već odavna praksa, pa se za to u praksi mal ne nitko više ne drži ovih ustanova, već se obavlja dioba kupovnine po propisih ovršnoga postupka, jer postupak, kako ga normiraju gore navedeni §§ našega stečajnoga reda, zavlačuje konačno namirenje vjerovnika; a ne imade ni praktične svrhe, ni opravdanoga razloga, zašto da se odstupi od obćenitih propisa o diobi kupovnine, normiranih u ovršnom postupku, koji su posve shodni i odgovaraju svim interesom učestnika.

Iz ovih razloga usvojio sam i ja u mojoj ovoj osnovi za diobu kupovnine sudbenim putem prodanih nekretnih dobara, potegnutih u stečajninu, jednostavno samo ovršni postupak, kako ga normira naš parbeni postupnik i ovršna novela od 17. prosinca 1876.

Samo glede kamata uvrstio sam posve novu ustanovu u §-u 85., jer je u tom pogledu i ona §-a 565. gradj. parb. post. i ona §-a 149. našega steč. reda posve neshodna i nepravedna, pošto je na očitu štetu kasnije uknjiženih vjerovnika. Osobito je nepravedno, da se doznačuju jednomu vjerovniku na štetu kasnijih vjerovnika od dana dražbe dalje kamate u većem postotku, nego li su oni, koji imade kupac plaćati po dražbenih uvjetih. Vjerovnik, koji želi imati i od dana dražbe dalje kamate u istoj mjeri, kako su uknjiženi, imade se brinuti, da se dražbeni uvjeti preinače, i u njih izriekom ustanovi, da ima kupac platiti od zaostalih obroka kupovnine kamate u ovoj mjeri; ne zatraži li on izpravka dražbenih uvjeta u tom pravcu, ima se zadovoljiti s onom kamatnom mjerom, koju ima kupac platiti. Isto tako ima se brinuti vjerovnik, koji želi, da

mu se izplate kamati nakon dana položene po kupcu kupovnine kod suda, da se kupovnina koristonosno uloži; a i tad ne mogu mu se pravedno, a da to ne bude na štetu ostalih vjerovnika, dopitati veće kamate od dana položene kupovnine, nego li što iznose one, koje se dobivaju od odnosnoga uloga.

Na temelju ovih pravnih načela osniva se ustanova o kamatah, sadržana u §-u 85. moje osnove.

2. Namirenje vjerovnika iz imovine podvržene rudarskoj. sudbenosti

§ 86.

Dioba kupovnine rudarskoga dobra obavlja se po istih propisih, kao i dioba kupovnine nekretnina, samo što se glede reda prvenstva tražbina, koje iz kupovnine rudarskoga dobra imadu doći do namirenja, imadu obdržavati propisi §-a 59.

Troškovi uprave rudnika imadu se ustanoviti po propisih §-a 84. prije nego što se pristupa k diobi kupovnine, postignute sudbenom prodajom rudnika.

Što se tiče ustanovljenja troškova upravitelja rudarskoga dobra, valja sve ono, što sam naveo u tumačenju §-a 84., jer se samo po sebi razumije, da će imati upravitelj stečajnine, ako nije za upravu rudnika postavljen posebni upravitelj, voditi ob upravi rudnika posebne račune.

3. Namirenje vjerovnika iz obćenite stečajne mase.

a) Ustanovljenjz troškova uprave.

§ 87.

Da sa započeti može namirivanje vjerovnika iz obćenite stečajne mase, imadu se ponajprije ustanoviti troškovi za zastupanje i upravljanje mase. U tu svrhu pozvat će stečajni sud upravitelja stečajnine, da podnese izkaz svojih troškova, a podjedno i vjerovnički odbor, da podnese svoju molbu za dopitanje nagrade, ter će u tu svrhu opredieliti zaporni rok od 8 dana s dodatkom, da će se uzeti, ako za taj rok ne bude upravitelj podnio svoga troškovnika, a vjerovnički odbor molbe za dopitanje nagrade, da su se odrekli svakoga prava na naknadu troškova, odnosno nagrade iz stečajne mase. Ovu odluku izdat će sud odmah nakon što bude obavljeno likvidacionalno ročište i realizirana sva stečajna pokretna imovina.

U koliko ne budu već troškovi upravitelja sudbeno ustanovljeni, imat će stečajni sud o njima saslušati vjerovnički odbor, pa zatim ustanoviti odlukom svotu troškova s obzirom

na pomnju i nesebičnost, posvjedočenu po upravitelju stečajnine. Istom ovom odlukom ustanovit će stečajni sud nagradu i vjerovničkom odboru, odnosno njegovim članovom. Proti ovoj odluci pristojati će upravitelju stečajnine a i vjerovničkomu odboru utok na banski stol u roku od 8 dana. Ako banski stol potvrdi prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljemu utoku.

Ako do likvidacionalnoga ročišta upravitelj stečajnine ne podnese računa ob upravi sveobće stečajne mase, imat će ga stečajni sud nakon obavljenoga toga ročišta pozvati, da položi račune ob upravi, a podjedno da podnese izkaz svojih troškova, ter će glede jednih i drugih odrediti jedno ročište za saslušanje vjerovničkoga odbora. U riešenju zapisnika ob ovom ročištu ustanovit će stečajni sud troškove upravitelja stečajnine i za onaj slučaj, ako bude prigovora proti računom ob upravi, koji će se imati putem parnice riešiti. Ali u takovom slučaju uvrstiti će se ovaj iznos troškova u diobnu osnovu kao prieporan, pa će se na nj odpadajući dio kupovnine stečajne mase pridržati u sudbenom pologu do konačnoga riešenja parnice (§ 47).

Isto će tako postupati stečajni sud, ako je upravitelj stečajnine jur prije podnio račune ob upravi, koji su manisani po vjerovničkom odboru, pak je uslied toga povedena računarska parnica.

Ustanove, kada i kako se imadu troškovi uprave stečajnine ustanoviti, jesu u ugarskom i austrijskom stečajnom redu u obće nepodpune; navlastito ne ima u tom pogledu posebnih ustanova u poglavju, koje govori o namirivanju vjerovnika iz sveobće stečajne mase.

U tom pogledu su ustanove sadanjega našega stečajnoga reda jasnije i preglednije, premda nisu ni one podpune, jer nije ni ovdje predvidjeno, što ima biti sa troškovi upravitelja stečajnine, ako njegovi računi ob upravi nisu još likvidirani, odnosno ako je računska parnica glede njih u tečaju, pošto su bili manisani po vjerovničkom odboru. Držim, da mora biti u zakonu izrično ustanovljeno, što ima u takovom slučaju biti sa troškovi. U tom pogledu mislim, da odgovara podpunoma ustanova, sadržana u §-a 87. moje osnove, jer s jedne strane ne može se čekati sa diobom sveobće stečajne imovine, dok bude računarska parnica dovršena, a s druge strane opet ne mogu se troškovi upravitelju stečajnine doznačiti, dok se ne zna, da li će mu u obće što pripadati, ako bude vjerovnički odbor svojimi prigovori proti računom ob upravi uspio. U obće valja ovdje sve, što smo kazali kod tumačenja §-a 84.

b) O sastavljanju diobne osnove.

§ 88.

Čim postane pravomoćnom odluka stečajnoga suda o redu prvenstva, kojim imadu iz pojedinih razreda doći do namirenja tražbine, glede kojih je bilo kod likvidacionalnoga ročišta u tom pogledu prigovora, ter i odluka, kojom su ustanovljeni troškovi upravitelja i nagrada vjerovničkoga odbora, ima stečajni sud naložiti upravitelju stečajnine, da podnese diobnu osnovu, ter mu za to opredieliti rok ne dulji od 14 dana.

U diobnoj osnovi ima upravitelj ponajprije izkazati imovinu sveobće stečajnine. U tu svrhu ne treba da bude već realizirana nepokretna stečajna imovina, jer se ima naknadno načiniti diobna osnova u slučaju, ako nije još provedena dražba nekretne imovine, o dielu kupovnine, koji će preostati nakon namirenja hipotekarnih vjerovnika, te koji spada u obću stečajnu masu.

Nakon toga ima upravitelj uvrstiti u diobnu osnovu prvenstvene stavke i sve tražbine, koje imadu doći do namirenja iz sveobće stečajne mase redom u zakonu navedenim, ter po razredih, u koje su uvrštene po likvidaciji ili uslied odluke suda, izrečene u riešenju likvidacionalnoga zapisnika.

U pogledu svake tražbine, koja ne dolazi po redu prvenstva do podpunoga namirenja, treba da je u diobnoj osnovi već proračunana svota, pripadajuća svakomu dioniku po razmjerju njegove tražbine.

Tražbine, koje nisu još likvidirane, imadu se, ako je po dotičniku, upućenom na put pravde, tužba predana, uvrstiti u cielom prijavljenom iznosu u diobnu osnovu, te proračunati i za ove tražbine svote, odpadajuće razmjerno na njih; ali valja podjedno kod svake odnosne stavke zabilježiti, da je prieporna, ter komu ima odnosna svota pripasti i u kojem razmjerju, ako prijavitelj ne uspije konačnom parnicom.

Nelikvidirane tražbine, glede kojih nije po dotičniku na put parnice upućenomu tužba u otvorenom roku podnesena, ne imadu se kod sastavljanja diobne osnove u obzir uzeti.

Sa tražbinami hipotekarnih vjerovnika, koje su i kao osobne tražbine prijavljene proti sveobćoj stečajnoj masi, ima se postupati, kako to propisuje § 71.

Ako ima tražbina osiguranih pravom zaloga na pokretnine, koje su bile potegnute u stečajnu masu, a odnosni za-

ložni vjerovnici nisu već prije ovršnim putem tražili, da budu iz zaloga naplaćeni (§ 79), ter ako se nedvojbeno znade, koje su pokretnosti zalogom obterećene, pak su one i posebno prodane bile, imat će upravitelj sačiniti posebnu osnovu o kupovnini, odpadajućoj na ove pokretnosti. U nju uvrstiti će prvenstvene stavke, navedene u §§ 54. i 55., u koliko odpadaju na ove pokretnine; a ne da li se to ustanoviti, tad će od svih prvenstvenih stavaka proračunati porazmjerni dio i staviti ga u osnovu kao prvenstvenu stavku glede one kupovnine. Zatim će uvrstiti odmah redom založne vjerovnike, koji imadu iz upitne kupovnine do namirenja doći. Ako što od ove kupovnine preostane, pribrojiti će ovaj ostatak k sveobćoj stečajnoj imovini, te ob ovoj sastaviti na to osnovu, kako je gore razloženo.

Jednu i drugu diobnu osnovu predložiti će upravitelj stečajnom sudu u dva primjerka.

U bitnosti suglasne su sa §-om 88. moje osnove ustanove ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda, sloveće ob osnovi diobe stečajne imovine za namirenje osobnih vjerovnika, u toliko, što se osnivaju na istih načelih; navlastito što se i tamo odredjuje, da se kod diobe kupovnine, odnosno kod diobne osnove za namirenje vjerovnika iz obće stečajne mase ima obzir uzeti i na tražbine još prieporne, ter da valja u tom pogledu postupati, kako je ustanovljeno u §-u 88. Nije pako ni u ustanovah ugarskoga ni u onih austrijskog stečajnog reda izriekom navedeno, kako ima sastaviti upravitelj stečajnine diobnu osnovu, ako ima založnih vjerovnika, koji nisu sami tražili, da budu ovršnim putem namireni iz zaloga prije nego što su zalogom obterećene pokretnosti, koje su potegnute u stečajninu, po stečajnom sudu prodane bile, odnosno po upravitelju stečajnine po propisih stečajnoga postupka, a ipak može biti i takovih slučajeva, kako sam već naveo kod §-a 79.

Ako ima takovih vjerovnika, valja izlučiti kupovninu, koja je dobivena za odnosne zalogom obterećene pokretnosti, te iz ove namiriti samo prvenstvene tražbine, koje se odnose na ove pokretnine, odnosno ako se one ne mogu ustanoviti, samo porazmjerni dio troškova uprave, koji odpada po iznosu kupovnine na ove pokretnosti, a zatim se ima upotriebiti ciela kupovnina, dobivena za zalogom obterećene pokretnosti, samo za namirenje založnih vjerovnika, a možebitni preostatak pribrojiti ostaloj stečajnoj masi.

Prigovorit će mi se ovdje, da nije shodno u takovu slučaju samo sastaviti posebnu osnovu glede diobe kupovnine zalogom obterećenih pokretnosti, već da valja da ova dioba bude preduzeta prije one obće nite stečajne mase, jer da se založnim vjerovnikom mora dopustiti i u stečajnom postupku, kao što to u redovitom ovršnom postupku, da se izjave o prvenstvu pojedine tražbine, koja uživa pravo zaloga na dotične pokretnosti, od kojih se kupovnina dieliti ima, a da se niti ne može znati prije nego što je ova dioba dovršena, koji će iznos kupovnine

ostati za obću stečajnu masu, ter za to da se ne će moći ni ustanoviti u obće iznos sveobće stečajne imovine, iz koje se imadu namiriti osobni vjerovnici stečajnine.

Na to mi valja primjetiti sliedeće: Ako se postupa onako, kako je ustanovljeno u §§ 79. i 80. ove moje osnove, moći će samo još nastati priepor glede pitanja, koja od tražbina na te pokretnosti pravom zaloga obterećenih uživa prvenstvo pred drugom, ali u tom pogledu, prosto će biti svakomu vjerovniku dati svoje prigovore po propisih sliedećeg §-a 90., ter će stečajni sud imati na takove prigovore odrediti ročište i odlučiti o njih odlukom. Nu ti prigovori ne smetaju sastavljanju diobne osnove; a ne bi bilo praktično prije ureći ročište na eventualne prigovore proti prvenstvu pojedine zalogom obterećene tražbine, što bi se time dovršenje stečaja samo zateglo, tim više, što redovito ne će biti ni prigovora samo proti prvenstvu. U osnovi pako poredati će upravitelj stečajnine založne vjerovnike po onom vremenu, kako su pravo zaloga stekli, što će se ustanoviti na likvidacionalnom ročištu, koje će se obdržavati glede ovih tražbina po propisih §§ 79. i 80. ove moje osnove. Što se pako eventualnoga preostatka kupovnine tiče, koji će se imati pribrojiti iznosu imovine sveobće stečajne mase, to se ovaj ni malo ne će mienjati, ako bude prigovora proti prvenstvu kojega založnoga vjerovnika, jer bio ovaj ili onaj prije namiren, svakako će ostat ista svota za obću stečajnu masu, čim svi založni vjerovnici imadu doći do namirenja iz kupovnine odnosnih stvari, na koje su pravo zaloga stekli.

Da se pospješi postupak, ne imam ja u gornjem §-u ni te ustanove, da imade upravitelj stečajnine o pojedinih razredih sačiniti posebnu diobnu osnovu, što nije nipošto nuždno, ako se prihvati načelo, koje su usvojili svi stečajni redovi, da se dio kupovnine za priepornu tražbinu ima staviti u sudbeni polog do konačnoga riešenja priepora, pa ako dotični vjerovnik ne uspije sa svojom tražbinom, da se ima kasnije razdieliti medju vjerovnike, koji nisu došli do namirenja, odnosno medju vjerovnike po razmjerju njihovih tražbina.

Držim pako, da ni ustanova §-a 181. ugarskoga stečajnoga reda ni s ovom suglasna ustanova §-a 172. austr. steč. reda ne će više pospješiti namirenja vjerovnika, koji imadu prednostnih tražbina, odnosno uvrštenih u prvi razred osobnih vjerovnika, nego ako se postupa onako, kako je navedeno u §-u 88. moje osnove.

U tom pogledu imam drugu praktičniju ustanovu u §§ 89. i 92., naime u §-u 89., da sud može doznačiti odmah, čim dobije diobnu osnovu od upravitelja stečajnine, a u §-u 92. i prije toga na molbu kojega vjerovnika, komu pripada tražbina, koja spada medju prvenstvene stavke ili u prvi razred osobnih vjerovnika, pod uvjeti u prenavedenom §-u navedenimi, odnosni na tu tražbinu odpadajući iznos iz obćenite stečajne imovine.

c) Kako se diobna osnova rješava.

§ 89.

Stečajni sud ima izpitati diobnu osnovu, ter navlastito ustanoviti, da li se ona slaže sa zapisnikom ob obavljenoj

likvidaciji, a i sa ostalimi podatci, koje daju stečajni spisi. Ako stečajni sud opazi koje nesuglasje izmedju diobne osnove i prenavedenih podataka, imat će diobnu osnovu vratiti upravitelju na izpravak, opredielivši mu za to zaporni rok.

Ako je diobna osnova u redu, a iz nje bude proizlazilo, da dolaze do podpunoga namirenja sve prvenstvene stavke, izdat će stečajni sud odmah doznaku na izplatu istih. Isto tako postupat će stečajni sud sa tražbinami, uvrštenimi u prvi razred osobnih vjerovnika, ako i oni po diobnoj osnovi dolaze do namirenja u podpunom prijavljenom i likvidiranom iznosu, a i onda, ako ima po diobnoj osnovi samo jedan založni vjerovnik doći do izplate iz kupovnine pokretnina, koje su bile tim zalogom obterećene. Kod doznaka valja se držati propisa §-a 91.

Svim ostalim vjerovnikom, a ako ne dolaze po diobnoj osnovi do podpunoga namirenja bud vjerovnici, kojih tražbine spadaju medju prvenstvene stavke, bud vjerovnici, kojih su tražbine uvrštene u prvi razred — u kojem slučaju se nema odmah nijednomu od ovih vjerovnika izdati doznaka — i ovim vjerovnikom doznanit će stečajni sud odlukom, da im je slobodno ugledati ili kod stečajnoga suda ili kod upravitelja stečajnine diobnu osnovu, ter ako sciene, da nije u njoj stečajna imovina pravilno podieljena, da im je slobodno svoje opazke prijaviti stečajnom sudu u roku od 14 dana.

Ako ima više založnih vjerovnika, koji imadu doći do namirenja iz kupovnine, odpadajuće na pokretnine, koje su za njih zajednički založno jamčile, imadu se ovi obaviestiti gore navedenom odlukom o posebnoj diobnoj osnovi, koju ima za taj slučaj podnieti po propisu §-a 88. upravitelj stečajnine s tim dodatkom, da im je slobodno u istom roku od 14 dana podnieti svoje prigovore proti redu prvenstva, kojim imadu doći do namirenja.

U koliko će odluka stečajnoga suda, izdana na diobnu osnovu, sadržavati i doznaku za prvenstvene stavke i tražbine uvrštene u prvi razred, slobodno će biti svakomu učestniku proti njoj uložiti utok u roku od 8 dana, koji će utok imati obustavnu moć. Potvrdi li banski stol prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljemu utoku.

Čim su tražbine, koje uživaju po §§. 54. i 55. prvenstvo, pravomoćno ustanovljene, a i one, koje spadaju u prvi razred osobnih vjerovnika, u prijavljenom iznosu likvidnimi priznate sa zatraženim prvenstvom, odnosno čim je sudbenom odlukom u riešenju zapisnika o likvidaciji pravomoćno ustanovljeno, da se imadu uvrstiti u prvi razred — imadu

one, ako za njihovo namirenje stečajna imovina dosiže, do podpune izplate doći, ter ne ima mjesta više nikakovom prigovoru niti glede same takove tražbine, niti glede njezinoga prvenstva. Zato i ima stečajni sud na diobnu osnovu, ako se iz nje izpostavlja, da imadu ili sve prvenstvene stavke ili sve tražbine, koje spadaju u prvi razred osobnih vjerovnika u cielom iznosu doći do namirenja, odmah glede svih izdati doznaku na izplatu, pošto je i onako svaki prigovor proti njim nedopustiv. Nu da bude zajamčena u svakom pogledu pravna sigurnost, imade se dopustiti proti doznačnoj odluci učestnikom utok na banski stol, u koliko je prvi sud možda učinio u doznaci kakovu pogrješku.

Ako pako svi vjerovnici prvoga razreda ne imadu po diobnoj osnovi doći do izplate u podpunom iznosu, već samo porazmjerno, imade se pričekati sa doznakom do pravomoćnosti diobne osnove. jer u takovu slučaju može biti prigovora proti proračunanju toga razmjerja. S istoga razloga imade se pričekati i s doznakom glede vjerovnika drugoga i trećega razreda.

Ovi se vjerovnici imadu s toga obaviestiti o diobnoj osnovi s dodatkom, da mogu u roku od 14 dana svoje eventualne prigovore u gore navedenom pravcu sudu podnieti.

Ugarski i austrijski stečajni zakoni odredjuju, da se imadu vjerovnici o diobnoj osnovi obaviestiti oglasom, a da ni ne propisuju na koji način se taj oglas ima oglasiti. Ja držim, da ovakav način ubaviesti ne će voditi do svrhe; a ne će ni pospješiti uredovanja. Ubaviest vjerovnika s odlukom ne pruža nikakovih potežkoća, niti će zavlačiti postupak, jer se takove odluke litografiraju. Ovo smo mi praktični pravnici već dovoljno izkusili.

Isto tako ne će u praksi učiniti nikakovih potežkoća, da se jednom odlukom izda i doznaka vjerovnikom, koji imadu prvenstvenih stavaka i onim, koji su uvršteni u prvi razred, a podjedno i odredba glede ostalih vjerovnika, kojom se predhodno obaviešćuju samo o podnesenoj diobnoj osnovi s time, da im je slobodno proti njoj eventualne svoje prigovore podnieti, jer su takove odluke, koje u sebi sadržavaju više različitih odredaba u praksi u običaju, ter su po zakonu dopustive, u koliko te odredbe ne smetaju ovršenja odluke u jednom ili drugom pravcu.

d) O prigovorih proti diobnoj osnovi i o postupku na nje.

§ 90.

Vjerovnici mogu proti diobnoj osnovi samo onda prigovoriti, ako u nju nisu uvrštene tražbine s pripadci u onom iznosu, u kojem su likvidirane, ako nisu kamate izpravno i zakonito računane, ter ako nije pravilno ustanovljeno razmjerje, u kojem imadu tražbine iz obćenite stečajne mase do namirenja doći; ne imadu pako nikakova prava prigovoriti proti obstojnosti samih tražbina uvrštenih u diobnu osnovu i prvenstvu tamo naznačenom, u koliko se je diobna osnova

držala uspjeha likvidacije i sudbene odluke, izdane o redu prvenstva, ako je ovo bilo prieporno.

Samo založni vjerovnici, koji imadu po diobnoj osnovi do namirenja doći iz kupovnine nepokretnosti, koje su u njihovu korist zalogom obterećene, mogu si medjusobno prigovoriti i prvenstvo.

Na sve prigovore proti diobnoj osnovi, koji su podneseni u otvorenom roku, ureći će stečajni sud samo jedno razpravno ročište, ter će samo o prigovorih založnih vjerovnika proti prvenstvu voditi posebni zapisnik; o svih ostalih pako prigovorih voditi će samo jedan razpravni zapisnik. Na ročište pozvati će upravitelja stečajnine vjerovnički, odbor i sve ostale učestnike. Ako nagoda, koju valja uviek pokušati, ne podje za rukom, riešiti će sud priepor o prigovorih s odlukom. Proti ovoj odluci pristoji nezadovoljnoj stranci pravo utoka na banski stol za 8 dana. Ako banski stol potvrdi prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljemu pravnomu lieku. Prigovori obustaviti će doznaku samo glede onih tražbina, gtede kojih će se imati diobna osnova promjeniti, ako se ovim dade mjesta.

Sve ostale tražbine doznačiti će stečajni sud odmah po propisu §-a 92. na izplatu, ter će proti toj doznačnoj odluci pristojati nezadovoljnom učestniku pravo utoka u roku od 8 dana na banski stol, koji će radjati obustavnom moći, dok ne bude napadnuta rješitba potvrdjena po višjoj oblasti Proti dvim jednako glasećim odlukam suda prve i druge molbe ne ima mjesta daljemu pravnom lieku.

Ustanova ovoga §-a opravdana je sa propisi prijašnjih §-a, ter ne treba zato posebnoga tumačenja. Samo mi valja ovdje iztaći, da sam držao shodnim u samom zakonu izriekom navesti, koji su prigovori dozvoljeni proti diobnoj osnovi, da se po mogućnosti uklone neosnovani prigovori.

Da prigovori proti stanovitim tražbinam ne mogu obustaviti izplate ostalih tražbina, glede kojih se ne će diobna osnova promieniti, ako prigovoritelj uspije, mislim, da ne će biti prieporno.

e) O konačnoj izplati osobnih vjerovnika i o zaglavku stečaja.

§ 91.

Čim budu svi prigovori proti diobnoj osnovi konačno riešeni, ili čim mine rok za podnesenje istih, a ne budu uz taj rok nikakovi prigovori predani, ima stečajni sud izdati ko-

načnu doznaku na izplatu svih po diobnoj osnovi neprieporníh tražbina.

Izplata biva uz doznačnu odluku stečajnoga suda po pologovnom uredu toga suda, komu će stečajni sud izdati podjedno nalog, da oni vjerovnici, koji imadu o svojoj trâžbini obveznicu ili drugu dugovnu izpravu, imadu ju predati pologovnom uredu, koji će imati na toj izpravi zabilježiti, ako tražbina ne bude podpuno namirena, u kojem iznosu je izplaćena; ako pako bude podpuno namirena, da imade odnosnu dugovnu izpravu oduzeti od vjerovnika i predati ju sudu, koji će ju vratiti prezaduženiku.

Svota, koja će po diobnoj osnovi imati pripasti vjerovnikom, kojih su tražbine prieporne, imat će se ostaviti do konačnoga riešenja parnice u sudbenom pologu.

Nu ako su već nekretnine, spadajuće u stečajninu, prodane, te ako je po iznosu kupovnine nedvojbeno, da ne će ništa od nje preostati za sveobću stečajnu masu, odredit će odmah stečajni sud, da se navedene prieporne tražbine ne vode više kao sudbeni polog odnosne stečajnine, već kao prieporni polog u korist vjerovnika, kojemu tražbina nije likvidirana, i onih vjerovnika, koji se imadu iz toga pologa namiriti, ako ne bi prvi uspio svojim potraživanjem.

Podjedno će odmah istom odlukom izjaviti stečajni postupak dovršenim i stečaj dignuti, ter o dignuću stečaja izdati izrok, kojega će oglasiti onim istim načinom, kojim izrok, kojim se je stečaj otvorio.

Proti doznačnoj odluci ima svaki učestnik pravo utoka u roku od 8 dana, koji obustavlja izplatu, dok ne bude prvosudna odluka po višem sudu potvrdjena.

Nije li pako još nekretna stečajna imovina prodana, ili nije li još izvjestno, da li ne će što od kupovnine preostati za sveobću stečujnu masu, pričekati će sa gore navedenimi odredbami, dok ne postane pravomoćna dioba kupovnine nepokretne imovine.

Ako bude što od kupovnine nekretne imovine preostalo zu obću stečajnu masu, imat će upravitelj stečajnine ob ovom ostatku sačiniti posebnu diobnu osnovu, ter u nju uvrstiti tražbine onih vjerovnika, koji nisu došli po prvoj osnovi do podpunoga namirenja, ter pri tom uzeti obzir i na one vjerovnike, koji imadu po prvoj osnovi samo eventualno doći do namirenja iz iznosa, opredieljenoga za priepornu tražbinu, pa

će za to u ovoj novoj osnovi navesti, koji vjerovnici i u kojem razmierju imadu doći do namirenja iz iznosa, opredieljenoga za prieporne tražbine, ako one ne budu konačnom osudom priznate likvidnimi.

Medju prvenstvene stavke stavit će upravitelj u diobnoj ovoj osnovi i svoje troškove, koje je imao nakon sastavljene prve diobne osnove, koje će mu stečajni sud predhodno obrediti imati.

S ovom novom diobnom osnovom postupat će stečajni sud po propisu §-a 89. i 90., a nakon toga izdat će gore navedenu svoju konačnu odluku i dignnti će stečaj.

One svote, koje su stavljene u sudbeni polog kao prieporne u korist dotičnih učestnika odredbom konačne ove odluke, doznačit će stečajni sud nakon dovršenja odnosnih parnica po njihovom uspjehu na temelju jur učinjene diobne osnove.

Ustanove moje osnove sadržane u ovom §-u o konačnoj izplati vjerovnika i zaglavku stečaja razlikuju se od propisa, sadržanih u tom pogledu u ugarskom stečajnom redu (§§ 187.—198.) i austrijskom stečajnom redu (§§ 179.—189.) u sliedećem:

1. što po mojoj osnovi ne ima pojedinih diobnih osnova o djelomično realiziranoj stečajnoj imovini i zatim konačne diobe, već samo jedna diobna osnova, a druga samo onda, ako nije nekretna stečajna imovina prije prodana, nego li pokretna stečajna imovina; 2. što po mojoj osnovi doznačuje na izplatu vjerovnikom po diobnoj osnovi njima pripadajuće svote za namirenje njihovih tražbina samo stečajni sud, ter ne ima te izplate obaviti upravitelj mase; 3. da se ne ima čekati sa konačnom doznakom i dignućem stečaja, dok ne budu riešene sve parnice glede likvidnosti proti stečajnini prijavljenih tražbina, već da se ima stečaj dignuti odmah, kada je sva stečajna imovina realizirana i diobna osnova glede nje pravomoćna, ter da se imadu samo prieporne još tražbine u pologu pridržati, a kada budu ove parnice po stečajnom sudu konačno riešene, odnosni polog podieliti po jur učinjenoj diobnoj osnovi.

Na 1. I ugarski i austrijski stečajni red dozvoljuju, da se pristupi k diobi stečajne imovine, ako ima u stečajnini već dovoljno imovine, da uzmognu doći do namirenja prednostne stavke i vjerovnici, spadajući u prvi razred, a i onda, ako mogu samo djelomično doći do namirenja vjerovnici drugoga, odnosno trećega razreda, pa dopuštaju, da se sačini više diobnih osnova, ali podjedno odredjuju, da se ima sačiniti konačna osnova, ako je ciela stečajna masa realizirana i ako su parnice o priepornih tražbinah konačno dovršene, kojom prigodom imadu se i troškovi upravitelja konačno ustanoviti i njegovi računi konačno riešiti.

Ja držim ove ustanove i ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda neshodnimi.

Kao što u obće kod ove moje osnove, to osobito kod ustanova, koje rade o načinu, kako se imadu namirivati vjerovnici iz obćenite

stečajne mase, nastojao sam ne samo da budem što jasniji, nego da normiram i što praktičnije ustanove, imajući uviek pred očima, da uklonim sve, što nepotrebno zateže stečajni postupak, ter da se što brže stečaj drvrši i da vjerovnici do namirenja dodju. U tu svrhu sam usvojio sve iz novijih stečajnih redova, što sam držao, da je s obzirom na praktično izkustvo shodno, da se taj cilj postigne; ali s druge strane nisam nikada iz vida pustio, da zakonodavac ne ima držati, da je sve dobro, što noviji zakoni drugih država ustanovljuju, već da mora sam na temelju stečenoga praktičnoga izkustva i potrebe, neshodne ustanove zamieniti shodnijimi, koje će odgovarati svim potrebam, a ne će biti u oprieci s obćenitimi pravnimi načeli.

Da se ne ima čekati sa diobom kupovnine, odnosno sa namirenjem vjerovnika, dok ne bude ciela stečajna masa realizirana, već da se mogu vjerovnici namiriti, ako ima jur nješto razpoložive gotovine, ustanovljuju svi moderni stečajni redovi. Time se i ja slažem; radi se samo o načinu, kako da se ta dioba praktično obavi.

Kako nas izkustvo uči, ne prodaje se stečajna pokretna imovina na dielove, već redovito ukupno, t. j. ne razpisuje se posebna dražba na različito vrieme za pojedinu vrst pokretnina, već se razpisuje samo jedna dražba. Samo ako ima u stečajnini pokretnosti osobite vrsti, ter se je nadati, da će se uharnija prodaja polučiti, ako se ove zasebice izvrgnu prodaji, razpisuje se glede njih posebna dražba, a i to ne u takovu razmaku od dražbenoga roka ostalih pokretnina, da bi se ukazala potreba ob odnosnoj kupovnini, učiniti posebnu diobnu osnovu, da se ne zategne namirenje vjerovnika. Samo ako se radi o prodaji trgovine ili drugoga poduzeća, odnosno stvari na nj spadajućih u djuture, pa ako ima kupac po dražbenih uvjetih kupovninu u obrocih plaćati, nastalo bi pitanje, da li ne bi bilo shodno o svakom obročno izplaćenom iznosu kupovnine sačiniti diobu kupovnine, te doznačiti ga vjerovnikom po redu prvenstva bar na djelomičnu izplatu njihovih tražbina. Ja držim, da bi samo za prednostne stavke i tražbine vjerovnika, koji spadaju u prvi razred, koji bi mogli s većim iznosom do namirenja doći, shodna bila ovakova djelomična dioba kupovnine; ali glede ovih je već predvidjeno u mojoj osnovi ustanovom §-a 92., koja čini nepotrebnom posebnu diobu kupovnine. Vjerovnici drugoga razreda pako mogli bi u svakom slučaju doći do namirenja sa tako neznatnim iznosom, da će za nje biti ovakovo djelomično odplaćivanje od male koristi, tim više što će oni, ako se usvoje u cielosti ustanove gornjega §-a, u svakom slučaju jedva njekoliko mjeseci do konačne izplate čekati, što ne će biti slučaj po propisih ugarskoga i austrijskoga stečajnoga reda, jer po ovih valja konačnom diobom čekati dok ne budu sve parnice o nelikvidiranih tražbinah konačno riešene. Za to nisam usvojio uredbe glede diobe kupovnine za pojedine plaćene obroke, već sam odredio, da se dioba kupovnine ima obaviti, kada bude sva stečajna pokretna imovina realizirana, ter sam samo ustanovio, da se o eventualnom višku kupovnine, dobivene od sudbeno prodanih nekretnina, potegnutih u stečajninu, ima posebna dioba obaviti, ako nisu ove nekretnine dražbi izvrgnute bile prije nego što je realizirana pokretna stečajna imovina. Može se bo dogoditi, da će se dražba nekretnina zategnuti, navlastito, ako su nekretnine veće vriednosti, a i da ne će tako brzo doći do diobe kupovnine prodanih nekretnina, oso-

bito ako ima utoka proti dražbenom činu. U takovu slučaju ne bi bilo shodno čekati, dok bude konačno pravomoćno obavljena dioba kupovnine nekretnoga dobra, ako su stečajne pokretnine jur prodane, te se dioba kupovnine tih pokretnosti može obaviti; tim više, ako se nije nadati, da će ostati veća svota od kupovnine nekretnina za osobne vjerovnike sveobće stečajne mase. Stečaj dakako ne će se moći dignuti, dok ne bude i odnosna svota, koja će od kupovnine nepokretnoga dobra preostati za obću stečajnu masu, naknadno podieljena.

Na 2. I ugarski i austrijski stečajni red odredjuju, da ima nakon pravomoćne diobne osnove upravitelj stečajnine izplaćivati vjerovnike po diobnoj osnovi. Po §-u 172. našega stečajnoga reda odredjuje se također, da ima upravitelj stečajnine, ako je opunovlašten, da diže novce, izplaćivati vjerovnike, van ako bi se sudu shodno vidilo uputiti vjerovnike neposredno k uredu ostavnom, da se tu izplate. U praksi se u nas redovito doznačuju na izplatu na temelju pravomoćne diobne osnove vjerovnikom pripadajuće svote iz pologa kod odnosnoga poreznoga ureda, koji je nadležni pologovni ured dotičnoga stečajnoga suda. Uredba, da izplatu obavi sam upravitelj, ukazala se je u praksi posve neshodnom, jer valja držati u evidenciji, da li je upravitelj podnio izvješće o svih uplatah, da li je podnio sudu sve namire, pak za to upravitelja po više puta uskorivati, a uz to se ne da prije točno ustanoviti, koliko će imati troškova upravitelj kod toga posla, da se uzmogne taj trošak već prigodom sastavljanja diobne osnove staviti u prvenstvene stavke, a kasnije se po gotovo ne zna, komu da se nametne dužnost plaćanja tih troškova, ter iz koje imovine.

Po mojoj osnovi ne ima upravitelj prava pridržati novce, koji nisu neobhodno potrebni za troškove uprave, već ih mora predati u sudbeni polog; kada su pako jednom novci u sudbenom pologu, biti će mnogo jednostavnije, da sud doznači vjerovnikom pripadajuće im iznose neposredno kod kr. poreznoga ureda kao pologovnoga svog ureda, nego da izda gotovinu upravitelju, da ju razdieli medju vjerovnike, pa da zatim vodi evidenciju o tome, da li je upravitelj doista svim izplatio pripadajuće im iznose.

Na 3. Po ugarskom i austrijskom stečajnom redu ima se konačna diobna osnova sačiniti istom onda, kada budu konačno dovršene sve parnice glede tražbina, koje nisu bile na obavljenom likvidacionalnom ročištu likvidirane. Ova ustanova stoji u oprieci sa ostalimi ustanovami tih stečajnih redova, koje smjeraju na pospješenje dovršenja stečaja i postupka oko namirenja vjerovnika, jer upravo gornjom ustanovom se neopravdano zateže dovršenje stečaja. Parnice mogu više godina trajati, pa zar ima prezaduženik samo za to, što prenavedene parnice nisu još konačno riešene, unatoč tomu, što je inače cieli stečajni postupak dovršen, ter diobna osnova o cieloj stečajnoj imovini jur učinjena i pravomoćnom postala, ostati pod stečajem i lišen biti svih onih prava, kojih ga lišavaju zakoni, čim padne pod stečaj, dok nije stečaj dignut? Nije li to nepravedno? Pa kakovu ima to svrhu, da se stečaj ne digne? Zar se ne može već prije, nego što su parnice riešene, ustanoviti, tko imade dobiti odnosnu svotu, koja ima pripasti vjerovniku, koji vodi parnicu radi priznanja likvidnosti njegove tražbine, ako ovaj ne bi parnicom

uspio? A ako je to već za taj slučaj pravomoćno ustanovljeno, čemu da ostaje još stečaj otvoren?

Ja držim, da je u tom pogledu ustanova, koja je sadržana u §-u 92. moje osnove, posve shodno provediva i da nije u nikakovom protuslovju sa pravnimi načeli o stečaju, tim manje, što po mojoj osnovi ne imade sud odnosnu svotu, koja imade ostati u pologu do konačnoga riešenja prenavedenih parnica, više voditi kao polog stečajnine, već kao polog u korist odnosnoga vjerovnika, koji vodi parnicu na priznanje likvidnosti njegove tražbine i onih vjerovnika stečajnine, koji imadu doći do namirenja iz one svote u slučaju, da ne bi dotični parbeći se vjerovnik sa svojim zahtjevom uspio, t. j. da se njemu ne bi priznala ni osudom tražbina likvidnom.

U obće su sve ustanove, koje sam ovdje u mojoj osnovi naveo, glede načina, kako se imadu namirivati vjerovnici obće stečajne mase, plod svestranoga razmišljanja nakon točnoga proučenja svih modernih stečajnih zakona, te ostalih s njima u savezu stojećih zakonskih uredaba, ne manje i praktičnoga izkustva, koje sam si stekao, radeći mnogo godina u stečajnih poslovih, te sam prije nego što sam koju ustanovu napisao, dobro promislio, da li i kako će se moći praktično provadjati. Za to sam podpuno uvjeren, da se može praktično rabiti bez ikakovih potežkoća i ustanova §-a 91. moje osnove, ter da će samo biti od koristi i vjerovnikom i samom prezaduženiku.

Još će mi se možda predbacivati, zašto sam u jedan § strpao ustanove, koje su sadržane u ugarskom i austrijskom stečajnom redu u 8 paragrafa. Na to mi se je pozvati samo na ono, što sam jur jedan puta iztaknuo, da držim, da valja sve ustanove, koje su u savezu, staviti pod jedan § i svaki § providiti napisom, marginalnom rubrikom, jer će samo tako biti zakon i za laika pregledan, ter se ne će dogoditi. što se često i starijem sudcu dogadja, da u navali posla pregleda koji §, držeći. da dotični §, kojega je pročitao, te koji govori o stanovitoj ustanovi, sadržaje sve, što na istu spada. Osobito ugarški stečajni zakon je u tom pogledu manjkav, jer ne ima pregleda, što ne ima nikakovih marginalija.

f) O pravu vjerovnika, koji imadu tražbina, koje spadaju medju prvenstvene stavke ili u prvi razred, da mogu tražiti namirenje svojih tražbina i prije diobne osnove i doznake.

§ 92.

Vjerovnici, koji imadu tražbina, koje spadaju medju prvenstvene stavke, a i vjerovnici, koji imadu tražbina, koje su uvrštene u prvi razred osobnih vjerovnika, imadu pravo odmah, kada ima u stečajnoj masi razpoloživa novca, ne čekajući dok bude učinjena diobna osnova, zatražiti kod stečajnoga suda s molbom upravljenom proti upravitelju stečajnine, izkazavši svoju tražbinu, da im se ona iz stečajne mase izplati.

Ovu molbu dostavit će stečajni sud upravitelju stečajnine, ter će na nju odrediti kratkodobno ročište za saslušanje mo-

litelja, upravitelja stečajnine i vjerovničkoga odbora, a nakon toga će odlučiti odlukom, da li joj se može udovoljiti. Ako ima dovoljne imovine, da će se nedvojbeno moći namiriti sve prednostne stavke, odnosno ako traži namirenje, koji vjerovnik, kojega tražbina spada u prvi razred osobnih vjerovnika, ako ima dovoljno imovine za namirivanje svih vjerovnika ovoga razreda, imati će sud uviek dozvoliti, da se on namiri iz razpoložive stečajne gotovine, ter ili naložiti upravitelju, da mu tu tražbinu izplati, ili pako doznačiti ju iz sudbenoga pologa.

Proti ovoj odluci suda pristoji svakoj stranci pravo utoka u roku od 8 dana na banski stol. Utok ima obustavnu moć, dok ne bude po višem sudu potvrdjena prvosudna odluka. Proti dvim jednako glasećim odiukam ne ima daljega pravnoga lieka.

Namirenje vjerovnika, čije su tražbine uvrštene medju prvenstvene stavke ili u prvi razred prije nego što je sačinjena diobna osnova, dopuštaju i ugarski i austrijski stečajni red, ter ja držim, da je to posve pravedno, pošto ima medju ovimi vjerovnici takovih, koji ne mogu čekati duže vremena na svoje novce, kao što su n. pr. služinčad, obrtnici, koji su za stečajnu masu što radili itd.

Saslušanje upravitelja stečajnine i vjerovničkoga odbora na molbu takovoga vjerovnika za namirenje njegove tražbine je za to potrebno, jer stečajni sud, koji ne ima već u pologu dovoljno gotovine, ne može znati, da li ima za to razpoloživoga novca; a ako je stečajnina manja, da li će stečajna imovina u obće doseći za namirenje svih vjerovnika, koji imadu prvenstvene tražbine ili spadaju u prvi razred.

Utok sa obustavnom moći mora se dopustiti proti odluci suda, jer se radi o doznaci novaca, koje je težko dobiti natrag, ako je pogrješka u doznačnoj odluci učinjena.

4. O diobi imovine, koja se pronadje istom nakon dignutoga stečaja.

§ 93.

Ako već po zaglavljenom stečaju na vidjelo izidje kakova prezaduženikova imovina, spadajuća u stečajnu razpravu, za koju sud prije nije znao, ima se ona medju vjerovnike, koji su pri stečaju likvidirali tražbine, ali nisu podpuno namireni, razdieliti kasnije isto tako, kao da je odmah s početka uzeta bila u stečajnu masu.

Stečajni sud ima u tu svrhu, čim mu to bude objavljeno, obaviestiti izrokom vjerovnike o nadjenoj novoj imovini i narediti popis i procjenu njezinu, a tako i sve, što je u obće potrebno za osiguranje učestnika.

Zatim će stečajni sud nakon realiziranja ove nove imovine prijašnjem upravitelju ili novomu upravitelju, koji se ima za to postaviti, naložiti, da načini diobnu osnovu, s kojom će stečajni sud postupati, kako je propisano u §§ 89.—91.

Ustanova ovoga §-a suglasna je s onom §-a 175. našega stečajnoga reda.

Poglavje osmo.

Stečajni postupak kod protokoliranih trgovaca, tvorničara i kod uzporedjenih im trgovačkih družtva.

I. Načelne ustanove.

§ 94.

U ovom poglavju sadržani posebni propisi o trgovačkom stečaju imadu se uporavljati na stečaje o imovini protokoliranih trgovaca i protokoliranih trgovačkih družtva, a to i onda, ako je stečaj otvoren nakon smrti trgovca ili nakon što je napustio trgovački posao; u prvom slučaju sve dok nije uručena njegova ostavština, a u drugom slučaju, dok ne mine godina dana, nakon što je njegova tvrdka iz trgovačkoga registra izbrisana.

Isto tako imadu se propisi ovoga poglavja uporavljivati na razvrgnuta trgovačka družtva, sve dok nije dovršena likvidacija i dioba družtvene imovine.

U slučaju stečaja zastupaju javna trgovačka družtva svi članovi družtva, komanditska družtva osobno jamčeći članovi, dioničarska družtva i trgovačke zadruge članovi ravnateljstva, koji su po družtvenih pravilih na zastupanje družtva ovlašteni, a u likvidaciji nalazeća se trgovačka družtva odnosni likvidatori.

U koliko ne ima u ovom pogledu posebnih propisa za trgovački stečaj, imadu se i na ovaj stečaj uporavljivati svi u ovom zakonu za obći stečaj ustanovljeni propisi.

Svi stečajni zakoni, po kojih se stečaj otvoriti može i proti netrgovcu, odnosno koji ne ograničuju već samo po sebi pravo na otvorenje stečaja samo proti trgovcu, imadu posebne propise za trgovački stečaj. Takove propise imadu i ugarski i austrijski stečajni red, a imade ih i sadanji naš stečajni red.

S obzirom na trgovački zakon nastaje pitanje, da li se propisi o trgovačkom stečaju imadu uporavljivati samo na protokolirane trgovce i protokolirana trgovačka družtva ili pako i na neprotokolirane trgovce i na neprotokolirana trgovačka družtva. Naš stečajni red u tom pogledu ne ustanovljuje ništa u poglavlju osmom. Isto tako ne čini ni ugarski stečajni red u tom pogledu razlike, dotično ne iztiče u §-u 241., da se propisi o trgovačkom stečaju odnose samo na protokolirane trgovce i protokolirana trgovačka družtva, već ustanovljuje u obće, da se propisi o trgovačkom stečaju uporavljuju na trgovce i trgovačka družtva.

Po osnovi stečajnoga reda ugarskoga ministarstva pravosudja, po predlogu pravosudnoga odbora i po zaključku zastupničke kuće ugarskoga sabora stavljena je bila u osnovi zakona u §-u 241. pred rieči „trgovce“ rieč: „protokolirane“. Nu po zapisniku sjednice gornje kuće ugarskoga sabora od 15. veljače 1881. izbrisana je rieč „protokolirane“ pred trgovci s jednostavnom motivacijom, *da je suvišna*, pak se ne zna, da li je brisana kao suvišna za to, što se samo po sebi razumieva, da se ustanova §-a 241. ugarskoga steč. zakona proteže samo na protokolirane trgovce ili pako za to, što se ta ustanova uporavljivati ima na sve trgovce i trgovačka družtva bez razlike, da li su protokolirana ili nisu.

U austrijskom stečajnom redu ustanovljuje se u §-u 191., da se uporavljati imadu posebne ustanove o trgovačkom stečajnom redu na stečaj trgovačkih družtva i na takove trgovce, *kojih je tvrtka unesena u trgovačkom registru.* S obzirom na ovu ustanovu bilo je opet prieporno, imadu li se propisi o trgovačkom stečaju uporavljati i na trgovačka družtva, koja nisu protokolirana, pošto zakon u §-u 191. govori samo o trgovcih, čije su tvrtke upisane u trgovačkom registru. Prekolitavska judikatura riešila je ovo prieporno pitanje onamo, da se propisi o trgovačkom stečaju samo onda i na trgovačka družtva uporavljivati imadu, ako su tvrdke tih družtva unesene u trgovački registar. (Rješ. vrhovnoga suda u Beču od 1. ožujka 1881., sbirka Glaser-Ungerova br. 8312.)

Ja držim, da sa propisi o trgovačkom stečuju uporavljati imadu samo na protokolirane trgovce i na protokolirana trgovačka družtva s obzirom na to, što se sve ustanove tih posebnih propisa temelje na predpostavi, da su odnosni prezaduženici dužni voditi uredne trgovačke knjige i sva ostala u trg. zakonu propisana pomagala, da drže u očevidnosti svoje poslovanje, koje se pako ustanove trgovačkoga zakona odnose na protokolirane trgovce.

II. Posebne ustanove.

1. Objava obustave plaćanja po prezaduženiku.

§ 95.

Kada trgovac obustavi svoja plaćanja, ima to isti dan objaviti pismeno ili ustmeno sudu, kod kojega je njegova glavna trgovačka nastana protokolirana, ter predati istomu sudu sve svoje trgovačke knjige, a ako je moguće, i po pro-

pisih trgovačkoga zakona sastavljenu bilancu uz popis vjerovnika s oznakom njihova prebivališta, pa zatražiti otvorenje stečaja.

Sud ima s mjesta otvoriti stečaj, ter ako mu nisu predane trgovačke knjige, ni bilanca, ni popis vjerovnika, u tom pogledu učiniti shodnu odredbu. (§ 100.)

Za javna i komanditska trgovačka družtva, ter za dioničarska družtva i trgovačke zadruge imadu tražiti otvorenje stečaja odmah čim družtvo obustavi svoja plaćanja one osobe, koje su ovlaštene na zastupanje dotičnoga trgovačkoga družtva. (§ 94.)

Ako nisu tražili otvorenja stečaja svi članovi javnoga trgovačkoga družtva ili svi nutarnji (javni) članovi komanditskoga družtva, ili svi likvidatori u likvidaciji nalazećega se družtva, ima se stečaj s mjesta samo onda otvoriti na molbu pojedinoga javnoga člana odnosnih družtva ili pojedinoga likvidatora, a da se ne saslušaju ostali članovi, ako je molitelj izkazao vjerodostojno, ili ako je sudu ureda radi poznato, da je dotično trgovačko družtvo obustavilo svoja plaćanja. U protivnom slučaju imat će stečajni sud odrediti saslušanje svih članova, koji su ovlašteni na zastupanje odnosnoga družtva, ter ih u tu svrhu pozvati na kratkodobno ročište s tim dodatkom, da će se uzeti za onoga, koji na ročište ne dodje, da pristaje na molbu za otvorenje stečaja.

Isto tako valja postupati, ako ne traži otvorenje stečaja za dioničarsko družtvo ili trgovačku zadrugu onoliko članova ravnateljstva, koliko ih mora po pravilih družtva podpisati tvrdku.

Ako propusti koji protokolini trgovac ili kod javnih ili komanditskih družtva onaj javni član družtva, koji upravlja trgovinom, zaiskati odmah, čim se pokaže, da družtvena imovina ne dotječe za podmirenje svih dugova, otvorenje stečaja, ima se kazniti za takov propust zatvorom od jednoga do tri mjeseca, koji se ne će uračunati u kaznu, koja mu se još može biti dosudila bude. Ova kazna moći će se u globu do 500 for. pretvoriti samo s razloga osobita obzira vriednih.

Proti članovom ravnateljstva dioničarskoga družtva i trgovačke zadruge, koji propuste prijaviti stečaj u slučaju predvidjenom u §-u 187. trgovačkoga zakona, ima se postupati po propisu §-a 218. točke 7. i 220. trg. zakona.

Ustanove ovoga §-a sadržane su u bitnosti i u ugarskom i u austrijskom stečajnom redu, a slična, ako i ne tako podpuna, jest ustanova §

187. sadašnjega našega stečajnoga reda. Ustanove navedenoga §-a moje osnove razlikuju se od onih austrijskoga stečajnoga reda u toliko, što ne sadržavaju propisa, kako ima bilanca biti sastavljena, jer držim, da je dovoljno, da se u tom pogledu kaže, da mora odgovarati propisom trgovačkoga zakona, pošto mora po §-u 26. trgovačkoga zakona sadržavati cielo aktivno i pasivno stanje trgovca. Ne držim navlastito, da spada u bilancu popis pojedinih vjerovnika sa označenjem njihovoga prebivališta, što traži § 195. austr. steč. reda, već da je mnogo pravilnija ustanova §-a 244. ugarskoga stečajnoga reda, da taj popis ima prezaduženik na pose priložiti bilanci.

§ 95. moje osnove razlikuje se nadalje od ustanova austrijskoga i ugarskoga stečajnoga reda u toliko, što izriekom iztiče, što ima biti onda, ako ne dodju na ročište odredjeno za saslušanje radi otvorenja stečaja svi pozvani javni članovi javnoga ili komanditskoga trgovačkoga družtva, ter članovi ravnateljstva dioničarskog družtva i trgovačke zadruge, jer držim, da je to svakako važna ustanova, koja mora doći u sam zakon, pošto ne će inače biti jednoličan u tom pogledu sudbeni postupak, jer će jedni držati, da se u takovu slučaju ne ima stečaj otvoriti, pošto po obćenitih pravilih u izvanparbenom postupku oglušnom postupku ne ima mjesta.

Konačno prihvatio sam ustanovu §-a 187. sadanjega našega stečajnoga postupka, po kojem se, ako trgovac odmah, kada obustavi plaćanja, ne učini o tom prijavu stečajnomu sudu, takov propust kazni zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Analogno pako propisu §-a 220. trg. zakona, dodao sam ovoj ustanovi, da će se ova kazna moći pretvoriti u globu do 500 for. s razloga osobita obzira vriednih.

Pošto trgovački zakon u §-u 218. odredjuje, da nadležni sud ima članove ravnateljstva, kada u slučajevih §-a 187. propuste sazvati glavnu skupštinu, dotično potražiti otvorenje stečaja, kazniti zatvorom do tri mjeseca, opravdano je takodjer, da se ta kazna odmjeri i proti trgovcu i članu trgovačkoga družtva javnoga ili komanditskoga, koji vodi družtvene poslove, te ne traži otvorenja stečaja, kada taj trgovac ili odnosno družtvo obustavi svoja plaćanja.

Ratio legis je ona ista, koja kod ustanova trgovačkog zakona u pogledu članova ravnateljstva dioničkoga družtva. Uz to držim ustanovu §-a 187. našega stečajnoga reda veoma shodnom. Žalibože se ona u praksi mal ne nikada ne rabi, ali ne zato, što se je ukazala neshodnom, već za to, što su ju stariji praktični pravnici jednostavno mimoišli, dočim su se mladji pravnici poveli za starijom praksom, pa se tako redovito ne kazni nikad trgovac, koji propusti, kada obustavi svoja plaćanja, odmah prijaviti stečaj, premda zakon ne prepušta razsudi suda, káda se ima ta kazan izreći, već apodiktično i bezuvjetno nalaže sudu, da trgovca kazni navedenom kaznom, ako propusti učiniti prijavu ob obustavi svojih plaćanja.

2. Otvorenje stečaja ureda radi i postupak pri tom.

§ 96.

Nadležni stečajni sud ima ureda radi otvoriti stečaj odmah čim pouzdano saznade, da je trgovac ili trgovačko družtvo obustavilo svoja plaćanja. Nu ako nije obustave objavio sam trgovac, odnosno za trgovačko družtvo ovlaštena osoba (§ 95.), morat će se stečajni sud prije nego što otvori stečaj, što prije osvjedočiti o tom ureda radi. U tu svrhu imat će saslušati bezodvlačno samoga trgovca, odnosno kod trgovačkih družtva osobe navedene u §-u 94., koje su ovlaštene na zastupanje družtva; pak ako se ne izpostavi, da je dotični trgovac ili dotično trgovačko družtvo u stanju namiriti sve svoje vjerovnike, otvorit će sud odmah stečaj nad imovinom toga trgovca ili trgovačkoga družtva.

Ako bude pogibelj u odvlaci, moći će nadležni stečajni sud s mjesta poslati svojega sudbenoga izaslanika sa sudbenim vještakom, koji se razumije u trgovačko knjigovodstvo, u poslovnicu dotičnoga trgovca ili trgovačkoga družtva, da tamo pristojnim načinom, kojim se ne pobudjuje obća pozornost, pregleda trgovačke knjige i po vještaku sastaviti dade bilancu, ter da ju svojim izvješćem podnese sudu, na što će sud odmah otvoriti stečaj, ako uvidi iz bilance, da trgovac ili trgovačko družtvo ne može da namiri svih svojih vjerovnika.

Sudbene vlasti, koje nisu nadležne za otvorenje stečaja nad imovinom dotičnoga trgovca ili trgovačkoga družtva, za koje pouzdano saznadu, da su obustavili plaćanja, imadu ob obustavi plaćanja bezodvlačno obaviestiti nadležni stečajni sud.

Kr. javni bilježnik, koji po svom uredovnom poslovanju saznade, da je koji trgovac ili trgovačko družtvo obustavilo svoja plaćanja, ima najduže za dvadeset i četiri sata obaviestiti o tome stečajni sud, jer će inače platiti 50 forinti globe.

Proti odluci suda, kojom se otvara stečaj, ima mjesta utoku u roku od tri dana; ali taj utok ne obustavlja ovršenja odluke. Ako druga molba potvrdi prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljemu pravnomu lieku.

Kako sam već spomenuo kod tumačenja §-a 6., ne ima ni ugarski ni austrijski stečajni red ustanove, da sud može ureda radi otvoriti stečaj nad imovinom trgovca ili trgovačkoga družtva, a takove ustanove ne ima niti nijedan noviji stečajni red osim taljanskoga. Tamo sam takodjer naveo, zašto sam pridržao u tom pogledu ustanovu §-a 190. našega steč. reda. Ja držim ovu ustanovu s obzirom na praktično moje izkustvo tako

shodnom, da bi voljan bio na promjenu svake ustanove ove moje osnove pristati prije nego na to, da se ova ustanova §-a 96. izpusti.

Mogu svakomu, koji želi, priobćiti mnogo slučajeva, u kojih sam spasio imovinu prezaduženikovu vjerovnikom samo na taj način, što sam ureda radi otvorio stečaj, čim sam saznao, da je dotični trgovac prezadužen. Držim, da bi bilo mnogo manje prevarnih stečaja, da se uviek postupa strogo po ustanovi §-a 190. našeg steč. reda. Ali žali bože malo koji sudac rabi ustanovu §-a 190. steč. reda.

Glavni je prigovor proti ovoj ustanovi taj, da se prezaduženik može sa vjerovnici sporazumiti, da se može s njima izvansudbeno nagoditi, da može navaljujuće vjerovnike osigurati, pa da se za to ne ima stečaj ureda radi onda otvoriti, ako je tko obustavio svoja plaćanja, ako to nitko od njegovih vjerovnika ne traži, jer da se time osujećuje svako sudbeno izravnanje.

Ako je to i istina, to nas ipak praksa uči, da se redovito prezaduženik trgovac ne kuša sa svimi vjerovnici odmah nagoditi, čim vidi, da ne može svih vjerovnika podpuno namiriti, već da u većini slučajeva pravi nove dugove, da može posao dalje tjerati, da daje plaćanja i doznačuje zaloge ili pokrića, a da o tom glavni njegovi vjerovnici ništa ni ne znadu. Kad bi se čekalo, dok koji vjerovnik, koji nije osiguran, sazna za imovinsko stanje takova trgovca, ter da sam zatraži otvorenje stečaja, ne bi često puta mnogo od imovine više bilo. Ovo valja osobito u pogledu vanjskih vjerovnika, koji nisu u stanju svaki čas uputiti se o imovinskom stanju trgovca, koji im je dužnikom. U ostalom i nakon otvorenoga stečaja je nagoda uviek dopustiva, a po mojoj osnovi je trgovcu, koji je bez svoje krivnje došao do toga, da je morao obustaviti svoja plaćanja, dozvoljeno, da može tražiti nagodbeni postupak i izvan stečaja, tako zvanu prisilnu nagodu, o kojoj govorim u poglavju desetom, ter tim predusresti otvorenju stečaja.

Držim pače, da sud u nijednom slučaju ne smije dopustiti, da njekoji vjerovnici osiguraju svoje tražbine proti prezaduženiku, trgovcu, na štetu drugih, već da ima u svakom slučaju, kada mu stigne više ovršnih molba proti jednom trgovcu, ureda radi izviditi njegovo imovinsko stanje, odnosno od njega zahtievati, da predloži svoju bilancu, ter ako vidi, da je prezadužen, s mjesta otvoriti stečaj.

U bitnosti je ustanova §-a 96. ove moje osnove jednaka s ustanovami §§ 188., 189. i 190. našega sadanjega stečajnoga reda, samo što sam u samoj zakonskoj ustanovi normirao način, kako ima sud postupati, da se osvjedoči o tom, da li je trgovac obustavio svoja plaćanja. Ovako, kako je u tom pogledu ustanovljeno u §-u 96., se u praksi i danas postupa. Tako sam i ja postupao i osvjedočio se, da je to jedini shodan način, da se ustanovi ureda radi imovinsko stanje trgovca, za kojega se glasa, da je insolventan.

U §-u 190. našega steč, reda kaže se naprosto u tom pogledu: „Ako obustave nije objavio sam trgovac ili tvornik, mora se sud što brže osvjedočiti o tom ili saslušav ga ili *drugim kojim pristojnim načinom.* Koji je pako taj drugi pristojni način, valja po mojem mnienju upravo u zakonu izriekom ustanoviti, da se na put stane svakoj zloporabi, a i neosnovanim pritužbam.

3. Postupak kada se ima otvoriti stečaj na zahtjev vjerovnika.

§ 97.

Kada jedan ili više vjerovnika kojega trgovca ili trgovačkoga družtva zaištu, da se otvori stečaj, ima u prvom slučaju dotični molitelj, a u drugom slučaju bar jedan od molitelja izkazati izvadkom iz svojih trgovačkih knjiga ili drugim vjerodostojnim načinom svoju tražbinu, koja ne mora biti već dospjela, a podjedno izkazati istim načinom — u koliko ne će imati sud o tome već uredovnoga znanja — da je dužnik obustavio svoja plaćanja, ili da ga bar dva vjerovnika, od kojih može biti jedan i molitelj, ili kada više njih traži otvorenje stečaja, i obojica sami molitelji, tjeraju dugovnimi tužbami ili ovrhami.

Na takovu molbu odredit će sud bezodvlačno, a svakako odmah na sliedeći dan ročište, na koje će pozvati prezaduženika trgovca, odnosno trgovačko družtvo po njegovom zakonitom zastupniku, da podnese svoje trgovačke knjige i ako je moguće i svoj zaključni račun (bilancu) s dodatkom, da će se s mjesta otvoriti stečaj, ako prezaduženik ili za njega ovlaštena osoba na ročište ne dodje.

Ako bude sumnja proti urednom vodjenju trgovačkih knjiga ili ako se ne bude moglo odmah iz njih ustanoviti imovinsko stanje prezaduženika, moći će sud prizvati sudbenoga trgovačkoga vještaka, ter ako bude treba i s njim na licu mjesta izvide preduzeti, navlastito napose procieniti zalihu trgovačke robe.

Ako bude iz trgovačkih knjiga prezaduženika odnosno iz kratkim putem učinjenih izvida proizlazilo, da on ne ima toliko imovine, da može namiriti sve svoje vjerovnike, otvorit će sud stečaj i onda, ako bude prezaduženik vjerovnikom, koji su zatražili otvorenje stečaja, pružio dovoljnu sigurnost za njihove tražbine.

Što se pravnog lieka proti odluci sada tiče, valja se držati ustanove § 96.

I ugarski i austrijski stečajni red, prvi u §-u 248., a drugi u §-u 198., imadu posebne ustanove za otvorenje stečaja, kada to zaište koji vjerovnik protokoliranoga trgovca. Ugarski stečajni red zahtieva u §-u 248. jednako kao i u §-u 85., u kojem ustanovljuje potrebštine za otvorenje stečaja, kada zaište, da se stečaj otvori vjerovnik prezaduženika netrgovca, da ima dotični vjerovnik valjano izkazanu tražbinu, a ne ustanovljuje ni ovdje ni ondje, kako ima odnosna tražbina izkazana biti. Uz to zahtieva u §-u 248., da mora da je stečajni sud saznao na način,

koji izključuje svaku dvojbu o obustavljenju plaćanja dotičnoga trgovca, a ne ustanovljuje, da o tom imade vjerovnik, koji traži otvorenje stečaja, dokaze doprinieti, te niti ne spominje, na koji način je to stečajni sud imao saznati. Nu po konačnoj stavci §-a 248., koja ustanovljuje, da ima sud, ako obnadje *pridonesene* podatke nedostatnimi, odrediti na molbu za otvorenje stečaja razpravno ročište, valja ipak zaključiti, da ima sam vjerovnik, koji ište otvorenje stečaja, pridonieti podatke, kojimi se posvjedočuje obustava plaćanja po trgovcu prezaduženiku. Svakako pako nije ustanova § 248. jasna ni podpuna, ne gledeći na gore iztaknuta već i za to, što ne ustanovljuje, što ima biti nakon obdržavanoga razpravnoga ročišta, da li imadu u tom pogledu valjati obćenite ustanove sadržane u §-u 84. toga zakona, niti kaže, pod kakovimi inimi uvjeti ima sud tada otvoriti stečaj.

Austrijski stečajni red ne zahtieva u §-u 198., kao što u §-u 63., za otvorenje stečaja proti protokoliranomu trgovcu, da vjerovnik, koji ište da se stečaj otvori, izkaže svoju tražbinu s izpravom, koja zaslužuje podpunu vjeru, već traži samo sa *dovoljnimi dokazi podkriepljeni zahtjev* vjerovnika, koji ima *vjerodostojno izkazanu* tražbinu, da je uzsliedila po trgovcu obustava plaćanja.

Austrijski stečajni red pravi dakle razliku, što se potrebština za otvorenje stečaja tiče, u §-u 198. kod trgovačkoga stečaja od ustanove u tom pogledu sadržane u §-u 63, koja slovi o otvorenju stečaja u obće, ter ne zahtieva kod trgovačkoga stečaja tako strogi dokaz o obstojnosti tražbine vjerovnika, koji ište otvorenje stečaja, kao što u §-u 63.; već stavlja težište u ustanovi §-a 198. na to, da bude valjano izkazana insolventnost trgovca, dočim traži samo od vjerovnika, koji ište otvorenje stečaja, da bude na ovaj zahtjev legitimiran, pa za to se zadovoljuje s time, da izkaže samo vjerodostojno (kao kod zabrane) svoju tražbinu.

Nu ni austrijski steč. red ne normira u §-u 198. postupka suda, kada traži otvorenje stečaja koji vjerovnik insolventnoga trgovca, pa je u tom pogledu ustanova §-a 198. nepodpuna, ter ju za to i cislitavska praksa razno tumači. Jedni otvaraju stečaj, a da na molbu vjerovnika ne saslušavaju prezaduženika, drugi pako uriču ročište, te postupaju analogno §-a 63. istoga zakona.

Prema tomu ukazuju se nepodpunimi i ustanove §-a 248. ugarskoga steč. reda i §-a 198. austrijskoga steč. reda. Ja sam za to nastojao, da u §-u 97. moje osnove budem posve jasan, ter da ne normiram samo, koje potrebštine mora imati molba za otvorenje stečaja proti protokoliranu trgovcu, odnosno trgovačkom družtvu, već da ustanovim i postupak na takovu molbu.

Što se tiče potrebština molbe, to sam se u toliko držao §-a 198. austr. steč. reda, što i ja držim, da se kod stečaja proti protokoliranu trgovcu, koji se i onako uređa radi otvoriti imade, ako je insolventan, ne ima zahtievati strogi dokaz tražbine vjerovnika, koji traži otvorenje stečaja, već samo da na toliko izkaže svoju tražbinu, da se legitimira u obće kao vjerovnik. Da ne bude dvojbe, da je za to dovoljan i konto korent, kojim obično trgovci izkazuju svoje tražbine, uvrstio sam u samu zakonsku osnovu izriekom kao način, kojom vjerovnik može izkazati svoju tražbinu, da priloži molbi izvadak iz svoje trgovačke knjige. U svakom slučaju pako imat će vjerovnik izkazati, da je trgovac obustavio

svoja plaćanja, u koliko to već sudu nije ureda radi poznato, u kojem posljednjem slučaju je sud i onako zvan ureda radi postupati po propisu §-a 96. Ne može li vjerovnik doprinieti dokaza ob obustavi plaćanja dotičnoga trgovca, imat će bar dokazati, da ga dva vjerovnika, od kojih može biti jedan i sam molitelj stečaja, tjeraju dugovnimi tužbami ili ovrhami, t. j. morat će pružiti obćeniti dokaz, koji mora vjerovnik već po §-u 9. moje osnove doprinieti, ako hoće da se otvori stečaj proti netrgovcu.

Postupak na molbu za otvorenje stečaja, podnesenu po vjerovniku proti protokoliranu trgovcu, onako, kako je ustanovljen u §-u 97. moje osnove, proizvire već iz ustanove §-a 96., odnosno iz načela tamo izražena, po kojem sud ima ureda radi izviditi insolventnost trgovca, te se praktično inače ne može udesiti, da s jedne strane bude postojala pravna sigurnost, da vjerovnik ne zlorabi sredstvo otvorenja stečaja, da dodje do namirenja, a s druge strane, da opet dužnik ne osujeti svrhu otvorenja stečaja.

Svakako držim, da je za to potrebno predhodno saslušati samoga prezaduženika budi kod suda, budi pako u njegovoj poslovnici, da se konstatuje istinitost navoda molitelja, koji ište otvorenje stečaja, odnosno da se ustanovi, da je doista dužnik insolventan.

Pošto se pako postupak na molbu vjerovnika, koji traži otvorenje stečaja ne slaže u svem sa postupkom, normiranim u §-u 9. moje osnove, ponapose za to, jer se po §-u 97. ima proti trgovcu otvoriti stečaj i onda, ako hoće da osigura vjerovnike, koji traže otvorenja stečaja, ako ne može svih vjerovnika namiriti, što držim, da valja s obzirom na ono, što je jur rečeno u tumačenju §-a 96. i izriekom u zakonu iztaći, potrebno je svakako, da se u § 97. moje osnove uvrste i ustanove o postupku na molbu vjerovnika, koji traže otvorenje stečaja, da ne bude u tom pogledu nestalna i različita praksa, kao što je to u Prekolitavi.

4. Ob otvorenju posebnoga stečaja o imovini javnoga druga trgovačkoga družtva.

§ 98.

Kada javno ili komanditsko trgovačko družtvo padne pod stečaj, tad se ima proti imovini svakoga javnoga druga takova družtva, koji posjeduje izvan družtva posebne imovine, otvoriti posebni stečaj, ali samo onda, ako za nj obstoje predpostave navedene u §§ 96 i 97. Imat će se s toga ureda radi proti takovomu javnomu drugu otvoriti stečaj samo onda, ako je vjerodostojno dojavljeno sudu, da je obustavio svoja plaćanja u pogledu svoje posebne imovine, koju posjeduje izvan družtva; inače otvorit će se stečaj nad ovom posebnom njegovom imovinom samo onda, kad bude to koji vjerovnik družtva zatražio, ali i tad će morati biti načinom u §-u 97. propisanim konstatovano, da taj javni drug odnosnoga družtva ne ima toliko imovine, da bi mogao iz nje namiriti onaj dio

tražbina vjerovnika družtva, koji neće moći doći po bilanci družtva vjerojatno do namirenja iz imovine družtva, ter ako odnosni javni drug ne će da pruži podpunu sigurnost vjerovnikom družtva za odnosni dio njihovih tražbina.

Ako se proti takovu članu otvori posebni stečaj, ima se njegovo aktivno i pasivno stanje popisati i razpravljati o njem razlučeno od aktivnoga i pasivnoga stanja družtva.

Vjerovnici družtva imadu svoje tražbine, koje proti družtvu imadu, prijaviti proti stečajnini družtva i proti stečajnini javnoga druga; ali ročište za likvidaciju tražbina ureći će se samo u stečajnom postupku zametnutom proti družtvu, ter će se i samo tamo razpravljati i odlučivati o izpravnosti ovih tražbina.

Odluka tu izrečena valja i za stečajninu javnoga druga.

Dioba imovine stečajnine javnoga druga ima se u pravilu obaviti poslie diobe imovine stečajnine družtva. Nu ako bude koji vjerovnik javnoga druga dotičnoga družtva, koji nije podjedno i vjerovnik toga družtva, zatražio namirenje svoje tražbine iz stečajne imovine javnoga druga prije toga, imat će se njegovom zahtjevu udovoljiti i preduzeti dioba stečajne imovine toga javnoga druga, nu tako, da će se u obzir uzeti u cielom prijavljenom i likvidiranom iznosu i sve tražbine vjerovnika stečajnine družtva, ali odnosni na ove vjerovnike odpadajući iznos njihovih tražbina iz stečajne mase javnoga druga staviti će se u sudbeni polog, dok bude postala dioba stečajne imovine družtva pravomoćna. Nakon toga imat će se o onih svotah, koje su za navedene vjerovnike pridržane bile u sudbenom pologu, sačiniti nova dioba, po kojoj će dobiti vjerovnici družtva samo toliko iz stečajne mase javnoga člana družtva, koliko će razmierno iz nje odpasti na onaj dio tražbina tih vjerovnika, koji nije došao do namirenja iz stečajnine družtva.

Pošto po trgovačkom zakonu javni drugovi trgovačkoga družtva (javnoga i komanditskoga) jamče cielim imetkom svojim solidarno za obveze družtvene (§ 88. i 125. trg. zakona), to valja ustanoviti i u stečajnom redu, što ima biti s njihovom imovinom, koju posjeduju izvan družtva, t. j. koju nisu uložili u družtveno poduzeće, u slučaju da se proti družtvu samom otvori stečaj. U tom pogledu imade naš sadanji stečajni red posebne ustanove u §-u 194., a imadu posebnih ustanova i ugarski i austrijski stečajni red, prvi u §-u 249., a drugi u §§ 199. do 201. Austrijski stečajni red ustanovljuje jednako sa ustanovom §-a 194. našega sadašnjega stečajnoga reda, da se ima, ako samo družtvo padne pod stečaj, ter ako javni koji drug toga družtva posjeduje imetka izvan

družtva, o imetku toga druga ureda radi otvoriti poseban stečaj. Ugarski stečajni red dopušta, da se u takovom slučaju samo onda nad imovinom javnoga druga može otvoriti stečaj, ako to izriekom koji vjerovnik družtva zatraži, ter ako za to predleže za javnoga toga druga uvjeti, pod kojimi se može po zakonu otvoriti trgovački stečaj.

Ja držim, da je ova ustanova ugarskoga stečajnoga reda posve opravdana, a da ona austr. steč. reda i našega sadanjega stečajnoga reda, onako obćenito kao što one glase, osnovane nisu, ponajpače pako da nisu pravedne.

Trgovački zakon ustanovljuje izriekom u §-u 97., da se vjerovnici družtva namiruju u slučaju stečaja ponajprije iz družtvene imovine, a iz privatne imovine pojedinih članova da mogu vjerovnici družtva u slučaju stečaja tražiti namirenje samo onoga diela svojih tražbina, koji nije došao do namirenja iz družtvene imovine. Po tome jamči javni drug samo u drugom redu svojom vlastitom imovinom, koju posjeduje izvan družtva za tražbine vjerovnika družtva. Bilo bi pako svakako nepravedno otvoriti stečaj odmah, kada se otvara stečaj proti družtvu, i proti javnomu drugu družtva, jer ne može biti izključeno, da on ima toliko imetka izvan družtva, da može namiriti one dielove tražbina vjerovnika družtva, za namirenje kojih nedostaje imovina družtvena, odnosno da može za odnosne vjerovnike vlastitom svojom imovinom pružiti dovoljnu sigurnost. Ne stoji bo, da postoji predmnieva, da ne ima sam toliko vlastite imovine izvan družtva, što bi ju inače uložio bio u družtvo, odnosno upotriebio za namirenje vjerovnika družtva, ter ne bi dopustio, da samo družtvo padne pod stečaj, jer javni drug družtva ne mora uviek imati interesa, da družtvo i nadalje obstoji i da za volju istoga žrtvuje svu svoju privatnu imovinu. U ostalom puka takova predmnievu nije još dovoljna za to, da se otvori stečaj. Zato je posve pravilno usstanovljeno u ugarskom stečajnom redu, da moraju i u slučaju, da javno ili komanditsko trgovačko družtvo padne pod stečaj, dokazane biti predpostave, koje zakon propisuje za otvorenje trgovačkoga stečaja, ako se hoće proti javnomu drugu otvoriti posebni stečaj.

Na ovom pravnom načelu temelji se i ustanova paragrafa 98. moje osnove, koja je samo u sklad dovedena sa ustanovami paragrafa 96. i 97. moje osnove s obzirom na pravno načelo, izraženo u paragrafu 96., da se stečaj ima otvoriti ureda radi uviek onda, ako je trgovac notorno insolventan. Držao sam uz to shodnim, da se izriekom i u §-u 98. iztakne, da se stečaj proti javnom drugu družtva na molbu vjerovnika družtva, ako nije taj drug u obće insolventan, otvoriti nema ni onda, kada ne može izkazati, da ima dovoljnoga imetka, da namiri sve vjerovnike družtva, odnosno onaj dio njihovih tražbina, koji ne će vjerojatno iz družtvene imovine do namirenja doći, ako pruži za ovaj dio tražbina rečenih vjerovnika dovoljnu sigurnost; koji slučaj će vjerojatno nastati onda, ako bude više javnih drugova, budući će se oni sdružiti u tom, da sakupe dovoljnu sigurnost za vjerovnike družtva, da preprieče otvorenje stečaja proti svojoj imovini, koju imadu izvan družtva, a ako to učine, ter ako su inače prama ostalim osobnim vjerovnikom svojoj platežnoj dužnosti udovoljili, t. j. ako ih nijedan od osobnih vjerovnika njihovih ne tjera ni tužbom dugovnom ni ovrhom, bilo bi nepravedno, da se proti njima otvori stečaj samo za to, što je družtvo palo pod stečaj.

Što se tiče postupka u slučaju, da se otvori stečaj nad imovinom posebnoga druga, to držim da su ustanove, koje su normirane u tom pogledu u §-u 98. moje osnove posve shodne, a da ne bude u praksi smutnje, da je potrebno, da se uvrste u sam zakon. Napose držim, da je potrebno, da se istakne, da vjerovnik družtva ne može zahtievati, da se dioba stečajne imovine javnoga druga družtva preduzme, dok nije pravomoćnom postala dioba o stečajnoj imovini družtva, jer se istom tad može konstatovati, koji dio tražbina vjerovnika družtva nije došao do namirenja iz stečajne imovine družtva. A to odgovara i propisu §-a 97. trgovačkoga zakona. Nasuprot, ako će zahtievati koji od osobnih vjerovnika prezaduženika javnog druga, da se njegova tražbina namiri iz stečajne mase prezaduženika, morati će se dioba preduzeti, ali samo na način, kako je ustanovljen u §-u 98. ove moje osnove, koji odgovara obćenitim propisom o diobi stečajne imovine, ter na koji način se jedino može u gore navedenom slučaju praktično obaviti dioba.

Ugarski i austrijski stečajni red iztiču još, da kada padne pod stečaj koji javni drug trgovačkoga družtva, da tomu nije posljedica, da se ima otvoriti stečaj i nad imovinom dotičnoga družtva, ter ustanovljuju, kako se ima postupati s dielom imovine javnoga druga, koji je uložen u družtvenu imovinu. Ja držim, da toga ne treba ovdje navesti, pošto u tom pogledu ima izrična ustanova u §-u 98. točka 3. trgovačkoga zakona, u kojem slučaju se uporavljuju propisi §§ 105. 106 i 146. trgovačkoga zakona.

5. O izroku trgovačkoga stečaja i o njegovom oglašivanju.

§ 99.

U stečajnom izroku treba točno izraziti proti kojemu se družtvu ili proti kojim pojedinim članovom toga družtva otvara stečaj. Izrok imade sadržavati ne samo naziv tvrdke, nego i ime i prezime njezinoga vlastnika. Kod javnih i komanditskih družtvah ima se u izroku navesti uz oznaku tvrdke i mjesta njezine nastane i ime i prezime i prebivalište svakoga javnoga člana družtva i onda, kada se podjedno otvara stečaj proti kojemu javnomu članu družtva.

O stečaju družtva i o stečaju javnoga druga istoga može se i samo jedan izrok izdati, ali tad valja u njem iztaći, da će se razprava o svakom stečaju posebno voditi.

Izrok oglasuje se po propisu §-a 14.

Slične ustanove nalaze se u §-u 195. našega steč. reda, a ima ih i austrijski stečajni red u §§ 202. i 204., te ugarski stačajni red u §§ 252. i 253.

6. Ob ustanovljenju bilance.

§ 100.

Ako je predložio svoju bilancu trgovac ili trgovačko družtvo, proti kojemu je stečaj bio otvoren, prigodom podnesenja molbe za otvorenje stečaja, ili ako je stečaj otvoren na molbu kojega vjerovnika, na razpravnom ročištu, ima ju upravitelj stečajnine izpitati i ako ju pronadje manjkavom ili nepodpunom, izpraviti i popuniti ju. Ako nije u navedenih slučajevih prezaduženik pridonio bilance, imat će ju upravitelj odmah nakon otvorenja stečaja sastaviti, pa mu imade u tom pogledu stečajni sud podieliti nalog već u odluci, kojom otvara stečaj.

Ako nije upravitetj sam vješt u sastavljanju bilance, imat će se kod njezinoga sastavka poslužiti sudbenim trgovačkim vještakom.

Upravitelj ima bilancu podnieti sudu, ter će sud u svakom slučaju odrediti ročište, na koje će pozvati vjerovnički odbor, upravitelja stečajnine i prezaduženika, pa će na tom ročištu morati prezaduženik položiti prisegu, da nije nijedne dugovne stavke u knjigah svojih izmislio, ter da ne ima ine imovine do one, koja je u bilancu uvrštena.

Pri tome valja se držati propisa § 17. i 18. ovoga stečajnoga reda.

Što se tiče izpitivanja bilance po upravitelju stečajnine, ako je ona prinesena po prezaduženiku prije otvorenja stečaja, ter sastavljanja bilance po samom upravitelju stečajnine, ako ona nije bila predložena po prezaduženiku, suglasna je ustanova §-a 100 moje osnove sa § 255. ugarskoga stečajnog reda i §§ 205. i 206. austrijskoga steč. reda. Ne ima doduše u njih ustanove, da se ima pri tom upravitelj stečajnine poslužiti trgovačkim vještakom, ali se samo po sebi razumieva, da mora to biti slobodno upravitelju stečajnine, koji se ne razumije u trgovačko knjigovodstvo. Nu da ne bude o tom nikakove dvojbe, istaknuo sam to izriekom u gornjem §-u moje osnove.

Ustanova pako o polaganju prisege po prezaduženiku nije sadržana u gornjih §§-ih ugarskoga i austrijskoga stečajnog reda. Držim, da će u tom pogledu biti po ugarskom i austrijskom stečajnem redu mjerodavne one ustanove, koje govore o zaprisizanju prezaduženika u redovitom stečajnom postupku, jer jedan i drugi stečajni red ustanovljuje u obće, da ustanove o redovitom stečajnom postupku vriede i za trgovački stečaj, u koliko nisu u pogledu ovoga normirane iznimke. Nu podpunosti radi, mislim, da će biti uputno, da se u zakon i kod trgovačkoga stečaja izriekom uvrsti navedena ustanova o zaprisizanju upravitelja stečajnine tim više, što bi ipak tko god mogao držati, da u slučaju, kada upravitelj stečajnine sam sastavi bilacu, prezaduženiku ne treba polagati nikakove prisege.

7. Posebni propisi kod stečaja proti trgovačkim zadrugam.

§ 101.

Ne može li trgovačka zadruga da namiri družtvenih dugova, što uplaćeni poslovni dielovi članova ne dostaju zato, ter što ne ima ni nade, da će se moći još od članova družtva, koji su u zadocnjenju, njihovi poslovni dielovi utjerati, dužno je ravnateljstvo takove zadruge zahtievati, da se otvori stečaj nad imovinom zadruge.

Nakon likvidacionalnoga postupka u ovom stečaju, imat će stečajni sud pozvati, prije nego što naloži upravitelju stečajnine, da podnese diobnu osnovu, zastupstvo prezadužene zadruge (ravnateljstvo ili likvidatore), da sastavi i podnese sudu izkaz, koliko imade pojedini zadružni član po družtvenih pravilih, odnosno ako tamo nema o tom posebne ustanove, po propisu trgovačkoga zakona doprinieti po jamstvu svom k namirenju stečajnih dugova.

Stečajni sud će ovu osnovu priobćiti svim članovom prezadužene zadruge oglasom, u kojem će podjedno ustanoviti ročište za razpravu dogodnih prigovora, koje će svaki član družtva, koji ih proti prenavedenoj osnovi imao bude, podnieti do toga ročišta tim sigurnije, jer se na kasnije prigovore ne će nikakov obzir uzeti.

Ovaj će oglas sud pribiti na sudnici i obnarodovati dati tri puta u listu, koji je po pravilih družtva opredieljen za oglašivanje oglasa družtva, odnosno, ako u tom pogledu ne ima u njih posebne ustanove, u službenom listu.

Upravitelja stečajnine, zastupstvo prezaduženoga družtva (ravnateljstvo ili likvidatore), te vjerovnički odbor pozvat će sud na navedeno ročište odlukom.

Na ovom ročištu nastojat će sud svojski, da o svih prigovorih podje nagoda za rukom. Ne uspije li nagoda, primati će u zapisnik od učestnika očitovanja i protuočitovanja u kratko, pa će za tim izreći konačnu svoju odluku, koliko ima svaki član prinieti k namirenju dugova stečajnine prezadužene zadruge.

Proti ovoj odluci imati će svaka stranka pravo utoka u roku od 8 dana na banski stol. Ako banski stol potvrdi prvosudnu odluku, ne ima mjesta daljemu pravnomu lieku.

Nakon pravomoćnosti ove odluke dužni su pojedini članovi zadruge u roku od 8 dana platiti budi upravitelju stečajnine, budi stečajnom sudu odnosne za namirenje stečajnih

vjerovnika odmjerene im iznose. Ako to ne učine u tom roku, imat će nakon iznimaka toga roka upravitelj stečajnine od nemarnih članova utjerati zaostale iznose ovršnim putem po propisih redovitoga ovršnoga postupka na temelju navedene odluke suda.

Čim su položeni utjerani svi odnosni zaostali iznosi — koje je moguće bilo utjerati — imat će upravitelj stečajnine učiniti diobnu osnovu sveobće stečajne imovine prezadužene zadruge po propisu §-a 88.

Proti članovom zadruge, od kojih se nisu mogli dotični iznosi ovršnim putem utjerati, kao i proti članovom s neograničenom odgovornosti, imat će vjerovnici zadruge pravo po §-u 232 trgovačkoga zakona tražiti namirenje svojih tražbina i nakon zaglavljenog stečaja, u koliko nisu došli do namirenja iz stečajne imovine.

Posebne ustanove za stečajni postupak kod stečaja proti trgovačkoj zadrugi ima ugarski stečajni red u §§ 257.—261., dočim su za kraljevine i zemlje zastupane na carevinskom vieću sadržane analogne ustanove u §§ 61.—67. zakona od 9. travnja 1873 o zadrugah, br. 70. drž. zakonskoga lista..

U bitnosti su ove ustanove suglasne; ali kraj sve svoje obširnosti su jedne i druge dosta nejasne.

Ja sam se držao u načelu ovih ustanova, ter sam ih u bitnosti i usvojio, ali sam ih skratio i jasnije redigirao.

Razlika se sastoji izmedju ustanova §-a 101. moje osnove i ustanova navedenih zakona u tome: 1. što ja odredjujem, da ima *samo* upravitelj stečajnine utjerati zaostale prinose zadružnih članova, koje imadu platiti po pravomoćnoj sudbenoj odluci o dielovih, koje imadu prinositi za namirenje dugova stečajnine prezadužene zadruge, a ne, da ih imade u prvom redu utjerati samo zastupstvo prezadužene zadruge; zatim: 2. što ja ne odredjujem, da ima zastupstvo prezadužene zadruge za onaj slučaj, kada se ne mogu prinosi utjerati od zadružnih članova, glede neutjeranih iznosa učiniti *novi izkaz* o tome, koliko imadu ostali članovi nadoplatiti, da se naknadi onaj manjak, koji je nastao u stečajnoj imovini, što se nisu mogli iznosi dotičnih nemarnih članova zadruge od njih utjerati.

Prva navedena razlika izmedju ustanova §-a 101. moje osnove od onih ugarskoga stečajnog reda i austrijskoga zakona o zadrugah opravdana je time, što će zastupstvu prezadužene zadruge mnogo teže biti utjeranje dotičnih prinosa od zadružnih članova, pa će svakako to mnogo sporije ići, nego li kada ih utjeravao bude upravitelj stečajnine, zatim što će zastupstvo imati troškova, koje će morati kasnije obračunati, jer na svoj trošak neće dužno biti utjerati ovih prinosa, a od same zadruge pako, koja je pala pod stečaj, ne će imati zastupstvo više novaca u svojih rukuh ni u obće zato razpoložive imovine, pa bi zato prinuždeno bilo u tu svrhu tražiti predujam od stečajne mase, što je sve skopčano sa gubitkom vremena, a daje upravitelju stečajnine i sudu nepotrebnih neprilika.

Konačno odredjuju i sami gore navedeni propisi ugarskoga stečajnoga reda i austrijskoga zakona o zadrugah, da ima upravitelj stečajnine odnosne prinose sam utjerati, ako ne bi zastupstvo prezadužene zadruge samo to učiniti htjelo ili moglo. Zašto dakle čekati dok bude zastupstvo u zadocnjenju s ovim utjerivanjem, kada to može mnogo laglje i uspješnije učiniti odmah sam upravitelj, ter kada odpada tada posao držanja u evidenciji utjerivanja dotičnih prinosa, uskorivanje toga utjerivanja itd., a što je najvažnije, kada se time pri štedjuje mnogo vremena i tako pospješuje dovršenje stečaja.

Druga gore navedena razlika izmedju §-a 101. moje osnove i onih ugarskoga stečajnog reda i austr. zakona o zadrugah ima svoje uporište u propisih trgovačkoga zakona. Po trgovačkom zakonu (§ 231) ima članova zadruga s neograničenom odgovornosti i s ograničenom odgovornosti. Članovi zadruge s ograničenom odgovornosti jamče samo do poslovnih dielova, na koje su se obvezali. Kada je koji član zadruge s ograničenom odgovornosti već uplatio svoj dio, koj ima prinositi k namirenju zadružnih dugova, kojim se pravom može on potegnuti, da prinosi još za naplatu tih dugova, što nije drugi član svoga prinosa platio, odnosno što se ovaj od njega nije utjerati mogao? Član zadruge pako, koji je preuzeo na sebe neograničenu odgovornost, jamči s cielim svojim imetkom; proti njemu moći će svaki vjerovnik družtva, po izričnom propisu §-a 232. trg. zak. nakon dovršenja stečaja proti zadrugi tražiti namirenje svoje tražbine, u koliko nije iz stečajne imovine naplaćena. Za to bi bilo svakako zavlačenje dovršenja stečaja proti zadrugi, kad bi se usvojila ustanova §-a 261. ugarskoga stečajnoga reda. Hoće li se pako ona za svaki slučaj usvojiti, tad ju valja izriekom ograničiti na članove zadruge sa neograničenom odgovornosti.

8. Posljedice trgovačkoga stečaja u pogledu osobe prezaduženika.

a) Prava, koja gubi trgovac, uslied stečaja proti njemu otvorenog.

§ 102.

Stečajni sud ima s obzirom na uspjeh kaznene sudbene iztrage i na posljedak stečajne razprave izreći svoju odluku o daljnjem obstanku ili ugasnuću tvrdke trgovca nakon dignuća stečaja.

Tvrdka trgovca, proti kojemu je bio stečajni postupak proveden, ima se bezuvjetno brisati i prezaduženik gubi pravo na vodjenje samostalnoga trgovačkoga posla pod svojom tvrdkom, niti može biti javnim članom trgovačkoga družtva:

a) Ako bude osudjen radi zločinstva, prestupka ili prekršaja radi pohlepe za dobitkom;

b) ako bude osudjen radi prestupka §. 486. k. z., ali samo s toga, što je, premda je znao, da njegovo aktivno stanje prevaljuje pasivno, pravio nove dugove, davao plaćanja ili do-

značivao zaloge ili pokrića, ili što je u slučajevih, u kojih je po zakonu odredjeno, da se za odnosno poduzeće ili trgovački posao izkaže stanoviti fond, prevario poglavarstvo o pravom stanju svoga imetka, ili što je kod trgovačkoga ili obrtničkoga posla, za koje valja izkazati stanovite uvjete, lažno prokazao, da je tim uvjetom udovoljio, odnosno da oni predleže, ili kad je znajući, da njegova pasiva prevaljuju aktiva, uzradio zategnuti otvorenje stečaja štetnimi sredsvi za svoje vjerovnike (§. 486., I. i II. a), b) i g) k. z.).

U svih ostalih slučajevih ima stečajni sud po svojoj razsudi, uzevši u obzir sve okolnosti, ter ako uztreba uz predhodno saslušanje trgovačko-obrtničke komore, odlučiti, da li je prezaduženik vriedan, da mu se može dozvoliti, da može trgovački posao, kojim se je dosada bavio, nastaviti, odnosno u obće biti samostalnim trgovcem ili javnim drugom trgovačkoga družtva, ili ne.

Proti ovoj odluci, o kojoj valja uviek obaviestiti i trgovačko-obrtničku komoru, pristoji pravo utoka i prezaduženiku i trgovačko-obrtničkoj komori u roku od 8 dana.

b) Uvjeti pod kojimi može prezaduženik steći iznovičnu sposobnost za samostalnoga trgovca ili javnoga druga trgovačkoga družtva.

§ 103.

Kada mine vrieme ustanovljeno u čl. VI. zakona od 10. lipnja 1890. o posljedicah kaznenih osuda i kazni (sbornika br. 50.), ili u slučaju, da je prezaduženik krivim proglašen prekršaja §-a 486. k. z. radi jednoga od učina navedenih u §-u 102. ovog steč. reda, kada mine vrieme od 3 godine nakon pretrpljene kazni, može prezaduženik moliti kod suda, pred kojim je stečajni postupak proti njemu proveden bio, da se proglasi opet sposobnim za samostalno vodjenje trgovine pod vlastitom tvrdkom.

U odnosnoj svojoj molbi imat će molitelj vjerodostojno dokazati izpravami, koje imadu podpunu dokaznu moć, da je podpuno namirio sve svoje vjerovnike, koje je imao prigodom otvorenja stečaja, i to ne samo one, koji su svoje tražbine proti stečajnini prijavili bili, već i one, koji toga učinili nisu ili pako, da je inim načinom njihovo pravo tražiti namirenje svojih tražbina proti njemu utrnulo (zastarom, nagodom, oprostom duga itd.); a podjedno ima takodjer priklopiti svjedočbu nadležnoga obćinskoga poglavarstva o svom mo-

ralnom ponašanju nakon pretrpljene kazni te o imućtvenih okolnostih svojih.

Na ovu molbu izdat će stečajni sud oglas, kojim će o toj molbi obaviestiti sve prezaduženikove vjerovnike, koji su imali tražbina za vrieme, kada je bio proti njemu otvoren stečaj, s pozivom, ako imadu dogodno kakovih prigovora staviti proti navodom molbe odnosno proti izpravnosti po molitelju prinesenih dokazala o utrnuću njihovih tražbina, da imadu svoje prigovore sudu podnieti u neprekoračivom roku od 30 dana.

Ako bude u tom roku podneseno prigovora, riešit će ih sud zajedno s konačnom odlukom, koju će izdati na navedenu molbu prezaduženiku, osim ako se bude pokazala potreba, da se o prigovorih predhodno sasluša prezaduženik, u kojem će slučaju prije odrediti ročište za saslušanje molitelja i prijavitelja, pa će zatim izdati zajedno u riešenju toga zapisnika i konačnu odluku o samoj molbi prezaduženikovoj. Sud će izreći odluku po svojoj uvidjavnosti nakon zreloga razsudjenja svih okolnosti, te će po tome molbi ili udovoljiti ili će ju odbiti.

Ako bude nuždno za temeljito riešenje ove molbe, moći će sud prije zatražiti mnijenje trgovačko-obrtničke komore.

O konačnoj svojoj odluci obaviestiti će sud molitelja, vjerovnike, koji su prigovorili i trgovačko-obrtničku komoru, koji će svi imati pravo utoka proti toj odluci roku od 8 dana.

O kazneno-pravnih posljedicah stečaja, ter o posljedicah glede vodjenja trgovačkoga posla za prezaduženika trgovca ne ima ugarski steč. red posebnih ustanova; ima ih pako austrijski stečajni red u §§-ih 246.—253., a sadržane su i u našem stečajnom redu u §§ 200.—203.

Ja držim, da valja te posljedice ustanoviti u zakonu, jer niti iz našega obrtničkoga zakona niti iz trgovačkoga zakona ne proizlazi, da li i kada te pod kojimi uvjeti se ima trgovcu, koji je jednom pao pod stečaj, dozvoliti, da nastavi svoj trgovački posao, odnosno, da na novo može samostalno pod svojom vlastitom tvrdkom trgovinu tjerati.

U tom pogledu su ustanove našega stečajnoga reda odviše stroge, te u očitoj oprieci sa novijimi načeli kaznenoga zakonarstva, navlastito u nas sa zakonom od 10. lipnja 1890., br. 50 sbornika.

Ustanove austrijskoga stečajnoga reda su liberalnije, ali po mojem nazoru ide ona §-a 246. steč. reda predaleko, jer dozvoljuje svakomu trgovcu, koji je pod stečaj pao, nakon dignutog stečaja — dakle i onomu, koji je osudjen bio radi zločinstva ili prekršaja iz pohlepe za za dobitkom, jer u tom pogledu ne čini nikakove razlike — da može voditi trgovački posao i na vlastito svoje ime, jer izključuje samo trgovca, koji je bio pod stečajem, a nije izhodio još na novo osposobljenje, od prava tjerati trgovačke poslove pod tvrdkom, koja ne sadržava *podpuno* njegovo ime i prezime.

Držim, da odgovaraju ustanove navedene u §§ 102. i 103. moje osnove podpuno pravednosti i shodnosti.

Za razjašnjenje njihovo imam primjetiti samo sliedeće: Iz § 486. k. z. uzeo sam samo stavke iztaknute u §-u 102. moje osnove kao one, koje čine trgovca nesposobnim, da odmah poslie stečaja može nastaviti trgovački posao, jer se po ostalih ne može uztvrditi, da je izgubio javno povjerenje. Pošto u zakonu od 10 lipnja 1890 (sbornika br. 50.) nije medju §§, koji su navedeni pod čl. VI., sadržan i § 486. k. z., potrebno je bilo ovdje izriekom iztaći, kako sam učinio u §-u 103. moje osnove, da i za nj vriedi trogodišnji rok nakon pretrpljlene kazni glede stavka, iztaknutih u §-u 102., nakon izminuća kojega može trgovac tražiti svoje osposobljenje.

Obavieštenje trgovačko-obrtničke komore o odluci suda, kojom dozvoljuje trgovcu, koji je pao pod stečaj, da nastavi trgovački posao, odnosno ob odluci, kojom ga proglasuje opet za to sposobnim, držim, da je za to potrebno i shodno, jer je komora u prvom redu zvana, da pazi na dobar glas trgovaca i na uzdržanje javne vjeresije u trgovačkom svietu, pa joj se zato i mora dopustiti, da se utiče proti odluci suda, koja dozvoljuje trgovcu, da vodi nadalje trgovački posao, odnosno koja ga za to na novo sposobnim proglasuje, a on se je tomu nevriednim pokazao.

Ne daju se postaviti obćenita pravila o tom, u kojih slučajevih može sud dozvoliti trgovcu, koji je jednom već pod stečaj pao, ter i osudjen bio budi radi zločinstva prevare, budi radi prekršaja § 486., nakon što prestanu posljedice kazni po zakonu od 10. lipnja 1890. (sbornika br. 50), da može opet voditi pod vlastitom tvrdkom trgovački posao. Ovo valja prosuditi od slučaja do slučaja s uvaženjem svih okolnosti, pa se zato to mora propustiti razsudjenju suda. Ali svakako ima trgovac izkazati, da je namirio sve svoje vjerovnike, t. j. da je svu štetu naknadio. Ovo zahtieva i austrijski stečajni red.

Poglavje deveto.

O prisilnoj nagodi u stečajnom postupku.

1. Kada ima mjesta prisilnoj nagodi u stečajnom postupku.

§ 104.

Nakon što je obavljeno ročište o likvidaciji tražbina, prijavljenih proti stečajnini, pa sve dok još nije po stečajnom sudu izdana doznaka na izplatu tih tražbina na temelju pravomoćne diobne osnove, može prezaduženik staviti predlog, da se stečaj dovrši prisilnom sudbenom nagodom, ako se pripravnim izjavi, da će vjerovnikom platiti u namirenje njihovih likvidiranih tražbina brojevno izraženi veći postotak, nego li bi ga

vjerojatno dobiti mogli iz stečajne mase. To pravo pripada, osim trgovačke zadruge, svakomu prezaduženiku, bio on trgovac ili ne, nu samo onda:

a) Ako ga državni odvjetnik ili kazneni sud ne progoni radi zločinstva prevare ili prekršaja prevare ili pako radi prestupka kride po prvoj ili po drugoj stavci točke g) § 486. k. z., dotično ako se je od toga progona proti prezaduženiku odustalo ili ako je iztraga proti prezaduženiku radi tih kažnjivih čina obustavljena bila ili ako je on kaznenom osudom odriešen bio;

b) ako još nije bio pod stečajem;

c) ako nije u stečajnom postupku na poziv suda uzkratio predložiti popisa imovine i dugovine svoje ili ako se nije kratio istinitost toga prokaza potvrditi prisegom.

2. Pravni učinak prisilne nagode.

§ 105.

Pravni učinak prisilne nagode sastoji se u tom, da ona djeluje i proti onim vjerovnikom, koji nisu na nagodu pristali, a i proti onim, koji nisu svojih tražbina proti stečajnini prijavili, na toliko, da ne će ovi vjerovnici imati prava niti nakon dignutog stečaja zahtievati od prezaduženika za namirenje svojih tražbina više nego onaj postotak, koji odpadne na te tražbine po prisilnoj nagodi.

Prisilna nagoda pako ne proteže se na poruke (jamce i platce) prezaduženika ni na njegove sudužnike; navlastito ne na naledjnike, koji su obvezani na platež po pravu zavrate. Proti ovim dužnikom mogu stečajni vjerovnici svoje tražbine potjerati u cielom iznosu, ne gledeći na prisilnu nagodu sklopljenu s prezaduženikom kao s glavnim dužnikom ili sudužnikom.

Svi noviji stečajni redovi svih država prihvatili su uredbu prisilne nagode u stečajnom postupku, s tom jedinom razlikom, da su ju jedni ograničili samo na trgovački stečaj, dočim su ju drugi uveli za sve prezaduženike bez razlike bili oni trgovci ili ne.

Austrijski stečajni red ograničio je prisilnu nagodu na trgovački stečaj, ugarski stečajni red držao se je u tom obziru njemačkoga stečajnog reda, ter je usvojio uredbu prisilne nagode u stečajnom postupku i za netrgovce. U tom pogledu držao sam se i ja ugarskoga stečajnoga reda.

Što se tiče uvjeta, pod kojimi se može povesti postupak za prisilnu nagodu, to se u tom pogledu slažu u bitnosti i austrijski i ugarski stečajni red. Ja sam se u glavnom držao ovih stečajnih redova, ako i nisam u svemu prisvojio njihovih ustanova, već ih stranom modificirao.

Ustanova §-a 104. moje osnove razlikuje se od one § 200. ugarskoga stečajnoga reda u tome, što sam izriekom naveo u točki a) §-a 104. moje osnove, da se ne ima dozvoliti nagodbeni postupak ni onda, ako su još *izvidi* proti prezaduženiku radi zločinstva prevare, prekršaja prevare ili pako prestupka § 486. k. z. točke g) *u tečaju*, te se nisam ograničio samo na to, da bude već prezaduženik pod obtužbom radi prenavedenih kažnjivih čina, jer se ustanova točke 1. § 200. ugarskoga stečajnoga reda može krivo tumačiti i onamo, da se prisilna nagoda dozvoliti može i onda, ako se prezaduženik i progoni radi zločinstva prevare, samo ako još nije stavljen pod obtužbu radi toga zločinstva. Ja držim, da je smisao zakona samo taj, da se prezaduženiku ne može dozvoliti blagodat postupka prisilne nagode, dok nije jasno, da se on nije učinio krivcem kažnjenoga djela iz pohlepe za dobitkom. Od §-a 486. k. z. uzeo sam jedino točku g), koja čini prezaduženika nevriednim za postupak prisilne nagode, jer je samo ovaj slučaj takov, koji graniči na prevaru.

Nadalje odredjuje ugarski stečajni red u §-u 200. pod točkom 5., da se postupak za prisilnu nagodu ne ima povesti, ako prezaduženik za namirenje glavničnih tražbina svojih vjerovnika, odnosno stečajnih vjerovnika ne ponudi *najmanje 40 postotaka.*

Slične ustanove imadu samo stečajni red u *Švedskoj* i onaj *sjedinjenih država sjeverne Amerike.* U obih ima prezaduženik za namirenje tražbina vjerovnika stečajnine ponuditi 50% postotaka, premda prvi ne odredjuje ni to bezuvjetno.

Ja držim ustanovu ugarskoga stečajnoga reda, u koliko u obće odredjuje, da mora prezaduženik ponuditi stanoviti postotak za namirenje tražbina stečajnih vjerovnika, posve opravdanom, jer samo onda ima prisilna nagoda kakovu svrhu za vjerovnike, ako im se njome nudja stanoviti postotak, koji ne bi polučili kod diobe stečajne u redovitom stečajnom postupku, jer bi značilo samo badava i na štetu vjerovnika vrieme trošiti, da se povede nagobeni postupak, a da se ne zna, da li se od strane prezaduženika vjerovnikom pruža kakova pogodnost. Ne držim pako umjestnom gore navedenu ustanovu ugarskoga stečajnoga reda u koliko ona sama već opredieljuje odnosni postotak, koji prezaduženik ima ponuditi i to brojevno upravo najmanje na 40%, jer se ova ustanova dade i tako razumievati, da valja i onda nagodbeni postupak povesti, ako prezaduženik nudi 40% a vjerovnici mogu iz stečajne mase po redovitoj diobi i više dobiti. Uz to bi bilo posve neshodno ustanoviti ovaj postotak ili drugi koji postotak kao najmanju ponudu, koju ima učiniti prezaduženik, pošto bi i drugi manji postotak mogao biti povoljniji za vjerovnike nego li onaj, koji bi dobili po redovitoj diobi iz stečajne mase. Stavimo, da bi oni po stanju prezaduženikove u masu potegnute imovine vjerojatno mogli dobiti samo 10%, a prezaduženik im nudi putem prisilne nagode 20%. Zašto bi se takova nagoda odbila? A ovo bi moralo sliediti, ako se prihvati u tom pogledu ustanova ugarskoga stečajnoga reda. Držim s toga moju ustanovu u tom pogledu najshodnijom.

Konačno primiećujem još ovdje, da sam prihvatio ustanovu ugarskoga stečajnoga reda, da se postupak o prisilnoj nagodi ne ima uporaviti na trgovačke zadruge. Ovo je opravdano s obzirom na ustrojstvo

trgovačkih zadruga, koje nedopušta povedenje postupka prisilne nagode, kako se to već uvidja iz ustanove §-a 101. ove moje osnove.

Ostale ustanove § 104. moje osnove i ona §-u 105., koja je suglasna u bitnosti sa § 199. ugarskoga steč. reda ter sa ustanovami §§ 207. i 233. austrijskoga steč. reda, ne trebaju ovdje posebnog opravdanja.

3. Kako se postupa na molbu za dovršenje stečaja prisilnom nagodom.

§ 106.

Molbu prezaduženikovu za dovršenje stečaja prisilnom nagodom ima stečajni sud ureda radi odbiti, ako prezaduženik u svojoj molbi nije ponudio nikakvoga brojevno izraženoga postotka za namirenje tražbina vjerovnika stečajnine, ili ako obstoji proti prezaduženiku koji od razloga, navedenih pod točkami a) do c) u §-u 104., koji izključuje prisilnu nagodu. Za to ima prisilni sud prije nego rieši ovu molbu, ako ne ima već o tome uredovnoga znanja, obratiti se ureda radi na kazneni sud, da mu priobći posljedak kaznenih izvida, preduzetih možda proti prezaduženiku.

U svakom drugom slučaju odredit će sud na molbu prezaduženikovu za dovršenje stečaja prisilnom nagodom saslušanje vjerovničkoga odbora i upravitelja stečajnine, ter će u tu svrhu odrediti ročište najkasnije za 8 dana, na koje će pozvati i samoga prezaduženika. Na ovom ročištu imat će upravitelj stečajnine izviestiti o stanju mase, a vjerovnički odbor imat će se očitovati, da li drži predlog prezaduženikov koristnim za vjerovnike s obzirom na postotak, koji će oni vjerojatno dobiti iz mase po redovitoj diobi s obzirom na stanje mase, ter na sigurnost, koju im pruža prezaduženik ili za njega treća osoba.

Osim u slučaju, kada se ukazuje ponudjeni po prezaduženiku postotak jednakim ili manjim od onoga, koji će vjerovnici dobiti po redovitoj diobi iz same stečajne mase, moći će vjerovnički odbor odbiti nagodbenu ponudu samo onda, ako još nije likvidirana bar polovica prijavljenih tražbina vjerovnika stečajnine.

Nakon saslušanja vjerovničkoga odbora u gore navedenom pravcu, izreći će stečajni sud svoju odluku, da li ima mjesta postupku o prisilnoj nagodi ili ne. Proti ovoj odluci pristoji pravo utoka vjerovničkom odboru i prezaduženiku na banski stol u roku od 3 dana, ter ovaj utok obustavlja daljnji stečajni postupak, dok ne stigne rješitba druge molbe. Proti rješitbi drugomolbenoj pako ne ima mjesta daljemu pravnomu lieku.

Autrijski stečajni red ne ima ustanove, po kojoj bi imao sud, bilo i nakon saslušanja vjerovničkoga odbora, odlučiti, prije nego što popovede postupak za prisilnu nagodu, da li ima tomu postupku mjesta. Ovu ustanovu pako ima njemački stečajni red u §§ 163. i 164., a ugarski stečajni red u §§ 203. i 204. Ja držim, da je shodno, da sud prije odluči da li ima mjesta postupku za prisilnu nagodu, jer prepustiti to u svakom slučaju vjerovnikom na nagodbenom ročištu, značilo bi zatezati sa dovršenjem stečaja ondje, gdje se već iz molbe vidi, da uvjeti za prisilnu nagodu ne predlaže, ili gdje nije predlog prezaduženika od nikakove koristi za vjerovnike, pošto i priprave za nagodbeno ročište već dosta vremena zauzimaju.

Ustanova §-a 106. moje osnove ne slaže se u svemu sa propisi §§ 203. i 204. ugarskoga stečajnoga reda.

U prenavedenih §§-ih ugarskoga stečajnoga reda ne ima ustanove, da može stečajni sud sam, a da ne sasluša upravitelja, ni vjerovničkoga odbora odbiti molbu za povedenje postupka za prisilnu nagodu. Nu ja držim, ako predleže izključni razlozi navedeni pod točkom a) do c) § 104. moje osnove, da sud ima ureda radi odbiti molbu za povedjenje postupka za prisilnu nagodu, jer ona tad nije po zakonu u obće dopustiva. Da li pako odbstoje ti izključni razlozi, ima sud ureda radi iztraživati; navlastito valja to glede izključnoga razloga navedenoga pod točkom a) §-a 104.

U pogledu pako postotka, koji nudi prezaduženik putem prisilne nagode za namirenje tražbina stečajninskih vjerovnika, valja zato prije vjerovnički odbor i upravitelja stečajnine saslušati, da se ustanovi, da li je taj postotak veći nego li je onaj, koji bi mogli vjerovnici dobiti po redovitoj diobi iz stečajne mase. Nije li taj postotak veći, tad valja i onako po §-u 104. molbu prezaduženikovu za prisilnu nagodu odbiti, pa bi zato takodjer bilo suvišno odrediti saslušanje svih vjerovnika.

Suglasno sa §-om 204. ugarskoga stečajnoga reda odredjujem u §-u 106. moje osnove, da vjerovnički odbor može odbiti molbu za povedenje postupka za prisilnu nagodu, ako nije još bar polovica prijavljenih tražbina vjerovnika stečajnine likvidirana. Opravdano je to zato, jer tad se ne bi odviše zategao samo postupak, da se ustanovi pravo glasa vjerovnika za nagodu, već bi se dogoditi moglo, da odluče o nagodi upravo oni vjerovnici, za koje je još dvojbeno, da li imadu u obće obstojećih tražbina.

Držim, da je potrebno, da sud svakako i nakon saslušanja vjerovničkoga odbora svoju odluku izreče, proti kojoj će biti i vjerovničkom odboru i prezaduženiku otvoren put utoka, jer bi se dogoditi moglo, da i vjerovnički odbor i upravitelj pogrieše u računu, ili da iz kojih izlišnih razloga odbiju nagodbenu ponudu.

Kratki rok od 3 dana za utok je opravdan time, da se nagodbenim postupkom, odnosno predhodnim postupkom ne zategne dovršenje stečaja, ter što će biti i onako svi učestnici u mjestu zastupani, te će moći u tom vremenu i utok uložiti.

Upravitelju stečajnine nisam podielio pravo utoka, jer on u tom slučaju nije interesirana stranka.

4. Kako se ustanovljuju glasovi ovlaštenika za nagodbenu razpravu.

§ 107.

Pravo glasa kod razprave o prisilnoj nagodi imadu u pravilu samo oni vjerovnici, koji spadaju u drugi ili treći razred osobnih vjerovnika stečajnine.

Vjerovnici prvoga razreda imadu samo onda pravo glasa kod te razprave, ako njihove tražbine ne dodju do podpunoga namirenja iz stečajne mase.

Založnim vjerovnikom pripada samo u toliko pravo glasa kod nagodbene razprave, u koliko nisu došli iz zaloga do podpunoga namirenja, odnosno koliko gledom na vriednost zaloga ne mogu iz njega doći do podpune izplate, ali i tad samo u pogledu onih dielova njihovih tražbina, koji nisu došli ili ne mogu doći do namirenja iz zaloga, te koje su proti stečajnini prijavili.

Pravo glasa glede ciele svoje tražbine ima samo onaj založni vjerovnik, koji se posvema odriče prava zaloga, te koji je s obzirom na to i cielu svoju tražbinu proti stečajnini prijavio.

Svim pako gore navedenim vjerovnikom pripada pravo glasa kod razprave o prisilnoj nagodbi samo, ako su njihove tražbine već likvidnimi priznate. Onim, kojim nisu tražbine još likvidirane, već koji su upućeni sa zahtjevi na priznanje njihove likvidnosti na put parnice, pripada pravo glasa kod nagodbene razprave samo u koliko im se to pravo podieli posebnom odlukom stečajnoga suda. Za to ima stečajni sud glede ovih vjerovnika, prije nego odredi ročište za razpravu o prisilnoj nagodi, ustanoviti, da li im i u koliko, t. j. do kojeg iznosa njihovih tražbina, pripada pravo glasa.

U tu svrhu ureći će stečajni sud kratkodobno ročište, te će na nj pozvati sve vjerovnike, koji vode parnicu radi priznanja likvidnosti svojih tražbina i protivnike njihove, odnosno ako parnica još nije povedena, one, koji su na put parnice upućeni i one, proti kojim imadu parnicu voditi, a i vjerovnički odbor i upravitelja stečajnine. Ove učestnike saslušati će sud samo o stanju parnice i o prinesenih dokazih jedne i druge stranke, da se osvjedoči, da li je vjerojatno, da će dotični vjerovnik sa svojim zahtjevom glede priznanja likvidnosti svoje tražbine u obće uspjeti, a na pose u kojem iznosu. Po stanju stvari ustanovljenom na ovom ročištu izreći će stečajni

sud prema vjerojatnosti uspjeha parnice odluku glede pojedinoga od odnosnih vjerovnika, da li mu se priznaje pravo glasa kod nagodbene razprave za cielu tražbinu ili dioni iznos njezin.

Proti ovoj odluci ne ima nikakova pravnoga lieka.

Ustanove sadržane u ovom §-u suglasne su u bitnosti sa onimi §§-a 209.—213. austr. stečajnoga reda, kojega sam se ovdje držao, jer je jasniji nego ugarski stečajni red, koji u tom pogledu ima slične ustanove u §§ 205.—208. Ugarski steč. red odredjuje u §-u 205., da se imadu o ročištu za ustanovljenje prava glasa vjerovnika, kojih su tražbine još prieporne, obaviestiti svi vjerovnici oglasom, koji se ima pribiti na sudnici. Ja držim, da to nije potrebno, jer vjerovnici koji nisu parbene stranke, ne mogu dati nikakova razjašnjenja o stanju odnosnih parnica. U ostalom iz § 206. ugarskoga stečajnoga reda proizlazi, da se kod ročišta imadu očitovati samo *„učestnici“* dakle ne svi vjerovnici, ter je zato poziv svih vjerovnika nepotreban.

Austrijski stečajni red ne odredjuje ni poziva ni ubaviesti svih vjerovnika o prenavedenom ročištu; pače austrijski stečajni red ne odredjuje niti, da se na odnosno ročište pozove vjerovnički odbor, već samo upravitelj stečajnine. Ja pako držim, da je shodno, da se i vjerovnički odbor pozove, jer i ovaj može dati ubaviesti o obstojnosti dotične tražbine, koja je prieporna, pošto mu je dužnost upravitelju stečajnine dati podataka kod likvidacije, pa zato se ima i sam pobrinuti glede toga, da li i u koliko koja tražbina proti stečajnini obstoji.

5. O nagodbenoj razpravi.

§ 108.

Čim je glede vjerovnika, koji imadu priepornih tražbina, odlukom stečajnoga suda ustanovljeno u koliko im pristoji pravo glasa kod razprave o prisilnoj nagodi, ima stečajni sud odrediti ročište za ovu nagodu u pravilu ne na kraće nego na 14 dana, a ne na dulje nego na 30 dana.

Na ovo ročište imadu se pozvati svi vjerovnici, ter prezaduženik i upravitelj stečajnine odlukom, prezaduženik s tim dodatkom, da ne će smetati utanačenju nagode, ako na ročište ne dodje; upravitelj stečajnine pako pozivom, da ima na ročištu položiti točan račun o svojoj upravi i označiti svoje troškove, a i prinieti na nj sve knjige, spise i ine podatke o stečajnoj imovini.

Na nagodbenom ročištu imati će postupajući sudac priobćiti vjerovnikom prezaduženikovu nagodbenu ponudu, a upravitelj imat će izviestiti o stanju stečajne imovine, te naznačiti približno postotak, koji bi svakom vjerovniku pripao, ako do redovite diobe dodje.

Na to će se imat prisutni vjerovnici izjaviti, da li pristaju na prezaduženikovu nagodbenu ponudu. Ako svi vjerovnici na to bezuvjetno ne pristaju, već nekoji imadu svoje primjetbe ili stavljaju posebne uvjete, imat će sudac nastojati, da se o svih točkah, u kojih se učestnici razilaze, postigne sporazumak. Da se može pristupiti k sastavku same nagode, treba da se izjave za prezaduženikovu ponudu *dvie trećine od prisutnih vjerovnika*, ter da tražbine svih ovih vjerovnika iznose ukupno najmanje *tri četvrtine svihkolikih tražbina*, koje su proti stečajnini prijavljene i glede kojih je podieljeno odnosnim vjerovnikom, koji su ih prijavili, pravo glasa kod nagodbenoga postupka.

Vjerovnici, koji imadu zajedno jednu te istu tražbinu proti stečajnini, broje se za jednu osobu.

Ako se ne postigne gore navedena većina bud vjerovnika, koji pristaju na nagodu, bud njihovih tražbina, ima sud ureći novo nagodbeno ročište u roku od 8 dana i na ovo pozvati opet sve vjerovnike odlukom, ter postupati isto tako kao na prvom ročištu. Izjave, uvrštene u zapisnik na prvom ročištu, ne vežu vjerovnika na ovom drugom ročištu. Ako se niti na ovom ročištu ne poluči prenavedena većina bud vjerovnika, koji pristaju na nagodu, bud tražbina, smatra se nagodba neuspjelom.

U bitnosti su ustanove ovoga §-a suglasne sa onimi §§ 211.—213. ug. steč. reda i §§ 214.—220. aust. steč. reda. Razlikuju se samo u tome: a) što ja ne odredjujem, da se ima ročište, urečeno za nagodbeni postupak, oglasiti putem službenih novina, već da se imadu *svi* vjerovnici o ročištu obaviestiti odlukom, koja im se ima dostaviti po sudu; b) što ja ne izključujem od prava glasa osobe navedene u §-u 212. pod toč. 2. ugarskoga stečajnoga reda. Držim, da je najshodnije odlukom pozvati vjerovnike na ročište za nagodbenu razpravu, jer će tako sigurnije dobiti ubaviest nego oglasom, a to ne čini nikakovih potežkoća, pošto je sudu poznato prebivalište vjerovnika, koji su jur svoje tražbine prijavili. Uz to ne može se ureći ročište na kratak rok, kada se vjerovnici oglasom pozovu. Što se tiče druge navedene razlike u ustanovi gornjega §-a moje osnove od one §-a 212. ugarskoga steč. reda, valja mi samo to iztaći, da se ne može uzkratiti ni prezaduženikovoj rodbini, da glasuje kod nagodbenoga ročišta, pošto može i ona imati istinitih tražbina proti prezaduženiku; ima li pako ona tražbina, koje se mogu pobijati po ustanovah § 36. i 37. ove moje osnove steč. reda, tad je slobodno učestnikom vršiti pravo pobijanja tih tražbina tužbom, pa se u takovu slučaju neće po sudu dotičnom vjerovniku za njegovu takovu tražbinu podieliti pravo glasa kod nagodbene razprave.

Konačno imam još ovdje opaziti, da sam se držao kod ustanovljenja razmjerja glasova vjerovnika s obzirom na iznos mjihovih tražbina, austr.

steč. reda, jer ja držim, da je to razmierje, kako ga ustanovljuje austr. steč. red u točki 2. §-a 217. posve pravedno. Isto tako ustanovljuje većinu u pogledu iznosa tražbina vjerovnika stečajnine, t. j. sa $^3/_4$, njemački steč. red, code de comerce u Franceskoj, engleski stečajni red, ruski stečajni red, a i više stečajnih redova manjih država.

6. Sadržaj prisilne nagode.

§ 109.

Prisilna nagoda ima se napisati u zapisnik o nagodbenom ročištu točno i razgovjetno. U njoj se ima ponajprije ustanoviti iznos troškova upravitelja stečajnine i vjerovničkoga odbora; zatim se imadu navesti redom sve prvenstvene tražbine i tražbine vjerovnika prvoga razreda, u koliko dosiže stečajna masa, da mogu doći iz nje do namirenja u podpunom iznosu (§ 107.), ter za svaku ovu tražbinu izpostaviti točno proračunani iznos, koji se imade ovim vjerovnikom izplatiti; napokon imadu se navesti redom tražbine vjerovnika, koji imadu doći do namirenja po nagodi, ter ustanoviti za svaku tražbinu točno po postotku ponudjenom po prezaduženiku, a prihvaćenom po vjerovnicih, iznos, koji se imade svakomu vjerovniku u namirenje njegove tražbine izplatiti, ne gledeći na to, da li je odnosna tražbina jur pravomoćno likvidirana, ili je o njoj još parnica u tečaju.

Ova dioba ima se preduzeti po razmjerju iznoska pojedine tražbine po propisu, kako je ustanovljen za diobu imovine stečajnine u redovitom stečajnom postupku, tako da ne bude nijedan vjerovnik na štetu drugoga pogodovan.

U koliko prezaduženik za namirenje prvenstvenih tražbina i tražbina prvoga razreda, koje imadu doći iz stečajne mase do podpunoga namirenja, ne položi u sudu gotovinu ili vriednostne papire, a za prieporne tražbine ne pruži dovoljne pupilarne sigurnosti, mora se u nagodi izriekom iztaći, da će se imati stečajna imovina u dielu, koji je potreban za namirenje sada navedenih tražbina, realizirati po upravitelju stečajnine, te iz postignute kupovnine izplatiti po sudu prvenstvene stavke i tražbine vjerovnika prvoga razreda, a iznos, potreban za namirenje još priepornih tražbina, pridržati u sudbenom pologu.

Koja se stečajna imovina ima u tu svrhu realizirati, može birati prezaduženik, samo da ne bude nikakove dvojbe, da će ona doseći za namirenje svih prenavedenih tražbina. U ovom slučaju ima se u nagodi i označiti imovina, koja se ima obratiti na namirenje ovih tražbina.

U pomanjkanju takove uglave ostati će ciela imovina pod upravom suda, odnosno stečajnoga upravitelja, dok ne budu namirene sve prvenstvene stavke i tražbine vjerovnika prvoga razreda, ter će se istom nakon toga preostatak izručiti prezaduženiku.

I ugarski i austrijski stečajni red propisuje kako ima glasiti sadržaj prisilne nagode, ali nijedan ne označuje toga sadržaja posve jasno i precizno. Ja sam se s toga u glavnom doduše držao ovih stečajnih redova, ali sam sasvim jasno i točno naveo prema svrsi prisilne nagode sadržaj te nagode, tako da glede toga ne bude nikakove dvojbe; a navlastito da budu u svakom slučaju posve sačuvana prava prvenstvenih stavaka i vjerovnika prvoga razreda, koji ne udioničtvuju u nagodi.

Ustanove, da može prezaduženik birati imovinu stečajnine, koja se ima obratiti za namirenje prenavedenih vjerovnika, ne ima, istina, u nijednom stečajnom redu; ja pako držim, da je pravedna, ter da nije na uštrb vjerovnika, čim se ustanovljuje, da ta imovina mora nedvojbeno biti dostatna, da se mogu odnosne tražbine podpunoma namiriti.

7. Sudbena potvrda prisilne nagode.

§ 110.

Prisilna nagoda u stečajnom postupku, utanačena po propisih predidućih paragrafa, dobiva kriepostnu moć, ter postaje ovršivom istom onda, kada ju stečajni sud potvrdi.

Stečajni sud ima potvrdu nagode uzkratiti samo u sliedećih slučajevih:

1. Ako je izkazan jedan od slučajeva, navedenih u §-u 104. pod točkami a) i b), koji izključuje nagodbeni postupak;

2. ako nisu načinom, navedenim u §-u 109. osigurane prvenstvene tražbine i tražbine vjerovnika prvoga razreda, ter prieporne tražbine ostalih razreda;

3. ako je po nagodi koji vjerovnik pogodovan na štetu ostalih.

Na druga utanačenja učestnika u prisilnoj nagodi, u koliko ne sadržavaju nedopustivih ustanova, bila ona ma kako neshodna, ne ima se stečajni sud obazirati.

Stečajni sud ima svoju odluku, kojom odobrava ili ne odobrava prisilnu nagodu, dostaviti prezaduženiku, upravitelju stečajnine i svim vjerovnikom, koji su svoje tražbine proti stečajnini prijavili.

Proti odluci suda, kojom se nagoda odobrava, pripada pravo utoka svakom vjerovniku, koji nije na nagodu pristao, a proti odluci suda, kojom se nagoda ne odobrava, ima pravo

utoka prezaduženik i svaki vjerovnik, koji nije proti nagodi prigovorio.

Utok se ima uložiti u roku od 8 dana. Ako banski stol potvrdi odluku prvoga suda, ne ima mjesta daljnjemu pravnomu lieku.

O konačno odobrenoj nagodi ima se svakom učestniku na njegov zahtjev dati uredovni odpravak.

Ako nagoda ne bude konačno odobrena, ima se s mjesta stečajni postupak nastaviti po propisu zakona.

Ustanova ovoga §-a razlikuje se od ustanove §-a 227.—231. austr. steč. reda i §§ 217.—220. ugarskoga steč. reda u toliko, što se s jedne strane nisam samo onako obćenito izrazio, kada sud ne ima prisilne nagode odobriti, već što sam točno specificirao odnosne slučajeve, a s druge strane, što sam mnogo kraći.

Izpustio sam iz moje osnove ustanovu točke 3. §-a 217. ugarskoga steč. reda, pa sam usvojio ustanovu §-u 228. točke 2. austr. steč. reda, jer držim, da čim nije nijedan vjerovnik pogodovan na štetu drugoga, ne ima sud dalje iztraživati, dali su ostale ustanove shodne za vjerovnike ili ne, samo da nesadržava nagoda nezakonitih ni nedopustivih ustanova.

8. O odredbah suda kada diže stečaj nakon pravomoćne prisilne nagode.

§. 111.

Stečajni sud ima uslied pravomoćno sudbeno potvrdjene nagode dignuti stečaj istom nakon što su izplaćene ili valjano osigurane u smislu §-a 109. prvenstvene tražbine, tražbine vjerovnika prvoga razreda i prieporne tražbine, ove posljednje dakako samo u pogledu one svote, do koje imadu do namirenja doći po nagodi, kao što i druge tražbine, po razmierju njihovoga iznosa s obzirom na ponudjeni po dužniku i po vjerovnicih prihvaćeni postotak.

Ako se u tu svrhu ima upotriebiti stečajna imovina, naložit će sud upravitelju stečajnine, da ju realizira, te zatim da učini diobnu osnovu za prvenstvene stavke i vjerovnike prvoga razreda po propisih redovitoga stečajnoga postupka.

Nakon izdane doznake dignuti će istom stečajni sud stečaj izrokom, koji će se tri puta proglasiti imati u službenom listu,

U ovom izroku imat će stečajni sud izriekom iztaknuti, da je stečaj dovršen uslied sklopljene prisilne nagode, te podjedno će obznaniti vjerovnikom, koji nisu prijavili proti stečajnini svojih tražbina, po kojem postotku su namirene pri-

javljene tražbine uz dodatak, da gledom na propis §-a 105. neće ni oni imati pravo zahtievati od prezaduženika za namirenje svojih tražbina više nego onaj postotak, koji je u obće odpao na tražbine, koje su razmjerno došle do namirenja po prisilnoj nagodi.

Stečajni redovi ugarski i austrijski ne odredjuju, da ima stečajni sud u oglasu, kojim se diže stečaj, obznaniti vjerovnikom, koji nisu prijavili svojih tražbina proti stečajnini, po kojem postotku su namirene tražbine vjerovnika, koje su bile prijavljene proti stečajnini, s uputom na propis odnosnih §-a, koji odgovaraju §-u 105. moje osnove. Nu ja držim da je to shodno, jer većina vjerovnika neće znati za sve zakonite propise, pa će jedni misliti, da su posve izgubili svoje tražbine, što ih nisu za doba prijavili proti stečajnini, dočim će drugi nasuprot držati, da su ovlašteni utužiti tražbine svoje u cielom iznosu.

9. Posebni propisi o prisilnoj nagodi u stečaju proti trgovačkim družtvom i javnim drugovom trgovačkoga družtva.

§ 112.

Kod javnih ili komanditskih trgovačkih družtva imadu nagodbenu ponudbu podpisati svi javni članovi; kod dioničarskih družtva imadu nagodbenu ponudbu podpisati članovi ravnateljstva odnosno likvidatori.

Prisilna nagoda, koja je sklopljena u stečaju otvorenom proti javnom ili komanditskom trgovačkom družtvu, proteže se, u koliko nije izriekom privolom javnih drugova inače u nagodi utanačeno, i na javne drugove družtva. Imat će s toga, nakom što postane pravomoćna prisilna nagoda glede trgovačkoga družtva, stečajni sud ureda radi saslušati osobne vjerovnike stečajnine javnoga druga, da li privoljuju na dignuće stečaja otvorenoga proti tom javnom drugu. Ako oni na to privole, imat će se stečaj nad imovinom javnoga druga bezodvlačno dignuti, a da se ne traži zato posebna privola družtvenih vjerovnika, koji su prijavili svoje tražbine i proti stečajnini posebne imovine odnosnoga javnoga druga.

Stečaj, otvoren nad privatnom imovinom javnoga druga, može se takodjer dovršiti prisilnom nagodom, ter se tad pravni učinak te nagode proteže i na vjerovnike odnosnoga trgovačkoga družtva, kojega je dotičnik javni drug. Kod nagodbenoga postupka u takovu slučaju imadu se pozvati i družtveni vjerovnici, koji su prijavili svoje tražbine proti stečajnini odnosnoga javnoga druga, ter će se imati oni kod brojenja glasova uzeti

u obzir sa cielom njihovom tražbinom, negledeći na iznos, s kojim mogu doći do namirenja iz stečajnine družtva.

Ove su ustanove suglasne u bitnosti sa onimi §§ 227. i 228. ugarskoga steč. reda ter sa onimi §§-a 238.—240. austr. steč. reda.

10. Pravni učinak prisilne nagode za trgovca u pogledu nastavka njegove otvorene trgovine.

§ 113.

Ako je trgovački stečaj dignut uslied pravomoćno sudbeno potvrdjene prisilne nagode, stupa trgovac onim časom, kada je izdan oglas o dignuću stečaja, u sva svoja prava, pa može opet trgovinu voditi pod vlastitom svojom tvrdkom.

Ovo pravo gubi pako, čim bude kaznenom osudom osudjen radi zločinstva prevare po § 199. sl. f.) k. z. ili radi prestupka kride po §-u 486. stavke prve ili stavke druge toč. b) i g). — Kada pako bude trgovac osudjen radi prestupka kride po § 486. toč. a) c) d) e) i f) §-a 486., odlučit ima sud nakon pravomoćne kaznene osude, u koliko mu se može dozvoliti, da nastavi trgovinu pod svojom svlastitom tvrdkom. Isto će tako trgovac izgubiti pravo voditi trgovinu pod vlastitom svojom tvrdkom, kada bude nagoda proglašena ništetnom.

Kada može trgovac nastaviti trgovinu pod vlastitom svojom tvrdkom, ne odredjuje u obće ugarski stečajni red, pa neima u tom pogledu posebne ustanove ni za onaj slučaj, kada se stečaj dovrši prisilnom nagodom.

Austrijski stečajni red ima u tom pogledu ustanove u §-u 241. i 253. Ja držim, da treba o tome uvrstiti ustanovu i u ovom poglavju, pa mislim da gore navedena ustanova §-a 113. moje osnove odgovara obćim pravnim načelom, koja sam već razvio u poglavju osmom kod trgovačkoga stečaja.

11. Slučajevi, kada i u koliko postaje prisilna nagoda ništetnom ter pravni učinci kada nastane ova ništetnost.

a) Kada prisilna nagoda po samom zakonu postaje ništetnom.

§ 114.

Kada bude prezaduženik osudjen radi zločinstva prevare po §-u 199. sl. f) k. z. nakon što je stečaj, koji je proti njemu bio otvoren, jur dovršen prisilnom nagodom, ostaje u kreposti prisilna nagoda samo u pogledu onih ustanova, po kojih su vjerovnikom po prezaduženiku podieljena stanovita prava; ni-

ništetnom pako postaje nagoda već po samom zakonu u pogledu postotka, s kojim su se vjerovnici zadovoljili po prezaduženikovoj ponudi za namirenje svojih tražbina u toliko, da mogu od prezaduženika tražiti veći postotak sve dok bude dosizala za namirenje njihovih tražbina njegova imovina, koja je naknadno pronadjena.

Ako dakle na vidjelo dodje ina koja prezaduženikova imovina, imade svaki vjerovnik, i onaj, koji je na nagodu pristao, pravo tražiti, da se proti prezaduženiku otvori na novo stečaj, kojoj molbi imati će stečajni sud s mjesta udovoljiti.

Kod otvorenja ovoga stečaja ima se postupati po obćenitih propisih, koji su zato u ovom zakonu ustanovljeni.

U ovom stečajnom postupku imat će i oni vjerovnici, koji su prisilnu nagodu sklopili, prijaviti svoje tražbine, ali samo u koliko ne imadu već po nagodi doći do namirenja. Ove se pako tražbine ne imadu ponovno likvidirati.

Kod diobe kupovnine imat će se sbrojiti imovina, koja je bila predmetom diobe kod prisilne nagode, s novom imovinom, vrhu koje je iznovični stečaj otvoren, te po tome ustanoviti postotak, do kojega imadu doći do namirenja vjerovnici, na koje se proteže prisilna nagoda, ter koji su svoje tražbine ponovno proti novoj stečajnini prijavili, a doznačiti će im se samo višak, koji će se tako ustanoviti preko onoga, što im je bilo opredieljeno već po nagodi na temelju tamo navedenoga postotka.

Ovaj ponovno otvoreni stečaj ne može se više prisilnom nagodom dovršiti.

Pravni poslovi, koje je sklopio prezaduženik, koji je osudjen bio radi zločinstva prevarne kride, na štetu vjerovnika, mogu se pobijati po propisih §§ 36.—40. ovoga zakona. Kao dan obustave plaćanja ima se računati u ovom slučaju dan, kojega je izrečena proti njemu osuda, kojom je proglašen krivim gore navedenoga zločinstva.

b) Kada se ima prisilna nagoda na zahtjev kojega vjerovnika proglasiti ništetnom.

§ 115.

Svaki vjerovnik može tražiti, da se ništetnom proglasi ustanova prisilne nagode, po kojoj se je zadovoljio sa postotkom ponudjenim po prezaduženiku, odnosno s njim nagodjenim, i zahtievati podpuno namirenje svoje tražbine proti

njemu, dotično proti njegovoj stečajnini u sliedećih slučajevih: 1. Ako je prezaduženik zatajio dio svoje imovine ili izmislio nepostojećih dugova; 2. ako je kojemu vjerovniku zajamčio osobite pogodnosti na štetu ostalih vjerovnika u svrhu da predobije njegov glas za prisilnu nagodu; nu u jednom i u drugom slučaju samo onda, ako mu to nije poznato bilo već prigodom utanačenja prisilne nagode, ter ako nije od vremena sklopljene nagode već prošlo pet godina.

Ovaj zahtjev ima vjerovnik staviti putem tužbe, koju ima podnieti kod stečajnoga suda proti prezaduženiku, a u slučaju gore pod 2. navedenom i proti odnosnom vjerovniku, ako je radio u zloj vjeri

U svakom slučaju ima vjerovnik sudu predati tužbu u tri primjerka, od koje ima tropis ostati kod suda.

Podjedno s odlukom na ovu tužbu, izdati će sud izrok, koji će proglasiti na sudnici i jedan put u službenih novinah, ter kojim će obavjestiti sve vjerovnike o podnesenoj ovoj tužbi s uputom, da se svaki od vjerovnika, koji hoće iz istoga razloga napadati prisilnu nagodu, pridružiti ima ovoj tužbi tečajem trajućega parbenoga postupka, jer da se posebna tužba, osnivajuća se na ovom istom razlogu, ne će u obzir uzeti.

Ako tužitelj uspije sa svojom tužbom, pak bude dokazano, da ima prezaduženik imovine, koja nije bila potegnuta u stečaj, ter nije bila predmetom prisilne nagode, imat će sud s mjesta otvoriti stečaj vrhu ove imovine ter postupati, kako je navedeno u §-u 114. ovoga zakona s tom razlikom, da vjerovnici, koji se nisu pridružili gore navedenoj tužbi, neće imati pravo svoje tražbine prijaviti proti stečajnini, niti će moći tražiti, da im se namiri iz nje eventualni višak. Ali prisilna nagoda ostaje u pogledu njih u cielom obsegu ovršiva.

Ako bude u slučaju gore pod 2. navedenom dokazano, da je dotični vjerovnik u zloj vjeri radio, prosto će biti odnosnom tužitelju, koji je i proti vjerovniku izhodio osudu o ništetnosti nagode, posebnom tužbom tražiti odštetu po načelih poglavja tridesetoga obć. gradj. zakona.

Kod ustanova §§ 114 i 115. ove moje osnove držao sam se poglavito ugarskoga stečajnoga reda, koji je opet uzeo za podlogu svojih ustanova, sadržanih u §§ 229.—236., njemački stečajni red. Razlikuju se ove ustanove ugarskoga stečajnoga reda od njemačkoga stečajnoga reda samo u tom, što ugarski stečajni red u §-u 230. navadja slučajeve, u kojih vjerovnik može proti prezaduženiku tražiti proglašenje ništetnosti

prisilne nagode, kojih njemački stečajni red ne nabraja, zatim što ustanovljuje vrieme zastare za prenavedene tužbe vjerovnika proti prezaduženiku na 5 godina.

Od austrijskoga stečajnoga reda razlikuje se ugarski stečajni red bitno u toliko, što austrijski stečajni red u §-u 241. izriče u slučaju, da bude prezaduženik osudjen radi zločinstva prevarne kride, da nagoda sasvim izvan kreposti stupa, dočim ugarski stečajni red suglasno sa njemačkim stečajnim redom proglasuje tad nagodbu ništetnom samo u pogledu ustanova, po kojih je vjerovnik popustio od svoje tražbine, usvojiv po prezaduženiku ponudjene postotke. Zatim austrijski stečajni red ne ustanovljuje slučajeva, kad može vjerovnik tužiti na proglašenje ništetnosti prisilne nagode, ter normira, da vjerovnik može tražiti proglašenje ništetnosti nagode unutar roka, navedenoga u §-u 241., t. j. sve dok nije nagoda u svih svojih ustanovah izpunjena. Konačno odredjuje austr. stečajni red u §-u 242., da se imadu o tužbi, koju podnese vjerovnik na proglašenje ništetnosti prisilne nagode obaviestiti svi vjerovnici, koji su udioničtvovali kod prisilne nagode s time, da im je prosto pridružiti se parnici budi kao tužitelji, bad kao tuženici.

Prenavedeni §§ 114. i 115. moje osnove razlikuju se od ustanova §§ 229.—236. ugarskoga stečajnoga reda u tome, što sam usvojio ustanovu §-a 142. austrijskoga stečajnoga reda na toliko, što i ja odredjujem, da se povodom tužbe podnesene po kojem vjerovniku na proglašenje ništetnosti prisilne nagode imadu izrokom obaviestiti svi vjerovnici, koji su udioničtvovali kod prisilne nagode s uputom, navedenom u §-u 115. Zatim se razlikuju ovi paragrafi moje osnove od svih navedenih stečajnih redova, što dozvoljujem, da se u slučaju, navedenom u paragrafu 115. pod 2. i proti vjerovniku, koji je radio mala fide, kada si je dao pogodovati kod prisilne nagode na štetu ostalih vjerovnika, upraviti može tužba na uništenje nagode u pravcu, navedenom u §-u 115, jer držim, da je i takov vjerovnik odgovoran u drugom redu za štetu ostalim vjerovnikom. Ali da se može proti njemu postupati odštetnom tužbom, valja proti njemu izhoditi presudu, da je mala fide postupao; ova se pako može najuspješnije izhoditi zajedno s onom proti samomu prezaduženiku, t. j. ako se o zloj vjeri jednoga i drugoga zajedno razpravlja u svrhu, da se zaprieči druga parnica s istimi alegati i dokazali. Po parbenom postupku je pako ovakovo suparničtvo dopušteno.

U cielom ostalom sadržaju slažu se u bitnosti ustanove §§ 114. i 115. moje osnove sa propisi §§. 229.—236. ugarskoga stečajnoga reda, samo što sam uvrstio sve ustanove u dva §-a, ter što sam nastojao, da se što jasnije izrazim. Za opravdanje njihovo valja s toga sve što navadjaju motivi osnove ugarskoga steč. reda.

Poglavje deseto.

O prisilnoj nagodi izvan stečaja.

1. Kada ima mjesta prisilnoj nagodi izvan stečaja.

§ 116.

Dužnik, koji nije još bio pod stečajem, ter koji se može izkazati, da je spao do toga, da ne može namiriti podpuno svojih vjerovnika, samo uslied nesreće i bez svoje krivnje, navlastito ako se ne može pokriviti, da je prekomjerno trošio ili da se je upuštao u vatrolomne poslove, koji s njegovim imetkom ne stoje u nikakovom razmierju, — može tražiti u suda, koji bi bio nadležan za otvorenje stečaja, da povede postupak za prisilnu nagodu izvan stečaja.

Odnosni dužnik imat će svojoj molbi priložiti točan izkaz svoje imovine i svih svojih dugova uz označenje prebivališta svih svojih vjerovnika, ter će imat staviti u molbi nagodbenu ponudu, u kojoj ima navlastito navesti, koliko postotaka nudja vjerovnikom u predhodno namirenje njihovih tražbina.

Dužnik neće moći učiniti nagodbene ponude: a) glede tražbina osiguranih sudbeno ili izvansudbeno pravom zaloga na nekretna dobra ili na pokretnine; b) glede tražbina poreznih, erarskih pristojba i drugih javnih daća; c) glede tražbina osnivajućih se na zakonu uemeljenom pravu uzdržavanja (alimentacije); d) glede tražbina dužnikove služinčadi, njegovih trgovačkih pomoćnika ili poslenika njegove tvornice, kao i u obće svih službenika njegova poduzeća, imali oni i čin činovnika. Ove tražbine izuzete su iz nagode, ter se imadu u podpunom iznosu namiriti.

2. Riešavanje molbe za povedenje postupka za prisilnu nagodu izvan stečaja.

§ 117.

Na molbu dužnika za povedenje postupka za prisilnu nagodu izvan stečaja, ima sud — ako dužnik nije trgovac — a istinitost molbenih navoda ničim posvjedočena nije, učiniti shodna izvidjenja, da ustanovi istinitost tih navoda, ter u tu svrhu, ako je nuždno, predhodno saslušati u mjestu suda stanujuće vjerovnike.

Ako je dužnik trgovac, izaslat će sud uredovnu osobu suda sa jednim trgovačkim vještakom na lice mjesta u dućan

ili poslovnicu dužnikovu, koje će povjerenstvo imati tamo pregledati trgovačke knjige njegove i njegovo trgovačko poslovanje, da se osvjedoči, da li on vodi knjige uredno i po §-u 26. trgovačkoga zakona propisani inventar i bilancu.

Ako bude sve u tom pogledu u redu pronadjeno, udovoljiti će sud molbi za povedenje postupka za prisilnu nagodu. U protivnom slučaju odbit će sud tu molbu.

Ako sud obnadje udovoljiti molbi, pozvat će molitelja, da položi u sudu iznos za pokriće troškova nagode, koje će mu približno opredieliti, a podjedno će mu u tu svrhu ustanoviti rok, koji će se moći na molbu njegovu i produljiti. Nakon što molitelj bude položio zatraženi predujam za troškove nagode, odredit će sud ročište za nagodbeni postupak, na koje će pozvati sve dužnikove vjerovnike i to one, kojim je poznato prebivalište, osobno, a one, koji su nepoznata prebivališta, po skrbniku na čin, kojega će sud za njih postaviti. Podjedno će vjerovnikom, koji su nepoznata prebivališta, doznaniti izrokom dan ročišta ustanovljenoga za prisilnu nagodu time, da im je imenovan skrbnik, koji će ih zastupati na ovom ročištu, ako ne budu sami na ročište došli, ili imenovali i sudu priobćili drugoga zagovornika.

Ovaj izrok priobćit će se na sudnici i proglasiti će se jedan put u službenih novinah.

Trošak za skrbnika i izrok ima nositi molitelj nagodbenoga postupka.

Za trajanja nagodbenog postupka, sve dok ne bude nagoda po sudu odobrena, stavit će sud imovinu dužnikovu pod sekvestar, kojega će mu ureda radi imenovati. Sekvestar imati će prava i dužnosti predvidjene u §§. 431.—432. gradj. parb. postupka.

3. Tečaj nagodbenoga postupka.

§ 118.

Na nagodbenom ročištu priobćit će sud vjerovnikom nagodbenu ponudu dužnikovu i izvide, koje je učinio na njegovu molbu za povedenje postupka za prisilnu nagodu. Ako bude većina vjerovnika zaključila, da se imadu preduzeti daljnji ili novi izvidi o istinitosti moliteljevih navoda odnosno u svrhu da se konstatuje, da li postoje svi uvjeti za nagodbeni postupak, imat će sud tom zaključku s mjesta udovoljiti i, ako uztreba, u tu svrhu odgoditi ročište, ter tad odmah prisutnim

vjerovnikom priobćiti dan novoga ročišta, a da ne će trebati za to izdavati posebne pismene odluke. Nagoda će se spisati u zapisnik, ako se za dužnikovu nagodbenu ponudu izjavi najmanje tri četvrtine prisutnih vjerovnika, ter ako ovi budu predstavljali tri četvrtine svih po dužniku izkazanih tražbina.

Nagoda treba, da bude kriepostna, odobrenje suda. Sud će uzkratiti odobrenje nagode samo onda, ako bude sadržavala takovih ustanova, kojimi su pogodovani vjerovnici, koji su na nagodbeno ročište pristupili, na štetu drugih, koji nisu došli ili koji nisu na nagodu pristali.

Prisilna nagoda je ovršiva po propisu §-a 438. gr. p. p.

4. Pravni učinak prisilne nagode izvan stečaja.

§ 119.

Prisilna nagoda izvan stečaja radja tim pravnim učinkom, da ona obvezuje i vjerovnike, koji nisu na nju pristali, ali samo glede tražbina, koje su obstojale prije podnesene molbe dužnikove za povedenje postupka za prisilnu nagodu, svejedno, da li su bile već dospjele ili nisu, i to na toliko, da ne će ni ovi vjerovnici moći od dužnika zahtievati veći postotak za predhodno diono namirivanje njihovih tražbina, nego li što je onaj, koji je prihvaćen po vjerovnicih u prisilnoj nagodi za namirivanje dužnikovih dugova u obće.

Ali prisilnom nagodom izvan stečaja ne rješava se dužnik za uviek dužnosti plateža viška tražbina, koji nije došao do namirenja po prisilnoj nagodi gledom na postotak, koji je bio prihvaćen po vjerovnicih, u koliko se vjerovnici nisu izriekom odrekli prava tražiti više nego što im je po prisilnoj nagodi pripalo. Zato će imat dužnik, ako se u buduće njegovo imovinsko stanje na bolje okrene, platiti vjerovnikom onaj dio njihovih tražbina, koji nije došao do namirenja po prisilnoj nagodi. Ako to neučini dužnik, kada bude imao imovine, biti će vlastan svaki vjerovnik utužiti onaj višak svoje tražbine, koji po nagodi nije došao do namirenja, kod osobnoga suda dužnikova; ali će imat podjedno u tužbi dokazati, da dužnik sada ima toliko imovine, da može podpunoma namiriti sve tražbine, koje je imao onda, kada je utanačena prisilna nagoda.

5. Kada i pod kojimi uvjeti postaje prisilna nagoda izvan stečaja ništetnom.

§ 120.

Ako dužnik, koji je izposlovao u svoju korist prisilnu nagodu izvan stečaja, padne pod stečaj ili bude osudjen radi zločinstva prevare po §-u 199. sl. f) k. z. ili radi prestupka kride po §-u 486. k. z. postaje nagodbeno utanačenje bezkriepostno, ali ono što su vjerovnici jur na temelju prisilne nagode sklopljene izvan stečaja primili, nisu dužni povratiti.

U ovom slučaju riešavaju se poručanstva i poruci dužnikovi, koji su za njega preuzeli jamstvo po prisilnoj nagodi.

Ako se proti dužniku otvori stečaj, imadu i vjerovnici, koji su udioničtvovali kod prisilne nagode izvan stečaja, prijaviti svoje tražbine u podpunom iznosu proti stečajnini, pa će se sa njihovimi tražbinami postupati po propisu §-a 115.

Kao što kod prisilne nagode u stečaju, tako i kod one izvan stečaja može svaki vjerovnik, ako nastane koji od uvjeta navedenih u §-u 115., zahtievati, da se nagoda glede njega ukine.

Postupak pri tom biti će onaj isti kao što je normiran u §-u 115.

Proti prezaduženiku, osobito trgovcu, valja svom strogošću postupati, ako obustavi svoja plaćanja, a ne govori za njega bona fides; ovo je potrebno za očuvanje javne vjeresije. Za to imadem osobito stroge ustanove u poglavju osmom. Ali s druge strane valja po mogućnosti štiti dužnika, bio on i trgovac, koji je spao samo po nesreći do toga, da ne može namiriti svih svojih vjerovnika.

Stečaj ne ima samo posljedica glede imovine prezaduženikove, već i glede njegove osobe. Bilo bi s toga nepravedno, da stižu iste posljedice prezaduženika, koji je radio uviek pošteno, te je samo radi nesreće spao de toga, da ne može namiriti svih svojih vjerovnika, kao što i onoga, koji je radio u zloj vjeri ili barem lahkoumno.

Valja za to takovomu dužniku, za kojega govori nedvojbeno bona fides, pružiti mogućnost, da se izravna sa svojimi vjerovnici izvan stečaja po ustanovah, navedenih u §§ 116.—120. ove moje osnove.

Za podlogu ustanova ovih paragrafa moje osnove služio mi je zakon kraljevine Belgije od 26. prosinca 1882.

Ugarski i austrijski stečajni red ne imadu zakonskih ustanova o prisilnoj nagodi izvan stečaja, tako zvanoj preventivnoj prisilnoj nagodi, ali ja ih držim posve shodnimi.

Držim, da su pojedine ustanove §-a 116.—120. moje osnove posve jasne, ter da ih ne trebam još posebno tumačiti. U svemu nisu suglasne sa ustanovami belgijskoga zakona, ali u koliko divergiraju, prilagodjene su ustanovam o prisilnoj nagodi u stečaju, pa valja glede tih ustanova ono, što je rečeno u poglavju devetom moje osnove.

Poglavje jedanaesto.

Obćenite ustanove glede postupka i prelazne ustanove.

1. Obćenite ustanove glede postupka.

a) U koliko se uporaviti imadu propisi priv. gradj. parb. postupnika na stečajni postupak.

§ 121.

Od propisa gradj. parb. postupnika imadu se u stečajnom postupku uporaviti propisi §§ 73.—90. o dostavah sudbenih rješitba, propisi §§ 310.—312. o utocih i propisi ovršnoga postupka i postupka o diobi kupovnine kod ovršnih prodaja pokretne i nepokretne stečajne imovine, koju zatraži založni vjerovnik, u koliko su u krieposti uzdržane ovršnim zakonom od 17. prosinca 1876., br. 1. sbornika od god. 1877. Imadu se nadalje uporaviti kod ovršnih dražba i diobe kupovnine u sada navedenih slučajevih sve ustanove napomenutoga ovršnoga zakona, a podjedno imadu se uporaviti te ustanove i kod prodaje pokretne i nepokretne stečajne imovine izvan ovrhe, u koliko nisu za diobu kupovnine glede reda prvenstva tražbina u ovom stečajnom redu propisane posebne ustanove.

Ovršni zakon od 18. siečnja 1883. (sbornika br. 24) ima se na stečajni postupak u obće u cielosti uporaviti.

Ustanove gradj. parb. post. imadu se pako u cielosti uporaviti u parbenom postupku kod parnicah povedenih na tužbe, koje se imadu podići po propisih ovoga stečajnoga reda, u koliko nisu u ovom zakonu izriekom i glede ovoga postupka normirani posebni propisi.

b) Iznimni propisi glede rokova, ročišta i pravnih liekova.

§ 122.

Svi rokovi u stečajnom postupku su neproduljivi.

Radi zanemarena roka ili ročišta u stečajnom postupku ne ima mjesta povrati u prijašnje stanje.

U stečajnom postupku dopustiv je samo pravni liek utoka, i to u pravilu — u koliko nije u zakonu za pojedini slučaj ustanovljen kraći rok — u roku od 8 dana.

Utok obustavlja ovršenje napadnute odluke samo u onih slučajevih, koji su u zakonu izriekom navedeni; u pravilu pako ne ima obustavne moći.

U koliko ne ima mjesta utoku na sud treće molbe (kr. stol sedmorice) ustanovljuje se u zakonu u svakom pojedinom slučaju. Ako ne ima u zakonu posebne ustanove u tom pogledu, ima mjesta u svakom slučaju i previdnom i izvanrednom previdnom utoku, koji se pako uviek ima uložiti u roku od 8 dana kod prvoga suda.

Ovdje mi je opaziti, ako se ne prihvati moj nazor, da se ima kod svake ustanove navesti, kada ima mjesta utoku u kraćem roku nego li u roku od osam dana, što držim da je shodno, da se iztakne kod svake odnosne ustanove, — da valja ovdje navesti pozivom na odnosne paragrafe svaki pojedini slučaj, kada ima mjesta utoku u kraćem roku od tri dana i kada nije dopustiv previdni, odnosno izvanredni previdni utok na treću molbu (kr. stol sedmorice).

2. Prelazne ustanove.

§ 123.

Stečaji, otvoreni već prije dana krieposti ovoga stečajnoga reda, imadu se razpraviti do dovršenoga likvidacionalnoga postupka po propisih dosadanjega stečajnoga reda od 18. srpnja 1859. s tom jedinom razlikom, da neće više biti mjesta povrati u prijašnje stanje radi promašenoga prijavnoga roka, u koliko nije takova povrata jur zatražena prije dana, kojega je u kriepost stupio ovaj stečajni red.

Kod diobnoga postupka pako glede nepokretne i pokretne imovine stečajnine imadu se uporaviti propisi ovoga stečajnoga reda; nu kod diobe sveobće stečajne mase tako, da će se obzir uzeti na razrede osobnih vjerovnika, kako ih ustanovljuje dosadanji stečajni red od 28. srpnja 1859. ter po ovih razredih dieliti stečajna imovina.

Kod stečaja, kod kojih je već diobni postupak započet po propisih stečajnoga reda od 28. srpnja 1859. imade se on po ovih propisih i dovršiti.

Ustanove o prisilnoj nagodi u stečaju imadu se uporaviti i na stečaje, koji su otvoreni po stečajnom redu od 28. srpnja 1859.

Kada je jur otvoren stečaj po propisih sadanjega stečajnoga reda od 28. srpnja 1859., tada se mora likvidacionalni postupak preduzeti i dovršiti po propisih toga stečajnoga reda, jer je prema tim propisom udešen stečajni izrok. Ali ako nije još započet diobni postupak, ne smeta ni malo, da se ovaj obavi po propisih stečajnoga reda po mojoj osnovi. Svakako će biti svrsi shodno i za pospješenje dovršenja stečaja, otvorenih za krieposti stečajnoga reda od 28. srpnja 1839., da se i na nje zakonom

protegnu propisi o diobnom postupku stečajne imovine, kako ih normira moja osnova.

Kao što kod svake ustanove ove moje osnove imao sam i ovdje ne samo pred očima potrebe prakse, već sam i na to pazio, da se može dotična ustanova i praktično izvesti, ter mogu uztvrditi, s obzirom na praktično izkustvo, koje sam si stekao, radeći mnogo godina u stečajnih poslovih, kao što je svaka ustanova, navedena u ovoj mojoj osnovi, shodna i izvediva, da je isto tako u praksi posve dobro izvediva i ustanova gornjega paragrafa.

Izpravak.

Na strani 115. u četvrtom redku odozgor čitaj umjesto iz kupovnine *ne*pokretnosti, iz kupovnine »**pokretnosti**«.

